DEVRİM

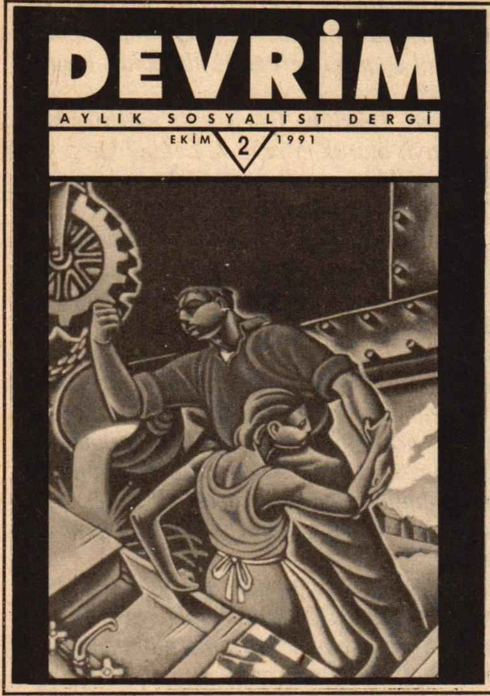
AYLIK SOSYALİST DERGİ

EKİM 2 1991

TEORİNİN GÜCÜ • ENTERNASYONALİZM

BARBAR EMPERYALİZM • SSCB SON DURUM

Etki Yayınevi adına
Sahibi ve Yazıişleri Müdürü
MESUT HASTÜRK

Yönetim ve Yazışma
Kazım İsmail Gürkan Cad. Hamam Sok. Yavuz Han 2
kat:5 No:16 Cağaloğlu 34410 /İstanbul
Tlf: 512 57 61

Avrupa Temsilciliği
YÜKSEL ER
Bilser str. 24 a 2000 Hamburg 60/Almanya
Tlf: 069/495743

Dizgi ETKİ

Baskı AYDINLAR MAT.

Kapak illustrasyonu
DOUGLAS FRASER

Abone Yurtiçi
Yıllık: 90.000 T.L
Altı aylık: 50.000 T.L

Abone Yurt dışı
Almanya Yıllık: 65 Dm. Altı aylık: 30 Dm
Fransa Yıllık: 150 Ff. Altı aylık : 75 Ff
İngiltere Yıllık: 20 St Altı aylık : 10 St
Avusturya Yıllık : 350 Aş Altı aylık: 175 Aş

Mesut Hastürk
İş Bankası Cağaloğlu Şb. Hes. No: 370961
Posta Çek No : 666257 Sirkeci / İstanbul

İ Ç İ N D E K İ L E R

Olaylar ve Devrim'in Yorumu 3

BURJUVA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN SEÇİMLERİ
SEÇİMLERDE SOSYALİST TAVIR
KÜRT KIYIMI SÜRÜYOR
PANTÜRKİZİM
EMPERYALİZMİN TUTMAYAN YENİ DÜNYA DÜZENİ
SEÇİMLERDE SOSYALİST TAVIR 12

Teorinin Gücü
HALUK YURTSEVER 13

İrade ve Zorunluluk
MESUT HASTÜRK 21

Sovyetler Birliği'ndeki Son Durum Üzerine Bazı Düşünceler
MAHMUT GÜNEŞ 23

Enternasyonalizm Olmazsa Olmaz!
YALÇIN ATABEY 28

Barbar Emperyalizm
ESİN IRMAK 43

Gidebilmek Bilinci
D. NEVZAT 48

Sınıf ve Gençlik 2
SÜLEYMAN ÇELİKER 50

Tarihsel Gerçek Tarihin Yapılmasına Katılımdır
YÜKSEL ER 58

Devrimci Sanat
EMİNE GÜNEŞ 62

Kaba-kof
AZAR GÖK 63

*"**Ekim'de**" Ekim sıcağındaki buluşmalarımız hep coşku verecek. Dünya dokuzyüzonyediden bu yana buluşmalarımıza tanık olmanın onuru ile dönüyor.*

Yenilgi ve çöküş. Tarihsel bilimi ve yöntemi olanlar sosyalizmin genişlediğini görebiliyor. Sosyalizm, kendini yeniden, bir üst düzeyde üretebilecek deneyime sahiptir. Buna uygun yöntemi bulmanın zamanıdır. Deneyim güç demektir, tarih gücün koşullanması ile ilerliyor. Skorbord'a bakarak yorum yapılmaz.

Kötü olan, sosyalizmin ve olanaklarının genişlediğini/geliştiğini göstermek güçlüğü. Görmek, sezmek, anlamak ve ikna olmak, herbiri farklı bir düzeyde mümkün oluyor.

Ülke-tarihsel boyutta; erken genel seçimlerle gelinen noktada. Düzenin bunalımda olduğunu söylemek, bir politik gerekçe ya da moral-motivasyon sağlamak için değil, bizzat kendi çıkışsızlıklarını itirafları ile göründüğü için tespit ediliyor. Kürt ulusunun bağımsızlık ve devrim mücadelesi düzenin meşruiyet çabalarını sürekli geriletmiştir. Düzen, işçi sınıfının üzerine saldırma rahatlığını da yitirmiştir. Bugün kendiliğinden denen bütün eylemlerde, dolaylı bir sosyalizm deneyiminin itkisi de var.

Dünya-Tarihsel boyut; AGİK toplantılarında alınan kararlardan, dünyanın yoksul ve küçük ülkelerine, emperyalistlerin, derhal asker ve demokrasi götürmesi, Nato'nun savunma durumundan saldırı durumuna geçmesi, uzay savaşları projesinin el altından ısıtılması, korku dolu bir büyük hazırlık içinde olunduğunu gösterir.

Bu hazırlık Yeni Dünya Düzeni'ni inşaa etmek amacıyla yapılıyor. Tam karşılığı, sömürü ve eşitsizlik düzeninin sürmesi için. Ancak Tekelci kapitalizmin bu çabası, aynı şekilde büyük bir dirençle karşılanıyor. Sosyalizmin eleştirisi yapılırken, kapitalizm övgüsü yapılamıyor. Kendi pratiğine yenilen sosyalizmin alternatifi yine sosyalizmdir.

İşçi sınıfının merkezi güçlü örgütlenmesinin yaratılması ve enternasyonalist görevlerin acil olarak geliştirilmesi, birlik ve eylem süreçlerinin açılması, tüm sözünü ettiğimiz gelişmeler karşısında güçlü bir özne olmanın önkoşullarıdır. Tarih böyle yapılıyor.

Gothe'nin bir sözünü anımsıyorum. Dönemler çökerken bütün eğilimler özneldir, yeni bir düzen kurulurken, bütün eğilimler nesneldir diyor.

Çok parçalılığı ve darlaşmayı anlamada yardımcı oluyor.

Devrim, bu tespitinden de güç alarak, birlik ve sosyalizm mücadelesinde ısrarını, samimiyetini, ciddiyet ve her türlü özverisini göstermeye, yeni yanlışların teorizasyonundan kaçınmaya büyük özen gösteriyor, gösterecek.

Devrim'in ilk sayısı sınırlı duyuru olanaklarına rağmen üç aşamadan ikisini tamamladı. Üçüncü aşama daha çok yaygın dağıtımla ilgilidir. Bunun için kendi olanaklarını geliştiriyor.

Aldığımız ilk eleştiriler olumlu oldu. Eleştirilerde, eleştirenlerin katkısını da gözeterek daha iyi'nin ölçüsünü objektifleştirmekten yanayız.

Bu sayıda, Marksizmin sorunları olarak ifade edilen ve bizim sosyalizmin ve reel sosyalist pratiklerin-politikaların-sorunları olarak hem kendimizi hem de iddia sahiplerini uyarma gereği duyduğumuz konulara ağırlık verdik.

Haluk Yurtsever, Teorinin Gücü adlı makalesinde,, açık ya da dolaylı olarak, Marks ve Lenin'i karşı karşıya getirmeye çalışan teorik zorlamaları eleştiriyor. Kendi politik arılık ve formülasyon yeteneği ile tartışmayı Marksizm'e katkı düzeyine çekmeyi amaçlıyor.

Yalçın Atabey, hem ciddi bir tartışma açacak ve hem de ML'ler arasında övünçle abartılan ya da eleştiride teğet geçilen bir dönemi ağırlıklı olarak ele alarak Enternasyonalizm'i konu ediyor. Atabey, bunu yaparken sormaktan ve yorumlamaktan kaçınmamış. Bu da yazının üretkenliği zorlamasına neden olmuş. Enternasyonal pratiğinin, pragmatik politikalarının teorizasyonunun teori edilmesi eleştirilirken daha ciddi yanlışların önünü alan ve ısraralı bir enternasyonalizm vurgusu içeren yazının sorarak okunacağı inancındayız.

Yalçın'nın kalemine ve yüreğine hoşgeldin diyoruz.

Esin Irmak, Yeni Dünya Düzeni başlıklı yazısının ikicinsini yazdı. Barbar emperyalizm. Irmak, saldırı ve şiddeti tarihsel olarak sürdüren ve onu da dünya egemenliğinin bir yöntemi haline getiren emperyalizmi sergiliyor.

CHE. Bir komünist imge, bir yolculuk, bir özgürlük ve derinlik eylemi. D.Nevzat, CHE'yi anlatmıyor, CHE, Nevzat'ı anlatıyor bu yazıda.

Süleyman Çeliker, sınıf ve gençlik ilişkisi temelinde, gençliğin sosyalist mücadele tarihini, Rusya ve Sovyet deneyiminde özgün olarak inceleyip, yeni politik ilişkilerde gençlik konusuna ışık tutacak veriler ve önfikirler oluşturmaya çalışıyor. Çeliker'in çabasında bunun için önemli malzeme olduğu kanısındayız.

Mahmut Güneş sosyalizm deneyimi üzerine eğiliyor. Deneyim güçtür demiştik, gücümüzü anlatmakta yardımcı olduğu için teşekkür ediyoruz.

Bu sayı için yazı seçimi, hatta sıralamasında güçlük çektik. Bize güçlük çıkartan yazılara üçüncü sayıda yer vereceğiz. Rene Fıratlı arkadaşımızın bir bölümünü gönderdiği Emperyalizm yazısının devamını bekliyoruz. Yayın kurulu, yazının devamını kendi içinde zorunlu kıldığı görüşünde.

Yeni sayı, sayı ile özdeş görmediğimiz geniş sosyalizm mücadelesinin adım adım örülmesinin coşkusu içinde hazırlayacağız.

Sevgiyle

Mesut Hastürk

BURJUVA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN SEÇİMLERİ

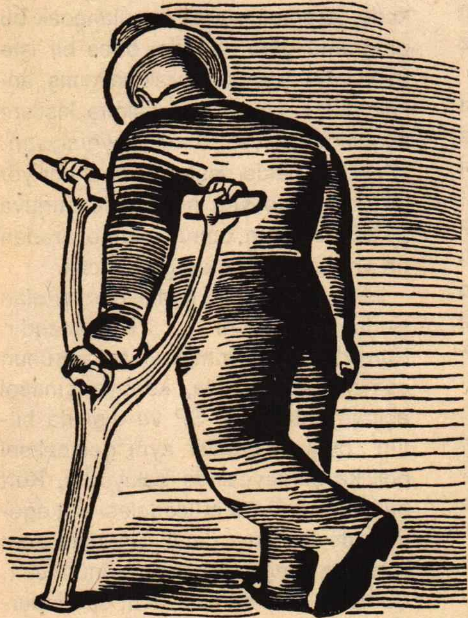
Resmi ifadeleri ile iki yüz milyar lira harcanan seçim tezgahında burjuvazinin karikatürü çıkacak

Tarih yakalarını bırakmıyor. Nesnellik kapitalizmin dilediği düzeni sürdürmesine izin vermiyor. Türkiye'de yapılacak olan erken genel seçimler, Türkiye burjuva diktatörlüğünün başvurabileceği bir çare olarak ortayaçıkmıştır.

Şimdilik, iktidar partisinin meşruiyet kaybı ve Özal'da cisimlenen sitemin özelliklerinin ortaya koyduğu sorunlar toplumsal ve sınıfsal muhalefeti geriletme senaryolarının bir parçası olan düzenin yeni aktörlerce devam ettirilmesi olgusunu anlatan seçimler gündemde.

Seçimlere, Kürtler ve İşçilerle devrimci sosyalistler inanmıyor. TÜSİAD ve burjuva partilerin ortak organize ettiği seçimlerin kazanan tarafı olmayacak. Bütün ekonomik göstergeler ve siyasal barometre, ülkenin burjuva egemenliğin sömürü ve baskı politikalarının, her geçen gün meşruiyetininnin dağılmasına yol açtığını ortaya koyuyor.

Yılın son aylarında 1991 enflasyon oranı, resmi rakamlara göre % 64, bu oran reel değerler göz önüne alındığında, yani istatistiğin yanıltıcı imkanına başvurulmadığında %95 ile 110 arasındadır. İç borçlanma yine resmi rakamlara göre 70 trilyon liradır. Dış boçlanma 50 milyar doların üzerine çıkmıştır. GSMH'nın %26'sı askeri harcamalara ayrılmıştır, bu fiilen Kürtlere karşı ve Türkiye'nin emperyalist eğilimini güçlendirmesine yönelik, ABD'nin uzantısı ve bağımlısı bir politikanın sonucu olarak önem kazanmıştır. Sekiz yıldır ANAP eliyle, üç yıl Askerlerin eliyle ağır baskı koşulları altında burjuvazinin istediği tezgahı kuran yönetim, on yıllık tiranlığı sonucu geldiği nokta ortadadır.

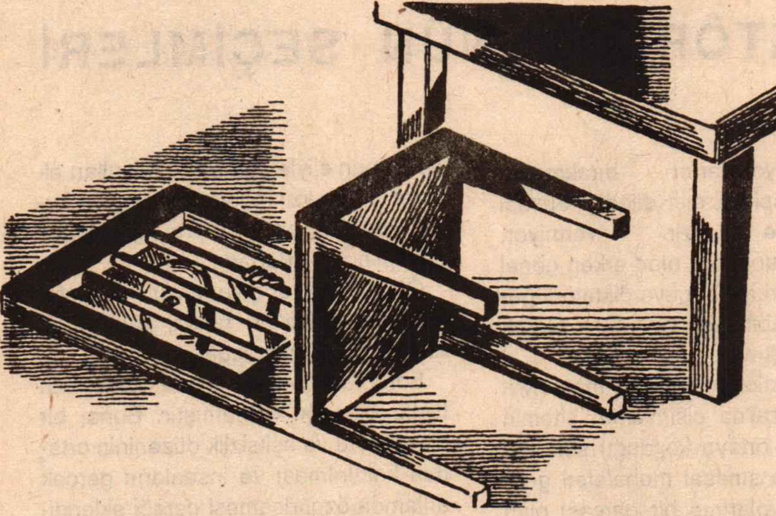
Güçlü bir direnç ve güçlü muhalefet olmadan geldikleri nokta, siyasal ve ekonomik bir çıkmazdır.

Sorunları düzen içinde çözmenin hiçbir olanağı kalmamıştır. Buna, bir de sömürü ve eşitsizlik düzeninin ortadan kaldırılması ve insanların gerçek anlamda özgürleşmesi gereği eklendiğinde, iki ayrı dünyanın bariz bir biçimde karşı karşıya kaçınılmaz olarak geldiği ve gelmeye devam edeceği gerçeği görülebilir.

Bugün burjuva siyasal partiler, ülkenin en küçük lokal sorunlarını bile çözecek alternatife sahip değildir. Sistemin bir parçası değil tamamı nesnel gelişiminin yarattığı tıkanıklık ve bunalım içindedir. Kısaca göz atıldığında çelişki yumağı farkedilebilir. Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullar şiddet alanlarından anlaşılıyor.

Birinci şiddet alanı ekonomiktir. Başat olanı budur. Ekonomik şiddet alanında, son IMF önerileri ile 24 Ocak günlerine benzer bir ekonomik program uygulanması gerekiyor. Bu enflasyon olarak adlandırılan ve genel olarak sistemin ekonomik nabzının derecesini gösteren düzen hastalığının giderilmeden, Türkiye kapitalizminin iç dinamiklerine uygun bir gelişim göstermesi mümkün değildir. Türkiye etkin bir emperyalist ülke olup, Tekelci kapitalist dünyada onlarca basamak atlamadığı sürece, kendi iç dinamiklerince gelişmesi mümkün değildir. Eşitsiz gelişme, kapitalizmin yasasıdır.

Enflasyon sorununun çözümlenebilmesi, Türkiye işçi ve emekçilerinin en kötü yaşam koşulları altında belki de yüzlerce yıl yaşaması koşuluna bağlıdır. Bu da olanaklı olmayacağına göre, düzen ne kendi dinamikleri ile ne de işçi ve emekçileri hayvanca yaşamaya mahkum ederek işleyemeyecektir. Dönemsel politikalarla yönetilen ve

Koalisyon, yeni seçim yapılması gibi konular, gerçekte yerinden oynayan toplumsal yapının nesnel zorlamalarıdır. Acze düşüyorlar. Burjuvazi resmi güçlerini hazırlıyor. Ara dönemde devlet saldırılarını yoğunlaştıracaktır.

çok sık şiddete başvurulan bir ülke olmanın da gerçeği buradadır.

Seçimlerden sonra güçlü bir iktidar çıkarsa, yapacağı ilk ve tek iş, IMF paketlerine uygun davranmak olacaktır. Paketin IMF'den geliyor olması hiç de önemli değildir, altmış yıldır azıcık bütçenin ve ekonominin ne olduğunu anlamışsa burjuvazi, bunu kendisi de biliyor. Bütün üretim birimlerinde yoğun bir işçi kıyımı girilecek. Üretimin rasyonelleştirilmesi adı altında onbinlerce işçi, üretimde maliyeti arttırdığı gerekçesi ile işten çıkarılacak. Memur ücretleri yeni bir seçim ekonomisi uygulanıncaya kadar reel olarak gerilemeyi hızlandıracak, ücret artışları enflasyon oranı baz alındığında % 40 daha az gerçekleşecek.

Onyıllardır ithalatın ihracata oranı negatif %30 ile 40 arasındadır. Dış borçlanma ile yaratılan döviz rezervi ve ödemeler dengesi, bir başka açıdan dış borç faizlerinin ödenmesi biçiminde bütçe açığına, dolayısıyla enflasyonist etkiye neden olmakta. Daha da garip olan, siyasi iktidar ve siyasi iktidar olmak isteyen partilerin, sistemin bu çarkının mucize olmadan değişmeyeceğini biliyor olmasındandır. Hemen hepsinin de programı, bütçeyi denkleştirme, gereksiz kamu harcamalarını kısmak, gizli "fonlar"ı bütçeye katmak, vergi reformu yapmak gibi, ortak görüşlere dayanıyor. ANAP'ın sekiz yıldır ve 24 Ocak kararlarının onbir yıldır, siyasi partilerin kırk yıldır söyledikleridir bunlar. "Kamu harcamaları"nı kısacaksınız, "GSMH içinde sağlık giderleri"nin %2 olan payını %1'e indireceksiniz. Kaç hastane kapatacaksınız? Ya da düzenin sürdürülmesinde önemli bir işlevi olan "okullardan"mı vazgeçeceksiniz? Liman mı yapmayacaklar, liman kendi ekonomileri için. Zaten kamu harcamaları dünyada ender düşük ülkelerden biri Türkiye. Buradaki kısıtlamaların makul bir seviyede tutulması demek, bütçeye ek elli milyar, çok çok yüz milyar lira aktarmak demektir. İç dış borç ve onlarca trilyon bütçe açığının olduğu, büyüme hızının eksi 0.2'ye düştüğü, sanayi yatırımlarının son on yılın en alt düzeye indiği bir dönemde mi yapacaklar bunları?

Bütün partilerin işsizlik sigortası ve demokratikleşme sözü verdiğini görüyoruz. İşsizlik sigortası hayali olarak mümkündür. Gerçekte ise bunu da çocuk oyununa çevirecekler. İşsizlik sigortasını nasıl, hangi olanaklardan yararlanarak, kimden alarak ve kimlere vererek gerçekleştirecekler. Bu konuda burjuva araştırmacılar bütün partilerle görüşme yapıyor ve "SHP dışında hiçbirinin en küçük bir hazırlığı bile olmadan bu sigortadan sözettikleri" ortaya çıkıyor. SHP'nin planı ise bunun bir çocuk oyunu olduğunu açık bir biçimde ortaya koyuyor. Açık ve gizli işsizlik oranının on milyon olduğu bir ülkede, aşamalı olarak uygulanacak bu programa göre, sırayla, önce bir işte uzun süre sigortalı olarak çalışmış, ancak daha sonra işsiz kalmış kişilere uygulanacak ve giderek yaygınlaştırılacak. Şu halde peşinen kabul ediliyor ki işsiz birine sıra geldiğinde burjuva diktatörlüğünün ömrü yeterse aradan en az yüz yıl geçmesi gerekecek.

İkinci ve birincisi kadar önemli olan şiddet alanı Kürdistandır. Kürdistan'daki tarihsel-ulusal sorunun çözümü konusunda, konuya sınıfsal açıdan bakmayan SP ve dışında bütün burjuva partiler aynı geleneksel politika çerçevesinde bakıyorlar. Kürt halkının özgürlük mücadelesi salt egemen devlet olma değil, emperyalizme karşı da mağımsız olma yönündedir. Şu halde hem ayrılma hem de emperyalizme karşı olma gibi iki temel nokta-

Erken seçimlere giren partiler ile toplum ve sınıflar arasında somutlanabilir bir kopukluk var. Düzen ve devlet partileri düzenin ve devletin baskısı altında kalan işçi ve emekçilerin aynasında aynı görüntüyü veriyorlar. Standartları TÜSİAD tarafından onaylanmıştır.

dan hangisinde sistem içi çözüm önerilebilir? Kaçınılmaz olarak egemenlerin Kürt politikası kesin bir şiddet ve saldırı politikası olmaya devam edecektir. Bir bakıma buna mahkumdurlar. Çözümsüzlük de mahkumiyettir.

Üçüncü şiddet alanı işçi sınıfı ve emekçi yoksulların, sömürü ve sömürünün açık-dolaylı sonuçlarına kaşı yükselen muhalefetidir. İşten atılmalara karşı yükselen sınıfsal tepki karşısında düzen temsilcileri sürekli gerilemiştir. Devlet işçilere karşı asker ve polis kullanmak zorunda kalıyor, ancak bu baskının sonuç vermediği, daha dirençli bir kanal açtığını görüyor. Yönetimin tepesindeki insanlar bile garip bir şekilde işçi sevmezliğini açık açık gösteriyor. Memurların sendikal hak mücadeleri kazandığı meşruiyet zemini üzerinde kendisini dayatıyor. Sendikal hakların yeniden kazanımı için verilen mücadele, önümüzdeki kısa dönemde sonuç vermezse, bu alanda yoğun taleplerin ısrardan öte eylemle ifade edilmeye başlanacağının bir çok ipucu var. Yükselen muhalefete istediklerini verirseniz mücadelesi örgütlü, vermezseniz, fiili, ancak doğrudan sonuçlar almaya yönelik olacaktır.

Dördüncü şiddet alanı, Türkiye'nin sınırlarını çevreleyen bölgedeki şiddet alanının etkisi altında olmasıdır. Bölgedeki emperyalizm oyunları ve yeni nesnel süreçlere akan mücadele dinamikleri, siyasi, ekonomik ve askeri bir alanda sıkışmaya yol açacaktır.

Türkiye demokratikleşiyor. Demokrasi, egemen gücün hegoman olmaktan yavaş yavaş uzaklaşması, iktidarın toplumun sömürülen sınıf ve diğer çelişkiler ve bunların taşıyıcılarının toplumsal ve sınıfsal karşılaşmayı hızlandırmasıyla çatışmanın gittikçe iktidar egemenliğini sorgulama sonucu yaratması sözkonusu. Bu, iktidarın, kendi dışında ve kendine karşı oluşmuş meşrieyetleri kısım kısım tanıması anlamına gelir. Bunun yolu ise yukarıdaki nedenlere bağlı olarak şiddet içeriyor.

Devrimci durumun ve nesnelliğinin olgunlaşmasının başka göstergelere ihtiyacı yoktur.

Partilerin ikiyüz milyar lira harcayacak yürüttükleri seçim çalışmaları gariptir ki kendi yazgılarını görmelerine yarayacak bir israf olmaktadır. İsraf, gerçekte refah ve umursamazlık göstergesidir. Oysa Türkiye'de bunun hem toplumsal, hem de siyasal anlamıy, çaresizlik ve fırsatçılıktır. Çaresizlik ve fırsatçılığın temelinde güvensizlik vardır.

Seçim sonrası tahminleri, hem değindiğimiz gerçeklere hem de objektif olarak siyasal-toplumsal gelişmelere uygun olarak temel bazı sonuçlar ortaya çıkaracak. Birincisi, güçlü iktidar ve bu günkü kadar ANAP'ın baskı yönetimi ve ekonomik politikaları ile sürdürdüğü 24 Ocak 12 Eylül politikalarının sürdürmesi Türkiye kapitalistlerinin isteğidir. Ancak ne olursa olsun son sırada SHP olmak üzere ANAP-DYP-DSP, DYP-DSP, ANAF-RP, ANAP-RP-DSP biçiminde bir kalisyona gidilmesini isteyeceğidir. Bu biçimsel konudur, asıl olan, bir kez, uygulanan seçim sisteminin yaratacağı degesizlik bilinçsiz ve kendiliğinden de olsa oy kullananların gerçek iradesinin orantısal bir yansımasının asla gerçekleşmeyeceğidir. Bu da en kötü ihtimalle, seçmen sayısının en az %20'sinin bu seçimlerden asla yaptığına inandığı olduğu bir iş düşüncesi taşımayacaktır. İkincisi, koalisyon kurulur ve bizce fazla da sorun yaratmadan bir arada bulunabilir bütün sözkonusu partiler, ancak, koalisyon bir geçiş durumudur ve kısa bir süre içinde seçimlerin yinelenmesini gerektirecektir. Üçüncüsü, seçim ekonomisinin sonuçları ile verilmiş vaadlere ilişkin atılacak her adım ekonomik tüm göstergeleri hızlı bir olumsuzluğa itecektir. Bunun sorumluluğunu almak istemeyecek olan partiler arasında uyuşmazlık kaçınılmaz olacak, ya içlerinden biri ağırlık koymak isteyecek, ya da hiçbiri bu külfetekatlanmak istemeyecektir. Çok önemli bir konu da Kürt uyanışının ve devrimci ve yurtseverlerin siyasal alandaki etkinliğninin kesin bir biçimde artacak olması.

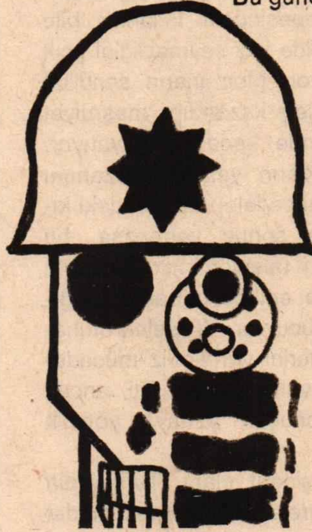
Sayılan şiddet alanlarında yoğunlaşmalar sürerken, burjuva diktatoryası iç siyasal sorunlarını çözmekte daha çok acze düşecektir.

Bu seçimler Eylül rejiminin tam bir çözülüşü olacak, toplumsal-sınıfsal ve siyasal, ulusal alanda çelişkiler yoğunlaşarak ivme kazanacaktır.

Kürt kıyımı sürüyor

Geçtiğimiz ay Türkiye'nin" misak-ı milli" sınırlarının ötesine geçerek Kürt halkının yaşadığı bölgeye yönelik sürdürdüğü savaş sonrası ,Irak devleti de Kürtlere yönelik saldırısını giderek arttırdı.

Irak'ın 36.paralelin güneyinde yoğunlaştığı,helikopter destekli saldırılar sonucu onbinlerce Kürt Kuzey'e doğru sürüldü.
Sığınmacı kamplarına yönelen Kürt halkı, Kuzey'den Türkiye'nin de yeni bir saldırı hazırlığında olduğundan habersizdi.

Özal'ın Kürt politikası ayaküstü verdiği demeçlerden izlenebiliyor.Yaz sonunda verdiği bir ayaküstü demeçte "onları inlerinde vuruz" diyen Özal,Ekim ayının ilk haftasında benzer bir demeç verdi.Her iki demecin de sinyali açıktı.Kürdistan üzerine saldırı yoğunlaştırılacak.

Bu gelişmeler sürerken Türkiye genel kurmayı da,güneyde asker yerine komando kullanılacağını,bölgeye komando yerleştirilmesi işleminin önümüzdeki yıl tamamlanacağını açıkladı.

Kuzey'de Türkeye'nin,Güney'de Irak'ın saldırı ile yüzyüze olan milyonlarca Kürt'ün kıyımı,Yeni Dünya Düzeni'nin ve onun barış-demokrasisinin ne anlama geldiğinin bölgesel bir kanıtı oluyor.

Bu arada sık sık Türkeye'ye gelip,Irak'tan koparacağı bir parça özerklik için,bölgede dört ülke tarafından paylaşılmış Kürdistan'in,Türkiye'deki parçasını diplomatik satışa çıkaran reformist Kürt temsilcilerin,Kürt halkının saldırı karşısında düştüğü zor durumu Dışişleri Bakanlığı koridorlarında kulis yaparak hafifletmeye çalışıyor.

Türkiye son iki yılda düzenlediği ilk iki geniş çaplı saldırıdan asker ve prestij kaybı ile çıkmıştı.Son saldırı,Kuzey Irak'ta barış amacı ile bulundurulduğu söylenen Türk askerlerinin de bu operasyona katıldığı alınan duyumlar arasında.
Bu askerlerin muhtemel saldırılar için bir uyarıcı olduğu gözönüne alınırsa,saldırının Kürt gerillalara zarar vermesinin hemen hemen olanaksız olduğunu gösteriyor.Zaten hazırlıklı olan Kürt gerillaların,yeni operasyondan da etkilenmeyeceği söyleniyor.Bunu elbette Türk tarafı da biliyor.

Öyleyse saldırının amacının bir kez daha Kürt halkına yönelik olduğu ve halkın gelişen mücadeledeki aktif desteğinden dolayı sindirilmeye çalışıldığı gerçeği her operasyon ve saldırı ile güçleniyor.

Türkiye,halen Kürt gerillaların elinde bulunan yedi Türk askerinin ve bölgede sık sık yapılan kimlik kontrolü uygulamalarının yarattığı prestij kaybının altından kalmaya da çalışıyor.

Bu güne kadar yapılan saldırılar ve yaptırımlar ile geleneksel politika kesin bir iflasla sonuçlanmıştır.Düzen ve politikasının insana yönelik saldırganlığı ve imha politikası tutmamaktadır.

Türkiye,devrimci Kürt mücadelesine karşı ABD ile ortak sürdürdüğü eşgüdüm ve destek, bölgenin kontrol altında tutulmasına yönelik askeri strateji de sonuç vermemiştir. İki ay önce Çekiç Güç'ün Eylül ayı içinde görev süresinin biteceğini açıklayan Yılmaz, Türkiye Başbakanı Mesut Yılmaz beklenen politikalarını uygulayarak, emperyalist karargahın görev süresinin üç ay daha uzatıldığını bildirdi.

Çekiç-Güç'ün Silopi ve Batman'da bulunan karargahının İncirlik'e çekilmesi planlandı.Ancak,Türkiye'nin geniş çaplı olarak başlattığı son saldırı üzerine büyük bölümü tekrar bölgeye kaydırıldı.

Kürdistan'daki gelişmeler savaş durumunun günlük yaşama etkisiyle olağan saldırganlık ve özel savaşın bütün pislikleri ,burjuvzinin erken genel seçimlere yönelik hazırlığı içinde de sürüyor.Buna bağlı olarak büyük bir aymazlık da.Çünkü düzen partileri ve iktidar partisi Kürtçe propaganda yaparak Kürt halkının desteğini toplamaya çalışıyorken,diğer yandan devrimci Kürt adayların ve özellikle iktidar partisi dışındaki adayların üzerinde yoğun bir baskı uygulanıyor.Kürdistan'daki seçimlerde,Türkiye'deki seçimden daha sağlıksız ve bizzat devletin müdahe ettiği,çarpıttığı sonuçlar alınırsa hiç şaşırılmamalı. Ancak,bütün bu yönlü çabalara rağmen kadbedilmiş insiyatifin başarısı da çok güçtür.

Kürdistan'da yalnız özel savaş değil,seçim çalışmalarından günlük yaşama yönelik genel bir saldırgan politika güdülmektedir.

Pantürkizm

Türkiyeli Türklerden Türki Türklere Cermen Modeli

Türkiye'de, geniş çaplı olarak, üniversiteler, radyo televizyon, basın ve yönetim kademelerinde önce "key man" olarak bulunan anahtar adamlar yer alıyordu. Bunların temel özelliği ABDve onun uzman kuruluşlarının (üniversite, akademi vb dahil) eğitiminden geçmiş ve ABD kaynaklı düşüncelerle, ABD bağlantılı resmi ve gayrıresmi ilişkilerde bu tip insanlar kullanılırdı. Bir tür yerli misyonerlik. Tarihte, yabancı bir bölgeye kendi misyonerini gönderme biçiminde olmuştur. Yirmi-otuzyıl önce, mesala Süleyman Demirel'in Eieshonever Bursu alarak eğitimine devam etmesinden önce ise, kendi adamlarını gönderirlerdi.

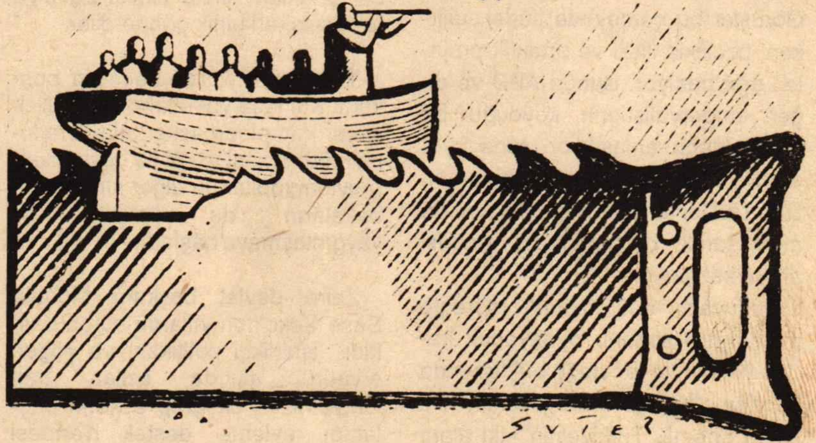
Bu gün kurallı, örgütlü ya da gönüllü ve kendiliğinden olmak üzere yaygın bir misyonerlik olgusu gelişmiştir. Basit bir örnek, Sabah gazetesinin üç üst düzey elemanı bu tezgahtan geçmiştir. 1940'lar ve öncesine gidersek benzer bir durumun Avrupa ülkelerine ait olduğunu görebiliriz.

Bugün medyalar üniversite kürsüleri, bürokrat ve danışman kadroların tamamına yakını ABD'de üretilen düşüncelerin ülke içinde yaygınlaştırılmasının ağları kurulmuş durumdadır.

Son ayların, belki son bir yılın içerisinde derinliklerinin keşfedilmesi gereken bir çalışma başlatılmış durumda. Bir ucu Yeni Dünya Düzeni'ne bir ucu Ortadoğu ve Kürt sorununa, bir ucu antisosyalizm ve bir ucu da tüm bunların altını dolduran Türkçülüğe dayanan bir ideoloji pompalanıyor. Yalnız, buradaki Türkçülük kesinlikle ırkçı çağrışımlardan uzak tutulmaya çalışılıyor.

Bir tür çağdaş milliyetçilik denen bu ideolojinin Türkiye'de işlenmesinin çok uygun nesnellikleri var.

Bir: Kürt varlığının inkarına yönelik bir politika gülünç duruma düşmüştür. Kemalist ideolojinin temel noktalarından biri çürümüştür. Kemalist ideoloji artık burjuvaziyi tatmin edecek nitelikler açısından zayıflamıştır. Burjuvazi şimdi daha çok kendi olan bir ideoloji arayışı içindedir ve tarihsel eğilimi Amerikancılığa doğrudur.

İki: SSCB'nin çözülüşü, eşzamanlı ve motomont bir süreç izlemiyor. Özellikle Türki adı verilen cumhuriyetler, kapitalist restorasyona çok temkinli yaklaşmış, Yaneyev müdahalesini açık ya da imalı desteklemiş, son olarak da, Yeltsin karşıtı bir politikayı daha sıcak bulduklarını açıklamışlardır. Özellikle Tacikistan'ın sosyalizmden yana tutumu, bu ülkelerdeki komünist kadroların ve etkinliği, halk desteğini almış olmaları gibi, ortaya koydukları politik tavırlar, emperyalizme karşı özel olarak karşı olmaları, buralarda sürecin farklı işleyeceğini gösteriyor.

Bu cumhuriyetlerde komünist kadroların etkinliğinde tek ciddi muhalif olan islamcılardır.

ABD ve diğer emperyalistler, Asya'daki bu durum karşısında en büyük koz olarak Türkiye'yi görüyorlar. Türkiye ile derinlerdeki tarihsel kök'e Missisipi suyu dökülüyor. Ancak, Türkiye'nin de kontrol edilmesine dayalı bir politika ile. Bir kez, daha emperyalist kuşatma ve yoğun karşı faaliyet bu cumhuriyetlere şimdiden yönelmiş durumda, bu kuşatma giderek daraltılacaktır. Komünistlerin genel olarak etkinliğinin kırılması için % 20-30 dolayında bir muhalefetle karşı karşıya kalmaları sözkonusu. Bu muhalefeti de çekip çevirenler müslüman gruplar. Sözkonusu cumhuriyetlerde olası iktidar değişiminde, iktidarın özellikle İran yanlısı bir yönetme geçmeleri endişesi taşıyor. Türkiye'ye görev bu noktada veriliyor.

Ancak, bu kadar kolay değil. Türkiye'nin aktif görev alması, emperyalizm için bir truva atı işlevi görmesi tek başına emperyalistleri tatmin etmiyor. İdeolojik biçimleniş gerekiyor.

Bu ideolojik biçimlenişin Türkiye'de Bülent Ecevit'in düşünce ve davranışlarında ortaya çıktığı, Alparslan Türkeş'in, ırkçı argüman yerine, kültürel dilsel, dinsel, ekonomik işbirliği ve öncülük argümanı kullanması ve Ecevit ile aynı düşüncede buluştukların ilan etmesi tesadüf değildir.

Bu tarzı, medyalar alanında özellikle Sabah ve bu gazetenin çok satan haftalık dergisi Aktüel bu anlayışın misyonerliğini "objektif" ola-

rak yapıyor. Aktüel'in iki kapak konusunu anımsarsak, anti-Kürt bir anlayışın temsilcisi olduğu görülür.

Son günlerde kamuoyuna sözünü ettiğimiz cumhuriyetler kasdedilerek Dış Türkler teması yoğun olarak işleniyor. Burjuva partililerinden Ecevit ve Türkeş'in Dış Türkler konusunda aktif politika izlenmesi, Demirel'in yakın ilgi gösterilmesi düşüncesine, Cengiz Çandar'ın Türkiye'nin merkezi olduğu bir federasyon önerisi dahi eşlik ediyor. Görüşler bu çerçevede ifade edilirken, özellikle ilişki ve ortaklık projeleri ağır basıyor. Bunun ABD ve diğer emperyalistlerin koyduğu bir sınır olduğu anlaşılıyor. Yine aynı dergi yaptığı bir ankette, toplumun Dış Türkler'le ilgili bakanlık ya da müsteşarlık oluşturulması önerisi ağırlıkkazanıyor.

Burjuvazi önümüzdeki süreçte pantürkizm kozunu oynayacak kadar yeterli ve desteği bulduğunda bundan hiç çekinmeyecektir. İki nokta önemli, Türkiye'nin etki alanı içine girecek ve onu güdüleyecek, emperyalleştirecek bir sonucu Emperyalistlerin frenlemeleri. Türk şovenizmi bekleniyor.

Batı Almanya'nın, DDR'ın yutması ve Batı Alman üstünlüğünün egemen sistem ve toplum olarak kendisini bunlara dayatması, Türkiye ve Türki cumhuriyetler benzeştirmesine yol açtı. Bu sıfır - yedi yaş grubu akılcılığı, ABD vari ideolojik bir formasyon üretilerek son zamanlarda gündeme sokuldu. Bu anlayışın temsilcisi Karaoğlan, Çandar, Başbuğ gibi isimlerle; başta Sabah, Aktüel, Milliyet, Hürriyet gibi burjuva basının geniş ideolojik yayınları yeni bir milliyetçi form üretmeye çalışıyor. Türkiye üstünlüğünde alt topluluklar olarak yani siyasi, ekonomik, ideolojik, kültürel, sömürü olanağı için "kardeşlerine", "ilgi" gösterme düşüncesine dayanıyor.

Emperyalizmin tutmayan Yeni Dünya Düzen'i

Küremizin Ekim ayını ortaladığı şu günlerde,yeryüzünün çok farklı noktalarında şiddetin ve emperyalizmin saldırılarının sürdüğünü görüyoruz.

Eylül ayının sonunda,Fransa ve Belçıka,I960'a değin fiili işgal altında tuttukları Afrika ülkesi Zaire'ye tekrar askeri birlik gönderdiler.

Yirmibeş Eylül'de,Zaire'nin başkenti Kinhasa yakınlarındaki N'Ilici asker kampında,askerlerin ücretlerinin ödenmesi isteği ile başlattıkları eylem,toplumun diğer sınıf ve tabakaların da katılımı ile yaygınlaşmaya başladı.

Zaire devlet başkanı Mobutu Sese Seko'nun yıllardır süren baskıcı işbirlikçi politikası ve yoğun sömürü altında ezilen halkın,yalnızca bir grup askerin başlattığı eyleme destek vermesi ile,eylem siyasal bir boyut kazanmış ve ülke geneline yayılmıştır.Muhalefet ve iktidar çatışmasına dönüşen eylemler,önec Fransa ve Belçıkayı harekete geçirdi

Ekonomik,siyasi ve askeri açıdan Fransa ve Belçıka'nın denetimi altında bulunan Zaire'de halkın tepkisi doğal olarak sömürgeci devletlerin temsilcilerini de hedef almış ve çatışmalarda bir Fransız askerin öldürülmüştü.

Bu gelişmeler henüz başlangıç aşamasındayken Fransa Dışişleri bakanı Roland Dumas,Fransa beşyüz,Belçıka da dörtyüzelli askerden oluşan bir birliğini başket Kinhasa'ya gönderildiğini açıkladı. Dumas,adeta bunu gerekçelendirircesine,Zaire büyükelçesine,derhal başkan Mobutu ile görüşmesi ve demokratik kurumların işletilmesi talimatı veriyordu.

Askerlerin Kinhasa'da denetimi ele geçirmesi ve Mobutu'nun iktidarının sağlama alması ile, demokrasiye geçilen Zaire, I960'tan bu yana elinde bir bayrak ile BM'de temsil edilen" bağınsız" ülkelerden biri.

Dört Ekim günü Küre'nin bir başka noktasında,Karaibler'de yoksulluk,ezilmişlik ve sömürülmüşlüğün ölüm çanları çaldığı bir ada devlette olaylar başlamıştı.

Haiti'de,Pentagon uzantısı sivil devlet başkanıJean Bertrand Aristade,açlık ve sefaletin büyük şiddet eylemleri ve başkaldırılara gebe olduğu bu ülkede ,bir başka uzantı general Raul Cedras tarafından devrildi.

Ancak,Cedras iyi bir iş yaptığını düşünürken,başta ABD ve ardında yeni SSCB,derhal olaya müdahele etti.Cedras'a yönetimi Aristade'e devretmesi yolunda baskı yapmaya başladı.Çünkü,ABD, Yeni Dünya Düzeninin siyasal ve ideolojik bir formu olarak demokrasi havariliği yaptığı bir dönemde bu tür uygulamaları yanlış ve kötü örnek olarak değerlendiriyor,kendi çıkarları açısından hiçbir olumsuzluk taşımasa da,bu siyasal ve ideolojik bayaraktarlığına ters düşen bir gelişmeye de izin vermeyeceğini gösteriyordu.

Nitekim,ABD,derhal demokrasiye dönülmesi için Haiti açıklarına bir donanma gönderdi

Bu arada devrik başkan Aristade ileAmerikan Devletler Örgütü ve ABD yoğun temas haline geçmişti.

Ancak yapılan yorumlar,bıçağın kemiğe dayandığı bir Haiti'ye,Aristade'nin dönmekte nazlandığı şeklinde.

Bu durumda,halkın tepkisini general'in pasifize edeceği ve kontrol altına alarak baskıyı uygulayacağı,buna ABD'nin göstermelik bir itirazla destek vereceği beklenebilir.ABD'nin bu konudaki tutumunun daha çok uluslarası politika ve buna olan angajmanı tarafından belirleneceği açık.

Genel olarak bakıldığında,general Cedras ile başkan Aristade arasında görüngüsel bir fark var.Bu fark daha çok giyimlerinden kaynaklanıyor.Aristade yeşil

giysiler giymiyor.

Tüm bu gelişmeler Haiti'nin ezilen ve sömürülen halkının büyük bir emperyalist kuşatma altında ve çaresizlik içinde kaldığını açıkça gösteriyor. Aşağılanan,ezilen ve her türlü insani yaşam olanaklarından yoksun Haiti'lilerin trajedisi ortada.

Açık olan gerçek,insanın dayanma ve tahammül sınırlarının Cedras,Aristade ve Pentagon'un bütün uygulamalarının ötesinde bir direnç ve güç taşıdığıdır.Nitekim,Haiti yıllardır bu düzen içinde suskunluğu ve kadere razılığı hala tercih etmemiştir.

Yugoslavya'daki gelişmeler ise Avrupa Topluluğu adı verilen Avrupa Tekelciledi'nin doğrudan ilgi alanı içinde.AT, Yugoslavya'da ilk bağımsızlık kararlarının açıklanmasından bugüne kadar,sorunun içerde çözülmesi yolunda bir politika izlediğini resmi olarak açıklarken,Sovyetler'e yönelik dış politikasının benzerini uyguladı.

AT'nın,daha çok Yugoslavya Federasyonu'na yönelik "barışçı olun" biçimindeki baskısı, gerçekte Hırvatistan'ın ayrılma ve savaş isteminde ısrarlı olmasına olanak sağlamıştır.

Yugoslav Federasyonda kaderine AT'a bağlamış olmanın bütün tavizlerini vermekten kaçınamadı.AT'ın resmi olarak açıkladığı politikalara karşı en uzlaşmaz tavrı Hırvatistan'ın göstermesine rağmen,AT daha çok Yugoslav federasyon'un temkinli olmasına çaba göstermiştir.

Hırvatistan,toprakları üzerindeki ekonomik olanaklar tam sahiplik istiyor.Bu yolla dayandığı ve halkı daha ideal amaçlarla iknaya çalıştığı inanç ise doğal olarak milliyetçilik olmuştur.Bunun tarihsel bir kökü de olduğu düşünüldüğünde daha da anlamlıdır.Tarihsel Hırvat-Sırp çekişmesinin yeniden canlandırılmasının tutmuş olduğu görülüyor.Bunun çarpıcı kanıtı,gerek Hırvat yöneticilerin,gerek Federasyon'un yeterli uzlaşmazlığa geldikleri ve gevşek bir birlik anlaşmasına razı olacakları bir düzlemde,güdülenen halkın tepkisini çok çabuk indirmek mümkün olmayacaktır.Bir bakıma yöneticiler bu yarattıkları tepkinin itkisi ile mücadeleyi sürdürmektedirler.

AT'ın çözüm önerisi açık.Bir an önce savaş ve çatışma halinden çıkıp,uzlaşma sağlandıktan sonra kapitalist entegresyonun hızlandırılması.Buna engel olan tarafı frenlemek

Çatışma sonuç itibarı ile AT'ın istediği biçimde sonuçlanacak gibi görünüyor.Özellikle Avrupa'daki gelişmeler en çok Almanya'ın ilgi alanına giriyor.Polonya,Baltık sorunlarında da en etkin rolü Almanya oynamıştır.Almanya Yeni Dünya Düzeni'nin baş aktörü olduğunu böylece kanıtlıyor.Özellikle resmi politikalar dışında çok daha aktif askeri ve ekonomik politikalar izleyerek bunu gerçekleştiriyor.Hırvatistan'ın silah gereksiniminin Almanya tarafından karşılandığı uzak bir ihtimal de değildir.

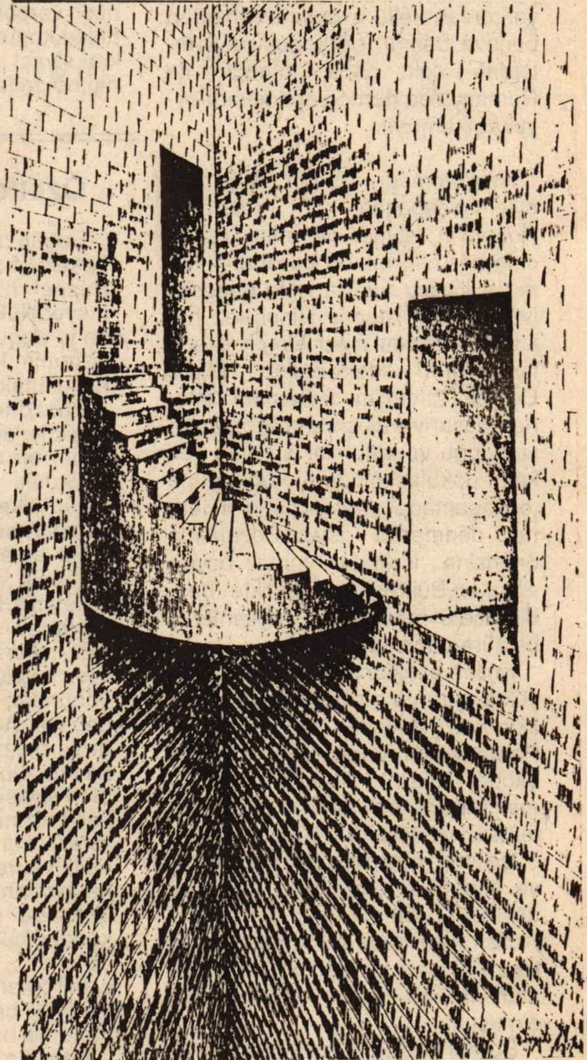
SSCB'de kapitalist restorasyon sürecinin final bölümünün başladığı şu günlerde,birliğe bağlı olan ve son zamanlara kadar gelişmeler karşısında pasif bir bekleme süreci yaşayan Doğu Cumhuriyetleri de hareketlendi.Ancak beklenenin aksine,Doğu cumhuriyetleri,Batı Cumhuriyetleri'nin hızlı kapitalizm sürecini değil,kendi yönetim sorunları ve daha özgün ekonomik koşullarını ön planda tuttukları gözlenebiliyor.

Türkiye'yi ziyaret eden Kazakistan Cumhurbaşkanı Ayaz Muttalibov,röportaj yapan Cumhuriyet gazetesini de parantez şaşkınlığına uğratan açıklamarda bulundu.Muttalibov'un Stalin'e küfretmemesi onları şaşırtmıştı.

Bu cumhuriyetler,özellikle Yeltsin ve onun kişiliğinde kristalize olan liberal-kapitalist deformasyona karşı ciddi eleştiriler yöneltmektedirler.

Dokuzuncu Avrupa ülkesi olma hayalindeki Rusya Federasyonu ve başkanı,SSCB'deki çöküşü emperyalist bir eğilimle değerlendirmeye çalışıyor.Ancak özellikle Kazakistan'ın askeri ve ekonomik gücü ile yarattığı denge,Yeltsin'in bu eğilimini bir ölçüde törpüledi.

Jiu vadisi maden işçileri ikinci kez Bükreş'e baskın düzenlediler. İşçiler kapitalizme yamanma çabasındaki Romanya'nın reform politikalarını,başbakan Petre Roman'ı ve cumhurbaşkanı Ion Illiescu'yu

protesto etti.Maden işçilerinin Bükreş'te halkın da katıldığı eylemleri Petre Roman'ın istafa etmesini sağladı.

Çavuşesku'ların katledilmesinden bugüne kadar geçen süre içerisindeRomanya ekonomisi tarihinin en kötü günlerini yaşamaya başladı.Dış borçlanma ve emperyalizmin koşullu destekleri ile ayakta durmaya çalışan Romanya'da uygulanan kapitalizme geçiş reformları büyük tepkilere neden oluyor.

Maden işçilerinin iki kez hükümet binasını işgal ederek siyasal bir başarı elde etmeleri,tüm tekelci kapitalist dünyanın,kamuoyunu güdüleyen medyalarının komünizm korkularını canlandırdı.Maden işçilerini terör yapmakla suçlayan,onları kelle avcısına benzeten burjuva basını ,sözkonusu eylemlerden çok daha küçüğü ,ile Romanya'da darbe yapılmasını ayyukaçıkarmıştı.

Ayaklanmacı maden işçilerinin eylemi,başbakan reformcu Roman'ın istifası ile sona ermedi.İşçiler reformların durdurulmasını ve Illiescu'nun da istifa etmesini istiyordu.Bu istemle ikinci kez hükümet binasını işgal etmek istediler.İşçilerin liderlerinden Miron Cosma,Roman'ın istifasının istenen başarıya uluşmanın göstergesi olduğu ve eylemler sürerse çok kan döküleceğinden korktuğunu ,bu aşamada madencilerin evlerine dönmesini istedi.Cosma'nın önerisine işçilerin yarısı boyun eğerken,Bükreşlilerle birlikte beşbin kadar maden işçisi eylemlerini bir süre daha sürdürdü.

İşçiler ayaklanmalarında iki büyük başarı ve bir büyük başarısızlıkla vazgeçtiler.İki büyük başarı Romanyanın kapitalizme ulanma çabası olan reformları frenlemek,ikincisi bu anlayışın siyasal temsilcisi başbakanı istifa ettirmek.

İşçilerin başarısızlığı ise,siyasal ve ekonomik örgütlü bir irade ve alternatif,öncü bir güç olmamalarından kaynaklanan,bu yüzden de kendiliğinden ve geçici başarılara mahkum bir eylem göstermeleri olmuştur.

Şurası bir kez daha kanıtlanmıştır ki,reel sosyalist ülkelerde,kapitalizme,emperyalizme karşı belli oranda ve güçte tepki ve direnç vardır.Ancak,bu tepki ve direncin yolunu açacak siyasal,ideolojik ve ekonomik bir program ve irade gösterecekgücü yitirmişlerdir.Bir anlamda enkaz haline getirilmiş geçmişin enkazı altında ve etkisindedirler.SSCB'deki müdahele,Maden işçilerinin ayaklanması,bunların küçük ama önemli göstergeleridir, diğer yandan çok yakın bir gelecekte Özbekistan,Tacikistan,Türkmenistan,Kazakistan ve Azerbaycan'da benzer ikilemler yaşanacaktır.

Yeni Dünya Düzeni'nin en önemli konusu kuşkusuz Ortadoğu.Bu amaçla Irak-ABD savaşından sonra ABD tarafından hukuku oluşturulup bölge ülkelerine ve dünyaya duyrulan Ortadoğu Barış Konferansı projesi işletilmeye çalışılmaktadır.Baker bölgede sekizinci turuna çıktı.Primakof'la yürüttüğü mekik diplomasisi bir sonuç verebilmiş değil.Sonuç verdiği halde,konferans bölge ülkelerinin askeri,siyasi bir satükoya bağlanıp,bölgede olası emperyalizm karşıtı gelişmelere neden olacak olayları engellemek,bunlara zemin hazırlayıcı nitelikteki ulusal ve siyasal sorunlara bir çerçeve oluşturmaktır.

Bu oltaya takılan FKÖ geçtiğimiz haftalarda yapılan konferansta önemli taviz kararları aldı. FKÖ, ABD'nin önerisi önünde bir engel teşkil etmemek için ciddi geri adımlar attı.Attığı geri adımlar,Örngütün radikal kanadında yer alan Ebu Abbas'ın Yürütme Komitesi'nden alınması,İsrail'in Gazze ve Batı şeria'dan çekilmesi talebinden vazgeçilmesi,Konferans'a katılacak Filistinliler'in kimler olacağının FKÖ tarafından açıklanmasının zorunlu olmadığı...

Bu kararlar tüm burjuva basın organlarına alkışlatıldı.Özellikle Türkiye-İsrail ilişkileri açısında Türk burjuvazisinin tüm temsilci ve taşeronları FKÖ'nün geri adım atmasını büyük bir sevinçle karşıladı.

Özetle

Bugün dünya yüzyılını tekrarlıyor. Tekelci kapitalizm in Yeni Dünya Düzeni hiçbir zaman gerçekleşemeyecek.Buna ne eşitsiz gelişimin doğurduğu sorunlar ne de bizzat sistemin kendini yeniden üretebilme olanakları izin verecektir.

Peru'dan Yunanistan'a, Filipinler'den Kürdistan'a değin dünyanın bir avuç emperyalist ve çevresindeki dar öbek dışında kalan bütün ülke ve bölgeleri Yeni Dünya Düzeni'nin şiddet alanlarıdır.

Bu amaçlarla,emperyalist ülkelerin,sahte meşruiyet kurumları olan Birleşmiş Milletler ve daha spesifik bir örnek AGİK'e önemli uluslararası,askeri,ekonomik ve siyasal yetkiler veriliyor.Nato savunma pozisyonundan saldırı pozisyonuna geçiyor. AGİK'in Moskova'da yaptığı ve otuzyedi ülkenin katıldığı toplantıda,uluslarası bağlayıcılıkları olan siyasi kararlar alındı.dı. Tekelci kapitalizmin insan hakları ve demokrasi anlayışına bağlı olarak tarif edilen kurallar,uluslararası bir hukuka bağlanıyor.Böylece,AGİK,dünya üzerinde tüm siyasal gelişmelere kendi ölçütünü kullanarak yaptırımda bulunabilecek.Toplantı,yaptırımın da doğal içeriğini belirlemiştir. Siyasi ve ekonomik baskı.

Kararda sözü edilen darbelere karşı olmak ilkesi de,mevcut mekanizmaların korumaya alınması anlamına geliyor.Bir bakıma,askeri darbeleri ve sosyalist ihtilalleri aynı kefeye koyarak,mevcut sistemin güvencesini yaratmaya çalışıyor.

AGİK'e,AT'a,NATO ve her türlü tekelci kapitalist yeryüzü örgütlenmesine karşı mücadele etmek,bu yaratılmaya çalışılan yeni baskı ve sömürü düzeninin kuşatmasını kırmak enternasyonalist sosyalist hareketin canlandırılması ile mümkün görünüyor.Sosyalistlerin,dünya ezilenleri,işçi ve emekçilerinin varlığından aldıkları meşruiyet ve onların yükselteceği mücadele içinde aktif öncüler olarak yer alması bir kez daha önemle vurgulanması gereken konular oluyor.

AGİK kararları şimdilik bağlı ülkelerin başkentlerinde onay bekliyor.Türkiye kararlara imza atmakta en çok çekinen ülke konumunda.Otozyedi ülkeden yalnızca Türkiye bu kararların sulanması için çaba harcamış.Türkiye'nin derdi,toplumsal-sınıfsal,ulusal ve siyasal alanda,ülkeyi yönetecek meşruiyet durumunu giderek kaybediyor,zorlanıyor olmasındandır.Türkiye burjuvazisinin henüz baskı,terör ve gerektiğinde askeri diktatörlük gibi içsel yollardan değil,zora başvurarak düzeni sürdürme zorunluluğu hissetmesinden kaynaklanıyor.

AGİK'in aldığı,siyasal konularda uluslararası standartlar oluşturma kararları,emperyalistlerin dünyanın her yerine saldırıyı meşru klacak bir hukuk oluşturma çabasından başka bir şey değil.

KAMUOYUNA

Burjuvazi içinde debelendiği iktisadi ve siyasal krizden kurtulmanın yollarından biri olarak "eken seçim"i siyasal gündemin odağına oturttu. Düzen sahipleri, bu taktik manevrayla, hem yönünün düzen dışına çeviren toplumsal muhalefetin temel dinamiklerini yeniden düzen içine çekmek ve hem de bu yeni dönemdeki saldırıları için güç toplamayı amaçlıyor. Seçimleri, yeni bir zam furyası izleyecek. Seçim ekonomisinin bedeli siyasal zor yoluyla işçi sınıfı ve emekçi yığınlara fatura edilecek. Hangi biçimde olursa olsun, yeni hükümetin ilk icraatı ezilen ve sömürülen milyonlara yönelik ekonomik ve siyasal baskıyı yoğunlaştırmak olacak. Zira, düzen sahiplerinin başka seçenekleri yok.

İçinde bulunduğumuz siyasal konjonktürde, sosyalizm ve temel hak ve özgürlükler taleplerinin toplumun gündemine sokulması sorunu, devrim ve sosyalizm güçlerini sorunu olarak gündemdedir. Düzen partilerinin hiçbiri bu işlevi yüklenecek kimliğe sahip değildir. Mevcut partiler içinde herhangi birini desteklemek işçi ve emekçi yığınların lehine olamaz O halde bu seçimlerde şiarımız:

"BURJUVA PARTİLERE OY YOK!" olacaktır.

Bu bakımdan, biz*, işçi ve emekçilerin gerçek sesi olabilecek, devrim ve sosyalizm görevlerini işçi sınıfı ve diğer emekçilerin gündemine sokabilecek devrimci-demokrat, yurtsever, sosyalist nitelikte bağımsız adaylarla seçimlere gireceğiz.

Seçim süresince düzen partilerinin yalan ve demagojilerinin açığa çıkarılması, kapitalizmin, emperyalizmin ve emperyalizmin yeni dünya düzeni planlarının tüm boyuzlarıyla teşhirine özel önem verilmesi;

Devrim ve sosyalizm propagandasının esas alınması;

Ayrı devlet kurma hakkı da dahil UKKTH'nın savunulması ve ulusal baskı politikasının bütün yönleriyle teşhir edilmesi; ve cins ayrımcılığına karşı mücadele edilmesi temeli üzerinde "DEVRİMCİ SEÇİM BLOKU" nu oluşturduk.

Burjuva partileri ve parlamentarist çevreleri dışta tatarak, halklarımızın temel hak ve özgürlüklerine ilişkin ilkeler çerçevesinde, bizimle olmak isteyen herkesi bu mücadele ve bütün süreç boyunca tüm faaliyetleri belirleyip birlikte uygulamaya ve işbirliğine çağırıyoruz.

İşçiler, emekçiler!

Bölgenizde DEVRİMCİ SEÇİM BLOKU'nun çıkardığı adayları destekleyin!

DEVRİMCİ SEÇİM BLOKU'nun aday göstermediği bölgelerde bağımsız devrimci-demokrat, yurtsever ve sosyalist adayları destekleyin!

Kampanyamıza güç verin!

DEVRİMCİ SEÇİM BLOKU

*Deng, Devrim, Devrimci Proletarya, Direniş, Emeğin Bayrağı, Eksen, İlke, İşçi Partisi Yolunda Politika, Kurtuluş, Komün, Nevroz, Özgürlük Dünyası, Sosyalizm, Yeniden Üretim.

Devrimci Seçim Blok'unun Basın Toplantısı Üzerine

Yirmidört Ocak kararları ve Eylül rejiminin amaç ve sonuç açısından tartışmasız olarak ortaya bir gerçek,Türkiye egemenlerinin bütünleştiği ve Tekelci örgütlenmenin toplumsal hayata hakim olma açısından önemli olanaklar sağladığıdır.Basın,bu sistemde kapitalistlere kayıtsız şartsız bağlanan kurumların başında geliyor.

Basın toplumsal ve sınıfsal gündemi,Türkiye egemenlerinin bir uzantısı olarak belirliyor.Bunun içinde devletle bütünleşme,ulusal ve uluslarası,başta CIA olmak üzere düzenin istihbarat,saldırı ve işkence kurumları ile,polis teşkilatının bir yan bürosu durumunda çalışmaktadır.Burjuvazinin kendi sisteminin organizatörleri tarafından üretilen çizgiyi kıble edinmektedirler.

Basın sektöründen esneklik ve ilgi beklemek,uzantısı derin olan demokratist sulanmanın bir yansısı olsa gerek.Bu yüzden sosyalistler basın toplantılarını kendi meşrieyetleri temelinde düzenliyor ve basından ilgi görmeyi değil,kendi ilgi odağını oluşturmayı hedefliyor olmalıdır.

DSB'unun seçim çalışmaları çerçevesinde düzenlediği basın toplantısı yukarıdaki tesbitlerin bir kez daha doğrulandığını gösterdi.

DSB'u,düzenlediği basın toplantısında,İstanbul'da gösterdiği bağımsız sosyalist adayları ve diğer bağımsız devrimci adayları tanıttı.Toplantıda,özellikle Kürdistan'da seçim çalışması yürüten devrimci yurtsever adayların devletten gördüğü baskılar ifade edildi.Blok'un seçim tavrı ve perspektifi sunuldu.

Basın DSB'unun çalışmalarını yansıtmamakta büyük bir özen gösterdi.Kamuoyuna başlıklı ilanı yayınlamak istemediler.

Çıkan sonuç açıktır.Sosyalistler kendi ideolojik aygıt örgütlenmelerini ve bu yolla ilgi odağı olma çalışmaları ciddiyetle yürütmek zorundadır.

Daha çok kendi sınırlı koşullarda öz etkinliği ile seçim çalışması yürüten Blok ve adaylarının bağımsız sosyalist tavrı takdirle karşılanmalıdır.Blok nezninde,İstanbul 3.Bölgeden aday olan Necati Kotan'ı,4.Bölgeden aday olan Vahdettin Özkan'ı,6.Bölgeden aday olan Düzgün Akyol'u, ve 8.Bölgeden aday olan Abdülkadir Akbaba'yı kutluyoruz.

SEÇİMLERDE SOSYALİST TAVIR

Sosyalistlerin siyaset gündemine girme ve sınıfsal bakışı, sistemin alternatifi kılma eyleminde gittikçe zayıflayan bir pratik içinde bulunduğu ortaya çıkıyor. Bu pratik, tarihsel bir yanlış ya da bakış alışkanlığı ile, nesnellik, nesnelliğe uygun politika ve tarihsellik ile tarihselliğe uygun politika arası ilişkiyi kuramadığı ortaya çıkıyor. Bunda hiç kuşku yok ki, kaybedilen mevzilerin, kaybedilen prestijin büyük etkisi var. Bu etki, soruyu daha çok kendine sorma ve kuşkuculuğunu arttırma biçiminde davranışsal sonuçları oluyor.

Öne çıkan davranış biçiminin sınıf politikası ve bunun ideolojik, siyasal anlatımı olması gerekirken, eleştirilen parlamenterist tutumun, bir farklı düzeyde sol bir söylemle teorize edilerek haklılaştırılması, asla kabul edilemez bir davranıştır.

Bugüne kadar gözlemleyebildiğimiz kadarı ile seçimler karşısında bir çok sosyalist çevre yapı ve eğilim oldukça farklı tavırlar geliştirdi. Güce ve niyete orantılandığında, bu orantının alınıp toplumsal-sınıfsal siyaset gündemine sokulduğunda, yalnızca eylem değil, bakış bulanıklığı göze çarpıyor.

Herkesin bildiği *genel* ile, herkesin kabul ettiği genel aynıdır fakat ayrı yarı tarifler bu aynılığı ortadan kaldırmaktadır. Savrulan ve farklılık güdenler, gereksiz politik çıkışlar için söylemi, hatta tespitleri çarpık hale getirmektedir.

Kısaca değinecek olursak, seçimleri bir asker seçimi saymak, tarihte onlarca örneğini gördüğümüz, düzeni ve onun bütün unsurlarını hedeflemekten çok, onu unsurlarından biri ile anlatmak, unsurlarından birine indirgemek, demektir. Bu düşünceyi ileri sürebilmek için seksenüç seçim koşulları olması gerekirdi. Ayrıca, erken genel seçim, nesnel zorlamaya karşı, Türkiye kapitalistleri ve onların örgütleri aracılığıyla bir yıldır isteniyor. ANAP kongresinden sonra bu istek daha bariz bir biçimde dile getirildi. Siyaset gündemini Türkiye kapitalistleri, örgütleri ve işbirliği içinde bulunduğu uluslararası sermaye ve örgütleri ile, doğal olarak askeri uzantıları arasında eşgüdüm belirliyor.

Seçimleri asker seçimi olarak tespit etmek, düzenin ve içinde bulunduğu koşulların anti-faşist, anti-emperyalist tespitlerde olduğu gibi bu kez de anti-millitarist bir kavramlaştırma ile, demokratik mücadelenin bir temel tespiti yapmak için analiz edildiğini gösterir. Sınıfsal bakıştan uzak bu tür tespitlerin gerçekliği ve doğruluğu olmadığı açıktır.

Seçimler karşısında boykot tavrı da bir çok çevrenin benimsediği bir tutum oldu. Boykot,fiili bir güç olmak, bu gücün önündeki düzenin çıkardığı kendini göstermesine yönelik engellere karşı, o engeli işlemez hale getirmek, düzenin meşruiyetinin dağılmasına neden olmak için benimsenecek bir tavırdır. Bu tavra en çok Kürt hareketi ve nesnelliği uygundur.

Bu benzeştirim de boykot tavrının anlaşılmasını sağlıyor. Dolayısıyla boykot tavrının içe kapanmak dışında hiçbir anlamı yoktur. Dahası, toplumsal gündeme sınıf siyaseti alanında girmemeyi tercih etmek anlamı taşıyor. Hiçbir gerekçesi ve geçerliliği olduğunu sanmıyoruz.

Bir başka eğilim de, geniş işbirliklerini öngörüyor. Demokratizm hastalığının bir tezahürü olmaktan öte bir anlamı yok. SHP ile onun içinde bulunan geleneksel CHP-SHP kuyrukçuluğunun bir özelliğidir karşı karşıya olduğumuz eğilim. Türk solunun bu geleneksel hastalığı taşıyan kesiminin demokratizmi meşrulaştırıcı, sosyalizm hedefini saptırıcı teorik, ideolojik anlayış ve geleneğinin de bunda payı var.

Seçimlerde bağımsız sınıf politikası gütmek ve gündeme sosyalizmi oturtmak isteyen son eğilim ise, bizim de içinde bulunduğumuz ve üzerinde ısrar ettiğimiz bir tavırdır. Ancak, bu tavrı bağımsız aday gösterme tavrı ile özdeş görmek büyük hatadır. Öne çıkan davranış biçiminin sınıf politikası ve bunun ideolojik, siyasal anlatımı olması gerekirken, eleştirilen parlamenterist tutumun, bir farklı düzeyde sol bir söylemle teorize edilerek haklılaştırılması, asla kabul edilemez bir davranıştır.

İlke olarak desteklediğimiz ve içinde yer alarak bu bakışın ısrarlı savunucusu olduğumuz Devrimci Seçim Blok'unun iç tartışma ve geldiği noktanın ayrıca tahlili yapılmak üzere, bağımsız aday politikasını İstanbul'da gösterilen dört adayın desteklenmesini doğru buluyoruz. Ancak, İstanbul dışında bir seçim politikasında, dilek ve destek olarak ifade edilen bağımsız yurtsever ve devrimci adayların desteklenmesi konusunda Blok kesin bir açıklık ve tanım, bir hukuk ve ilke netliği gösterebilmiş değildir. Bu da bizim daha önce yayınladığımız bildirimizde yer alan önerimizin haklılığını, en azından politikasızlığı ya da bulanıklığa karşı tek çözüm olarak sunmamızı haklılaştırıyor.

Seçimlerdeki sosyalist tavrın bütün sorunlar, yanlışlıklar ve eksiklekleri ile anlatılması ayrıca önem taşırken, bunun yanında çok daha önemli ve açil bir konu ile karşı karşıyayız. Sosyalist tavrın bundan sonra, bu deneyimin sonuçları da dikkate alınarak bir hukuka kavuşması, ilkesel ve daha net bir işlerliğe ulaşması gerekliliği. Bunu zorlayan bizzat seçim sonrası koşullardır. Seçim sonrası, belliki burjuva diktatörlüğü bir meşruiyet bunalımına düşecektir. Hem nesnel olarak, hem de siyasal örgütlerinin pozisyonu gereği böyle olacaktır. Seçimden sonra yeni bir seçim dönemi için değil, seçimden sonra canlanacak dinamiklerin öznelerimiz tarafından daha etkilenir hale getirilmesi için gereklidir.

SÜREKLİLİK VE KOPUŞ- 2

Teorinin gücü

HALUK YURTSEVER

Marksizm, bilimin devrimcileştirilmesidir.

Marksizm yalnız bilmi değil, insanlığın toplumsal kurtuluş (emansipasyon) hareketini devrimcileştirmiştir.

Marksizm, onu öteki teori, sistem ve ideolojilerden güçlü ve üstün kılan üç özelliği var: Bilimsel, bütünsel ve devricidir.

Bilimselliği, toplumun ve tarihin yasalarını ortaya çıkaran ilk ve tek teori olmasından geliyor. Doğa ve toplum süreçlerinin zorunlu içsel bağlarını; *hareket* yasalarını soyutlayan ve kavrayan bir teori kapalı bir sistem değildir. Gerçek hareketin kendisi gibi yasaları da dinamiktir.

Hareket yasalarını kavramak başlangıçtır. İnsanda yalnız kavrama değil, özgürleşme amacına uygun davranma yeteneği de var. Marksizm bu çağrıyı yapıyor. Zorunluluk ile özgürlük arasındaki ilşki sorunu, ezilen sınıfların kaçınılmaz olarak girişecekleri sınıf savaşımıyla, sınıfsız toplum yaratma *komünist* hedefinin; pratikte, gerçek yaşamda birleştirilmesi sorunudur. Kurtuluş, insanın bilinçli eylemiyle gerçekleşecektir. Devrimle.

Marksizm, bütünsel (total) bir teoridir. Bir istemdir. Marksist teorinin temel öğeleri ve önermeleri arasında birbirini tamamlayan kopmaz bir bağ, karşılıklı ilşki ve tümünün oluşturduğu bir birliği vardır. Marksizm, tek bir boyuta, kendisini oluşturan öğelerden birine indirgenemez.

Marksizm, boş inançlara karşı akılcılığın, mistizme karşı bilimin, despot yönetimlere karşı yurttaş hak ve değerlerinin yükseltildiği, insan düşüncesinde büyük bir ilerleme olan aydınlanma döneminin; endüstri devriminin ve büyük Fransız devriminin, üretimde ve oplumsal ilişkilerde yeni çığırlar açan yenileştirici dinamikleri içinden doğdu. Ancak aydınlanma düşüncesinin, burjuva devrim-restorasyon dalgalrının doğrusal bir uzantısı olmanın ötesine geçti.

Marksizmi, bir teori ve eylem klavuzu olarak biçimlendiren koşullar ancak süreklilik ile kopuş diyalektiği, birikim ile sıçrama ilişkisi çerçevesinde kavranabilir.

Marksizmin doğuşu hazırlayan koşulların aydınlanma döneminde oluşmaya başladığını söylemek yanlış değil, ancak eksiktir. Marksizmin düşünsel evrimini derinden etkileyen üç, özellikle de iki önemli isimden söz edilmezse, markiszmin yukarıda birer cümle ile özetlenen, bilimselliği, bütünselliği ve devrimciliğinin kaynakları bu kaynaklardan gelen süreklilik ve kopuş noktaları anlaşılamaz.* Kant, Hegel ve Feeurbach, marksist sistemin oluşmasına süreklilik-yadsıma çerçevesinde katkı yapmış üç önemli düşünürdür.

Kant, tek tek insanların iradeleri ile, gelişmenin genel yasaları arasındaki ilişkiyi ele alan ilk filozoftur. 1784 de yazdığı, *Dünya Vatandaşlığı İlkesi Temelinde Evrensel Tarih Üzerine Düşünceler*'de şunlar var:

"İnsan, irade özgürlüğüne ilişkin olarak metafizik bakışlı hangi kavrama sahip olursa olsun, irade özgürlüğünün insan eyleminde dışa vurması, öteki tüm insan durumlarında olduğu gibi, evrensel doğal yasalara göre belirlenir." (1) Kant, büyük sayılar yasası denebilecek bir yöntemle, büyük sayıların söz konusu olduğu durumlarda, tek tek bireylerin kararlarındaki rastlantısal ve keyfi öğelerin, evrensel ve doğal yasaların işleyişini boşa çıkarmayacağını söylüyor. Kant'a göre tek tek insanlar farklı ve çoğu kez farklı çıkarlarla koşullanmış hareketlilikleri içinde, doğanın kendi amaçları doğrultusundaki işleyişinin farkına varmazlar; ama yine de o yasaların klavuzluğunda yürürler. Bu düşüncelerden Kant'ın çıkardığı önemli bir sonuç var: İnsan, *anladığı*, bilebileceği gelişmeler konusunda bilinçli davranabilir. Kendi sözleriyle: "Sorunlarımızın akılcı düzenlenmesi yoluyla...mutlu günlerin gelişini hızlandırabiliriz." (2)

Kant'ın bu yukarıda kısaca özetlenen düşünceleri, birçok yönüyle marksist düşüncenin belli açıklamalarını çağrıştırıyor. Ancak, Kant'ta bilinebilr ve bilinmez alanların baştan ayrıldığı akılda tutulmalıdır. Kant, insan iradesinden bağımsız, evrensel yasalar olduğunu kabul ediyor. Eğer söz konusu yasalar bilinebilir türden ise, insan bunları öğrenir ve gelişmeleri hızlandırıcı bir rol oynar. İnsanın rolü, belli, bilinebilir alanlarda süreçleri hızlandırmakla sınırlıdır. ampirik ve deneysel olarak gözlenebilecek alanlar bilinebilir; deney ötesi önsel (*a priori*) yapılar ve kendiliğinden şeyler (*thing in itself*) ise insan kavrayışın dışındadır.

Kant'la Marks'ın arasında Hegel var. Hegel'in önemi yalnız diyalektik yönteminden gelmiyor; sisteminde tarih teorisi ve bütünsellik var. Hegel'e göre tarih içinde gerçekleşen devrim ve yenileştirme hareketleri,

*Marksizme, Alman felsefesi, İngiliz politiği ve Fransız sosyalizmi üçlüsünün kaynaklık ettiği bilinen ve doğru bir tezdir. Buradan felsefi kaynağı üzerinde duruluyor.

insanlığın özgürlük bilincine doğru yürüyüşünün ve "ruhun gerçekleşmesinin" "adımları"ydı. Hegel'e göre, tarihin, tarihi bilim yapan belli yasaları, bir yönü ve amacı vardır. Hegel ile Kant'ın ortak yanı, ikisinin de, insan iradesinden bağımsız evrensel yasaların varlığını kabul etmeleridir. Yine de Hegel'in sistemi Kant'tan iki noktada ileridir: Bir kez, Hegel'in Kant gibi "bilinemez"alanı yoktur. Çünkü, Hegel'de felsefe tümüyle düşüncedir; eski ya da yeni düşünürlerin ileri sürdükleri ilkeler nesne değil düşünce genellemeleridir. Kant'ta mutlak olan doğadır; düşünce bu alana asla sokulamaz. Hegel'de ise mutlak olan düşüncedir; doğa da mutlak düşüncenin sonucudur. Hegel katıksız bir idealisttir. Hegel'in temsil ettiği ilerilik kurduğu sistemin kendi içindeki tutarlılığından ve diyalektik yöntemi kullanmasından geliyor. İkinci nokta, Hegel, kendinden önceki bütün filozoflardan farklı olarak ilgi merkezine bireyi değil, geneli, bütünü koymuştur. Örneğin Hegel, Fransız devrimini Fransız "soyutlama dehası"nın bir göstergesi sayıyor; bu devrime "dünya tarihsel"bir misyon yüklüyordu.

Hegel'den bir sonraki kuşaktan Feuerbach'ın Hegel'in "mutlak ide"sini çürüten tezler geliştirmesiyle birlikte Maksizmin doğuşunu hazırlayan teorik birikim ve malzeme genel çizgileriyle tamamlanmış oldu. Malzeme birikimi ütopik sosyalistlerin bir başka koldan geliştirdikleriyle de buluşmuştu. Marks, idealist içeriği nedeniyle Hegel'de başaşağı duran diyalektiği materyalist bir öze kavuşturarak ayakları üzerine dikti. Feuerbach'ın tarihsellikten yoksun, insanı edilgen bir nesne durumuna getiren metaryalizmini eleştiriden geçirerek aştı ve diyalektik metaryalizmin temel tezlerini böyle iki yönlü bir kalıt ve eleştiri üzerinde bina etti.

Kısaca böyle. Ancak bu kadar yalın değil.

Marksizm, yetkin ama doğruları parçalı bir teorik miras devralmış, bunların en zayıf yönlerini yadsıyarak kesin bir kopuş gerçekleştirmiş, yeni ve çok daha gelişkin bir senteze ulaşmıştır. Ancak hiçbir kopuş, ne denli kesin ve köklü olursa olsun tam ve toptan bir yadsıma değildir. Yeni sentezin, belli ölçü ve boyutlarda devraldığını sürdürmesi, izlerini taşıması doğaldır. Eğer bu doğal ve doğruysa, o zaman maksizmin kaynaklarıyla özgün yeniden üretimi arasındaki ilişkiyi, 150 yıllık pratiğin ışığında ve bugünden bir bakışla irdelemek gerekecektir. Kuşkusuz, mekanik bir sınıflandırmaya, doğru yanlış cetvelleri çıkarmaya çalışmadan ve yine kuşkusuz dar siyasetçi ve akademisyen tek boyutluluklarına düşmeden.

Bu yazıda bu konuyu enine boyuna tartışma olanağı yok. Yazının akışı içinde yeri geldikçe bu sorunsalla ilgileneceğim.

Burada, marksizmin yöntemini ve sistematiğini en çok etkileyen Hegelcilikle ilişkisi üzerine, bunun sınırlı birkaç noktası üzerine değinmeler yapacağım.

Bu noktalardan biri, Hegelci sistemin yetkinliğinin, onu aşma sürecinde marksizme kazandırdığı kapsayacı ve bütünsel, ama aynı zamanda toptancı ve kaçınılmazcı renklerdir.

Kapsayıcılık ve bütünsellikle ilgili bağlantının mantığını katıldığım bir özetlemeden aynen aktarıyorum. Metin Çulhaoğlu, *Tarih, Türkiye Sosyalizm* çalışmasında şunları söylüyor:

"Marksizm, gelişkinliğini, demokrat ütopyaların bir uzantısı olmayıp, gelişkin bir idealist-felsefi sistemin aşılması oluşuna borçludur. Daha açığı: Marksizmin bilinen kaynakları arasında, Alman felsefesi, itici güç olarak, Fransız sosyalizminden çok daha önemli bir rol oynamıştır."

"Hegel'in sisteminin idealist özü biliniyor. Gene de bir noktaya özellikle dikkat etmek gerekiyor: Hegel'in sisteminin idealist yanı, kesinlikle aynı sistemin ilkelliği ya da azgelişmişliği anlamına gelmiyor. Tersine, kapsayıcılığı göz önüne alınırsa, Hegel'in sisteminin oldukça gelişkin olduğu görülür. Sanıyorum buradan şu sonuç çıkarılabilir: İdealizmin en gelişkini, bilimsel olana ulaşmada değerli bir evreyi oluşturuyor. Marks'ın düşüncesini bir süreç içinde yetkinliğe ulaştıran, Hegelci sistemin çürüklüğü değil, aşırı gelişkinliğidir. Başka türlü söylersek Hegel, sistemini doyurucu bulmayıp aşmaya çalışanlara, en azından kendisi kadar bütüncü ve gelişkin bir sistem kurma *yükümlülüğü* bırakmıştır miras olarak. Daha sonra, Plehanov'un çok açık biçimde gördüğü noktalardan biriydi bu. Plehanov Hegel'in sistemini 'eklektizmin izini bile taşımayan' bir gelişkinlik olarak nitelendirdikten sonra ekliyor: "Hegel'in idealist felsefesinin kendisi, idealizmin tutarsızlığının en iyi, en karşı konulmaz kanıtını içerir." (3)

Plehanov'dan aktarmayla birlikte aktarma burada yapmaya çalıştığım çözümlemeyle üst üste düşüyor.

Yalnız, işin bir de "toptancı" ve "kaçınılmazcı" dediğim yönü var. Yanlış anlaşılmaları önlemek için hemen, bu saptamayla, marksizmi hegelciliğin doğrusal bir uzantısı olarak gören, marksizmi bilimsel süreçlere "amaç" sokmakla eleştiren Murat Belge gibilerine, ya da marksist devrim teorisni bir kadercilik, mutlak zorunluluk gibi algılayarak mekanikleştiren ve vulgarize ederek aşmayı deneyen Yalçın Küçük-Çelik Bilgin'in tezlerine katılmıyorum. Bunlara da yeri geldikçe tekrar döneceğim. Söylemek istediğim şudur: Marks'ın özellikle de kendi doğum lekelerini taşıdığı ilk dönemlerinde toplumsal devrimlerin en azından kıtasal, bu anlamda toptan, nesnel toplumsal sınıfsal çelişkilerin yarattığı yığınların maddi gücüyle, kaçınılmaz olarak gerçekleşebileceği biçimindeki tezlerinde aşırı determinist bir yön vardır.Bunun en önemli sonucu ise, Marks ve Engels'de siyaset teorisinin sistemin toplam Leninizm'in eklemesinin mantığı da buradadır. Lenin siyaset teori ve pratiğine yaptığı büyük katkıyla marksizmi geliştirmiştir.

Ancak marksizme yöneltilen eleştirilerde bu yön aşırı abartılıyor. Abartmada, Marks ve Engels'in ütopyacılarla kavgalarının marksizmin sosyalizm projesi geliştirme yönünün güdükleştirdiği düşüncesinin payı var. Böyle düşünenler marksizmin ilkel materyalizmle arasına koyduğu mesafeyi göremiyorlar. Determinizmi yazgı noktasına götüren ilkel metaryalistlerdir. Feuerbach'ta insan nesnedir; edilgendir Marks'ın 1945'te yazdığı *Feuerbach Üzerine Tezler*'de, Feuerbach'ı gerçekliğin insan eylemi ve pratiği, "devrimci" eylem olduğunu anlamamakla eleştiriyor. "Teoriyi gizemciliğe saptıran bütün gizemler, akılcı çözümlerini insan pratiğinde ve bu pra-

tiğin anlaşılmasında bulurlar." (4) diyerek Feuerbach'ın pasif insanını aktifleştiriyor.

Marksizm 150 yıldır eleştiri ve saldırı altında. Bugüne dek, marksizmi teorik olarak çürüten ya da aşan hiçbir yeni teori bilinmiyor.Sağdan soldan çekiştirilmesine, Marks'ın ve marksistlerin yazdıklarının birkaç katı mürekkep tüketilmesine, Marksolojinin burjuva üniversitelerinde bölüm durumuna getirilmesine rağmen, marksizm ayaktadır. Bu direngenlik sistemin gücünü gösteriyor. Marksizme yönelen ideolojik saldırıların eklektik ve deyim yerindeyse birbirini götüren bir karakter taşımalarında, eğik bir düzlemde kısa zaman içinde kaybolmalarında sistemin güçlü oluşu önemli nedendir.

Marksizmi çürütme savındakiler, çok büyük çoğunluğuyla ampirist, vulgarist ya da indirgemeci yöntemlerle, bir marksizm tarifliyor ve ona saldırıyorlar. Bu da marksizme cepheden, bilimsel bir kavgaya giremediklerinin bir başka ve önemli göstergesidir.

Burjuva ideolojisinin belli başlı ve en etkili argümanları amprik çıkarsamalardır: Devrim yapamadığına göre işçi sınıfı devrimci değil; 70 yıl sonra yıkıldığına göre sosyalizm bilimsel değil.vb. Bunda vurgarizasyon da var. Vulgarizasyon, marksizmle onu çürütmek ya da aşmak için tartışan, içinde solcu akademisyenlerin de bulunduğu geniş bir kesimin başvurduğu yöntemdir. Kabalaştırma ve basitleştirme eleştirmeyi kolaylaştırıyor olmalı. Marksizmi dar yalın bir boyutta, öğelerinden birine ya da bazılarına eşitlemek ve ondan sonra hücum etmek de aynı mantıkla açıklanabilir. Büyük ve üst düzeyde bir soyutlama olan marksist teoriyi ancak parçalara ayırarak, değiştirerek "çürütebiliyor"lar.

Teoride derinleşme ve yenişme çabalarının bu ilkelliklerden kurtarılması gerekiyor.

Bu yazıda üzerinde en çok tartışma olan konularda bunu yapmaya çalışıyorum.

Tarihin hareket yasası

Tarihin harek yasasını bulan Marks'tır.

Bu yasaya göre, siyasal, dinsel, felsefi, ideolojik bütün tarihsel savaşımlar gerçekte toplumsal sınıflar arasındaki savaşımın az ya da çok açık anlatımından başka bir şey değildir.Sınıfların varlığı ve aralarındaki çarpışmalar da, ekonomik gelişmişlik dereceleri, üretim biçimi ve bunların belirlediği değişimler tarafından koşullanır. (Engels)

Tarihin hareket yasasının ne olduğunu ve ne olmadığını tartışmadan önce, tarih ve toplumun hareketinde "yasa"ların ne anlama geldiği üzerinde kısaca durmamız gerekiyor.

Ekonomik yasalara ilişkin olarak Engels şöyle diyor:

"Genel olarak ekonomik yasalara gelince: Hiçbirinin, yaklaşıklık, eğilim, ortalama dışında bir gerçekliği yoktur; hiçbiri acil gerçeklik değildir. Bu bir yanıyla bu yasaların işleyişlerinin başka yasaların aynı andaki işleyişleriyle çatışmasından, ama bir yanıyla da kavram olarak kendi niteliklerinden kaynaklanır." (5)

Bu özlü cümlelerden şu sonuçları çıkartabiliriz:

Bir: Toplum yasaları mutlak ve kaçınılmaz kesinlikler olarak değil eğilimler olarak işlerler.

İki: Her yasa, aynı anda başka başka yönlerde işleyen yasalarla karşılıklı etkileşim içindedir ve bunlarla çatışmasının bir tür ortalaması olarak gerçekleşir.

Üç: Nesnel gerçeğin soyutlanması ve kavramlaştırılması ile bulunan yasaların, bu kavramlaştırmanın kendi niteliğinden gelen zayıflıkları da bulunabilir.

Marks'ın *Kapital*'de yazdıkları da aynı yöndedir:

"Kapitalist üretimde genel yasa, ancak çok karmaşık ve yaklaşık biçimde egemen bir eğilim ve sürekli dalgalanmaların hiçbir zaman kesinlikle belirlenemeyen ortalaması olarak işler." (6)

Toplumun hareketinin, insanların iradesinden bağımsız yasaları bulunduğunu önermesinden, marksizmin mutlak, kaçınılmaz bir nedensel kesinliğe ihtiyaç duyduğu, diyalektik meteryalizmin de, pedagojik ve didaktik bir düşünce biçimi olduğu sonucunu çıkaranlar marksizmi vulgarize ediyorlar. Onlarcası içinden birini alıyorum. Murat Belge, diyalektik metaryalizmin pedagojik didaktik olduğu iddiasını, Marksizmin Hegel'deki teolijik diyalektik ve pozitivizmle "tuhaf" bir evlilik yapmış olmasına bağlıyor. Şöyle:

"Bu düşünce tarzını benimsemekle dünyanın gidişi doğrultusunda bir rotaya yerleşmiş oluruz ve 'tarihin akışıyla' birlikte ilerleriz." (7) Bu marksizme yöneltilen klasik kadercilik eleştirisidir; hiçbir yeniliği yok; söylediklerini kanıtlayan hiçbir ciddi bilgi ve analize de dayanmıyor.

Tarihin hareket yasası alınyazısı değil, tarihin yönünü ve eğilimini gösteren bir ana yasadır.

Burada Marks'ın Tarihin Hareket yasasını formüle ettiği ünlü pasajı olduğu gibi aktarmak zorundayım:

"Vardığım ve bir kez varınca araştırmalarımı yönlendirme ipliği görevini gören genel sonuç şöyle ifade edilebilir:

"Yaşamlarının toplumsal üretiminde insanlar vazgeçilmez ve iradelerinden bağımsız olan belli ilişkilere girerler. Bu üretim ilişkileri maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme aşamasına tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin toplamı, toplumun ekonomik yapısını, üstünde yasal ve siyasal üstyapının yükseldiği ve toplumsal bilincin belirli biçimlerinin tekabül ettiği gerçek temeli oluşturur. Maddi yaşamın üretim biçimi, genel olarak toplumsal, siyasal ve düşünsel yaşam süreçlerini koşullar. İnsanların varoluşunu belirleyen bilinçleri değildir. Tersine, insanların toplumsal varoluşları, bilinçlerini belirler. Gelişmelerinin belli bir aşamasında toplumun maddi üretici güçleri, varolan üretim ilişkileriyle-ya da aynı şeyin yasal ifadesi olarak, o güne dek içinde çalıştıkları mülkiyet ilişkileriyle çatışmaya girer. Bu ilişkiler üretici güçlerin gelişme biçimleri olmaktan çıkıp, onlara ayak bağı olurlar. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. Ekonomik temelin değişmesiyle, o koca üstyapı da tümüyle aşağı yukarı hızlı bir biçimde dönüşüme uğrar. Bu tür dönüşümleri ele alırken, doğal bilimlerin kesinliğiyle belirlenebilen üretimin ekonomik koşullarının maddi dönüşümü ile insanların bu çatışmanın bilincine varıp, savaşımı yürüttükleri yasal, siyasal, dinsel, estetik ya da felsefi-kısaca ideolojik biçimler arasında bir ayırım her zaman yapılmalıdır. Nasıl bir kişi hakkın-

da görüşümüz o kişinin kendisi hakkında düşündüklerine dayanmıyorsa, aynı biçimde, böyle bir dönüşüm dönemini de kendi bilinciyle yargılayamayız. Tersine, bu bilincin maddi yaşamın çelişkilerinden toplumsal üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında varolan çatışmadan çıkarak açıklanması gerekir." (8)

Burada tartışmamız açısından öne çıkan noktalar var:

Birincisi, Marks tarihsel bir bakışla kapitalist gelişim çizgisini ve varacağı noktayı gösteriyor. Ekonomik koşulların belirleyiciliğini öne çıkaran bir model çiziyor.

İkincisi, yukarıdaki uzun pasajda, üretim güçlerinin üretim ilişkileriyle çatıymaya girdiği noktada toplumsal devrimin hemen ve otomatik olarak geleceğini söyleyen hiçbir düşünce yoktur. Marks'ın söylediği bir *toplumsal devrim çağı*'nın başlayacağıdır.

Üçüncüsü, Marks ekonomik temelin değişmesiyle o koca üstyapının da değişeceğini, bilincin geleceğini açıkça söylüyor. Bilinçsiz bir değişim düşüncesi ileri sürmüyor. Ancak bu bilincin oluşumuyla, üretimin ekonomik koşullarının dönüşümü arasında ayırım yapıyor. Bilinç, maddi *yaşamın çelişkilerinden çıkacaktır*.Bilincin nasıl oluşacağı ele alınmıyor, *nereden*, çıkacağı söyleniyor.

Marks'ın yukarıdaki sözlerinden ve başka yazdıklarından, kaçınılmaz, otomatik, işe devrimci bilincin karışmadığı bir toplumsal devrim modeli çıkarmak olanaklı değildir.*

Marks'ın *Siyasal Ekonominin Eleştirisine Katkı'ya Önsöz*'de yazdıkları bir yana, daha 1843'te Marks ve Engels'in *Kutsal Aile*'de söyledikleri var. Şunları söylüyorlar:

"Tarihçi hiçbir şey yapamaz. 'Hiçbir dev zenginliğe sahip' değildir; 'savaşlar' yürütmez. Bütün bunları yapan insan, gerçek, yaşayan insandır. Sahip olan ve savaşan insandır. 'Tarih' insanı kendi özel amaçları doğrultusunda araç olarak kullanan ayrı bir kişi değildir. Tarih, kendi amaçları peşinde koşan insanın eyleminden başka bir şey değildir." (9)

Tarihi yapan insandır. Ortam ve koşullar insanı yaptığı kadar, insan da ortamı ve koşulları yapar. Üretici güçlerin gelişmesinin belli bir aşamasında, bütün öteki sınıflara karşı en kararlı bir karşıtlık içinde olan ve toplumun çoğunluğunu oluşturan bir sınıf doğar; köklü bir devrimin zorunluluğu bilinci, komünist bilinç bu sınıftan yayılır; komünist devrim, *işi* ve sınıfların kendileriyle birlikte egemenliğini kaldırır; yığın içinde bu komünist bilincin *üretilmesi* ve davanın başarısı için insanların yığınsal bir değişikliğe uğraması zorunludur ve bu değişiklik ancak pratik hareketle, bir *devrimle* yapılabilir. (10) Marksizm budur!

Aynı yerdeki bir dipnotta Marks ve Engels, "Kendiliğinden bilince isyan eden devrim halinde proleterler"den söz ediyorlar.

Proletarya devrimci bilincin kaynağını kendi sınıf koşullarında bulur ama devrimci eylem için proletaryanın devrimin "aktif öğesi" olan teori ile silahlanması da gereklidir:

"Tıpkı felsefenin maddi silahlarını proletaryada bulması gibi, proletarya da entellektüel silahlarını felsefede bulur." Ve, "Proletarya barikatlarda ve savaş hattında zafer kazanmadan önce, yönetiminin gelmekte olduğunu bir dizi entellektüel zaferle duyurur." (11) Marksizm budur! Kautsky ile birlikte Lenin'in tanımladıkları ve geliştirdikleri bilincin dışarıdan taşınması, böyle bir düşünce çizgisinin devamıdır ve kuşkusuz katkıdır. Marksizmin, devrimci bilincin olmadığı bir devrim teorisi kurduğu görüşü ise temelsiz bir çarpıtmadır. Toplumsal devrimin nesnelliği düşüncesi, gittikçe daha çok insanın bir devrimin gerekliliğini kavramasının da nesnel olduğu düşüncesiyle birlikte bir anlam ifade eder.

Tarihin hareket yasasında otomatik bir işleyiş mekanizması yoktur.

Bu açıklamalardan sonra, üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki gelişme-çatışma ilişkisine geçebiliriz. Burada, karşımıza çok moda ve son derece amprisist bir itiraz dikiliyor: Marks'tan bu yana şu kadar yıl geçti; kapitalist üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişmesine ayak bağı olmadığı ortaya çıktı. Tersine, üretici güçler gelişti, hem de muazzam gelişti. O halde marksizm temel yasası ve devrim teorisi geçersizdir.

Bu düşünceler, devrim yolundan dönen insan aklındaki rasyonelleştirme yeteneğinin "muazzam" olduğunu gösteriyor. Üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki gelişme-çatışma ilişkisinin, tek ayaklı, biri felç olan ayağın (üretim ilişkileri), sağlam ayak (üretici güçler) tarafından sürüklendiği bir topal yürüyüş olduğu görüşü marksizmin neresinde var? Hiçbir yerinde yok. Bjyle bir şema, kapitalizm karşısında secdeye gelenlerin kafasında var.

Üretim ilişkileri dökülmüş beton değil; esneme yeteneği olmayan bir "düzlem" değil. Üretici güçler gibi, üretim ilişkileri de gelişiyor ve seneyebiliyor. Toplumsal devrim çağının başlaması-ki bu her zaman bir siyasal devrimle olur- için üretim güçlerinin çok gelişmiş olması gerekmediği gibi, üretici güçlerin aşırı gelişmesi de devrimin olmazsa olmaz koşulu değildir.

Burjuva toplumları, kapitalizmin tam yol alacağı üretici güçler düzeyine sanayi devrimleriyle ulaştılar. Ama, örneğin İngiliz burjuva devrimi de, Fransız burjuva devrimi de kendi sanayi devrimlerinden önce gerçekleştiler.

"Üretici güçler ile ilişki biçimindeki çelişkinin, ça-

* Bu tür çıkarsamanın Türkiye'deki tipik temsilcisi Yalçın Küçük-Çelik Bilgin'dir. Çelik bilgin şunları yazıyor:

"Üretici güçler gelişirse ve gelişme belli noktalara ulaşırsa, mutlaka devrimler olur; Marks'ın temel görüşü budur. Nasıl olur, devrimler için devrimciye gerek yok mudur? Devrimcilik bir bilinç durumudur; ancak Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı'nın önsözünde ün kazanan ifadeye göre, bu bilincin, bilinçli devrimci ve devrimciler, üretici güçlerdeki gelişmelere bağlı olarak kendiliğinden diziliyorlar."

"Marks, budur. Budüşünce ne ölçüde devrimcidir? Bu sorunun cevabı tanım gektiriyor; burada bu tanım tartışmasına girmek istemiyorum."(Çelik Bilgin, Türkiye'de Marksist Damar Var, Dönem, İstanbul Mayıs 1991. s.23)

Marks'ın bu olmadığı kesin.

tışmalara neden olması için o ülkede aşırı derecede ileri gitmesinin zorunlu olmadığını, sanayileri daha çok gelişmiş ülkeler de hareketin neden olduğu rekabetin, sanayisi daha az gelişmiş ülkelerde bile aynı türden bir çelişkinin doğmasına yol açacağını söyleyenler de Marks ve Engels'tir. (12)

Bir başka nokta daha var. Üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki çelişkinin başka bir anlatımı olan, kapitalist özel mülkiyet ile üretimin toplumsal karekteri arasındaki çelişkinin kapitalist üretim biçimi içinde yumuşatılması mümkündür. Kapitalist mülkiyette de toplumsallaşma eğilimi var. Kapitalizm içinde mülkiyet ilişkileri genişletilebiliyor. Şöyle:

"Kendisi toplumsal üretim biçimine dayanan ve üretim araçları ile işgücünün toplumsal yoğunlaşmasını gerektiren sermaye, burada doğrudan doğruya toplumsal sermaye biçimini alır...*Bu, özel mülkiyet olarak sermayenin kapitalist sermayenin kapitalist üretimin çerçevesi içinde yok olmasıdır."* (13)

Kapitalist üretim biçimi, kendisine isyan eden üretici güçlerin meydan okumalarına geçici yanıtlar verebilmektedir.

Üretici güçler gelişmelerinin belli bir aşamasında, varolan üretim ilişkilerinin oluşturduğu engellerle karşılaşırlar; bir çatışma doğar. Çatışma devrim değil krizdir. Çatışma ve krizler kaçınılmazdır. Ancak, krizler devrimle olumlusundan, başka yöntemlerle olumsuzundan aşılabilir. Aşılması nihai çözüm anlamına gelmez; çelişkinin yeniden keskinleştiği dönemlerde krizler yeniden gelir. Marksist devrim teorisindeki kriz-devrim ilişkisi çelişki ve çatışmanın bu sürekli karakteri ile ilgilidir. *Krizler, üretim güçlerinin üretim ilişkilerine başkaldırışının anlatımıdır; kapitalizmin sonunun geldiğinin kanıtı değildir.* Çünkü, devrim krizi devrime götürmezse, kapitalizm krizi atlatacak yolu bulur.

Nasıl? "Nasıl?" sorusu Komünist Manifesto'da soruluyor. Yanıtı şöyle:"Üretici güçlerin bir bölümünü zorla tahribederek, yeni pazarlar zaptederek, eski pazarları daha yoğun sömürerek. Yani daha yaygın ve daha yıkıcı krizler için yolu temizleyerek ve krizleri önleyen araçları azaltarak."(14) Evet marksizm budur ve bunun dışında bir marksizm tasviri marksizmin dışındadır.*

Buradan devrim teorisinin daha özel kavramlarına geçebiliriz.

Toplumsal devrim, bir üretim biçiminden daha ileri bir üretim biçimine geçiştir. Dar ve geniş anlamları var. Geniş anlamda toplumsal devrim, koca bir tarihsel dönemi, *çağı* kapsayan, bir üretim biçiminden ötekine geçiş sürecindeki, ekonomik toplumsal, teknolojik ilerlemenin tümüdür. Çeşitli üretim biçimleri de bunların çeşitli elemanları somut bir toplumda aynı anda ve içiçe bulunabilirler; o kadar bulunabilirler ki, ekonomik toplumsal açıdan nitelik değişikliğini gerçekleştirdiği anı saptamak son derece güçleşir. Toplumsal devrim geniş anlamıyla, içinde evrimci dönemler de olan uzun bir tarihsel süreçtir.

Bunu, Marks Kapital'de şöyle formüle ediyor:

"Toplum belirli bir gelişme dönemini tamamlar tamamlamaz, belirli bir aşamadan ötekine geçerken, başka yasaların da etkisi altına girmeye başlar. Kısacası ekonomik yaşam, karşımıza biyolojinin öteki kollarındaki evrim tarihine benzer bir olgu sunar." (15)

Dar anlamda toplumsal devrim; siyasal iktidarın, varolan toplumsal sistemi temelinden değiştirecek olan yeni bir sınıfın eline geçmesidir. Bu noktada toplumsal devrim ile siyasal devrim içiçe geçerler. Marks buna, *"toplumsal ruhta siyasal devrim"* diyor. (16) Her toplumsal devrimin ilk göstergesi, *iktidarın* bir başka sınıfa geçmesi demek olan siyasal devrimdir. Marks'ın deyimiyle, evin direklerine dokunmayan yalnız üstyapıda siyasal iktidar değişikliğiyle yetinen devrim salt siyasal devrimdir.

Marks Engels'te devrim teorisinin evrimi

Marksist devrim teorisinin, toplumsal pratikle alış veriş içindeki evrimi, teorik-pratik ilişkisinin canlı bir anlatımıdır. Burada bu evrim sürecini ayrıntılarıyla izleme olanağımız yok; ancak Marks-Engels arasındaki süreklelegi göstermek için teorik evrimin önemli kilometre taşlarını izlememiz gerekiyor.

1848-50 ye kadar, Marks ve Engels'te toplumsal devrim, "bütün uygar ülkelerde", en azından İngiltere, Amerika, Fransa ve Almanya'da aynı zamanda gerçekleşecek global, en azından Avrupa çapında kıtasal bir devrimdir. İlk görüşleri budur. Eşzamanlı ve toptan bir devrim öngörüyorlar. Henüz eşitsiz gelişmeyi duymadıkları açıktır. Ancak buradan devrim için gelişme *derecesini* esas aldıkları sonucunu çıkarmak doğru değil. *" Avrupa'da devrim" dedikleri zaman, dünyada yalnızca Avrupa'nın kapitalist olduğunu unutmamak gerekiyor.* Önemli olan kapitalizmin gelişmişlik derecesi değil varlığıdır. Marks ve Engelsin

*Bu tasvire bir örnek veriyorum:

"Egemen üretim biçimi, düzlemdir ve emekçiler ile teknolojik gelişmeyi iki ayrı vektör ya da günlük sözcükle ok olarak algılamakta sakınca görmüyor. Tarihle birlikte iki vektör ya da ok harekete geçiyor, hareketin önünde bir düzlem var. Bu düzlem çatışıyor."

"(..) Ancak bu, bir devrim, aynı anlama gelmek üzere dönüşüm için yeterli görünmüyor; buradan ani bir geçişin çıkması için bazı varsayımlara ihtiyaç görünüyor. Bunlardan birincisi, düzlemin, aynı anlama gelmek üzere üretim biçiminin, kolaylıkla değişmeyecek ve uyum göstermeyecek bir katılıkta olma zorunluluğudur. Ani geçişin olabilmesi için düzlemin esnek olmaması zorunludur. Bu yetmez; ayrıca alttan gelen vektörlerin açacağı deliklerden tümüyle dengesini kaybedecek bir yapıda olması ve bir diğer anlatımla, düzlemin karşılaştığı darbeleri lokalize etme yeteneğinden yoksun bulunması şarttır."

"Düzlemin esnek olmaması ve karşılaştığı darbeleri lokalize etme yeteneğinden yoksun bulunması, Marks'ın dönüşüm teorisinin iki önemli koşuludur. Bunların açıkça yazılıp yazılmaması o kadar önemli görünmüyor, çünkü; eğer çizilen mekanizma gerçekçi bir anlatımsa, bu mekanizmadan bir dönüşüm teorisine ilerleyebilmek için bu iki koşul kesinlikle gerekiyor. Sine qua non, olmazsa olmaz koşullar olarak ortaya çıkıyorlar."Ç. Bilgin, agy. s. 34

"Çizilen mekanizma" marksizmin gerçek olmayan bir anlatımıdır. Ç.Bilgin'in kendi icadı oluyor. Marks üretim biçiminin esnekliğini, karşılaştığı darbeleri lokalize etme yeteneğini açıkça yazmıştır.

böyle düşündüklerinin kanıtlarını İngiltere'de devrime yaklaşımlarında görüyoruz. İngiltere'ye hep, komünizme en yakın, sosyalist devrime uzak bir ülke olarak bakıyorlar. Çünkü, Marks ve Engels devrimi kapitalizmin en geliştiği yerde değil, *sınıf savaşımın en şiddetli geçtiği* yerde öngörüyorlar. İngiliz işçi sınıfının "burjuvalaştığını" yazan Engelstir'tir. İngiliz işçi sınıfının genelleme yeteneğinin ve devrimciliğinin yetersiz olduğunu defalarca belirttiler.

1848 Avrupa devrim ve karşı devrimlerinden sonra, Marks ve Engels'in eşitsiz gelişme yasasını duydukları ve giderek zayıf halka düşüncesine yaklaştıklarını görüyoruz. Düşünceleri, komünizmin maddi önkoşulları ile toplumsal devrimin koşullarının aynı yerde üst üste düşmeyebileceği çizgisi üzerinde yoğunlaşmaya başladı.

Üç örnek veriyorum.

Fransa'da Sınıf Savaşımları'nda (1850) Marks, bunalımların önce Kıta Avrupa'sında devrimler doğurduğunu, ama bunların temelinin her zaman İngiltere olduğunu söyledikten sonra şunları ekledi:

"Şiddetli patlamalar doğal ki, burjuva gövdesinin kalbinden çok, uç bölümlerinde meydana gelmek zorundadır, çünkü merkezde denge olanağı uçlardakinden daha fazladır." (17)

Bunalım ve patlamaların gelişmiş merkezden önce, azgelişmiş *uçlarda* meydana geleceğini söylemek, devrimin koşulları açısından zayıf halka düşüncesine bir ilk yaklaşım sayılmalıdır.

İkinci kilometre taşı, Marks'ın yine İngiltere devrimine yaklaşırken, İrlanda'dan vurma görüşünü ortaya atmasıdır. 1870'de, Uluslararası İşçi Birliği Genel Konseyi adına kaleme aldığı yazıda, İngiltere'nin bir toplumsal devrim için gerekli her türlü malzemeye sahip bir "sanayi metropolü" olduğunu, ancak İngilizlerde "genelleştirme anlayışı" ile "devrimci coşku" nun bulunmadığını ve Avrupa kapitalizminin kalesi İngiltere'ye ağır bir darbe indirilerek tek noktanın İrlanda olduğunu söylüyor. (18) Uluslararası İşçi Birliği'nin yapması gereken, "İngiltere de toplumsal devrimi teşvik etmektir. Bunun için İrlanda'da ağır bir darbe indirilmelidir. (19)

İngiltere'de devrimi teşvik etmek için İrlanda'dan başlamak? Bu da bir zayıf yaklaşımdır.

Ücüncü örnek, biliniyor, Rusya ile ilgilidir. Komünist Manifesto'nun 1882 Rusça baskısının önsözünde, Marks ve Engels, Rus obşinası (köy topluluğu)ndan doğrudan doğruya komünist ortak mülkiyetin üst biçimine geçilip geçilemeyeceği sorusunu ortaya atıyor ve soruyu şöyle yanıtlıyorlar:

"Buna bugün verilebilecek tek yanıt şudur: Eğer Rus devrimi batıdaki bir proleter devrimin *sinyali* (abç-HY) ve böylelikle ikisi birbirlerini *tamamlarsa*, Rusya'daki mevcut toprak sahipliği komünist bir gelişmenin başlangıç noktası olarak bir hizmet görebilir." (20) (italikler benim H.Y)

İrlanda ve özellikle Rusya üzerindeki tartışmaların da devamı ve evrimi var. Konumuz onlar değil. Bizim için önemli olan Marks ve Engels'in devrim teorilerinin gelişme seyri, yönü ve sonuçlarıdır.

Sonuç şöyle özetlenebilir: Marks ve Engels, devrimlerin az gelişmiş kapitalist ülkelerde *başlayacağını* kuvvetli bir olasılık olarak gördüler; ancak bu devrimlerin başarı şansını batıdaki proleter devrimleriyle *tamamlamasına* bağladılar. Lenin'in yaptığı teoriyi bu noktadan ileri götürmektir.

1848'den sonra Marks ve Engels'in işçi sınıfının bağımsız hareketine ve burjuva partilerinden ayrı bağımsız bir parti olarak örgütlenmesi zorunluluğuna vurgu yaptıkları biliniyor. Siyaset ve parti teorilerini bu noktadan ileriye götüren de Lenin'dir.

Lenin

Lenin'in zayıf halka ve tek ülkede devrim tezleri Marks Engels'in yukarıda aktarılan görüşlerinin devamı ve geliştirilmesi niteliğindedir. Lenin'de "tek ülkede sosyalizm"teorisi yoktur. Tek ülkede sosyalizm, teori, hatta teorik bir öngörü olmaktan çok pratiğin ortaya çıkardığı bir durumdur.* Lenin'in temel görüşü de, hem 1917'den önce hem de sonra Rusya'da başlayan devrimin dünya sosyalist devriminin yalnızca başlangıcı olacağı ve Avrupa devrimiyle tamamlanmasının gerekli olduğu biçimindenydi.

Bütün bu dönem içindeki bütün yazdıkları aynı düşüncenin onlarca kez tekrarıdır. Tek bir örnek veriyorum. Lenin, Ekim devriminden dört yıl sonra., Komintern'in 1921 yazında toplanan 3. Kongresinde şunları söylüyordu:

"Uluslararası dünya devriminin desteği olmaksızın, proletarya devriminin zaferinin olanaksızlığı bizim için açıktı. Devrimden önce ve hatta sonra biz, devrimin kapitalist açıdan daha gelişmiş ülkelerde hemen ya da en azından çabucak patlak vereceğini ya da mahvolmak zorunda kalacağımızı düşünüyorduk." (21)

Devrimler gelmedi ama Rus devrimi de yıkılmadı. Tek ülkede sosyalizm bu pratik durumdan çıkan bir sonuçtur. Teori değildir ve pratiğin de dünya devriminin yolu üzerinde önemli etkileri olduğu açıktır.

Tek ülkede sosyalizm tartışmasını başka bir zamana bırakıp, Lenin'in devrim teorisne yaptığı iki katkıya, yine kısaca değinmek istiyorum.

Eşitsiz gelişme yasasının bütün göstergeleriyle kendini şiddetle duyurduğu ve kapitalizmin emperyalizme büyüdüğü bir dönemin ürünü olan Lenin, *Nisan Tezleri, Emperyalizm, Yaklaşan Felaket* başta olmak üzere birçok çalışmasıyla, dünyanın sosyalizm için bir bütün olarak olgunlaştığı evresinin devrim teorisini geliştirmiş, zayıf halka kavramını, devrimin siyasal ordusunu oluşturma ve siyasal iktidarı elde etme yöntemlerini devrim teori ve siyasetine sokmuştur.

*Metin Çulhaoğlu farklı düşünüyor:
"Tek ülkede sosyalizm, kanımca, Lenin'in en küçük bir ödün bile vermediği, ciddi bir inanç, kararlı bir perspektifti." (M. Çulhaoğlu Tarih Türkiye Sosyalizm, Gelenek Y. İst. 1988 s.48). "Kanımca", "ciddi inanç", "kararlı bir perspektif" türünden yumuşatılmış ifadelere rağmen bu görüşe katılmak olanaklı değil. Bu konuyu, Çulhaoğlu ve Gelenekçi arkadaşlarla daha geniş tartışma fırsatı bulabileceğimizi sanıyorum.

Ama bütün bunların öncesinde, Lenin'in düşüncesinin de *İki Taktik*'ten başlayan bir evrimi var. *İki Taktik*, Türkiye'de MDD'cilerin öne çıkardığı, dayanak yaptığı yönleriyle değil, bazı yöntemsel yaklaşımlarıyla Lenin'in devrim teori ve mekaniğiğin özgün tezlerini ortaya attığı bir çalışmasıdır.

İki Taktik'teki temel görüşler şöyle özetlenebilir: Rusya'nın önündeki devrim burjuva demokratiktir. Ancak bu devrime burjuvazi önderlik edemez. Önderliği işçi sınıfı üstlenmelidir. Temel bağlaşıklık köylülerdir; demokratik devrimle kurulacak iktidar işçilerin köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğüdür. (İKDDD), demokratik devrim aşamasının tamamlanmasıyla kesintisiz biçimde sosyalist devrime geçilecektir; sosyalist devrim için sınıf güçleri yeniden kümelenecek, proletaryanın demokratik devrimin önder gücü olması sosyalist devrimin de güvencesi işlevini görecektir.

Lenin'in kendisinin de belirttiği gibi, 1917 Şubat devrimi bu tezlerin bir bölümünü, özellikle somut kurum ve biçimler formüle eden yönlerini eskitti. Burjuva devrimi gerçekleşti ama burjuvazinin hegemonyasında gerçekleşti. İKDDD gerçekleşmedi. Sovyetler'in bir iktidar odağı olarak biçimlenmeye başladığı ama merkezi siyasal iktidarı burjuvazinin denetiminde olduğu *ikili iktidar*, neredeyse bütün devrimlerde görülen, iktidar üzerinde çatışmanın yoğunlaştığı bir ara durum olarak ortaya çıktı ama bu İKDDD değildi. Şubat devrimi ile demokratik devrim pogramının ana maddeleri olan istemler Çarlığın yıkılması dışında gerçekleşmedi.

Bütün bunlar böyleyken ve tüm bolşevikler demokratik devrimin *tamamlanması* peşinde koşarken Lenin'i *İki Taktik*'ten *Nisan Tezleri*'ne sıçratan teorik atlama taşları neydi? Bu sorunun yanıtını Lenin'in devrim teorisine özgün bir katkısı olan hegemonya kavramı ve düşüncesinde bulanabileceğini sanıyorum. Lenin'in "demokratik devrimin sosyalist devrime büyüme teorisi"de denilen anlayışın kilit kavramı hegemonya kavramıdır. Şubat'la birlikte bu kavram büyük bir netlik ve açıklık kazandı. Bu açıklık şudur: Bir sınıf, başka bir sınıfı iktidara getirmek için savaşmaz, savaşsa da böyle bir perspektifle devrim güçleri üzerinde hegemonya kuramaz. Hegemon olabilmek için, ekndi sınıf hedeflerini ve iktidarını başa alması gerekir. Ve bir sınıf yaklaşan devrimin hegemon gücü olabildiği anda kendi devrimini yapar.

Ekim devriminin hegemonya kavramını esas alan bu yöntemsel yaklaşım dışında açıklanma olanağı yoktur.

Şubat'la Ekim arasında ne var? Bu sekiz ayda değişen nedir? Toplumsal-ekonomik ilişkiler mi, kırdaki kapitalizm öncesi mülkiyet ilişkileri mi, uluslar sorunu mu? Hiçbiri değil. Değişen sınıflar arasında ki karşılıklı güç ilişkileridir. Proletarya devrim cephesi içinde hegemon duruma gelmiş ve hegemon olan sınıf devrime kimliğini vermiştir. *Hegemon olan sınıf devrime kimliğini verir*. Bu yalnız Ekim devriminin neden ve nasıl sosyalist olduğunu açıklamakla kalmayan, devrimin karekterini *neyin* belirlediği sorusunun yanıtını da veren bir yöntem açıklığıdır.

Eşitsiz gelişim ve komünizme geçiş

Marksist devrim teorisinin geliştirilmesinin kilometre taşlarından biri eşitsiz gelişme yasasının bilince çıkmasıdır.

Üzerinde büyük tartışmalar var. Bunlara burada giremiyorum. Eşitsiz gelişme ve tek ülkede sosyalizmi daha önce de söylediğim gibi ayrı bir yazıda ele alacağım.

İki nokta üzerinde kısaca duracağım.

Bir: "...Eşitsiz gelişim, sınıf mücadelesinde, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki temel çelişkinin *yerini alan*, sınıf mücadelesinin bu temel üzerinde yükselmesini gereksiz kılan bir faktör değil. Eşitsiz gelişim, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin yerine geçmez, eşitsiz gelişim bu çelişkinin kendini belli bir ülkenin koşullarında somutlayış biçimini belirler." (22) Çulhaoğlunun bu formülasyonuna katılıyorum. Ancak bundan sonra ayrılıyoruz. Çulhaoğlu eşitsiz gelişimi "kalıcı bir yasallık" olarak gördüğünü, Marks ve Trotskiy'nin yasanın bu özelliğini görmeyerek yanıldıklarını söylüyor. Aktarıyorum:

"Böylece Trotskiy ve benzerlerinin modelinde de eşitsiz gelişim, ancak kısa zıddını getirdiği için anlam kazanan bir tür 'konjonktürel dengesizlik' biçimine bürünüyor. Burada hemen eklenebilir: Marx'ın 1848-50 devrimlerinin sergilediği çelişik ve eşitsiz durum için geliştirdiği 'sürekli devrim kavramının yıllar sonra Trotskiy'in de baş sloganı haline gelmesi, basit bir kavram kopyacılığı değildir."

"(..) Eşitsiz gelişimi, kısa sürede dönüşeceği zıddına, yani eşitlenmeye gebe geçici bir dinamik olarak görmek, onun özünü yani yasallığını görmemekle eş anlamlıdır.Kimse, ne Marx'ın ne de Trotskiy'in eşitsiz gelişime ilişkin olguları hiç görmediklerini ileri süremez. Ama gene kimse, aynı eşitsiz gelişimin hem Marx'ın sisteminde hem de Trotskiy'in devrim modelinde kalıcı bir yasallık konumuna geldiğini de söyleyemez." (23)

Eşitsiz gelişme, arkadan ve sonradan gelenin ileriye sıçrama zembereğidir. Gelişmenin hızını ve yoğunluğunu anlatıyor. Ancak ileriye atılımın yoğun olması ve kısa zamana sığması, kaçınılmaz olarak geçmişin gerilik ve ağırlıklarını da taşıması anlamına geliyor. Gelişmenin gerçek ve atılımın kalıcı kazanımlar sağlayabilmesi için, eşitsiz gelişenin içinden çıktığı bütünü ileri çekme gücü de göstermesi gerekiyor. Toplumsal devrim açısından alırsak, zayıf halkadaki devrimin başarı şansı, zincirin bütününü ileri çekme gücüne bağlıdır. Bütünü ileri çeksin ya da çekmesin, hız almış gelişme daha bir dönem sürecektir. Ama bütünü ilerletemediği sürece, ilk hız düştükten sonra, üretici güçlerin gelişme temposu açısından bir doygunluk hatta tıkanıklık gündeme gelecektir. *İki durum da eşitsiz gelişimin eşitleyen bir dinamiği de var-*

dır. Bu anlamda "kalıcı" ve düz çizgi biçiminde işleyen bir yasa değildir.

Bu tartışmayı da burada bırakıyorum.

İşçi sınıfının siyasal iktidarı alarak kendisini yönetici sınıf durumuna getirmesi devrimin, komünizme geçiş sürecinin başlangıcıdır. Başlangıcın, burjuvazinin ve kapitalizmden kalma öteki sınıfların ekonomik-toplumsal varlığının tüm temelleriyle yokedilerek tamamlanması gerekiyor. Bu bir geçiş dönemidir; proletarya diktatörlüğü dönemidir. Sınıfsız topluma doğru ilerleyiş döneminin devleti proletarya diktatörlüğüdür.

Proletarya diktatörlüğüyle tanılanan, komünizme geçiş döneminin alt aşama sosyalizm, üst aşama komünizm olarak sınıflandırılması ne kadar doğrudur? Birincisinin, yani sosyalizm aşamasının, yeni bir üretim biçimi, toplumsal ilişkiler, o ayamaya uygun insan tarifleri getirecek kalıcı bir aşama olarak algılanmaması durumunda bir yanlışlık yoktur. Yanlış olan, tarih içinde bağımsız, kendine yeten bir üretim biçimi, toplumsal formasyon olarak ayrı bir sosyalizm aşaması tanımlamaktır. Böyle bir şey yoktur. *Sosyalizm, ancak komünizme referans verilerek tanımlanabilir.* Bu çerçevede, "Sosyalist restorasyon" diye bir kavramın, komünizme doğru ilerleme dinamiğini önemli ölçülerde yitirmiş bir sosyalizmin "ileri", "olgun" türünden aşamalara bölünmesinin doğru olup olmayacağının da sorulması gerekiyor. Bunların doğru olmadığı kanısındayım. Geçiş döneminin, sosyalizmin ilerilik ve olgunluk ölçütü, komünizme ne kadar yaklaştığı, komünizme doğru sürekli bir ilerlemenin tek ülkede gerçekleşebilip gerçekleşemeyeceği sorusuna götürüyor.

Dünya işçi sınıfının kesimsel bir kazanımı olan tek ülkede proletarya diktatörlüğünün komünizme geçiş manivelası olabilmesi dünya proletarya diktatörlüğüne büyümesine bağlıdır.

Devrimler tarihinin öğrettiği şudur: Bir üretim biçiminden bir başka üretim biçimine geçişte aynı anda iki, hatta bazı durumlarda daha çok üretim biçimi ya da kalıntıları yan yana iç içe bulunabiliyor. Süreç, geri biçimleri yoketme, yeni olanı güçlü kılma yönünde işliyor. Ancak bu işleyişin kararlılık kazanması yeni üretim biçiminin *egemen* duruma gelmesini gerektiriyor. Egemen duruma gelemeyen düzenlerin restore edilme, geri çevrilme olanağı ortadan kalkmıyor.

Komünizme geçişin daha önceki üretim biçimlerinden birbirine geçişten farkı, sosyalist devrimin öncelikle iktidarı alarak başlaması yeni üretim ilişkilerini sonradan kurmasıdır. Burjuva devrimlerinde, siyasal devrim, alt yapıdaki üretimdeki değişikliklerin devlet ve siyasal iktidara yansımasıdır. Oysa, üretici güçler ne kadar gelişirse gelişsin, kendiliğinden, tedrici ve sıçramasız bir yoldan, iktidar alınmadan komünizme geçilemez. Sınıfsız komünist topluma gidiş yolu dünya proletarya diktatörlüğü ve dünya devrimidir.

Bugünün en yakıcı görevlerinden biri, devrim teorisini dünya devrimi perspektifi üzerinden geliştirmektir. Bu perspektiflerin netleştirilmesi ise, devraldığımız teorim mirasın irdelenmesini, çarpıtma, vulgarizasyon ve indirgemeciliklerden temizlenmesini gerektiriyor. Bu yazıda bunu yapmaya çalıştı. Bu serideki bundan sonraki yazıların konusu, marksist teoride merkezi bir yeri olan işçi sınıfının konumu, Türkiye'de sosyalist hareketin sorunları yaşamakta olduğu süreklilik-kopuş süreçleri vb konular olacak.

NOTLAR:

1. E.Kant, Eternal Peace and Other International Essays, Aktaran, Franz Marek, Philosophy of World Revolution, Londra, 1969, s.13

2. Agy.

3. Metin Çulhaoğlu, Tarih Türkiye Sosyalizm, İst. Mart 1988, s.15

4. Marks-Engels, Selected Works, V.I. s.15 Progress, Moscow 1977

5. F. Engels, Conrad Schmidt'e Mektup, 12 Mart 1985

6. K. Marks, Kapital V.3, s.172 Sol Y. Ankara 1978

7. Murat Belge, Sosyalizm Türkiye Gelecek, Birikim Y. 1989 s.166

8. K. Marks Siyasal Ekonominin Eleştirisine Katkıya Önsöz, Marks-Engels Selected Works, V. I p. 503,504

9. K. Marks-F.Engels, Kutsal Aile, 6. Bölüm Werke Cilt:2

10. K. Marks-F.Engels, Alman İdeolojisi, Selected Works, V.I p.41

11.K. Marks-F.Engels, Werke Cilt I. s.379

12.Marks-Engels, Selected Works, V.I p.62,63

13.K. Marks, Kapital,V.III. p.436

14.Marks-Engels, Selected Works, V.I p.114

15.K. Marks, Kapital, C.I s.19

16. Hal Draper, Karl Markx's Theory of Revolution, V.II, p.19 London 1978

17.Marks-Engels, Selected Works, V.I p.289

18. agy.V.II p.175

19.agy.

20.agy.V.I p.100,101

21. Lenin, Collected Works, V. 32, p.480

22.M. Çulhaoğlu, agy. s.46

23. Agy. s.48

İrade ve zorunluluk

M E S U T H A S T Ü R K

Özgürlük zorunluluğun bilincine varmaktır sözü, ya da daha çok bilinen ve üzerinde durulan obirinci tezdeki değiştirme ilişkisi biribirine yakın, biri iradeyi diğeri zorunluluğu içeren merksist ilkelerdir. Kaçınılmazın "nasıl olsa olacak " biçiminde bir mistik kehanet taşıdığı marksistlerin, büyük ölçüde köylücü ve devrimci demokratların yanlışlarını baz alarak değerlendirme, anlama çabası mutlaklık olmakta.

Mazksizmden değil, Marksizm versiyonu olarak çıkmış pratik-politik temsilcilerin teorik kavraşyışından kaynaklanan bu yanlışlık, marksist düşünceye maledilemeyeceği gibi, marksistlerin iç tartışma sorunu bile olması gerekmeyecek denli anlamsızdır. Ancak kaba marksizme karşı yapılacak teorik ideolojik tartışma ve eleştiri için gerekli bir düşünce konusudur.

Zorunluluğun mutlaklık olmadığı açıktır. Mutlaklık olarak kavranılmaya çalışılan zorunluluk elbette sürecin kölesi olmak demektir. Marksizmin zorunluluk kavramı, tarihselliği, nesnelliği ve kendinden sonraki zaman, mekan olay ve olgular üzerinde yapacağı etkiyi bilmeye dayanır, dolayısıyla gerçeğin ve gerçekliğin bilgisiyle anlaşılır. Kavranır.

Bilme, anlama ve değiştirme iradesi, aynı zamanda iradenin, değişimin ve zorunluluğun üzerindeki payını bilirler.

Gerçek ve gerçekliğin bilgisinin üstüne ve üstünde bir düş gücü olmayanların kurulmasına katılacağı bir düzen varolanın bulaşıklığını daha çok üzerinde taşıyacaktır. Gerçekliğin türevlerini almak o zaman başlıyor. Her türev bir öncekini soysuzlaştırır.

Mevcudiyete türev olarak bağlanan pratik eylem ve pratik eylemin kendisine bağlı bilinç, düzenle çatışma biçimi ve yöntemine bakılmaksızın gerçekte düzenin (mevcudiyetin) bir türevi olmasa bile, türevi olmaya açık bir sistem haline dönüşebilir. Model ne olursa olsun modele kimliğini veren malzemedir.

Gelecek tasarımı pratik zorunluluğun etkisiyle tasarımı klişe haline getirebiliyor. Klişe gerçeklik gibi gözükmeye başladığında sorgulama tasarımı kendisine yöneliyor. Tasarım modelleşirse önce kendi kimliğini kaybeder. Model uygulamak içindir, tasarımdaki esneklik yoktur.

Gelecek tasarımı zorunluluk ilişkisi ve irade için önemli bir başlangıçtır. Marksizmde, tasarım gerçek ve gerçekliğin bilgisine dayanır. Zorunluluk kendiliğinden olan değil, bizzat gerçek ve gerçekliğin bilgisine dayanan bir bilinçli eylem ve tarihsel (toplumsal-sınıfsal) nesnel olaylar silsilesinin ortak sonucudur. Zorunluluk bunun bilgisi ve bilincin iradi etkisi ile kişilik kazanıyor. Tek başına kozmonol bir olay bile tüm zorunluluk ilkelerini büyük ölçüde ortadan kadırır ya da yeni ve uzak süreçlere atabilir. Yine Toplumsal-sınıfsal ilişkiler ile değişimin sürece bağlı sonuçları da benzer etkilerde bulunabilir. Zorunluluğu yeri geldiğinde eylemsizliğe dönüş içeriyor diye kavramak ya da öyle kavrayanlardan hareketle zorunluluk fikrini reddetmeye çalımak aynı anlamı veriyor.

İki rastlantının zamanında ve yerinde bir araya gelince zorunluluk doğmaktadır.. O artık zorunluluktur. Bir önceki zamanda nerede oldukları zorunluluğu anlamak için gerekli olabilir ama zorunluluğun doğurduğu gerçekliği bu çaba hiç bir biçimde değiştirmez. Rastlantı ve olasılıklar bir sonraki zaman için tartışılabilir. Bir önceki rastlantı ve olasılık hesapları yorumlayıcı olabilir ancak açıklayıcı olamaz, Ya da böyle olabilmesi için bir önceki zorunluluk ilişkisini saptamaya bağlıdır. Çaba bu saptama üzerine olabilir. Spekülatif olmamalıdır.

Her zornluluk kendi *n* ve *x*'nde, kendi *n* ve *x*'i dışında da var olan rastlantılar ile kendi n ve x'inden sonraki rastlantılar, rastlantılarla düşünülebilecek olasılıklar üzerinde etkiye sahip olur. O an için var olan tüm rastlantılar yine o an için var olan zorunlulukla bir değişim sürecide geçirir. Yine de o an için ve o andaki zorunluluk'un dışında ve kendinden sonra bulunan rastlantıların ilişki uzaklığı derecesinde etkilendiğini düşünebiliriz. ilişki uzaklığı derecesi yakın olan tüm olay ve olgular doğal olarak o an var olan zorunluluktan en çok etkilenecektir.

Bu süreçte zorunluluk sonrası meydana gelen etki-

leşimin raslantı ve bilinmeyen olasılıklar dizgesinde yaptığı etki yeni zorunluluklar ve rastlantı ve olasılıklar dizgesi oluşumuna yolaçar. Her yeni zorunluluk bir öncekine alttan bağlıdır. Bir sonraki zorunluluk rastlantı ve olasılıklar üzerindeki etkisiyle de bir sonrasına üstten bağlıdır.

Zonrunluluğu kavrayan, koşulların ve sürecin değişmeyeceği düşüncesiyle kavradığı sürece mutlakçıdır. Bu kaba anlayışın tersine, zorunluluğu koşullar ve sürece bağlı olarak kavramak mümkündür. Aksi halde zorunluluktan söz edilemez. Kavramın da bunun dışında anlaşılmaya müsait olmadığını düşünebiliriz.

İrade, gerçek ve gerçekliğin bilgisiyle kavranan zorunluluğa ve zorunluluğun bir sonraki etkileşimlerini belirlemeyle ve tüm rastlantı ve olasılıklarla ilişkisini anlamaya dayalı değiştirme yönünde bir müdahaledir.

İrade zorunluluğa kendi cephesinden katılmadır. Her katılma, katılınan cinsinden bir müdahale olduğu kadar belirlenimine yeni bir zorunluluk ilişkisi taşımadır da.

Önemli soru, katılan iradenin taşıdığı risktedir. Her irade de kendi varlığı ve varolduğu koşul açısından bir sonrakine katılırken, varlığı ve varoluş koşulunun da etkilerini ve ilişkilerini de taşır. Mujiklerle inşa edilen bir sosyalizm ve sosyalizmin kuruluşuna katılan irade, tüm varlık ve varoluş koşullarının riskini inşaaya taşımıştır.

İrade riski aynı zamanda devrim riskidir.

İkinci soru ya da sorun, irade riskinin nasıl azaltılacağıdır. Bu da zorunluluğu anlama olduğu kadar zorunlulğu doğurduğu zonuçlar ya da başka deyişle yeni zorunluluklar ve rastlantı ve olasılıklar üzerindeki belirleyiciliğini anlama gücüyle orantılıdır.

Anlama gücü değiştirme iradesinin alt aşamasıdır, kendisi değil.

Önemli nokta ise, değiştirme iradesinin taşıdığı riskle, değiştirememe iradesizliğinin taşıdığı kölelik seçimidir. Değiştirememe iradesizliği evrimsel belirsizliği içerilmiş risklerden oluşur. Seçim bunun ikisi arasında yapılmaktadır. Marksizm birincisini işaret etmiştir, Lenin birincisini yapmıştır, tarih birincisiyle yazılabilmektedir.

İrade hem kendi güç ve gerçekliği için, hem de gerçekliğin bu güçle ilişkisi açısından (insani ve insandan olan da budur) diyelim ki milyonuncu zorunluluk, o zamana kadar olan milyonlarca zorunluluğun yarattığı tüm gerçek ilişkiler toplamı ve sonrası ilişkisi ile, kendi ve sonrası arası zorunluluk ve rastlantılar ilişkisinde, katılan iradenin de etkisiyle (insani ve insandan yana) tarih yapmada etkili oluyor.

Nesnelliği kavramak tüm bu anlatımın zeminine basmak başka deyişle, nesnelliğin yarattığı toplumsal-sınıfsal ve tüm maddi süreçleri kendi canlılığı içerisinde çözümlemek olmaktadır. Çözümlemenin de mantığı yine yukarıdaki anlatımda yatmaktadır.

Bütün ve parçaları ilişkisi, parçaların bir biri ve alt kümeler ilişkisi çözümlenerek, irade bileşimi ve yoğunlaşması ilişkisi de katılarak zorunluluk saptanabiliyor. Her zorunluluk yine bu ilişkilerle süreğen etkileşimi oranında gerçekleşiyor.

Çıkan sonuç, iradenin, irade ve zorunluluğun kopmaz içiçeliğinin bilinmesidir. Bu bilgi, zorunluluğun mutlaklık olmadığı bilgisidir. Marksizmden tersini anlamak büyük bir boş çaba ya da yanılgı sorunudur.

İrade bileşimi, varolan tek tek iradelerin kendi özgül ve toplamının objektif olarak ortaya koyduğu mevcudiyetin başka deyişle toplumun maddi ve teorik evrenine katılım biçim ve durumundan başka bir şey değildir.

Bunu, toplumun içinde olan tek tek sınıf, küme, örgüt ya da diğer parçaların her biri için kendi konum ve ilişkisinde de saptamak mümkündür.

Leninizm yoğunlaşmış iradedir. İrade yoğunlaşması, yoğunlaşan iradenin alanı bakımından ayrıca tartışılması, kavranması gereken bir konudur. Politik açıdan bakarsak, irade yoğunlaşmasının tek yolu örgütlenmedir.

İradenin gücü yalnızca yoğunlaşmasına bağlı olarak saptanamaz. Ya da eksik saptanabilir. İradenin gücü, aynı zamanda genişliğiyle de orantılıdır. Başka deyişle, yoğunlaştığı kadar genişliği, başka alanların benzer yoğunlaşmalarla ortaya koyduğu aynı doğrultudaki etkileme gücüne bağlıdır. Bu tartışmayı da alanlar arası daha özgül bir yazı konusu yapmakta yarar umarak bırakıyorum.

İrade gücü ne bizaniti iradelerin örgütlenmesiyle ulaşılabilecektir. Daha farklı olarak buradaki oran bilinebilecektir.

Zorunluluk ve irade ilişksi hakkında yukarıda yazılanlardan çıkan sonuç, zorunluluğa ulaşma anlamında katılmanın, yani zorunluluğun ve sonrası ilişkisinin belirlenimi açısından yine bir orantı ya da dereceden sözederek diyebiliriz ki, iradenin belirlemi gücü bizzat kendi nesnel gücüne bağlıdır. Daha doğrusu kendini nesnel bir güce dönüştürmesine bağlıdır. Bu da örgütlenmedir.

İrade, gerçeğin ve gerçekliğin bilgisi ile, bilgisinin bilinç ve bilincin inanç halinde gerçekliğe dönmesi sürecidir.

İnanç daha çok bu anlamda bir sonuçtur. Bilinç asıl olandır.

Sovyetler Birliğindeki son durum üzerine düşünceler

MAHMUT GÜNEŞ

1985 yılında Gorbaçov eliyle başlatılan "Perestroyka-Glasnost" sürecinin görünmeyen sonuşlarının artık sosyalist hareketin önemli bir bölümü tarafından görünür duruma geldiğini umut etmek istiyorum.

Uluslararası komünist hareket ana ağırlığıyla Gorbaçov ve yandaşlarının yapmak istediklerini başlangıçta anlayamadı. Sovyet bilim adamları tarafından heyecanla savunulan "Yeni düşünce" konseptine ihtiyatla yaklaşanlar bile, Prestroyka'yı desteklediler, onu, sosyalizmin kurtuluş umudu olarak gördüler. Neden böyle oldu? Bir çok sebeb sayılabilir. Nedenlerini anlayabilmek için Ekim devriminden Gorbaçov'a gelinceye kadar olanların analizini yapmak, Dünya komünist hareketinin Sovyetler Birliği prizmasından "kırılarak" bozulan Enternasyonalizm anlayışını irdelemek gerekiyor.

Sosyalizmin başına gelen "felaketlerin" nedenlerini araştıracağım başka bir çalışmamda bu konuyu detaylı ele almayı umut ediyorum. Şimdilik sadece geçerken değinmek istediğim bir nokta var.

Sovyetler Birliği Komünist partisi içinde, Lenin sonrası dönemde zamanla yerleşen kötü bir gelenek var: Parti yöneticileri görüşlerini açıklayarak, diğer görüşlerle tartışarak yönetime gelmiyorlar. İnsan düşünüyor: Seçim neye göre yapılıyor? Açık görüşlerin kavgasından oluşmayan ayrılıkların parti içinde, yığınlar önünde temiz, yürekten kabul edilebilir bir anlamı olabilirmi? Bu "gizli" ayrılıklar, yıllarca *maddi-manevi çıkarlarla beslenmiş Sovyet bürokrasisinin değişik kesimleri arasındaki kavgayı yansıtıyor.* Bu kavga "kirli" bir kavgadır, görüşlerin çatışması temelinde açık olarak yürümüyor. Bu nedenledirki her yeni yönetim, eski yönetimin destekçisi olarak yükseliyor. Yeterli yüksekliğe geldiğini anladıktan sonra da, daha önce övdüğü, ya da sesini çıkarmadığı, eleştirmediği eski yönetsel dönemi bir çırpıda kenara koyuyor. Eğer böyle bir kötü gelenek olmasa Stalin'nin yaşadığı dönemde ona toz kondurmayan Huruşçov'un yönetime gelir gelmez Stalin'i bir cani ilan etmesini nasıl anlayabiliriz? Brejnev döneminde Politbüroya girmiş Gorbaçov'un o dönemde sesini çıkarmayıp, yönetime gelince anti-Brejnevci olmasını nasıl yorumlayabiliriz?

Gerçekten, neden sekreterliğe Grigori Ramonov ya da Viktor Grişin değilde Gorbaçov seçildi? Gorbaçov uygulayacağı politikayı hiç olmasa politbürodakilere anlatarak, onların çoğunluğunu ikna ederek mi Genel sekreter oldu? Tabiki böyle olmadı. Bürokrasi kendi kötü geleneğini bozmadı. Gorbaçov'un o dönemde yakın arkadaşı olan, daha sonra 1987 Haziranında politbüroya giren Aleksandr Yakolev bu kötü geleneği bize bugün anlatıyor. Üstelik övünülecek bir gelenek gibi...

"Kuşukusuz Gorbaçov'u seçenlerden hiç biri, onun bu politikayı uygulamasını beklemiyordu. *Aralarından biri tahmin etseydi,* Gorbaçov'un genel sekreterlik için hiç şansı olmazdı." (A. Yakalev Sovyetler Birliğinde Ne Yapmak İstiyoruz.)

Tüm dünyaya "daha iyi bir sosyalizm" için yönetime geldiğini duyuran Gorbaçov "akıllı" bir politikayla işe başladı. Önce "kendi ekibini" yönetime yerleştirdi. Kendi ekibi diye yazıyorum ama bu onların homojen bir grup olduğunu anlatmıyor. Gidecekleri politik hedef konusunda bir sorunları yok ama hangi yöntemle, nasıl noktasında ayrılık taşıyorlar. Boris Nikolajevitj Yeltsin, Edvard Sjevardnadze, Aleksandr Yakolev, Gorbaçov *toplumsal mülkiyeti, özel mülkiyetle değiştirmek konusunda anlaşmış durumdalar.* Bu değişimin emperyalizmin yardımıyla olması gerektiği konusunda da bir sorunları yok. Farklılık yukarıda söylediğim gibi yöntem ve hızda ortaya çıkıyor. Gorbaçov, toplumu şoke etmeden yavaş, yavaş amaçlarına varmak istiyor. Partinin ana ağırlığını peşine takarak, teorik söylem düzeyinde bir "sosyalizm vitrini" ni kullanarak ilerlemek istiyor. Bu nedenle olsa gerek, başlangıçta Gobaçov Marksist teoriyi ustalıkla kullanıyor. Sosyalizm'den Komünizm'den Lenin'e dönmekten söz ediyor. Hatta kendi ekibindeki "hızlı kapitalizm yolcularını" da bu noktada ikna edebiliyor. Örnek olsun bugün "Marksizmin-Leninizm'in dışına çıkıldığından sözedildiği zaman, şu soruyu soruyorum: Neden söz ediyoruz biz? Ben, şahsen bu formülü kabul etmiyorum. Bunu hem teorik hemde siyasi açıdan yanlış buluyorum. Marksist-Lenininst teori diye bir şey yok"(age) diyen A. Yakolev 1987'de politbüroya girdikten sonra Marksizm-Leninizm üzerine övgülü söylevler çekebiliyor. 27.kongrede kabul edilen yeniden kaleme alınmış SBKP programını onaylıyor, kendi ismiyle "prestoyka: Leninizmin yeniden canlandırılması" ya da "Güncel sorunlarımızın çözümlenmesinde Lenin'in yardımlarına gereksinimiz var" (Dünyaya Bakış Nisan 1989) diye yazabiliyor

Şu soruya açık bir yanıt vermeliyiz: Gorbaçov ve epigonları yılların biriktirdiği sorunlarla dejenarasyo-

na uğramış Proleter devleti, kapitalist devlet durumuna getirmek gibi bir amaçları olmasına rağmen neden bu değişimi Lenin'e dayanarak "daha iyi bir sosyalizm" olarak sunmak zorunda kalıyorlar? Bence bunun çok mantıklı bir nedeni var: Yıllarca ideolojik olarak içi boşaltılmış da olsa kapitalizmden nefret eden bir toplumu, Lenin'e bir kahraman gibi bakan bir toplumu, kendinize uygun bir yığın yaratmadan, onların bilincini kazanmadan saldırıya geçerseniz baştan kaybedersiniz. Gorbaçov ve ekibi bugün savundukları, yaptıkları şeyleri 1986'da yapmış olsalardı en azından parti gövdesini karşılarına almış olurlardı.

Bürokratik dejenerasyonun biriktirdiği pislikleri, toplumun önüne "sosyalizmin pislikleri" olarak koyduktan, tek yanlı septizm yayarak Marksizmin üzerine kuşuku tohumları ekip insanları silahsız bıraktıktan, savunulması mümkün olmayan birikmiş sorunları kışkırtıcı ajan gibi kullanıp durumdan honut olmayan bir kitleyi "batı hayranlığı" temelinde örgütledikten sonra -işte bundan sonra- gerçek kimlikleri ortaya koymak hiç de zor olmuyor.

Gorbaçov ekibinin başlangıçta kullandığı taktik, siyasi ahlak açısından kulağa hoş gelmiyor. Ama gerçek durum budur. Bu iki yüzlü tutumu bugün itiraf edecek kadar da "dürüst" davranabiliyorlar. 1990 yılının sonuna doğru kendisiyle röportaj yapan Lilly Marcou'ya A. Yakolev şöyle diyor: "Kamuoyunda *belli bir inandırıcılığa* sahip olmak için bu gün hala *Lenin'e başvuruyoruz. Ülkede muhafazakar* (siz komünist diye okuyun-M.Güneş) *görüşler hala çok güçlü olduğundan, Lenin'e dayanmak gerektiğini düşünüyorum.* Meta sözcüğünü duyduğu an insanlarda oluşan güvensizliği gördüğünüz zaman bunu farkediyorsunuz. (age. s.63) Ne garip bir durum! Marksizmin insana gereken değeri vermediğini düşünen "Perestroykacılar" insanları kandırabilecek bir meta olarak görebiliyorlar.

Gorbaçov ve yandaşlarının bu kandırmaca yöntemi sadece bir kısım komünistleri "perestroykayı desteklemek" konusunda yanıltmadı. Emperyalizmi de tersten yanılttı. Bakınız, sürecin başlangıcında ABD, İngiltere, Almanya Gorbaçov'a karşı mesafeli bir tavır aldı. Ne zamanki kapalı kapılar adında (özellikle Malta zirvesinden sonra) gerçek niyetler konuşuldu, Gorbaçov ve onun perestroykasının baş destekçileri emperyalistler oldular.

Daha o zamanlar düşünmüştüm: Bu paradoksal durum nasıl olabiliyor? Gorbaçov, Perestroyka "daha iyi bir sosyalizm demektir" diye açıklama yaparken, Bush ve diğerleri "Bizde perestroykayı destekliyoruz" diye yırtınıyorlar. emperyalistler Sovyetler Birliğinde kendi kapitalist sistemlerinin antagonisti olan iyi bir sosyalizm istiyorlar!

Gorbaçov "akıllı" politikasıyla yavaş, yavaş giderken, kendi ekibi içindeki sabırsız "kapitalist yolcular" Gorbaçov'dan tek, tek ayrılmaya başladılar. Ayrılanlar, planlı ekonomiye karşı serbest piyasa ekonomisinin, batı burjuva demokrasisinin sözcülüğüne soyundukça, Gorbaçov ortada uzlaştırıcı bir rol aynamak istemesine rağmen onların yanına, gerçek yerine doğru ilerlemeye başladı. Bir ekonomisine bakıma mecburdu. Ekonomik durum kötüydü. Piyasa geçmek için batının desteği şarttı. ABD ve diğer emperyalist ülkeler, Gorbaçov "piyasa ekonomisi yönünde" hızlı adımlar atmadıkça para değil sadece sözlü destek vereceklerini bildirdiler.

Ülke içinde ise bir yandan ulusal başkaldırılar, bir yandan parti içinde reformlara karşı oluşan tepki, bir yandan "hızlı kapitalist yolcuların"baskısı Gorbaçov'u hareket edemez duruma getirdi. Gorbaçov için bu sıkıntı, *kapitalizm yönünde ilerlemek istemesinden değil ilerleyememesinden doğuyordu.*

İşte tam bu dönemde Gorbaçov'un ozamana kadar birlikte çalıştığı ve kendisinin seçtirdiği üst düzey devlet yöneticilerinin oluşturduğu sekiz kişilik komite 19 Ağustos 1991 de ulusal güvenlik nedeniyle yönetime el koyduğunu açıkladı.

Komitede Başbakan Valantin Pavlov, Savunma bakanı Dimitr Jazov, KGB sorumlusu Vladımır Krjvjkov ve İçişleri bakanı Boris Pugo gbi devletin en güçlü yerlerini tutan kişiler yer alıyor.

Komitenin yönetime el koymasıyla-gitmesi sadece üç gün sürüyor. Yeltsin, bir "kahraman" olarak ortaya çıkıp gerekli puanı topluyor. Bush da her gün bu "kahramanla" görüşüp onu telefonda cesaretlendiriyor. Darbe yaptığı söylenen komite ise bu süreçte kararsız biçimde olayları sanki dışarıdan izliyor. Kırım'da "zorla"tutulan Gorbaçov "derin gizlilik" koşullarında kendisinin hasta olmadığını anlatan video çekimini yapabiliyor.

Ordu,KGB'nin askeri kuvvetleri, Yeltsin-Sjevardnadze gibi hızlı kapitalizm taraftarlarının "darbe"ye karşı örgütlenmelerine ses çıkarmıyor. Onlarda emperyalistlerle rahatça haberleşerek taktikler belirlemeye çalışıyorlar. Örnek olsun Sjevardnadze "özgürlük içinde bir gelecek" adıl kitabına darbeden sonra yaptığı özel bir ekte bunları anlatıyor: Jhon Major'la, Hans-Ditrich Gesher'le telofonda görüşüyor. Sosyal-Demokrat lider Vogel'den sosyalist enternasyonal adına bir komisyonun Moskova'ya gelebileceğinin sözünü alıyor. Emperyalist merkezlerin konsolosluklarıyla zorlanmadan ilişki kurabiliyorlar. Elçilerle yüzyüze görüşebiliyorlar.

Dünya tarihinde *bu kadar demokratik bir "darbe"* görüldü mü diye insan merak ediyor.

Başka şeyler de var: Ukranya Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Konstantin Vaskjko, gazeteci Michael Winiarki'ye Kiev'de yaptıkları gizli görüşmede anlatıyor: "Biliniyordu ki Gorbaçov Kırım'daki yazlığında tecrit edilmiş değildi. Darbe yapan komitenin birkaç üyesi anlaşılmaz bir biçimde davrandı. Örneğin Valantin Pavlov sarhoştu. Ayrıca Boris Pugo intihar etmedi. Sonra mermi dağıtılmadan ordu nasıl Moskova'ya gönderildi?" (D.Nyheter 5 Eylül 1991)

Daha fazla uzatmayalım girişilen darbe başarısız oluyor. Sonuçta komite dağılıyor. Gorbaçov tekrar görevine dönüyor. Olağan üstü durum komitesi üyeleri tutuklanıyor. İçişleri bakanı Boris Pugo hariç, çün-

kü onun intihar ettiği söyleniyor.

Komitenin 3 günlük eyleminin tarihe anlaşılması zor, plansız, başarılı olmak için efor sarfetmeyen (iki taraflı oynayanlar nedeni ile böyle olabilir.) bir girişim olarak geçeceğini sanıyorum. Bu darbenin bilinmeyen yönlerinin çok olması darbeyi yapanlar ve destekleyenler arasında "ülkeyi krizden kurtarmak", "kapitalizme doğru gidişi engellemek" amacıyla hareket edenlerin olmayacağını göstermiyor. Parti içinde daha hala sosyalizme inanan güçler, başlangıçta bu darbeyi "son bir umut" olarak gördüler, desteklediler. Darbenin niteliğinden, onun provakatif sonuçlarından bağımsız olarak bu tutumu aldılar. Ben bu desteği bir çıkış yolu arayan, ama çıkış yolu bulmayan çaresiz, inançlı insanların desteği olarak anlıyorum.

19 Ağustos girişiminin bilinmeyen, gizli yönlerini anlamayı zamana bırakarak, bu müdahalenin sonuçları üzerinde durmayı daha önemli buluyorum. Önce ters yönden bir akıl yürütmede bulunmak istiyorum: Kabul edelim ki bu darbe başarılı oldu. Sovyetler Birliğinin bugünkü sorunlarını bu türlü "saray darbesi" yöntemleri ile çözmek mümkün mü? *İşçi sınıfının demokratik aktif katılımını içermeyen, yığın hareketine dayanmayan bir "reorganizasyon" girişiminin "sosyalist perspektifli" olsa da başarılı olabileceğini düşünemiyorum.*

Gorbaçov-Yeltsin liberalizmine karşı durmaya çalışan "soyuz" gurubunun sözcülerinden Viktor Alksnis 25 Ağustos'ta yaptığı açıklamada "Milyonların darbeyi desteklediğini" anlatıyor. Peki nerede bu insanlar? Doğrudur. Milyonlarca Sovyet yurttaşı gelişmelerden memnun değil. Ancak bu pasif çoğunluk, aktif duruma getirilmeden, yukarıdan yapılan "girişimler" kapitalist restorasyonu durdurup bugünden daha iyi bir ortam yaratabilse bile sorunları çözemez.

Şimdi darbenin provakatif sonuçlarına bakabiliriz. Darbe öncesi zıt siyasi güçleri bakımından "birbirini yenememe" bir bakıma "denge durumu" söz konusuydu. Kapitalizm taraftarları ile ona karşı olanlar arasındaki bu denge *birinciler yararına çözülmüştür.* Bu noktayı açmak istiyorum. Önce kapitalizm taraftarları Yeltsin'in önderliğinde komünist partisine karşı bir kampanya başlattılar. "Darbeyi KP örgütledi, bu partiyi kapatmak gerekiyor." şeklinde özetlenebilecek bu kampanya değişik sahneler şeklinde kamuoyuna sunuldu. Tarihte çoğu kez büyük sonuçların ayrıntılarında ince ihanetler gizlenebiliyor. İnsanlar sadece sonuçları hatırlıyorlar, ayrıntılar unutuluyor. Bu nedenle detayları incelemek istiyorum.

Birinci perde de Yeltsin, Sovyet Parlamentosunda Gorbaçov'la bir düelloya giriyor. Milyonlarca insan televizyondan izledi Yeltsin darbeyi planladığı gerekçesiyle Komünist Partisinin kapatılmasını istiyor. Gorbaçov "milyonlarca parti üyesini böyle suçlayamayız" diye ona karşı duruyor. "Kapitalizm taraftarı parlementerler Gorbaçov'u bu konuda terletiyorlar. 23 Ağustos tarihli bu toplantı da bir delege Gorbaçov'un düştüğü durumu şöyle özetliyor. Aynı sözcüklerle aktarıyorum: "Olaylar göstermiştir ki; bizim sana ihtiyacımız yok. Ama senin bize ihtiyacın var. Anladın mı?"

Gorbaçov'un durumu çok önceden anladığı anlaşılıyor. Sadece bundan önce ilginç bir şey oluyor. Yeltsin kendi isteklerini bir kağıda yazmış, Sovyet Cumhurbaşkanı olarak Gorbaçov'un bunu imzalaması için önüne uzatıyor. Gorbaçov bu yazılanları okuması ve incelemesi gerektiğini söylüyor. Yeltsin kendinden emin "şimdi oku" diyor. Gorbaçov bir an kendini kaybediyor şöyle diyor: *"Bütün gizli şeyleri şimdi açıklayamayız"* Ne oluyor? 19 Ağustos girişiminden sonra Gorbaçov, Yeltsin arasında yapılan uzun görüşme de "gizli bir anlaşmanın" bağlandığı açığa çıkıyor. Yeltsin, Gorbaçov'un geriye adım atmasını önlemek için, Parlamento üyelerinin önünde onu hem aşağılıyor hem de kendisine karşı çıkamaz duruma getiriyor. Birinci perde kapanıyor. Düelloyu Yeltsin kazanmıştır.

İkinci perde. Kazanan Yeltsin taraftarlarının egemenliklerini nasıl pekiştirdiklerini anlatıyor. Devletin kilit mevkilerine Yeltsin kendi "adamlarını" Gorbaçov'un onayıyla yerleştiriyor.

-Savunma Bakanlığına Jevgenij Sjaposjnikov getiriliyor. Bu zat 19 Ağustos darbesi sırasında hava kuvvetleri komutanıdır. Yeltsin taraflısı olarak "darbeye"karşı tutum alıyor. Bildiklerini Yeltsine anlatıyor ve ödüllendiriliyor.

-KGB'nin başına Vadim Bakatin getiriliyor. Hatırlanırsa, 1990 Aralığında İçişleri Bakanı olarak görevini bırakmak zornda kalan Bakatin, hızlı kapitalist yolcuların adamıdır. O dönemde Gorbaçov, Yeltsin taraftarlarını kendi kontrolüne almak için Bakatin'i harcamıştı.

-Yine Yeltsin'nin Rusya İçişleri Bakanı olan Victor Barannikov tüm Sovyetler Birliğinin İçişleri Bakanı olarak görev alıyor.

-Yeltsin'in Rusya'nın tüm kuvvetlerinin Komutanı olarak görev almasının ayrıca onaylandığınıda ekleyelim.

Geriye ne kaldı? Hemen hemen Komünist Partisinin dışında her halde hiç bir şey. Bu sorunu halletmek işi yapılan anlaşma gereği Gorbaçov'a kalıyor.

Son perde de bu görevi yerine getirmek üzere Gorbaçov tekrar sahneye çıkıyor.

24 Ağustos 1991 Sovyet tarihine nasıl geçecek?Gorbaçov, Sovyetler Birliği'nin Cumhurbaşkanı olarak televizyondan bir açıklama yapıyor!

"Artık, Komünist Partisinin Genel Sekreteri olarak görevime devam etmenin olanaksız olduğunu düşünüyorum." diyor.

Gerisini anlamak mümkün. Genel sekreter olarak görevinden istifa ettiğini söylüyor. Konuşmasının devamında ortada bıraktığı MK'sine bir de tavsiyede bulunuyor, "Bu günkü durumu MK'nin anlaması zor ama doğru karar kendi kendisini dağıtmasıdır" diyor. Merkez Komitesini toplayarak orada bu durumu tartışmak zahmetine katlanmayıp bir oldu bitti yapan de-

mokrat (!) Gorbaçov nası bir komünist (!) olduğunu başka bir biçimde de göstermek ihtiyacı duyuyor.

Yeltsin'nin Rusya Cumhuriyeti sınırları içinde, Komünist Partisinin önemli devlet organlarında (KGB, Ordu) çalışmasını yasaklayan kararlarını, diğer cumhuriyetlerede örnek olsun diye Cumhurbaşkanı olarak onaylıyor. Burda da durmuyor. Yeltsin'den ne kadar fazla "demokrat" olduğunu göstermek için "partinin tüm mallarına el koyulduğunu" açıklıyor.

Böylece Lenin'nin ülkesinde Komünist partisi genel sekreterinin onayı ile yasaklanmış oluyor.

İnsan düşünmekten kaçamıyor. İhaneti bu denli içine sindirmiş bir Genel Sekreter 17 milyonluk bir parti kitlesini siyasetin dışına iterken daha hala demokrasi maskesini kullanabiliyor.

Bush ve onun hayranı Yeltsin, Gorbaçov'u bu cesur kararından dolayı kutluyor, ardından komünistlere karşı bir terör ve tutuklama kampanyası başlatılıyor. İki komünist sokakta konuşamaz duruma geliyor. Komünistler kendi ülkelerinde gizli yaşama itiliyorlar.

Bu saldırı sınıf mücadelesinin dünya da sürdüğünü gösteriyor. Sızlanacak bir durum yok. Sınıf savaşımının mantığını bilenler için her karşı devrimden sonra komünistlerin bu türlü bir terörle karşılaşması kaçınılmaz oluyor. Bu bir bakıma, Sovyet komünistlerinin yıllarca yaptıkları hataların acı bir faturasıdır.

Ben bu karşı-devrimci terörü yadırgamıyorum. Üstelik bu terör bir zamanlar komünist kimlikle dolaşan dönekler tarafından yönetilse bile

Anlamak siyasette önemli oluyor. Anlayanlar rahatlıyorlar, yollarını tekrar bulabiliyorlar. Acaba ateşli Gorbaçov hayranı "yenilikçi komünistlerde" durumu anladılar mı? Gorbaçov'u büyük bir komünist olarak göklere çıkaranlar, onun ihanetini artık bugün görebilecekler mi? Görmelerini istiyorum. Bilincini, kişiliğini kısacası kendini satmamış her komünistin bu durumu anlamasını yürekten istiyorum. Anlamamak başlangıçta bir yanlıştır. Ama tüm göstergeleri ile ihanet ortaya çıktıktan sonra görmemek, ihanete ortak olmaktır. Dönekliğe yardımcı olmamaları için bu gerçeklerin artık kabul edilmesini istiyorum.

Likidasyonun hikayesi daha henüz bitmiş değil. Gorbaçov Genel Sekreterlikten çekilip, komünist partisine karşı bir saldırı başlattıktan sonra Yeltsin ile aralarında bir sorun kalmış oluyor mu? Kalmamış gözüküyor. Başlangıçta sadece taktiksel görüş farkı ve kariyer üzerine olan kavga mutlu bir sonla noktalanıyor. Gorbaçov piyasa ekonomisine geçişle ilgili yavaş davrandığını, parti içindeki "tutucu"(siz kapitalizme karşı olanlar diye okuyun) ekibe karşı esnek tutum aldığını ve bunların büyük hatalar olduğunu kabul ediyor. Basına yapılan bu "özeleştiri"den sonra Yeltsin Gorbaçov'u desteklemeye başlıyor. Amerika bu mutlu sonu tüm dünya ya göstermek için Gorbaçov-Yeltsin ikilisi ile uydu aracılığıyla canlı yayın örgütlüyor. (6 Eylül 1991) Bu yayında Yeltsin "artık bizi ayıran sorunlar yok" diye konuşuyor. Gorbaçov'da eski ayrılıklarını "kötü bir anı" olarak kabul ediyor.

Tabiki böyle bir yayında şu türlü bir itiraf mutlaka oluyor: Gorbaçov tüm dünyaya kendi sözleriyle sesleniyor: "Bizim tarihsel deneyimimize bakarak kabul etmek zorundayım ki, komünist model bizim ülkemizde başarısızlığa uğramıştır. Bu bir derstir. Sadece bizim ülkemiz için değil bütün herkes için" (Expressen 6 Eylül 1991)

Tarihsel gelişim içinde affedilmez hatalar yapan Sovyetler Birliği Komünist Parti yöneticileri ve bu hatalara gereken direnişi göstermeyen milyonlarca parti üyesi bugün ne yapıyorlar? Ne yapmalılar? Gerçeği konuşmak zorundayız. Kendimizi kandırarak ilerleyemeyiz. Onlar da ilerleyemez. Gorbaçov-Yeltsin ikilisi Komünist Partisini yasakladıkları dönemde ne yazık ki gereken tepkiyi 17 milyonluk parti kitlesinden göremediler. Komünistler sokaklara dökülüp kendi partisine sahip çıkmadı.

Bu tutukluğun anlaşılır nedenleri şüphesiz var. Paralize edilmiş suçluluk duygusuyla yüklü bir parti yukarıdan aşağıya likide edildi. Parti üyelerinin çoğunluğu ne yapacağını bilemez bir durum yaşadı, yaşıyor. Ancak hiç bir şey birden olmadı. Politika geleceği görebilme ve olanaklı olanı yapabilme becerisi deği mi? Tarih bize bu acı olayla bir kez daha gösterdi ki yığın hareketi, kendine güven ve haklılık duygusuna, moral üstünlüğe sahip olabilirse yükselebiliyor. Yığınlar devrimci işlevler yaparlar diye bir kural yok. Yeltsin karşı-devrimci bir yığın hareketi örgütleyebildi, onları sokaklara çıkartabildi. Yeltsin'nin aktif olarak harekete geçirebildiği 200-300 bin insana karşı üçyüz milyona yaklaşık bir ülkede bir milyonluk aktif parti yığını bir çok şey yapabilirdi.

Yukarıda söylediğim varsayımı şimdilik unutmak zorundayız. Tarih, varsayımlar üzerine değil yaşananlar üzerine kuruluyor. Tarih süreklidir. Bir yerde başlayıp bir yerde bitmiyor. Devam eden tarihe gelecekte iyi şeyler yazabilmek için geçmiş tarihten dersler çıkartmak gerekiyor. Varsayımlar bunun için önemli oluyor. Sovyet komünistleri bugün geçirdikleri "Gorbaçov şoku"nu yeni atlatabiliyorlar. Ufak fakat anlamlı bir tutum nihayet Komünist partisinin yasaklanmasından bir ay sonra 23 Eylül'de Tacikistan Cumhuriyeti'nden geldi. Beş milyonluk Tacikistan Cumhuriyeti'nin Parlamentosu karşı saldırı anlamı taşıyan bir dizi karar aldı. Aldıkları kararları devam ettirebilecekler mi bilinmez ama komünistlerin onurlu tutumu olarak sevinmek gerekiyor. Parlamento...-şimdiki Cumhurbaşkanı Kadrettin Aslanovu görevden alarak yerine kapatılan Komünist Partisinin sekreteri Rachman Nabiyev'i atadı. -Komünist Partisini yasaklayan kararı iptal etti. -Lenin'in heykellerinin korunması için orduya görev verdi.

Sürekli yinelediğimin farkındayım: Eğer komünistler, yığın çalışmasına dönüp, kendi hatalarını kabul ederek aşağıdan gelen bir yığın hareketi yaratamazlarsa ayakta kalamazlar. Kazanılan lokal karşı-devrimi püskürtme girişimleri boşa gider.

Biliniyor, diğer cumhuriyetlerde henüz bu türlü girişimler yok. Komünistler zor koşullar altında çalışıyorlar. Komünistlerin durumunu, psikolojilerini yansıtmak açısından Ukranya Cumhuriyeti'nden bir örnek verilebilir.

Ukrayna Komünist Partisi MK'si "darbe"den sonra Kiev'de ilk gizli toplantısını yaptı. Gazeteci Michael Winiarski bu illegal toplantıdan sonra, MK üyesi Konstantin Vasjko ile yine gizli bir yerde, görüşüp, röportaj yapıyor. "Darbe" girişimi ile ilgili söyledikle-rini daha önce aktarmıştım. Diğer önemli görüşler şöyle:

"Bizim partimiz yeniden doğacak. Ben kongre tarafından seçildim. ancak kongre tarafından görevime son verilir. Parlamentonun başkanı bizi yasakladı. Halbuki sadece yüksek mahkeme bir partiyi yasaklayabilir.

......

Komünistlere karşı izleme kampanyası henüz başladı. Gelecek komünistler için daha zor olacak.

....

Ben biliyorum ki Partinin beş milyonluk üye kitlesinin bir çoğu görüşlerinden vazgeçmiş değil. *Onlar kendi görüşleri için hapislerde yatmaya hatta kurşuna dizilmeye hazırdır.*

....

Bugün bir çok insan, komünistlere karşı kurulacak Nürnberg mahkemelerinden bahsediyor. Ben kendim kişi olarak bu gelişmelere hazırım. Komünist partisinin şimdiye kadar neler yaptığını cevaplayabilirim.

....

Uzun bir zamandan beri, Gorbaçov'la uğraşmaktan, onun yaptığını düşünmekten dolayı geceleri rahatça uyuyamıyorum. *Ben hainlerden hoşlanmam. Onu asla affetmeyeceğim.* (D. Nyheter 5 Eylül 1991)

Sovyet Komünistleri artık temelde gizli olarak örgütlenmek zorundalar. Başka isimler altında olsa bile legal merkezler yaratmak zorundalar. Ancak herşeyden önemlisi, eski yanlışlara düşmeyerek yığınları yeniden kazanmak gibi zor bir görevleri var. *Yıllarca yaptığımız yanlışların, yarattığımız güvensizliğin faturasını bir çırpıda ödeyemeyiz.*

Yığınlar gerçekleri kitaplardan değil, kendi deneyimlerinden öğreniyorlar. Faturamızın bir kısmını da böyle ödeyeceğiz. Demek istiyorum ki, Sovyetlerde başlamış olan kapitalist restorasyon komünistlere olumlu yönde yardımcı olacak. Yığınlar, şimdiye kadar uygulanan dejenere sosyalizmle olsa bile kazandıklarını tek, tek kaybedecekler, kaybediyorlar. Kapitalizmin bir azınlığa mutluluk, çoğunluğa ise sefalet getireceğini görecekler. Sadece zaman lazım.

1985 yönetim değişikliği politik-karşı devriminin önünün açan başlangıç ise, Yeltsin ekibinin 19 Ağustos girişiminden sonra devletin kilit noktalarını ele geçirmesi bu politik-karşı devrimin sonudur. Karşı-devrimin başlangıcı ile başlamış karşı-sosyal devrim ise devam ediyor. Kısa zamanda da bitiremezler. Toplumsal mülkiyeti tamamıyla yok edip kapitalizmi kurmak Sovyetler Birliği gibi büyük ve sosyalizm geleneği olan bir ülkede kolay iş değildir.

Daha şimdiden kapitalist restorasyonun sonuçları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Sovyetler Birliği'nin bu gün net dış borcu 51 milyar dolardır. emperyalist finans merkezlerinden istenen yeni borçlarla birlikte bu rakamın 70 milyar dolara çıkacağı biliniyor. Emperyalistler verdikleri paranın faizini"acaba alabilecekmiyiz"diye şimdiden telaşa düştüler. Sadece Almanyanın 22 milyar alacağı var. Deutsche Bank'ın sözcüsü Hilmar Kopper kaygularını basına ifade etti.

Kapitalizmi 400 günde inşa etmekle görevlendirilen Grigoviç Javlinskij bile telaş içindedir. Javlinskij sadece Ağustos ayında üretimin %15 düştüğünü ve enflasyonun her hafta %2-3 arttığını söylüyor. (Bugünkü enflasyon % 200 oranındadır.) Ayrıca Javlinskij kendi proğramının uygulanmasından sonra işsizliğin ve enflasyonun daha fazla artacağını kabul ediyor.

Daha bugünden Sovyetler Birliğinde 80 milyon insan açlık tehlikesiyle yaşıyor. Javlinskij'nin planının uygulanmasından sonra bu rakamın 100 milyonu geçeceği bekleniyor.

İşte kapitalizmin bu türlü "iyi" sonuçlar üretiyor. Yığınlar bu "iyilikleri" daha çok gördükçe, komünistlerin durumu-Eğer "kitle demokrasisine" dayanarak doğru bir sosyalizm alternatifi üretebilirlerse-güçlenecektir.

Toplumların tarihinde 70 yıl gibi kısa bir zaman diliminde varlığını sürdürmüş, bir çok yanlışları içinde barındıran dejeneratif sosyalizm bile şunu göstermiştir: Sosyalizm toplumun çoğunluğuna hizmet edebilecek bir potansiyel taşıyor.

Kapitalizmin 300 yıllık geleneği ise sosyalizmin tersine, belirli bir azınlık için böyle bir potansiyel taşıdığını göstermiyor mu?

Bu sonuç değerlendirmesini yaparken Sovyet komünistlerini ve onları destekleyen "Sovyetçi partileri" temize çıkarmak istemiyorum. Bu satırların yazarı olan ben, bir süre Sovyetler Birliği komünist partisinin olumsuzluklarını görmemekle yada görüp antisovyetizm korkusuyla bunu açıkça dile getirememekle az suçlu sayılamam. Hatalarımı görmeme seviniyorum. İstiyorum ki tüm dünya komünistleri de hatalarını görsünler ama dönek olmasınlar.

Tüm dünya komünist hareketinin acil görevi, hatalarımızın bulunup çıkarılmasıdır. Bütün kötülükleri Gorbaçov yaratmadı. Sorunlar vardı. Gorbaçov bunları gözümüzün içine soktu. Bu anlamıyla iyi de yaptığını düşünüyorum. Teşhis ve tedavi ayrı ayrı şeylerdir. Gorbaçov yanlış tedavi yapıyor. O zaman biz komünistlerin görevi doğru tedaviyi bulmak ve hastalığın nedenlerini araştırmaktır.

Enternasyonal olmazsa olmaz!

YALÇIN ATABEY

Giriş yerine:

Bilimsel sosyalizmin sunduğu teorik önermelere ters düşen pratiklerle yaşanan süreç boyunca biriktirilen ve bugün artık engellenemez bir şekilde kendini dışa vuran pek çok sorun var.

Bunlar sorgulanmayı, yenilenmeyi ve pratik-politik süreçlerde ifade edilmeyi gereksinen sorunlardır.

İnsanlığın sınıfsız geleceğine ulaşabilmenin olmazsa olmaz nitelikteki bir unsuru olan proleterya enternasyonalizmi (de) bu sorunlardan biridir...

Enternasyonalistsiz bir sosyalist gelecek mümkün değildir..

Emek dünyası enternasyonalsizdir..

Emek güçleri proletarya enternasyonalizmine yabancılaşmış bir durumdadır.

neden ?

Bir zamanlar proletarya Enternasyonalizmi diye bir şey vardı!

Emekle sermaye arasındaki antogonist çelişkilerin ürettiği çatışmaları kayıt altına almaya başlayan tarihih ilk sayfalarında proletaryanın ancak mevzi kazanımlarına rastlanabiliyor. Sınıflar savaşımının bu aşamasında hem ulusal düzeyde güçlerini birleştirme bilincinden hem de uluslararası düzeyde sınıf desteğinden yoksun olan deneyimsiz proletaryanın ağırlıkla kendiliğindenci bir çizgide gelişen öfkeli çatışmaları yenilgiyle sonuçlanmıştır.

Enternasyonal İşçi Birliği'nin Kuruluş Mesajı'nda, "Geçmiş tecrübe -diyordu, Marks-çeşitli ülkelerin işçileri arasında bulunması ve kurtuluş uğruna bütün mücadelelerinde birbirlerine omuz vermelerini teşvik etmesi gereken kardeşlik bağının önemsenmemesinin,birbirinden kopuk çabaların nasıl ortak bir hezimetle cezalandırılacağını göstermiştir."

Yenilgiler, yenilen tarafın gereksindiği zafere giden yolu aydınlatacak derslerle doludur. Yaşanan her yenilgi, kaçınılmaz olarak, emekçi sınıfların savaşım yöntemleri ve araçları konusunda deneyim kazanması sonucunu verdi. Yenilgileri yüksek bedelli dersler şeklinde değerlendiren proletarya, süreç içinde yalnızca ulusal düzeylerde bütün emek güçlerinin birliğini amaçlayan bir örgütlenmenin değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde bir sınıf dayanışmasının gerekli ve mümkün olduğunu gördü.

Yenilgiyle sonuçlanan çatışmalardan geçerek muazzam bir tecrübe kazanan ve artık kendi ideolojisiyle de buluşmaya başlayan sınıf bilinçli proletarya, nihayet çokça gereksindiği bir şeyi ifade etti: Emekçi sınıfların kesin zaferini, uluslararası bir bağdan başka hiç bir şey sağlayamaz...

28 Eylül 1864'te Londra'da gerçekleşen uluslararası işçi toplantısında kurulan Enternasyonal İşçi Birliği, böylesine büyük bir gereksinmenin yanıtlanabilmesi için atılan tarihsel bir adım özelliği taşıyor.

Daha sonra I. Enternasyonal adını alan Enternasyonal İşçi Birliği'nin merkeze aldığı düşünceler şöylece özetlenebilir:

1. Emekçi sınıfların kurtuluşu emekçi sınıfların eseri olmalıdır;

2. Emekçi sınıfların mücadelesi eşit haklar ve ödevler için toplumsal eşitsizliklerin ve nihai olarak her çeşit sınıf egemenliğinin/sınıfların ortadan kaldırılması için mücadeledir;

3.Tek tek ülkelerdeki her siyasi hareketin bir araç olarak bağımlı olması gereken amaç budur;

4. Amaca yönelik çabaların başarısızlığa uğramasının temel nedeni, emekçi sınıfların ulusal düzeydeki parçalanmışlıkları ve uluslararası düzeyde kardeşçe dayanışma ve birlik bağlarının bulunmayışıdır;

5. İşçi hareketinin ulusal ölçeklerdeki başarısı birlik ve ortak çalışmadan geçer, (ancak)

6.Emeğin (genel) kurtuluşu, yerel ya da ulusal ölçekli mücadelelerle değil, giderek bütün ülkeleri kapsayacak olan dayanışma ve işbirliği ile gerçekleşebilir. Değişik uluslardan emekçi sınıfların dayanışma / birlik bilincine kavuşabilmeleri, ulusal önyargıları çoğaltan ve uluslar arasındaki düşmanlığı yaratan (burjuva) iktidarlarının soygun savaşlarına karşı çıkmayı zorunlu kılmaktadır;

7. Emekçi sınıfların uluslararası dayanışması ve birliği, ulus, renk ve inanç farkı gözetmeyen değişik uluslardan sınıf örgütlerinin ve bireylerin bütün insan ilişkilerinin temeli olarak adaleti, doğruluğu ve ahlakı kabul etmelerini gerektirir..

Dayanışmayı temel ilke olarak benimseyen Enternasyonal'ın hukuğu, emekçi sınıfların korunması, ilerlemesi ve tam kurtuluşu amacında birleşen değişik ülkelerin işçi örgütleri ile Enternasyonal arasındaki trafiği düzenleren, bu örgütlerin Enternasyonal'e bağlılıklarıyla kendi ülke topraklarındaki "bağımsızlıkları" arasındaki ilişkiyi de tanımlamıştır: "Enternasyonal Birliğe katılan işçi dernekleri, kardeşçe işbirliğinin kopmaz bağlarıyla birleşirken, mevcut

örgütlerinin bağımsızlığını da koruyacaklardır." (Enternasyonal İşçi Birliği Tüzüğü. Md. II)

Enternasyonal'e bağlı örgütlerin "bağımsızlığı", şubelerin Enternasyonal Genel Tüzüğü'nü ve Yönetmeliği'ni kendi ülkelerinin koşullarına uyarlamaları anlamına geliyordu; bağımsızlık, üye örgütlerin Enternasyonal'ce benimsenmiş ortak amacın, bununla koşullanmış stratejik çizginin ve çoğunluk kararlarınca biçimlendirilen taktik-politikaların dışına çıkma özgürlüğünü vermiyordu. Bir başka ifadeyle, Enternasyonal'e üye örgütlerin bağımsızlığı, kendi ülkelerindeki koşullarca belirlenen görece özerklik sınırında kalıyordu. Enternasyonal İşçi Birliği'nin Cenevre Kongresinde alınan karar, şubelerin görece özerkliği konusuna (yeniden) açıklık getirmiştir: "Her şube, yerel yönetimi için yerel koşullara ve o ülkenin yasalarına uygun tüzük ve içtüzükler yapmakta özgürdür.Fakat bu tüzük ve içtüzükler, Genel Tüzüğe ve Yönetmeliğe aykırı bir şey içeremezler."

Şubelerin hukuğundaki görece özerklik bir yana, Enternasyonal Genel Tüzüğünün ve Yönetmeliğin belirleyiciliği ya da bütün şube (örgüt) lerin üzerindeki bağlayacı niteliği, Enternasyonal'i bir bakıma "Dünya Partisi" düzeyine çıkartıyordu.

Enternasyonal, sermaye egemenliğini hedefleyen emeğin mücadelesini uluslararası çapta birleştirme görevinde kısa sürede büyük başarı sağladı. Bu durumun kaşı-tepkiyi davet etmesi kaçınılmazdı. Faaliyetinin ilk birkaç yılını görece barışçı bir ortamda gerçekleştiren Enternasyonal, çok geçmeden başta Fransız hükümeti olmak üzere Avrupa'nın bütün burjuva hükümetlerinin düşmanlığını kazandı. Fransa'da, Almanya'da, İngiltere'de, İtalya'da, Avusturya'da, Enternasyonel'e bağlı işçi örgütlerinin bulunduğu her yerde sermayenin saldırganlığı arttı.

Enternasyonel'in giderek büyüyen etkinliğiyle şaşkına dönen burjuvazi, işçilerin Enternasyonal'den çıkmaları yönündeki isteğini sıradan grevlerin pazarlık masasına kadar götürmeye başladı. Ancak hiç bir yerde işçileri Enternasyonal'den çekilmeye "ikna" edemedi. 1868 yılında Cenevre'de inşaat işçilerinin örgütledikleri grev örnek olsun: İşveren, anlaşmanın ilk şartı olarak, işçilerin Enternasyonal'i terketmeleri isteğini öne sürmüştür. İşçiler, işverenin şartını geri çevirmekle kalmamış, Enternasyonal'in sunduğu destekle, iş saatının bir saat kısaltılması hakkını ve yüzde onluk ücret artışını kazanmışlardır.

Sermayenin uluslararası düzeydeki çelişkilerinin/ ekonomik savaşının faturası, ücretlerin düşük tutulması yöntemiyle emekçi sınıflara kesilmektedir. Bir ülkenin kapitalistleri başka bir ülkenin pazarına girebilmek için üretim süreçlerinde "maliyeti düşürücü tedbirler" alarak kendi ülkesindeki emeği daha çok yoksullaştırıyorlardı. Arakık 1868'de Fransız pamuk bölgesi Reuen'de başlayan grev, Fransız pamuk fabrikatörlerinin İngiltere pazarına girebilmek için ücretleri düşük tutmak istemelerinden doğan emeğin tepkisini ifade ediyordu: Kapitalizmin uluslararası rekabetinden kaynaklanan ücretleri düşük tutma politikası greve neden olmuştu. Enternasyonal, hemen bu grevle(de) ilgilenmeye başladı ve tüzüğünün altıncı maddesinde belirtildiği gibi, "Bir ülkedeki işçilerin, sınıflarının diğer bütün ülkelerdeki hareketlerinden sürekli haberdar edilmeleri(ni); Avrupa'daki çeşitli ülkelerin sosyal durumları hakkında aynı anda, ortak bir yönetim altında bir anket yapılabilmesi(ni); bir dernekte ele alınan genel meselelerin, bütün dernekler tarafından tartışılabilmesi(ni); derhal pratik adımlar atılmasını gerektiren, mesela uluslararası çatışmalar gibi durumlar olduğu zaman Birliğe bağlı derneklerin aynı anda ortak eyleme geçmelerin(ni) "olanaklı kılan Enternasyonal, Rauen'de patlak veren grevin nedenleri konusunda değişik ülkelerdeki işçileri bilgilendirmiş, böylece İngiliz işçileri de Reuen'deki grevin Fransız ve İngiliz kapitalistleri arasında süren rekabetin yansıması olduğunu anlamışlar ve Enternasyonal'in çağrısına uyarak, Fransız kardeşlerini desteklemek amacıyla Londra'da büyük bir miting yapmaya karar vermişlerdir.

Emeğin bu ve benzer dayanışma örnekleri, enternasyonal'e bağlı işçi örgütlerinin, uluslararası dayanışmadan doğan gücün önemini daha iyi kavramalarından başka, Enternasyonal'ın dışında kalan işçi örgütlerini de etkilemiştir; emeğin durumunda iyileşmeler sağlayabilmenin ve nihai kurtuluşun ancak Enternasyonal'le mümkün olabileceğini kanıtlayan bu tür (çekici) dayanışma eylemleri, değişik ülkelerdeki işçi örgütlerinin Enternasyonal'e katılmalarını teşvik etmiştir. Enternasyonal'e katılmayı yasaklayan burjuva iktidarlarının gayretleri, işçilerin Enternasyonal'e akmalarını engelleyememiştir; yasaların koyduğu engeller, "yasadışı" katılımlarla aşılmıştır.

Enternasyonal'in artan etkinliğine bağlı olarak gelişme gösteren değişik uluslardan emekçi sınıflardaki dayanışma ve kardeşlik duyguları, burjuvazinin kışkırttığı yağma savaşlarının önünde ciddi bir engeldi; proletarya enternasyonalizmi,yağma savaşlarının gereği olarak uluslar arasında düşmanlık yaratmak ya da var olan düşmanlıkları derinleştirmek şeklindeki çirkin politikaları uygulamakta hiç bir sakınca görmeyen burjuva iktidarlarının başına bela olmuştu. Amerika'da köleliğin ortadan kaldırılmasını amaçlayan savaşa karşı köle sahiplerinin lehine Batı Avrupa'yı savaşa kışkırtan burjuvazinin savaş çığlıkları, köleliğin kaldırılmasını desteklemek ve burjuvazinin savaş isteğini kırmak amacıyla ayağa kalkan İngiliz işçi sınıfının yükselen sesiyle boğulmuştu. İngiliz işçi sınıfının bu dayanışma eylemlerinin benzerleri, Avrupa'nın diğer ülkelerinde de -örneğin, 1870 Fransız-Alman savaşında, savaşa karşı çıkan ve iki ulusun kardeşliğini işleyen Fransız Alman işçilerinin dayanışma eylemlerinde- görüldü..

Artık Enternasyonal'e bağlı emek güçleri için bitecrübe sabitti: Emekçi sınıfların sermaye egemenliğini hedefleyen mücadelelerinde başarıya ulaşabilmek için, emeğin uluslararası çapta güçlerini birleştiren ve yoğunlaştıran bir örgütün / Enternasyonal'in varlığı şarttır; emeğin ciddi başarılar elde edebilmesi ve nihai kurtuluşu, ancak Enternasyonal aracılığıyla gerçekleş-

tirilebilen uluslararası destek ve dayanışma sayesinde mümkündür:

Enternasyonal aracılığıyla uluslararası bir dayanışma içine giren proletaryanın kendini artan oranlarda hissettiren gücü karşısında dehşete kapılan burjuva iktidarları, aralarındaki çelişkilere ve büyük düşmanlıklara rağmen işbirliği yapmaya başladılar; Emeğin uluslararası dayanışması, sermayenin de uluslararası bir "dayanışma" içine girmesine neden olmuştu.

Kuruluş aşamasında Alman Lasallecileri, Fransız Proudoncuları, İngiliz sendikacıları gibi değişik grupları bünyesinde toplayan ve daha işin başında bu gruplardan kaynaklanan zorlu bir ideolojik mücadeleye sahne olan Enternasyonal, İngiliz Federal Konseyinde etkinlik kurmaya çalışan reformcu grupla işbirliği yapan Amerikan reformcuları ve İsviçreli anarşistlerin Enternasyonal Genel Konseyini hedef alan kampanyalarının, sınıfların ortadan kaldırılmasını temel amaç olarak benimsemiş Enternasyonal'e rağmen "sınıfların ekomomik ve sosyal eşitliği"ni merkeze alan bir düşünceden hareketle Michael Bakunin'in öncülüğünde kurulan "Enternasyonal Sosyalist Demokrasi İttifakı"nın yarattığı kargaşanın vb. pek çok iç sorunun basıncı altında zorlanmaya başlamış ve 1872 yılına gelindiğinde ciddi bir bunalımla karşılaşmıştır.

Yalnızca ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde de işbirliğine giren sermaye güçlerinin olağanüstü çabalarına göğüs gerip faaliyetini sürdüren Enternasyonal, 1872 yılında , program ve tüzük dışı eğilimlerini, iç bunalımını ve bölünmeyi davet edecek bir tarzda ifade eden sağ ve sol sapmalarca yaratılan iç tahribat yüzünden işlevselliğini yitirmiştir.

Enternasyonal'in çalışamaz bir hale gelmesinin nedeni olarak Almanya ile Fransa arasındaki savaşın aynı zanmanda Enternasyonal'e karşı bir savaşa dönüşmesini göstermek de mümkündür. Ancak bu, I. Enternasyonal pratiğinden çıkartılması gereken dersin bir bölümünü ifade etmektedir. Gerçekte Alman-Fransız savaşının enternasyonal'i hedefleyen saldırı şiddeti, enternasyonal'in çalışamaz duruma gelmesinin bir nedeni değil sonuçlandırıcısıdır. Bir yönüyle enternasyonal'e karşı savaş anlamına gelen Alman-Fransız savaşı, iç sorunların bunaltıcı etkisiyle işlevselliğini yitirmeye başlamış olan Enternasyonal'i en zayıf anında yakalamıştır.

I.Enternasyonal'ın sonunu böylece açıklamak daha anlamlı olacaktır. Fakat, bütün bunlardan çok daha alamlı olan, Enternasyonal'ın tarihsel misyonudur; 1864-1872 yılları arasında faaliyet gösteren I. Enternasyonal, emeğin sermayeye karşı devrimci savaşında uluslararası dayanışmanın gerekli ve mümkün olduğunu çarpıcı bir şekilde göstererek ve emek dünyasında geniş bir enternasyonalist bilinç artışı sağlayarak tarihsel misyonunu yerine getirmiştir.

II. Enternasyonal

I. enternasyonal'ın dağılmasından bir süre sonra ulusal düzeylerde gelişmeye başlayan işçi partileri, 1889 yılında Paris'te toplanarak II. Enternasyonal'ı kurdular

II. Enternasyonal'ın yirmibeş yıllık pratiğinden çıkartılabilecek dersin özeti, III. Komünist Enternasyonal'ın Manifestosunda şöyle sunuluyordu: "Bu dönemde (1889-1914) işçi hareketinin ağırlık noktası, tümüyle ulusal bir zemin üzerinde, ulusal devletler çerçevesi içinde, ulusal sanayi temelinde, ulusal parlamentarizm alanındaydı. Örgütçü ve reformcu çalışmalarla gerçen on yıllar, çoğunluğu toplumsal devrim programını lafta tanıyan, gerçekte ise onu yadsıyan ve reformizme ve burjuva devletle uyuşma batağına saplanan bir önderler kuşağı yarattı. II. Enternasyonal partilerinin oportünist niteliği sonunda açığa çıktı ve tam da olayların akışının işçi partilerinin devrimci mücadele yöntemlerini benimsemesini gerektirdiği bir anda, dünya tarihinin en büyük çöküşüne yol açtı. Nasıl 1870 savaşı, toplumsal devrim programının arkasında kitlelerin kararlı güünün bulunmadığını açığa çıkartarak Birinci Enternasyonal'e bir darbe indirdiyse, 1914'deki savaş da kaynaşmış işçi kitlelerinin üzerinde, burjuva devletinin tabi organları durumuna dönüşümüş partilerin var olduğunu göstererek İkinci Entenasyonal'ı öldürdü.." (III. Enternasyonal Belgeleri)

Bu saptamalara ek olarak II. Enternasyonal'ın sonunu getiren emperyalist savaşa karşı tavır konusuna değinmek gerekir.

Kasım 1912'de İsviçre'nin Basel kentinde toplanan II. Enternasyonal Olağanüstü Kongresi, yakın bir gelecekte patlak vereceğine kesin gözüyle bakılan emperyalist savaşa karşı uluslararası sosyalist hareketinin tavrının nasıl olması gerektiğine açıklık getirme sorununu gündemine almıştır. Kongreden çıkan ortak düşünce, Basel Bildirgesi başlığı altında uluslararası soyalist hareketine sunulmuştur.

II. Enternasyonal partilerinin oybirliği ile kabul edilen Basel Bildirgesi, Enternasyonel üyesi bütün parti ve örgütlere, olası bir emperyalist savaşın soyguncu niteliğini teşhir etmeyi ve beklenen savaş patlak verdiği zaman, kapitalist egemenliğin yıkılmasını hızlandırmak amacıyla haksız savaşın devrimci iç savaşa dönüştürülmesi görevini yüklüyordu.

Ne var ki 1912 yılında Basel Bildirgesine onay veren partiler, iki yıl sonra, yani beklenen emperyalist savaş gerçekten de patlak verdiğinde Basel Bildirgesine yan çizmeye başladılar. II. Enternasyonal'ın önder partisi durumundaki Alman Sosyal-Demokrasinin tavrı belirleyici bir önemdeydi. Fakat II. Enternasyonal'ın tarihi boyunca en çok "yayılan" ama en çok da "reformizme ve burjuva devletle uyuşma batağına saplanan bir önderler kuşağı'na sahip olan Alman partisi, iki yıl önce "kabul ettiği ve savunduğu" Basel Bildirgesi'ndeki kararları unutmuş gibiydi; II.Enternosyan'ın "önder" partisi, Alaman imparatorluk Meclisi Reichstag'da, 4 Ağustos 1814'te oylanan savaş kredilerini onaylayıverdi.."Anavatan savunması'nı başlığa çıkartarak politikasını oluşturan Alman Sosyal-Demokrasisi, böylece emperyalist soy-

gun savaşında'kendi emperyalistleri'nin hizmetine girmiş oluyordu.

Alman partisinde, savaş kredilerinin onaylanması düşüncesine muhalefet edenler de vardı, ancak bunlar küçük bir azınlığı oluşturuyorlardı. A. Kollontai, "Anılar'ında, muhalefetin başını çeken Liebknecht'in, utanç verici oylamadn sonra, Dünya işçi sınıfı, biz Alman Sosyal Demokratlarının bugünkü tutumunu hiç bir zaman bağışlamayacak" dediğini yazıyordu. Liebknecht haklıydı; dünya işçi sınıfının bilinçli kesimleri, aynı zamanda II. Enternasyonal'ın iflası anlamına gelen Alman partisinin tümüyle karşı devrime hizmet eden tutumunu hiç bir zaman bağışlamamışlardır.

I. Emperyalist paylaşım savaşında RSDİP'in takındığı tutum, tarihsel bir önem taşıyor. Alman partsinin oportünist ve teslimiyetçi önderliğine tavır alan Liebknecht ve R. Luxemburg gibi seçkin komünistlerin de benimsemedikleri Bolşevik politikası Basel Bildirgesiyle uyum içindeydi. "Emperyalist savaşı devrimci iç savaşa dönüştürmek" şeklinde başlığa çıkan Bolşevik politikası RSDİP Merkez komitesinin 1 Kasım 1914 tarihli kararında açıklandı: Savaş ödeneklerini reddetmek; İç barışı bozmak; Yasadışı örgütler kurmak; Siperlerde enternasyonalist dayanışma gösterileri düzenlemek; her türlü devrimci yığın eylemini desteklemek..

Alman Sosyal-Demokrasisinin oportünist önderliği, dünya savaşını devrimci iç savaşa dönüştürmeye çalışmanın "cinayet" olacağının açıkladı. Ve II. Enternasyonal'deki önder konumunun sunduğu avantajı kullanarak Enternasyonal üyesi diğer partilerin de "Bolşeviklerin cinayeti'ne ortak olmamaları yönünde ikna edilmelerini sağladı. "Önder parti"nin uydurduğu "cinayet masalı"na kolayca inanan II. Enternasyonal partileri, aynı kolaylıkla "önder parti"nin benimsediği teslimiyet çizgisine girdiler, değişik ülkelerin emekçi sınıflarını karşı karşıya getiren emperyalist soygun savaşında "anavatan savunması" politikasını öne çıkartıp "kendi burjuvaları"nın yanında saf tuttular.. Bu durum, II. Enternasyonal'ın iflasını anlatmaktadır.

II. Enternasyonal, proletarya entenasyonalizminin temel değerlerini çiğnemiş ve yok olmuştu, ama Enternasyonalsiz emeğin geleceği de yoktu. Bu düşüncenin insanları, II. Enternasyonal'ın iflasından hemen sonra, yeni bir, Enternasyonal'ın kurulması için çağrı yapmaya başladılar. Lenin'in, 1914 Eylül'ünde yaptığı çağrı şöyledir: "II. Enternasyonal öldü. Oportünizm yedi başını. Kahrolsun oportünizm ve yaşasın dönekleri ve oportünizmi başımızdan atan III. Enternasyonal!. *(III. Enternayonal Belgeleri/Belge Yay.)*

III.Enternasyonal, bu çağrıdan ancak beş yıl sonra kurulabilmiştir.

III Komünist Enternasyonal

III. Komünist Enternasyonal (Komütern) Rus Komünist Partisi, Finlandiya Komünist Partisi, Sosyalist Balkan Federasyonu ve Amerikan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komiteleri ile Polonya, Macaristan, Almanya, Avusturya ve Letonya Komünist Partileri Yurtdışı Büroları'nın Ocak 1919'da yaptıkları ortak çoğrıya uyan yirmi dokuz ülkeden elli bir temsilcinin katılımıyla Mart 1919'da Moskova'da toplanan Kongre'de kurulmuştur.

III. Komünist Enternasyonal'ın kurulmasından kısa bir süre sonra, II. Enternasyonal hızlı bir üye kaybına uğradı; II. Enternasyonal'den kopan partiler ve örgütler aynı hızla Komünist Enternasyonal'e katıldılar. Bu durumun pek çok nedeni olabilir, ama öncelikli neden, hiç kuşkusuz 1917 Ekim Sosyalist Devriminin zaferidir. Kuruluş Kongresinin Moskova'da toplanması, bu Enternasyonal'ın diğrelerinden daha farklı bir misyona sahip olacağına işaret ediyordu; I. Enternasyonal kapitalist kuşatma altındaki Londra'da, II. Enternasyonal de benzer koşullar altında Paris'te toplanan işçi temsilcilerince kurulmuştu, III. Komünist Enternasyonal ise "Dünyanın ilk sosyalist ülkesi" olan Rusya'da/ Rus Federatif Sovyet Cumhuriyeti'nin başkenti Moskova'da kurulmuştu ve bu, Komünist Enternasyonal'e, diğerlerinden farklı olarak bir "üs" avantajı sağlarken, aynı zamanda bu üs'ün korunması görevini de yüklüyordu. Dünyanın bütün gerici güçlerinin hedefi haline gelen ve hemen yoğun bir emperyalist kuşatma altına giren bu üs'ün, yani Sovyetler İktidarının korunması görevindeki öncelik kendini açık-seçik ortaya koyuyordu.

Şimdi, herşeyin önüne geçmiş olan Sovyetler'in desteklenmesi görevi vardı ve Enternasyonal dayanışmanın sağlayacağı güç, emperyalist kuşatmanın, iç savaşın ve açlığın tehdidi altında yaşamaya çalışan genç Sovyetler'in korunması ve geliştirilmesi için değerlendirilmeliydi.

Elbette bu (henüz) dünya devrimi perspektifinden uzaklaşmak anlamına gelmiyordu; tam tersine sosyalizmin kesin zaferi, her yerde, dünya devrimi beklentisiyle ilişkilendirilerek telafuz ediliyordu. Dünya devrimi beklentisi o kadar güçlüdür ki bu, Komitern'in Kuruluş Kongresi Kararında, Yürütme Komitesinin ve Büronun Berlin'e yerleşmesi sorununda bile yansıyordu; Karar'da, Komintern merkezi'nin Berlin'e yerleşmesi gerektiği, fakat bunun, yakın bir gelecekte kurulacağına inanılan Alman Sovyet Cumhuriyeti'nin zaferinden sonra mümkün olabileceği düşüncesiyle "geçici olarak" Moskova'da kaldığı açıklanmıştır.

Komitern'e bağlı bütün seksiyonlar şunu kabul ediyorlardı: Dünya devrimi beklentisiyle bağlı Alman devrimi yardıma koşana kadar, uluslararası komünist hareketin acil olarak yoğunlaştırılması gereken gücü, genç Sovyetler'in korunması ve geliştirilmesi amacıyla Rusya toprağına taşınmalıdır..

Uluslararsı komünist hareketinin gücünü yoğunlaştırmak ve işlevsel kılabilmek için hemen harekete geçme isteği,*Komintern*'in sıkı bir merkeziyetçilikle örgütlendirilmesi düşüncesinin doğumunu hazırlamıştır. Buna ek olarak, II. Enternasyonal'ın çöküşünü (de), Enternasyonal partilerinin çok fazla özerk davranabilmelerine bağlayan Komintern seksiyonları, artık

"Dünya partisi" şeklinde işlevsellik kazanması gereken III. komünist Enternasyonal'ın "askeri bir disipline sahip olması"nın zorunluluğuna işaret ediyorlardı.

Komintern'in hukuğu ve Komintern'e katılabilmenin ünlü "Yirmibir Koşul"u böylesine bir siyasi iklimde ortaya çıkmıştır.

Ağustos 1920'de toplanan komünist Enternasyonal II. Dünya Kongresi'nde oybirliği ile kabul edilen Komünist Enternasyonal Tüzüğü'nin giriş bölümünde şöyle deniliyordu: "Komünist Enternasyonal, zafere daha çabuk ulaşabilmek için, kapitalizmi ortadan kaldırma ve komünizmi yaratma amacıyla mücadele eden Emekçiler Birliği'nin sıkı merkezi bir örgütlenmeye sahip olması gerektiğini bilir. Komünist Enternasyonal gerçekten fiilen, bütün dünyanın birleşik komünist partisi gibi olmalıdır. Ayrı ayrı ülkelerde çalışan partiler sadece onun tekil seksiyonu olmak durumundadırlar" (III. Ent. Belgeleri)

Komintern'in sıkı merkezi, demir disiplinli bir dünya partisi şeklinde örgütlenmesinin gereğine inanan ve bunu oybirliği ile oluşturdukları Komintern hukuğunda ifade eden seksiyonlar, onun konmünist olmayan partilere ve örgütlere kapalı olmasını istiyorlardı. Komintern'in ikinci Kongresinde, iki red oyuna karşılık ezici bir çoğunluğu alarak onaylanan "21 Koşul"un ilgili maddeleri bu sorunu "çözüyor"du. Koşulların bütünsel mantığı, emeğin uluslararası çapta örgütlendirilmesi de, yalnızca komünist partilerinin değil, aynı zamanda sendikaların kooperatiflerin vb. demokratik kitle örgütlerinin de merkezi ve sıkı bir denetim içinde tutulmasını istiyordu; bu durumda komünist olmayan ya da Komintern merkezinden çıkan düşünceleri kabul etmeyen kitle örgütlerinin Enternasyonal içinde yer alabilmeleri olanaksızdı.

Komintern seksiyonlarının iç hukuğunu (yeniden) biçimlendirmeyi, böylece partilerin hukuğuyla komintern'in hukuğunu "uyumlu" bir hale getirmeyi amaçlayan 12. Koşul, seksiyonların demokratik merkeziyetçilik ilkesi üzerinde örgütlenmelerini, fakat yaşamakta olan "iç savaşın keskinleşme dönemi"nde, "olabildiğince merkeziyetçi bir tarzda" örgütlenmelerinin ve iç süreçlerinde "demir disiplin"in hüküm sürmesinin gerektiğini emrediyordu.

15. ve 16. Koşul ise, olabidiğince merkeziyetçi bir tarzda örgütlenen ve demir bir disipline sahip olan partilerle Komintern merkezi arasında programatik ve pratik-örgütsel düzeylerde "ilişki"kuruyordu. 15. ve 16. Koşul'a göre, Komintern seksiyonu durumundaki partilerin, o zamana kadar korudukları programlarını en kısa zamanda değiştirmelirini ve Komünist Enternasyonal'in kararları doğrultusunda yeni bir program hazırlamaları ayrıca bu programların Komintern merkezince onaylaması zorunluydu. 16. Koşul'a göre de, Enternasyonal Kongresinin ve Yürtme Komitesi'nin bütün kararları, seksiyonları bağlayacaktır; seksiyonlar, Kongre ya da Yürütme Komitesinin bütün kararlarına uymak zorundadırlar..

Uluslararsı komünist hareketinin bütün teorik ve pratik sorunlarının tartışılacağı, düşüncelerin oluşturulacağı ve delegeler aracılığıyla bütün seksiyonların karar süreçlerine katılabilecekleri Kongre'lerin, doğal olarak sık sık toplanması gerekiyordu. Ne var ki, Komintern Kongrelerinin ilk dördü birer yıl arayla düzenli toplanabildi: beşinci Kongre ile altıncı Kongre arasında dört yıllık bir boşluk bırakıldı; yedinci Kongre'den (Temmuz 1935) Komitern'in kapısına kilit vurulana kadar geçen süre içinde ise hiç Kongre toplanmadı. İki Kongre arasındaki dönemin "boşluğu"Yürütme Komitesi tarafından dolduruldu.

Kongresiz zamanların en üst yönetici organı olan Yürütme Komitesi, Komintern'e bağlı bütün partileri ve örgütleri bağlayan kararları alabiliyor, bütün çalışmaları yönetebiliyor, Komintern'in merkezi yayın organını çıkartabiliyor, yani ideolojik, politik ve teorik üretim süreçlerini denetleyebiliyor ve "aykırı davranan" partileri, örgütleri ya da bireyleri -gerektiğinde- cezalandırabiliyordu.

Biliniyor: Kominten'in Yürütme Komitesi bir "kollektif"i ifade ediyordu ama yalnızca "ifade" ediyordu; gerçekte, kollektif iradenin de üstünde duran "bir yoldaş" vardı; ve en doğru, en uzak görüşlü, en büyük, en otoriter, en..en.., olan bu yoldaş, "var olan kollektif irade"ye rağmen herşeye muktedir bir tekil irade durumundaydı. Hukuki olarak değil, fakat fiilen böye idi. Bu, artık her türlü tartışmayı gereksiz kılacak denli açık-seçik bir olgudur..

Komintern'e bağlı partilerin organik yapılarını yeniden biçimlendiren ve onların bütün çalışmalarını denetleyen Yürütme Komitesi'ni de bir "denetleyen"vardı; Stalin..Komintern seksiyonları, iradelerini Komitern merkezinde konumlanmış olan Stalin'e teslim etmişlerdi. Ama elbette Stalin bunu zorla yapmamıştı; onun, Kongresiz zamanların en üst yönetici organı sayılan Yürütme Komitesi'nin de üstünde konumlanmış bir tekil irade durumuna gelmesini olanaklı kılan "uygun bir ortam" vardı. Şurası bir gerçek; uluslararası komünist hareketinin bütün partileri, eşdeyişle bütün seksiyonlar, Ekim Sosyalist Devriminin mimarı olan Bolşevik partisine doğal bir önderlik misyonu vermişlerdi ve Bolşevik partisinin önder (ler)inden yansıyan düşünceleri tar-tış-ma-sız benimsemeye hazır bir durumdaydılar. Tekil iradeyi ortaya çıkartan en önemli etken budur. Lenin, Komünist Enternasyonal'ın Dördüncü Kongresi'ne sunduğu raporda bu duruma dikkat çekmiştir: "1921 yılında, III. Kongre'de -diyordu Lenin- komünist partilerinin organik yapıları, yöntemleri ve çalışmaları ile ilgili bir karar almıştık. Çok iyi bir metin, ama tamamıyla Rus; çünkü içeriği tamamen Rus hayatının şartlarından alınmış. Aşağı yukarı hiç bir yabancının (Komitern'in Rus olmayan üyelerinin-bn.) bu kararı anlayamayacağından eminim..Rusça yazılmış olduğu için değil- bütün dillere çok iyi bir şekilde çevrildi- Rus düşünceleri, onu tamamıyla işlemiş olduğu için.. Bir yabancı onu anlasa bile tatbik edemez.. (yabancı yoldaşların) her şeyden önce *okumadan imzaladıkları komünist partisinin organik yapıları ile ilgili yazılarımızı anlamaları gerekir. (a. b. ç.)(III. Ent. Konuşmaları- Pencere Yay.)*

Çok açık: Komintern'e bağlı partilerin önderleri (Yabancı yoldaşlar) doğal önderlik misyonunu yükledikleri Bolşevik partisinin önder(ler)ince kaleme alınan belgelere -ki, Lenin'in de belirttiği gibi Komintern seksiyonlarının organik yapılarını, yöntemlerini ve çalışmalarını düzenleyen belgeye bile-okumadan/anlamadan imza atabiliyorlardı..

Ne yazık ki, Lenin'in uyarısı dikkate alınmadı: Lenin'in sağlığında Lenin'in kaleminden çıkan bütün düşünceleri, "Rusça" yazılsa da, tartışmasız kabul eden "yabancı yoldaşlar", onun ölümünden sonra "önder yoldaş" kimliği alan Stalin'in düşüncelerini de tartışmasız bir biçimde kabul etmeye başladılar. Böylece Kominten seksiyonlarının önder partisi RKP(B) Merkez Komitesinin de üstünde duran Genel Sekreter yoldaş, bir bütün olarak uluslararası komünist hareketini denetleme imkanına kavuşmuş oluyordu. Bu yüzden, dünya partisi/Komintern faaliyetinin (ilk birkaç yılı sayılmazsa) tümünü, yalnızca RKP(B)nin değil, aynı zamanda Dünya partisinin de üstünde konumlanan Stalin'in "sıkı merkezi ve demir disiplinli" yönetimi altında geçirdi.

Dünya devrimi- tek ülkede sosyalizm ve proletarya enternasyonalizmi

I. Enternasyonal, uluslararası komünist hareketinin tarihine, proletarya enternasyonalizminin ilk pratik ifadesi şeklinde kaydedilmiştir. Fakat bu, aynı tarihin Komünistler Birliği ile ilgili düştüğü"dipnot"un önemini azaltmıyor; Haziran 1847'de kurulan ve Kasım 1852'de faaliyetine son veren Komünistler Birliği, I.Enternasyonal'e genel olarak bütün enternasyonalist faaliyetlere ideolojik bir zemin hazırlamıştır.

Komünistlerin vatını yoktur!, ya da Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşin!, gibi proletarya enternasyonalizminin özsel yönünü veren şiarların altında Komünistler Birliği'nin imzası vardır.

Bilimsel sosyalizmin kuramcıları Marks ve Engels'in öncülüğünde örgütlenen Komünistler Birliği'nin programı (Komünist Manifesto), proletarya enternasyonalizmiyle ilişkilendirilmiş dünya devrimi düşüncesinin somut bir ifadesi sayılmalıdır. Manifesto'da, her ülkenin proletaryasının önce kendi burjuvazisi ile hesaplaşmak zorunda olduğunu, ancak değişik ülkelerin proleterlerinin kendi ulusları içerisinde yürüttükleri mücadelelerle proleteryanın dünya çapındaki ortak çıkarlarını gözetmelerinin de zorunlu olduğunu açıklayan Marks ve Engels, "hiç değilse başta gelen medeni ülkelerin birlikte eylemi"nin proletaryanın kurtuluşunun ilk şertlarından biri olarak saptıyorlardı.

Dünya Devrimi düşüncesi, Marks tarafından kaleme alınan I. Enternasyonal Tüzüğünde de yer alıyordu. Emeğin kurtuluşunun yerel ya da ulusal bir mesele olmadığını yazıyordu Marks; (Emeğin kurtuluşu) modern toplumun var olduğu bütün ülkeleri kapsayan ve çözümü, en ileri ülkelerin pratik ve teorik işbirliğine dayanan sosyal bir meseledir."*(Marks-Engels I. Enternasyonel'de örgütlenme meselesi Ekim Yay.)*

Lenin'de açığa çıkan dünya devrimi perspektifi, eşitsiz gelişme yasasını dikkate alıyordu; yani dünya devrimi, farklı ekonomik ve siyasi gelişmişlik düzeylerindeki değişik ülkelerde eşzamanlarda devrim anlamına gelmiyordu. Lenin, bu soruna "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine" başlıklı makalesinde açıklık getirmiştir: "Eşitsiz iktisadi ve siyasi gelişme kapitalizmin mutlak yasasıdır. Böyece sosyalizmin zaferi, önce birkaç, ya da hatta yalnızca bir tek kapitalist ülkede olanaklıdır. Bir ülkenin başarılı proletaryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikden sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına ve sömürücü sınıflara ve onların devletine, gerektiğinde silahlı kuvvetle bile karşı koyarak, dünyanın geri kalanını, kapitalist dünyanın karşısına çıkaracaktır."

Böylece Lenin, daha 1915 yılında, dünya devrimi teorisine karşıtlık oluşturmayacak bir tarzda tek ülkede sosyalizmin zaferinin mümkün olabileceği saptamasını yapmış oluyordu.

Tek ülkede sosyalizm sorunu, 1920'li yıllardan başlayarak günümüze dek gelen tartışmalı bir sorun. Tartışmaların iki merkezli sürdüğünü söylemek mümkün; birincisine göre, bir ülkede gerçekleşen sosyalist devrimden sonra kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, Sovyetlerin ve sosyalist ekonominin örgütlendirilmesi vs. sosyalizmin zaferi anlamına gelmektedir; ikincisine göre sosyalist devrimi sürekli devrim olarak ele almak gerekir, sosyalist derim ulusal çerçevelerde başlar, uluslararası çerçevelerde gelişir ve dünya arenasında tamamlanır, tek bir ülkede sosyalizmin zaferinden söz edilemez.

Şunlar söylenebilir: Troçki'nin "sürekli devrim"le bağlı "dünya devrimi" savunusu, Ekim Sosyalist Devriminden sonraki nesnellikle ya da "gerçek hayat"la çatışıyordu. Troçki, teorik öngörülerle gerçek hayatın ürettiği sorunlar arasındaki ilişkiyi / v..ya çelişkiyi çözümleyememiş ve Marks'tan devraldığı dünya devrimi teorisiyle gerçek hayatın öne çıkardığı yeni olguların arasında sıkışıp kalmıştır. Ekim Sosyalist Devriminden bir süre sonra beklenen Alman devrimi bozguna uğramış ve devrimci dalga genel bir gerileme sürecine girmiştir. Ulusal çerçevede başlayan sosyalist devrimi uluslararası çerçevede geliştirmek ve dünya arenasında tamamlamak, istenen bir şey olsa da pratik açıdan olanaksızdı; tam tersin sorun ulusal çerçevede başlayan Ekim sosyalist devriminin kazanımlarını korumak noktasında düğümlenmişti. Komintern'in, kendini tartışmaya izin vermeyecek bir açıklıkla ortaya koyan öncelikli ve acil görevi de buydu; dışarıdan hiç bir devrimin / dünya devriminin yardımı olmaksızın emperyalist kuşatmanın kırılması, iç savaş ve açlık gibi tehditlerin defedilmesi, Sovyetler iktidarının korunması ve sosyalist ekonominin örgütlendirilmesi.. Teorik öngörülere rağmen gerçek buydu ve pratik buna göre şekilleniyordu. Bu durumda, Marks-'a yaslanarak öne çıkartılan dünya devrimi perspektifinin hayat bulabilmesi imkansız birşeydi. Dünya devrimi beklentisinin en azından bir süre için son bulduğu gerçeğini atlayarak, dünya devrimi teorisini tek ülkede sosyalizmin "mecburen" kurulması ça-

lışmalarının karşısına koymakla Troçki(zm) ciddi bir yanlışa düşmüş oluyordu.

Diğer yandan, Ekim Sosyalist Devriminden çok önce, eşitsiz gelişim yasasıyla bağıntılı olarak, sosyalizmin zaferinin "yalnızca bir tek ülkede olanaklı"olduğunu açıklayan Lenin, devrimi gerçekleştirmiş olan ülkesinde dünya devrimi beklentisini korurken, bir yandan da Sovyetler'de, yani tek ülkede sosyalizmin zaferi için mümkün bütün olanakları seferber etmeye çalışıyor, politikasını bu yönde örüyordu.

Dünya devrimi düşüncesi o özgülde "gerçekleştigerçekleşecek" durumdaki Alman devrimine yaslanıyordu. Alman devriminin her açıdan çok geri ülken olan Rusya'da gerçekleşen sosyalist devrimin yardımına koşacağı düşüncesi egemendi. Lenin'in, sıkılıkla "Alman devrimi gerçekleşmediği takdirde mahvolduk.." benzeri sözler ettiğini herkes bilir. Ama işte Alman devrimi bozguna uğramıştı. Alman devrininin yenilgisi, dünya devrimi beklentisinin, en azından bir süre için son bulması demekti. Peki, bu durumda, yani dünya devrimi beklentisinin son bulmasından sonra, Alman devrimi gerçekleşip yardımımıza koşmazsa sosyalizmin geleceği için ne yapılabilirdi? İki şey; ya kaynağını Marks'tan alan dünya dervimi teorisini Ekim devriminin önüne koyup "dünya devrimi yoksa tek ülkede sosyalizmin zaferi mümkün değildir" diyerek sosyalist çalışmayı terk etmek (veya en iyi ihtimalle zayıflatmak), ya da teoriye rağmen, dünya devriminin yardımından yoksun kalan, bu yüzden de "tek başına var olmak" zorunda kalan Sovyet Rusya'da emeğin ulusal ve uluslararası çaptaki bütün güçlerini seferber ederek sosyalizmi kurma çalışmasına girişmek gerekiyordu.

Teorik öngörülerle çelişen fakat tarihsel bir meşruiyeti olan ikinci seçenek benimsenmiştir. Bu noktada dünya devrimi teorisine yalanarak "tek ülkede sosyalizm"e savaş açan Troçkist yakınmaların bir kıymeti harbiyesi yoktur. O konjonktürde, tek ülkede sosyalizmi kurmaya yönelmek ve uluslararası komünist hareketinin bu konuda yoğunlaşmasını istemek keyfiyet değil, tarihsel bir zorunluluktu. Önce bu gerçeğin altını çizmek ama hemen sonra şunu söylemek lazım:

Tek ülkede sosyalizm politikasını dünya devrimi düşüncesinin karşısına koymak, ya da belirli bir zorunluluktan doğan tek ülkede sosyalizm politikasını teori düzeyine sıçratmak ciddi bir hata olurdu. Ne var ki, Stalin böyle düşünmüyordu; yalıtılmış ve kuşatılmış geri bir ülkede şekillenen tek ülkede sosyalizm politikası, 1928'de Stalin tarafından teorize edilmiştir.

Stalin, beklenen dünya devriminin yardımından yoksun kalan SB'nde her şeye rağmen sosyalizmi kurma çalışmasına girişmenin zorunluluğuyla öne çıkan tek ülkede sosyalizm politikasını teori düzeyine sıçratırken Lenin'in formüle ettiği eşitsiz gelişme yasasını referans noktası olarak almıştır. Fakat bunu yaparken "küçük bir ayrıntı"yı gözden kaçırmıştır; Lenin, eşitsiz gelişme yasasının sonucu olarak tek bir ülkede sosyalizmin zaferinden söz ederken, bu zaferi yine dünya devrimi perspektifine bağlıyordu; bir başka ifadeyle, tek ülkede sosyalizmin zaferinden hareketle dünya devrimi teorisini yok etmiyordu. Bunun böyle olduğunu, Lenin'in Ekim Sosyalist Devrimi'den sonra kaleme aldığı belgelerinden de anlamak mümkündür.

Komünist Enternasyonal'ın Birinci Dünya Kongresi'nde yaptığı "Açılış Konuşması"nda şöyle diyordu Lenin: "Artık iç savaş, sadece Rusya'da değil, en gelişmiş kapitalist ülkelerde bile, örneğin Almanya'da somut bir biçim almıştır. Bütün ülkelerde dünya devrimi başlamakta ve büyümektedir." *(III. Enternasyonal Konuşmaları)*

II. Kongreye sunulan "Uluslararası Durum ve Komünist Enternasyonal'ın Temel Görevleri Üzerine Rapor"da ise şanları yazmış: "Bütün ülkelerin yoldaşları tek bir orduyu (proletarya ordusunu-bn.) örgütlemeye yardım ederlerse hiç bir şey eserimizi gerçekleştirmeye engel olamayacaktır. Eserimiz, evrensel proletarya devrimi ve Sovyetlerin evrensel Cumhuriyetinin kuruluşudur." *(a.g.e.)*

Temmuz 1921'de kaleme aldığı "Rus Komünist Partisinin Taktikleri Üzerine Rapor"da da şöyle diyordu: "Uluslararası devrime başladığımız zaman, onun gelişimini yönledirebileceğimize inandığımızdan değil, bazı koşulların bizi zorlamasından dolayı harekete geçtik. Şöyle düşündük: Ya uluslararası devrim yardımımıza gelir ve bu durumda zaferimiz kesinleşmiş olur ya da yenilgi ihtimali olsa bile mütevazi devrimci görevimize devam eder ve böylece devrime hizmet etmiş olur ve deneyimiz diğer devrimlere yararlı olur. *Uluslararası dünya devriminin desteği olmadan proleter devrimin zaferi ulaşmasının olanaksız olduğu* bizim için açıktı. Devrim öncesinde ve hatta sonrasında şöyle düşünüyorduk: Ya devrim diğer ileri kapitalist ülkelerde de aniden, hiç değilse çok çabuk patlak verir ya da mahvoluruz. Bu inancımıza rağmen Sovyet sistemini her ne pahasına olursa olsun bütün koşullar altında korumak için elimizden geleni yaptık, çünkü sadece kendimiz için değil fakat aynı zamanda uluslararası devrim için de çalıştığımızı biliyorduk." *(a. g. e.)*

Stalin'in gözden kaçırdığı ayrıntı Lenin'in bu sözlerinde çok çarpıcı bir biçimde görülüyor. Lenin hiç bir zaman tek ülkede sosyalizm teorisini insanı olmamıştır. Tek ülkede sosyalizm teorisini mimarı Lenin değil Stalin'dir.

Marks, Engels ve Lenin'de açığa çıkan proletarya enternasyonalizmi düşüncesi, uluslararası proletarya hareketinin partilerini ve örgütlerini dünya devriminin yörüngesinde tutuyordu. Tek ülkede sosyalizm teorisiyle Stalin bu durumu tersine çevirmiştir.

Tek ülkede sosyalizm teorisini kurarken şöyle diyordu Stalin: "Sovyetler Birliği, proletaryanın gerçek anavatanı(dır)" (III. Ent. Belgeleri) Emeğin evrensel ölçeklerideki dayanışmasını, birliğini ve nihai kurtuluşunu amaçlayan proletarya enternasyonalizmi proletarya ya "anavatan" olarak bütün dünyayı göstermektedir. Ulusal çerçevelerde "anavatan"söylemi proletarya enternasyonalizminin ruhuna ters bir şeydir. Bu anlamda proletaryanın vatanı ya da anavatanı yoktur. Ama Stalin'e göre artık proletaryanın bir

"anavatanı" vardı ve dünyanın bütün proletarya partileri, kendilerini bu anavatanın hizmetine sunmalıydılar. Tek ülkede sosyalizm teorisi uluslararası komünist hareketinin sürgit SB'nin (ya da "proletaryanın anavatanının") hizmetinde kalmasını sağlayabilirdi!..

SB'nin hizmetinde kalmak, gerçekte SBKP'nin hizmetinde kalmakla eşanlamlıdır. Dahası bu, uluslararası komünist hareketinin Stalin'in emrine girmesi demekti, çünkü Stalin, SBKP kollektifinin de üstünde konumlanan bir tekil irade durumundaydı.

Daha önce açıklanmış belirli nedenlerle Stalin, Komintern merkezinde konumlanmış bir önder kimliğine sahipti ve onun düşünceleri genellikle tartışıl(a)madan kabul görüyordu. Böylesine büyük bir etkinliğe sahip olan Stalin, daha tek ülkede sosyalizm teorisini kurmadan önce., teorinin ürün vermesini olanaklı kılacak bir siyasi iklim yaratmıştı. Bilindiği gibi 20'li yıllarda hiç kimsenin "Sovyetler Birliğini desteklememek" gibi bir sorunu yoktu. Tersine Stalin'in yarattığı Sovyet düşmanı imajına karşın Troçki dahil herkes SB'ni içtenlikle destekliyordu. Fakat-nedense-Stalin, tam da bu noktadan hareket ediyordu: "Kim bir takım ön kayıtlar koymadan, koşulsuz olarak SSCB'ni desteklemeye hazırsa o devrimcidir.-diyordu Stalin- Kim kayıtlar koymadan, koşullar sıralamadan SSCB'ni korumaya hazırsa o entenasyonalisttir.." *(III.Ent. Belgeleri.)*

Uluslararası komünist hareketin üzerinde muazzam bir etkinliğe sahip olan Stalin'in bu tarz / spekülatif bir söylemle yarattığı ortam elbette SSCB'nin desteklenmesi düşüncesine bağlanan tek ülkede sosyalizm teorisinin kolayca oturmasına olanak sağlayacaktı.

Artık enternasyonalist ve devrimci sayılmak için SSCB'ni koşolsuz olarak desteklemek gerekiyordu. Proletarya enternasyonalizmi "proletaryanın anavatanı"na, dolayısıyla SBKP'ye koşulsuz olarak hizmet etme düzeyine indirgenmiş, böylece proletarya enternasyonalizminin felaket yılları başlamıştır.

Bundan sonra Stalin'in (düşüncelerini) desteklemek, SBKP'yi ve SSCB'ni desteklemek demekti; SSCB'nde hayatın bütün alanlarını denetleyen SBKP'nin üstünde duran tekil iradeye / Stalin'e karşı çıkmak ya da onun düşüncelerini "desteklememek" ise SBKP'yi ve SSCB'ni desteklememek demekti. SSCB'ni artı SBKP' yi eşittir Stalin'i desteklemeyenler karşı-devrimci ya da bozguncu sayılacaklardı artık. Stalin'in ünlü "tasfiyeler"i bu mantığın dışa vurumundan başka bir şey değildir.

Tasfiye eylemleri, yalnızca SBKP'yi değil, tek ülkede sosyalizm teorisinin gerektirdiği bir biçimde kendilerni sürgit ve koşulsuz olarak proletaryanın anavatanın hizmetine sunarak iradelerini Komintern (in tartışmasız önderi Stalin)e teslim etmiş bulunan seksiyonları da kapsamına almıştır; "Stalin muhalifleri"ni hedefleyen "silahlı tasfiyeler" SB'nde ve diğer ülkelerde çok sayıda komüstin canını almıştır; kurşuna dizilerek tasfiye edilenlerin dışında kalanların tasfiyeleri ise sürgün ya da tutuklama yöntemi ile gerçekleşmiştir.

Sonuçta Komintern gerçekten de "sıkı merkezi ve demir disiplinli bir dünya partisi"şeklinde işlevsellik kazanmıştır; pek tabii, anavatanın hizmetinde ve Stalin emrindeki bir araç olarak.

Uluslararası prletarya hareketinin koordinatları proletaryanın anavatanından, Stalin tarafından veriliyordu. Anavatan'ın çıkarları bir başka "vatan"daki devrimin hedefini bile değiştirebilirdi. Komintern merkezinden uluslararası komünist hareketin trafiğini düzenleyen Stalin, herhangi bir ülkedeki devrimi yürüyüşün nereye kadar-nasıl gideceğini ve nerede durması gerektiğini tayin edebilirdi. Örneğin, Stalin bir "Alman-Sovyet Saldırmazlık ve Dostluk Anlaşması" düşünüyorsa, Komintern'in Alman seksiyonu artık faşistleri düşman olarak görmeyecek, Stalin'le "dostluk anlaşması" imzalayan Hitler faşizmini hedefleyen devrimci eylemlere son verilecek, devrimci proletarya, "proletarya enternasyonalizminin gereği olarak"faşizmin vahşeti karşısında, aman Sovyet-Alman dostluğuna bir halel gelmesin deyip "akıllı-uslu" duracaktı. Ya da İspanya iç savaşında olduğu gibi, Stalin'in hesaplarına zarar veren siyasi hareketler "karşı devrimci, bozguncu vs."ilan edilip, "Komintern kararı"ile "ezilecekler"di..

Enternasyonalsiz dönem: komintern öldu fakat "ruhu" yaşıyor!..

Tarih, 15 Mayıs 1943; proletaryanın anavatının sürgit korunması amacını her şeyin ama her şeyin önüne koyan Stalin'in elinde pragmatik politikaların aracı şeklinde işlevsellik kazanan ve fakat II. savaş konjonktüründe emperyalist devletlerle ilişkilere yeni bir biçim verme zamanı geldiğinde, aynı Stalin'e artık bir "yük"olmaya başlayan Komintern'in kapısına kilit vuruldu.

Kominternin dağıtılması kararında, "tek tek ülkelerin gerek iç gerekse uluslararası durumların karmaşıklaşması sonucunda, her ülkenin işçi hareketinin görevlerinin herhangi bir uluslararası merkez tarafından yerine gertirilme çabasının aşılamaz güçlükleri'nden söz ediliyordu. *(III. Ent. Belgeleri)*

Komintern'in kapısına kilit vurulmasının gerekçesi buydu ve bu, alenen, uluslararası komünist hareketinin giderek karmaşıklaşan sorunlarının çözümünde uluslararası sınıf dayanışmasının örgütsel ifadesi olan Enternasyonal'ı "gereksizleştiren"bir mesaj taşıyordu. Enternasyonal'le "aşılamayan" güçlüklerin Enternasyonalsız nasıl aşılabileceği sorusu boşlukta bırakılsaydı, belki daha "hayırlı" bir iş yapılmış olurdu; ama hayır, Enternasyonal'ın "ulusal işçi partilerinin daha fazla güçlenmesinin önünde bir engel haline geldiği"ni açıklayan kapatma kararıyla soru yanıtlanmış oluyordu. Mesaj açıktı işler, Enternasyonal'siz daha iyi yürütebilirdi!

"(Komünist Enternasyonal'ın) örgütlenme biçimi -denililyordu kararda- işçi hareketinin tek tek ülkelerdeki büyümesi ve onların görevlerinin karmaşıklaşması ile birlikte git gide eskidi, evet hatta ulusal işçi partilerinin daha fazla güçlenmesinin önünde bir en-

gel haline geldi" (a. g. e.)

Çok güzel! ama mantıksal açıdan bile bunlar ancak Komintern'in organik yapısının yeniden düzenlenmesi /demokratikleştirilmesi için gerekçe olabilirdi. Enternasyonal'ın dağıtılması hiç de gerekmiyordu.

Gerçekten de Stalin'in "sıkı ve demir disiplin"i altındaki Komintern'in organik yapısı değiştirilmeliydi. Onun, proletarya enternasyonalizminin aşınmasına ve giderek kişiliksizleşmesine neden olan bir örgütlenme tarzına sahip olduğu gerçeği açıktı. Fakat bu gerçeğin teslim edilmesinin "imkansız"bir şey olduğu da açıktı! Bu durumda, yapılabilecek / ve yapılan bir tek şey vardı: İşte görüyorsunuz, Enternasyonal, uluslararası komünist hareketinin giderek daha çok karmaşıklaşan sorunlarına yanıt bulamıyor, üstelik proletarya hareketinin gelişmesini de engelliyor! "felaket" benzeri bir açıklamayla Komintern'in kapısına kilit vurmak... Talihsiz bir son!..

Komintern dağıtılmıştı ama onun yirmi dört yıllık pratiğiyle yaratılan geleneğin etkisi sürüyordu. Bu yüzden 15 Mayıs 1943'te yapılan şeyin, Komintern'in kapısına kilit vurmak olduğunu söylemek mümkündür.

Komintern "ölmüştü" fakat "ruhu" yaşıyordu. Bu konuda pek çok örnek verilebilir. Yunanistan devrimi örnek olsun : Anti-faşist mücadelede ciddi başarılar sağlayan ve artık Atina'yı kuşatma altına alan silahlı halk güçlerine öncülük yapan Yunanistan Komünist Partisi, küçük bir adım daha atıp zafer ilan edebilecek bir durumdayken durmuş, ve Kominten'li dönemden kalma bir alışkanlıkla Stalin'den gelecek direktifi beklemeye başlamıştı. Ama Stalin o sırada II. Emperyalist savaşın galip devletleriyle birlikte hangi ülkenin "sosyalistleşeceğine", hangilerinin kapitalist olarak kalacağına karar vermekle meşguldü. Ve Stalin, kendi dinamiklerini harekete geçirip zafer anını yakalayan Yunanistan'ın İngiltere denetimine girmesine karar vermişti. Prolatarya enternasyonalizmi bunu gerektiriyordu! Böylece ülkenin hemen bütününü düşmandan temizleyip Atina'yı kuşatma altında tutan devrimci güçlerin zafer sevinci, Stalin'le yaptığı anlaşmaya dayanarak Atina'da boy gösteren Churchill'in siyasi şovu ile söndürüldü..

Stalin'in elinde pragmatik politikaların amacı şeklinde işlevsellik kazanan Komintern şahsında enternasyonalist bilinç ciddi şekilde çarpıklaşmış; proletarya enternasyonalizmi kişiliksizleştirilmiştir.

Kişiliksizleşme, kendine yabancılaşmayı anlatır; proletarya entenasyonalizminin kişilik kaybı, onun "kendine" yabancılaşması demek. Bu durumun bir arka planı var, gördük, yinelenebilir..

Proletarya enternasyonalizmi kendini pratik-örgütsel süreçlerde ifade ederken, kesin olarak parçanın bütüne tabi olmasını ister. Ne ki, Komintern'in tartışmasız önderi Stalin de, proletarya enternasyonalizminin doğasına aykırı bir şeyi, bütünün parçaya tabi olmasını istiyordu ve başlangıçta, dünya deriminin yardımından yoksun, tek başına, yalıtılmış ve kuşatılmış bir durumda olan Sovyetler Birliği'nde tarihsel bir meşruiyeti olan tek ülkede sosyalizm politikasını teori düzeyine sıçratan Stalin, bu teori sayesinde isteğini gerçekleştirmişti. Sonuçta, Komintern'e bağlı bütün seksyonlar, hukuki açıdan sadece Kominten'in bir seksiyonu olan ama gerçekte Komintern'in önder partisi ayrıcalığını taşıyan SBKP seksiyonuna, dolayısıyla SBKP kollektifinin de üzerinde duran bir tekil irade durumundaki Stalin'e tabii oldular.

Tek ülkede sosyalizm teorisi-eşdeyişle "ulusal sosyalizm teorisi", Komintern gibi muazzam bir uluslararası sınıf örgütlenmesinin "asli görevi"ni "proletaryanın anavatanı"na tabiyet vurgusuyla sürgit ulusal bir çerçevede tutuyordu. Enternasyonal dayanışmayı bütünün parçaya tabiyeti ile evrenselden ulusala taşıyan bu teorinin pratiği, zamanla, proletarya enternasyonalizminin özüne yabancılaşmak gibi sevimsiz bir sonuç üretecekti.

Yabancılaşmayı besleyen önemli bir faktör olarak sosyalizmin bürokratik niteliğine de değinmek gerekir. Üretenlerin doğrudan yönetimi şeklinde formüle edilibilecek olan sosyalizmin olmazsa olmaz ilkesini ezip geçen "tek kişi yönetimi"nin üretim ve yönetim süreçlerinde etkinlik kurmasına bağlı olarak 20'li yılların ortalarından sonra hızla gelişen bürokrasi, sosyalist değerlere -elbette proletarya enternasyonalizmine de-yabancılaşmanın en önemli nedenidir. Toplumsal-siyasal eşitsizlikleri ve yozlaşmayı üreten bürokrasinin insafına kalmış olan proletarya enternasyonalizminin kişiliksizleşmesi ya da onun kendine yabancılaşması kaçınılmaz bir şeydi.

Komintern'in kapatılmasından sonra, Komintern pratiğiyle yaratılan geleneği sürdüren uluslararası komünist hareketinin içselleştirdiği "tanıdığı ve bildiği" enternasyonalizm, işte bu kişiliksizleşmiş "enternasyonalizm"dir.

Komintern patiğiyle yaratılan politik kültür "önce proletaryanın anavatanı" söylemine aşırı vurgu yapıyordu. Asli görevleri, proletaryanin anavatanının sürgit korunması olan Komintern seksiyonları, Komintern'in kapısına kilit vurulmasından sonra, "kendi vatanları"na döndüler. Şimdi artık herkes kendi silahından sorumluydu! Uluslararası proletarya hareketinin partilerinin "asli görevleri" değişmişti; "Asli görev" kendi vatanların kurtarılmasıydı artık.

Böylece "önce proletaryanın anavatanının kurtarılması"söyleminden "önce kendi vatanımızın kurtarılması" söylemine geçiş yapılmış oluyordu. Bu noktada geçişi hızlandıran bir ek faktörden söz edilebilir: Anti-emperyalist ve anti-faşist kurtuluş savaşları. Emperyalizm karşıtı ve aynı zamanda emperyalist işgale karşı mücadele anlamına gelen faşizm karşıtı mücadelelerin ulusalcı karekterleri ile örtüşen ulusal devrim perspektifleri "önce kendi vatanımız"söylemini dahada yaygınlaştırmıştır.

Önce kendi vatanımız söylemi ile, proletarya enternasyonalizmine karşılık oluşturmayacak bir tarzda ele alınan, "proletaryanın önce kendi burjuvazisi ile hesaplaşması" düşüncesini özdeşleştirmek mümkün değildir. Enternasyonalsizliğe davetiye çıkartılan bir dönemde yaygınlaşan önce kendi vatanımız düşüncesi, proletarya enternasyonalizminin karşısına konul-

muştur, çünkü bu düşünceyi besleyen şey "sessiz bir milliyetçilik"tir. Anlaşılır bir şeydir bu: Kaynağını, proletarya entenasyonalizminin özsel yapısına ters düşen ulusal sosyalizm teorisinden alan önce proletaryanın anavatanı ve önce kendi vatanımız söylemi belki de hiç ayrımına varılmadan, komünistlerin dünyasında sessiz bir milliyetçilik üretmiştir. Komünistlerin dünyasındaki milliyetçi bilinç artışı, enternasyonalist bilinçte azalma demektir.

Ulusal ölçekli devrim perspektifleriyle "içe dönen" proletarya hareketi, içe dönme düzeyi ile orantılı olarak "dışa kapanma"ya başlamıştır. İçe dönmek milliyetçi bilincin artısı, dışa kapanmaksa enternasyonalist bilincin eksisi oluyor, ve bu durum uluslararası komünist hareketinin enternasyonalist görevler bahsinde ciddi bir duyarsızlaşma sürecine girdiğini anlatıyor.

Kuşkusuz, proletarya enternasyonalizminin yüklediği görevlere karşı duyarsızlaşma uluslararası komünist hareketinin büyük ayıbı ve sosyalizmin büyük kaybıdır, ama bundan daha kötüsü de vardı. Komintern'li dönemdeki gibi enternasyonalizmin pragmatik politikaların aracı haline gelmesi. Bu, proletarya enternasyonalizminin başına gelebilecek en büyük talihsizlikti.

İçe dönen sosyalizmin dış politikası, iç politikaya göre biçimlenir. İç politika ya da ulusal politika, dış politikayı belirlemektedir. "Herşey vatan için!" düşüncesiyle örülen ulusal politikalar, "doğal"olarak pragmatizmi merkeze alır. Kendi vatanlarının kurtuluşunu ve ulusal ölçeklerde sosyalist kuruluşu gerçekleştirmeyi her şeyden önemli bir görev sayan komünist partilerinin ya da örgütlerin dış politikalarına pragmatizmi katmamamları mümkün değildi.

Pragmatizm, ulusal sosyalizm projelerinde içteki gereksinmelerin yanıtlanması isteğiyle oluşturulan dış politikaın doğal versiyonuydu, ve artık sosyalist ülkeler arasındaki yardımlaşma ilişkisinde bile ya karşılıklı yarar ya da sadece yarar gözetiliyordu. Proletarya enternasyonalizmi, sosyalistler arası ilişkilerde, eşdeyişle uluslararası proletarya hareketinde pragmatizmi dışlayan bir kardeşçe yardımlaşmayı istiyordu. Ama bu yalnızca eski kitaplarda kalmış bir şeydi, şimdi her "yardım"ın bir bedeli vardı!

Burada bir parantez açıp, Kominten'in "yaşayan ruhu"nu yeniden anmak gerekebilir: Kominternsiz dönemin enternasyonalizminde içerili olan pragmatizmin arka planında Komintern pratiğiyle yaratılan gelenek vardır; elbette, pragmatik politikaların aracı şeklinde işlevsellik kazanan "enternasyonalizmin" örgütsel ifadesi olan Komintern geleneğini devralan uluslararası komünist hareketinin "enternasyonalizmi"de pragmatizmi merkeze alacaktır!

Pragmatik politikalarla kirletilen enternasyonalizm, uluslalararası kumünist hareketinin ilişkilerinde kesinlikle olmaması gereken bir şeyi, septisizmi yaymaya başladı. Sosyalist yardımlaşmanın da bir bedeli vadı ya, dikkatli ve de "akıllı" bir enternasyonalist politika izlemek lazımdı!. "Sosyalist dünya'nın insanları için hiç de yabancı olmayan bir şeydir bu: Bir sosyalist ülkenin başka bir sosyalist ülkeyi, ilerici / devrimci bir hükümeti ya da partiyi desteklemesi "mutlaka destekleyenin bir çıkarı vardır" düşüncesini üretiyor. Ve maalesef bu tür kuşkuların yersiz olduğunu öne sürebilmek için yeterli argüman yoktur, fakat tersini öne sürebilmek için çok fazla argüman vardır.

Pek çok örnekle sabittir: "enternasyonalizmin gereği olarak destekleyen ve yardım eden"bir sosyalist ülke, şayet ulusal çıkarları desteği ve yardımı kesmeyi gerektiriyorsa, bunu kolayca yapabiliyor. Yine, ulusal sosyalizmin çıkarları oldumolası düşmanlıkları kaldırmayı gerektiriyorsa, o zamana kadar düşman sayılan herhangi bir devletle kolayca dostlaşılıyor, ya da ulusal çıkarlar dost bir sosyalist ülkeyi düşman ilan etmeyi gerektiriyorsa (Moskova-Pekin düşmanlığı gibi) bu da aynı kolaylıkla yapılabiliyor(du).

Proletarya enternasyonalizmi adına uygulanan utanç verici / pragmatik politikalara gösterilebilecek bir dizi örnekten biridir Etyopya. Yalnızca Etyopya örneğinde görülen "Enternasyonal dayanışma ve destek" bile proletarya enternasyonalizminin iç paralayıcı durumuna açıklık getirmeye yetebilir:

İmparator Haile Selasiye'nin ülkesi Etyopya'da 12 Eylül 1974'te bir askesri darbe gerçekleşti. Haile Selasiye'yi alaşağı eden Geçici Askeri Yönetim Konseyi (DERG) iktidara el koydu. DERG ilk iş olarak, on hektardan büyük toprakların kamulaştırılıp topraksız köylülere dağıtılmasınıda içeren bir toprak reformuna girişti. Nüfusunun yüzde doksan beşini kırsalda barındıran feodal Etyopya'da köylülerin desteğini almak için yapılması gereken tek şey de buydu. DERG'in feodalizmi tasfiye etmeye yönelik çabaları Etyapya'nın ilerici / sosyalist çevrelerince destekleniyordu. Fakat aynı çevreler, askeri yönetimin mümkün en kısa sürede sivilleşmesini ve "halk iktidarı"nın örgütlendirilmesi talebinde bulunduklarında DERG'i karşılarında buldular.

DERG, toprak reformunun uygulanması görevini devrimci öğrencilere bırakmıştı. Ancak öğrencilerin, "devrimi daha ileriye götürmek" istemeleri DERGiçin ciddi bir sorun haline geldi. Kırsal kesimlere dağılan devrimci öğrenciler köylüleri silahlandırmışlar, kendi yönetim organlarını kurmalarını sağlamışlar ve hatta kendi mahkemelerini ve milislerini örgütlemişlerdi. Bu durum yönetimdeki "sosyalist askerler"in hiç hoşuna gitmedi. Ve öğrenci-köylü kıyımı başladı. DERG'in "Alev Birlikleri" ile gerçekleştirilen "kızıl terör" halk iktidarının örgütlendirilmesini isteyen aydınları ve işçilerin durumunu ileri götürmek isteyen sendikaları da kapsamına almıştır.

Diğer yandan, Etyopya'nın sömürgesi durumundaki Eritre'de süregelen ulusal kurtuluş mücadelesi de DERG'in başına bela olmuştu. İktidar sahibi "sosyalist askerler", ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı diye bir şeyin varlığından haberdardılar elbette, ama Eritre'nin kendi kaderini tayin etme hakkını kullanmasını doğru bulmuyorlardı! Etyopya'nın "sosyalist iktidarı", Eritre halkının üzerinde eskisinden daha beter bir terör uygulamaya başladı.

İşte, Sovyetler Birliği'nin tam desteğini alan

Etopya buydu.

Etyopya ile "dostluk ve dayanışma" içine giren SB'nin bu tutumu "proletarya enternasyonalizmi" ile açıklanıyordu. SB, Etyopya,yı proletarya enternasyonalizminin yüklediği görevlere uygun olarak desteklediğini açıklamıştır. Ne var ki, aynı SB, askeri darbeden önce, Etyopya'nın sömürge yönetiminden kurtulmak için mücadele veren Eritre Halk Kurtuluş Cephesi'ni de "proletarya enternasyonalizminin gereği olarak" desteklediğini açıklamıştı. Darbeden önce Birleşmiş Milletler'de Etyopya'yı kınayan ve Eritre halkının kendi kaderini özgürce tayin etme hakkını kullanabilmesini isteyen SB, şimdi kendi kaderini tayin etme hakkını kullanmak isteyen aynı Eritre halkının üzerinde terör estiren Etyopya ile eylem birliği yapıyordu. Elbette bu da poretarya enternasyonalizminin gereğiydi!.

Etyopya'nın "devrimci (ve de) sosyalist" yönetimini destekleyen ve bu desteği Eritre halkına karşı yürütülen çirkin savaşta Etyopya ile işbirliği noktasına kadar götüren SB, yalnız değildi, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti ve Küba da işin içindeydiler. Küba, bir yandan Eritre halkının mücadelesini "çok haklı" bulduğunu açıklıyor ve bu mücadeleye "destek"sunuyor, bir yandan da Eritre halkının çok haklı mücadelesini boğazlamaya çalışan DERG'i destekliyordu ne paradoks ama! 21 Nisan 1978'de Kübayı ziyaret eden Etyopya'nın "sosyalist" şefi Manam, Fidel tarafından "gerçek bir devrimci" olarak karşılanmıştı. Fidel, "gerçek devrimci" Manam'ı selamlarken, aynı sıralarda Manam'ın ülkesi Etyopya'daki "sosyalist iktidar"Eritre halkının üzerine bomba yağdırıyordu. O dönemde Eritre Halk Kurtuluş Cephesi'nin bir sözcüsü Paris'te şöyle bir açıklama yapmıştır:

"DERG rejimi Sovyetler Birliği, Küba ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti ile ittifak yaparak Eritre halkının ve devriminin işini toptan bitirmek istiyor. 1950'lerden beri (Birleşmiş Milletler ABD emperyalizminin isteğine uyarak Eritrelyi Etyopya'ya bağlayan sözde federasyonu ortaya attığından beri) Eritre'nin bağımzılığından yana çıkan bu devletler, kısa bir zamandan bu yana, halkımızın çoktan tanınma zamanı gelmiş bulunan bağımsızlık iradesini Mengistu rejimine (DERG rejimine-bn.) anlatmak yerine ona geniş bir silah deposu sağlayarak, bu rejimin soykırım girişimlerini onaylamaktadırlar. Daha da kötüsü, 500 Sovyet danışman ve "teknisyen"i, 3500 Küba'lı askeri ve yaklaşık 1000 Güney Yemen'li şu anda Asmara'da, kuşatılmış bulunan Etyopya'lı işgal birliklerinin safında işbaşındalar. Halkımıza karşı girişilen bu doğrudan müdahale politikası, proletarya enternasyonalizmi ile bağlaşmaz. " *(Ü. Kıvanç. "Afrika Boynuzunda Ne Oldu")*

Eritre Halk Kurtuluş Cephesi'nin sözcüsüne kim karşı çıkabilir? Elbette SB'nin, Küba'nın ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin politikaları ile proletarya enternasyonalizminin ilkeleri bağdaşmıyordu.. Proletarya enternasyonalizmi ile bağdaşmayan pragmatik politikaların ürettiği bir dizi olumsuzluğa ek olarak, bunun, halklar ve uluslar arasındaki çelişkilerin çoğaltılması gibi negatif bir sonuç yarattığını da görmek gerekiyor.

Uluslar sorunu ve proletarya enternasyonalizmi

Sermaye dünyasında yaşanan çıkar çelişkileri yer yer uluslar arasında düşmanlık yaratan çatışmalara, savaşlara neden oluyor. Fakat buna karşılık, genel gidiş, uluslar arasındaki düşmanlıkların azalması yönündedir. Bu eğilim Avrupa coğrafyasında daha belirgin bir haldedir. Sermayenin artan uluslararasılaşması, evrensel pazar ilişkileri vb. pek çok faktör, kaçınılmaz olarak uluslar ve halklar arasındaki ayrılıkların ve çelişkilerin giderek silikleşmesine neden oluyor. Kapitalist Avrupa'nın burjuva sınıfları ekonomik, siyasi, kültürel vb. sektörlerde entegrasyonu amaçlayan Avrupa Ekonomik Topluluğu projisine uygun bir düzenlemeyle Avrupa'nın ulusal devletlerini "Avrupa Evi"nin çatışı altında birleştirmeye çalışıyorlar. Ama aynı Avrupa'nın "sosyalist ülkeler"inde "olmaması icap eden" bir şeyler oluyor: "Sosyalist Dünya'nın ulusları ve ya ulusal azınlıkları "bağımsızlık" istiyorlar: SB'nin iktidar merkezinden, ayrılıkçı eğilimlerin ya da bağımsızlık taleplerinin "gerektiğinde zor kullanılarak" bastırılabileceği açıklaması yapılıyor. Ve gerçekten de zor kullanılıyor. Bu tavır, kadın üzerinde mutlak iktidarını kurmuş olan erkeğin artık ayrılmak isteyen kadına karşı takındığı tahammülsüzlüğü çağrıştırıyor.

Anlamak ve adını koymak lazım: Yetmiş küsür yıllık bir "sosyalist" geçmişe rağmen, nasıl oluyor da ulusal talepler öne çıkabiliyor? Ve nasıl oluyor da sosyalist olduğunu söyleyen bir iktidar ayrılmak isteyen ulusları, cumhuriyetleri zorla "birlik"te tutmaya çalışıyor?

Uluslar sorunu ile proletarya enternasyonalizmi arasındaki ilişki açıktır. Sınıfları ve ulusal sınırları ortadan kaldıran bir gelecek, ancak proletarya enternasyonalizminde içerili olan ulusların tam eşitliği ve özgür birliğinin sağlanabilmesiyle gerçeklik kazanabilir. Sorunun ana halkası, ulusların zorunlu birliğinin reddedilmesi ve hem zorla "birlikte"olan hem de tarihsel olarak ayrı olan ulsların gönüllü / özgür birliğinin savunulmasıdır. Kaldı ki, değişik uluslardan proletaryanın ve emekçi halkların uluslararası çaptaki kardeşçe dayanışması ve birliği de ancak bu yolla gerçeklik kazanabilir.

Engels, Manifesto'nun İtalyanca Baskısına Önsöz'ünde, "Her bir ulusun bağımsızlığı ve birliği sağlanmadan, proletaryanın uluslararası birliği ya da ulusların ortak amaçlar uğruna özgür birliğini gerçekleştirmek mümkün olmayacaktır" diyordu. "Sosyalist dünya'da ulusların ortak amaçlar uğruna *özgür birliği* gerçekleşmişmidir? Hayır! Bunun böyle olduğunu anlamak için sosalizmin yaşamışlıklarına şöyle bir göz atmak yeterlidir.

Çokuluslu bir devlet olan Çarlık Rusya'sında gerçekleşen sosyalist devrimin önündeki en büyük sorunlardan biri uluslar sorunuydu. Uluslar sorunun çözümü için teorik bir çerçeve vardı; ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını "kayıtsız-şartsız"savunmak gerekiyordu. Ama tabii bu yaklaşım proletaryanın çıkarlarını eksen almalıydı. Torik bakımdan sorun böyle konulmuştu fakat bunun pratik süreçlerde nasıl ifade edileceği konusu tartışmalıydı. Tartışmalar ağırlıkla ulusal sorunun çözümünde sadece ulus proletaryasının iradesinin yeterli olup olmayacağı noktasına dönüyordu.

Rusya'daki ulusların niteliği ortadaydı. Henüz tam bir ulus kimliğini bile edinememiş pek çok ulus veya ulusal azınlık vardı. Kimi uluslar henüz göçebe karekteriydi ve proletaryasızdı. Baltık ve Asya uluslarında proletarya yok denecek kadar azdı. Ermenistan ve Gürcistan'da görece gelişmiş ekonomiye orantılı bir proletarya kitlesi vardı, ama genel olarak Kafkasötesi ulusların proletaryası çok cılızdı. Ve Çarlık otokrasısının baskısı altında gerğince dışa vurulamayan ulusalcı talepler 1917 Ekim devriminden sonra öne çıkmaya başlamıştı.

Çoğunluğu uluslaşma sürecini bile tamamlayamamış, deyim uygunsa birer "köylü-ulus" durumunda olan bu ulusların kaderini belirlemeye aday iyi-kötü dinamik bulunuyordu: Ulus burjuvazisi ve ulus proletarlyası. Her ikiside son derece geri bir durumdaydı. Ama tarihin önlerine çıkarttığı fırsatı bu iki sınıftan başka bir sınıfın değerlendirebilmesi de olanaksızdı.

Ulusların burjuva sınıfları, Çarlık otokrasisinden kurtulmalarını sağladığı için Ekim Sosyalist Devrimine teşekkür borçlu olabilirlerdi fakat kendi kaderlerini Sovyetler'in eline bırakmayı da düşünmüyorlardı. Bu yüzden sınıfsal konumlarıyla uyumlu bir taleple, bağımsızlık talebiyle öne çıktılar. Bu talebi gerçekleştirmek, bağımsız devlet olabilmek için kendi (iç) dinamiklerinin yetmediği yerde "dış dinamiğin" yardımını istediler; emperyalist devletlerle "ilişki" kurdular. Böylece, genç Sovyetler'i kuşatma altına alan emperyalizmin Rusya çapındaki toplumsal dayanakları haline geldiler.

Diğer yandan, merkezi kętlerde kurulmuş olan Sovyetler iktidarı kendini yeniden ve yeniden üretebilmesine olanak sağlayacak kanallar açmaya çalışıyor; tek bir süreçte hem gelişmenin önündeki en büyük engel durumundaki emperyalist işgali kırmayı hem de köylüleri sosyalizme çekmeye ya da sosyalizmi kırsala taşımayı amaçlıyordu. Emperyalist işgalin kırılması, emperyalizmin toplumsal dayanağı durumundaki ulusalcı burjuva güçleriyle de hesaplaşmak demekti. Sosyalizmin kırsala götürülmesi de aynı anlama geliyordu. Sovyet iktidarının önündeki en ciddi problem buydu ve problemin çözümü "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" formülüne "proletaryanın çıkarları" kaydını eklemeyi gerektiriyordu. Bir başka ifadeyle, proletaryanın çıkarları emperyalist işgalin ve emperyalist güçlerle işbirliği içindeki ulusalcı burjuva güçlerinin direncinin kırılmasını, yanısıra sosyalizmin kırsala (dolayısıyla diğer uluslara) götürülmesini gerektiriyordu. Ulusların kendi kaderlerini tayın hakkı sorunu bu "gerekirlik"çe çözüme bağlanmalıydı.

Çarlık Rusyası'nın boyundurunğundan yeni kurtulmuş olan uluslar, kendi geleceğini sosyalizmde gören bilinçli proletaryanın ağırlıklı etkisinden, hatta bir sınıf olarak proletaryanın kendisinden bile yoksundular. Bu durumda, söz konusu ulusların komünist partileri "proletarya adına" ulus iradesini temsil edebilirlerdi. Göçebe karekterli bir ulusun proletarya partisi, ulusların birlikte yaşaması düşüncesine onay veriyorsa mesele kalmazdı; o ulusun henüz gerçekten tam bir ulus kimliğini bile edinememiş olması ya da ulus proletaryasının yok denecek kadar zayıf olması durumu değiştirmiyordu; proletarya adına o ulusun geleceğine karar verme yetkisi proletarya partisine aitti; ulusun diğer sınıf ve tabakalarının Birlik'ten yana olup olmamalarının fazlaca önemi yoktu; proletarya (partisi)nın dışında kalan tabakaların bağımsızlık talepleri, proletaryanın çıkarları gereği bastırılabilirdi. O dönemde, uluslar sorunun çözümlenmesinden birinci dereceden sorumlu olan Stalin böyle düşünüyordu. Ama yalnızca Stalin değil, egemen düşünce böyle idi.

Biliniyor; ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı sorununu, proletarya partisinin isteğiyle sınırlayan ve "ulusların birliği"ni gerçekleştirebilmek için ulusun geri kalan kesimlerinin üzerinde terör kampanyası uygulamayı doğal bulan Stalin, uluslar sorununun baskı ile çözümlenmesinin ciddi bir yanlış olduğuna inanan Lenin'in sert eleştirilerini almıştı. Örneğin şu: "Özünde büyük Rus milliyetçiliği demek olan bu kampanyadan politik bakımdan sorumlu tutulması gereken, elbette Stalin ve Dzerjinski'dir." "(Devrimlerin Devrimi- Başak Yay.) Gürcistan sorununun çözümü için uygulanan "terör kampanyası"na ilişkin böyle diyordu Lenin.

30 Aralık 1922'de, dört cumhuriyeti (Rusya-Ukrayna, Beyaz Rusya ve Gürcistan, Ermenitan, Azerbeycan Cumhuriyetleri'nden oluşan Kafkasötesi Federasyonu'nu) içine alan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kurulmuştu. Bir gün sonra Lenin şöyle diyordu: "Resmi biçimiyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği sorunu olarak adlandırılan otonomi sorunu üzerinde yeteri kadar kesin ve kararlı bir şekilde durmadığım için Rusya işçilerine karşı büyük bir suç işlediğimin farkındayım. Merkez Komitesi tarafından Gürcistan'daki olayı "araştırmaya" gönderilen komisyonun başkanı Dzerjinski yoldaşın anlattıkları endişelerimi daha da arttırdı. Eğer Dzerjinski yoldaşın anlattıkları gibi durum Orcinikzde yoldaşın "fizik güç"kullanmasına kadar varmışsa, ne biçim bir bataklığa sürüklendiğimizi varın siz düşünün."*(Bitirilmemiş Devrim. Amaç Yay.)*

Çarlık Rusyasında doygun bir uluslaşma sürecini yaşayamamış ama her zaman büyük Rus şovenizminin baskısını yaşamış olan ulusların yeni birliğini ifade eden SSCB'nin Kuruluş Anlaşması'nda, her federatif cumhuriyetin Sovyetler Birliği'nden "özgürce ayrılma hakkı"nın saklı olduğu belirtilmişti. Fakat Lenin, o koşullarda 'özgürce ayrılma hakkı"nın

kullanılabilmesi konusunda karamsardı: "kendimizi haklı göstermek için öne sürdüğümüz "özgür iradeyle Birlik'ten ayrılma hakkı" -diyordu Lenin- kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Bu, başka ulustan olan Rusya vatandaşlarını, yedi nesil Ruslar, şovenist büyük-Ruslar, yani işin özünde, gerektiğinde güç kullanan alçak,tipik Rus bürokratlarının saldırısı karşısında korumaya yetmeyecektir..Acaba gerçekten ulusal azınlıkları azılı Rus şovenizmine karşı korumak için gerekli her önlemi aldık mı? Kanımca gerekli önlemler alınmadı." *(a. g. e.)*

Tablo çok net: uluslar arasında, Çarlık döneminden kalma çelişkiler sürmektedir. Ulusal azınlıkların üzerinde büyük Rus şovenizminin baskısı kalkmamıştır. Kafkasötesi uluslarda, örneğin Ermenistan'la Gürcistan arasında ve diğer ulusal azınlıklar arasında geleneksel düşmanlıklar devam etmektedir. Ama her nasılsa bütün bu uluslar "gönüllü bir birlik" oluşturmuşlardır. Diyecek bir şey yok!..

Bu gün "sosyalist dünya"da açığa çıkan ayrılıkçı eğilimlerin veya bağımsızlık taleplerinin anlaşılabilmesi için arka planda yatan bu gerçeğin görülmesi ve teslim edilmesi lazım: SSCB'nin, proletarya enternasyonalizminin gereksindiği özgür bir birlik olduğunu söylemek yada "ulusların gönüllü ve özgür işbirliği" düşüncesinin tam ifadesini SSCB'de bulabilmek mümkün değildir.

Ortada, ulusların zorunlu birliğinden gönüllü ve özgür birliğine geçişi emreden proletarya enternasyonalizmine ters düşen bir hata vardır. Ne ki bu hatanın "başlangıç hatası" sayılabilmesi de mümkün değildir; çünkü sosyalizmin ilkinde ilk olmanın tecrübesizliğiyle açıklanabilecek olan hatalara daha sonra son verilmemiş, tam tersine uluslar sorununu içinden kolayca cıkılmaz bir hale getiren hatalı politikalar bir çizgi şeklinde sürmüştür. "Ulusların gönüllü ve özgür birliği"ne hazır olmayan ulusların üzerinde baskı uygulamanın proletaryaya yakışan bir tutum olamayacağına, proletaryaya yakışan tutumun "sakınımlı ve incelikli" olması gerektiğine inanan ve bu konuda ölene dek hep uyarıcı olan Lenin'in bugün değeri çok daha artmış olan uyarıları fazlaca kaale alınmadı ve SSCB'nin kuruluş sürecindeki hatalı politikalar, Stalin'in mutlak iktidarı boyunca tekrarlandı.

Gerçek bir uluslar mozaiği olan Rusya'da uluslar ve ulusal azınlıklar arasında gönüllü birliğin mümkün olamadığı yerde Stalinist politika devreye girmiş veözellikle de ikinci savaş konjonktüründe "Büyük anayurt savunmasının askeri çıkarları gereği" uygulanan ulusal baskı ile uluslar sorunu "çözümlenmiş"tir!.

Bu konuda Kruşçev'in 20. Kongre'de yaptığı açıklama "inanılır gibi değil"di; revizyonist Kruşçev'in Stalin'e çamur attığı söylenmişti. Kruşçev şöyle diyordu: "Lenin'in ilkeleri temelinde yükselen Sovyetler devletinin ulusal azınlık politikasını ayaklar altına alarak yapılan işleri, ki bunlar Stalin'in önderliğinde yapılmıştır, daha da korkunç bir önem taşıyor. Bütün bir halkın, halkların, komünistleriyle, genç komünistleriyle anayurtlarından göç etmeye zorlanmalarını kastediyorum. Ayrılcalıksız herkesi kapsayan bu tür göçler hiç bir askeri çıkarla açıklanamaz. 1943 sonlarında, yani büyük anayurt savaşında başlatılan taaruzlar, savaşı Sovyetler Birliği'nin lehine çevirmişken, Karaçaylar'ın o zamana kadar yaşadıkları anayurtlarından başka yerlere sürülmeleri kararı alındı ve uygulandı. Aynı dönemde 1943 yılının Aralık ayında Kelmük Otonom Cumhuriyeti'nin tüm sakinleri de göçe zorlandılar. Mart 1944'de tüm Çeçen ve İgnus halkı başka yerlere sürüldü. Çeçen-İgnus Otonom Cumhuriyeti feshedildi. Nisan 1944'de Kabar Balkar Otonom Cumhuriyeti'nde yaşayan Balkarlar çok uzak bölgelere göç ettirildiler. Otonom Cumhuriyeti'nin adı da Kabar Otonom Cumhuriyeti olarak değiştirildi. Eğer Ukran halkı sürülmemişse, bunun nedeni Ukranların çok kalabalık olmaları bu halkı göç ettirecek yer bulunmamış olmasıdır.Yoksa Stalin'in onları da süreceği kesindi." (a. g. e.)

Gerçekten de inanılır gibi değil(di)! Bir komünisten, proletarya enternasyonalizminin ilkelerinden böylesine uzaklaşılabileceğine ve uluslar sorununda böylesine ürkütücü bir baskı politikasının uygulanmış olabileceğine inanmaması elbette normal bir şeydir. Fakat şimdilerde herkes, bu konuya ilişkin su yüzüne çıkan belgeler biryana, SB'ndeki uluslar sorunun bugününe bakıp şunu söyleyebilirler: Kruşçev'in anlattıkları maalesef doğrudur.

Bağımsızlık talebinin en şiddetli biçimde ve proletarya dahil neredeyse halkın bütününün katılımıyla dile getirildiği Baltık Cumhuriyetlerindeki gelişmeleri anlamak için Litvanya, Letonya ve Estonya'nın SB' nasıl katıldıklarına bakmak gerekiyor. Flash-back yapıyoruz: 23 Ağustos 1939 "Stalin-Hitler Paktı" imzalanıyor. Çok geçmeden, ne Litvanya'da ne Letonya'da ne de Estonya'da sosyalist devrim falan olmuyor ama bu üç ülke SB'ne katılma kararı alıyor! Nasıl? Ulusların SB'ne katılmaları için sözkonusu ulusların komünist partilerinin "isteklerini" yeterli gören Stalin'in Ağustos 1939 Anlaşmasına dayanarak Litvanya'yı, Letonya'yı ve Estonya'yı SB'ne katarak.

Baltık Cumhuriyetleri, Ağustos 1939 Anlaşmasının ürünüdür: Litvanya, Letonya ve Estonya, proletarya enternasyonalizminin gereksindiği gönüllü birlik anlayışını benimseyen ulus çoğunluğunun iradesiye değil, kendilerine rağmen SSCB'ne "katılmışlardır".

Bu "katılım" sosyalizmin kazancı olarak değerlendirildi. Tıpkı Yalta Konferansında çizilen "haritaya" uygun olarak "sosyalistleştirilen" Almanya, Polonya ve diğerleri gibi. Pek tabii, bunlar nesnel olarak sosyalizmin kazanç hanesine yazılabilecek gelişmelerdi. O zamanlar bunun tersini düşünen de yoktu. Ancak bugün, o "kısa günün karı-kazanımlar"ın uzun vadeli sonuçları görülmüştür; kendi dinamiklerine yaslanarak sosyalizme çıkmayan ya da Kızıl Ordu müdahalesiyle "sosyalistleşen" ve kendi ulus iradeleriyle SB'ne katılmayan ya da ulus çoğunluğuna rağmen "birlik"e dahil edilen ulusların durumu ortadır.

Proletarya enternasyonalizminin kesin olarak kabul edemeyeceği ulusal baskı ile "ulusların birlikteliği"nin gerçekleştirilmesi, uluslar sorunun çözümü de-

ğil çözümsüzlüğünü anlatmaktadır vs. demek için de geç kalınmıştır! Yakın bir geçmişte Glasnost süreci ile oluşan görece yumuşama ortamında, onyıllar boyunca baskı altında kalan ulusal çelişkiler hızla açığa çıkmaya başlamış, proletarya kalabalıklarını da içine alan büyük bir ulusal taraftar toplayıp, kendini kabul ettiren "ayrılıkçı" eğilmler halini almıştır.

Bu durumda tek bir şey yapılabilir: Ayrılma isteklerini zorla bastırmayı, eşdeyişle ulusları zorla birarada tutmaya çalışmayı, proletarya enternasyonalizmine ters düşen ciddi bir hata saymak ve ulusal sınırların gereksiz bir hale geleceği sınıfsız toplum hedefine ulşabilmek için proletarya enternasyonalizminde içerili olan ulusların tam eşetliği ve özgür birliği düşüncesini savunmak, ama sadece savunmak değil bunu mutlak bir biçimde pratik süreçlerde ifade etmek.

Uluslar arasındaki (tarihsel) çelişkilerin ve düşmanlıkların ortadan kaldırılabilmesi ve değişik ulus proletaryası ile emekçi haklarının sosyalizmin sunduğu uygun iklimde ulusal sınırları aşarak kardeşleşmeleri, ancak proletarya enternasyonalizminin gerçekten uygulanabilmesiyle mümkün olacaktır.

Sonuç yerine: enternasyonalsiz bir sosyalist gelecek mümkün değildir.

Emek dünyası enternasyonalsizdir. Sermayenin artan uluslararasılaşmasıyla ve iletişim araçlarının eski zamanlardakiyle kıyaslanamayacak ölçülerde gelişmeye bağıntılı olarak "küçülen dünya"da emekçi sınıfların uluslararası dayanışma olanaklarının fazlasıyla var olduğu, fakat bu olanakların neredeyse hiç değerlendirilmediği gerçeği karşısında düşündürücü bir gerçek daha duruyor. Sermaye dünyasındaki uluslararası "dayanışma" Belirli bir ülkenin sermaye güçleri, emek güçlerince yaratılan devrimci dalganın altında boğulma tehlikesi geçirdiğinde, uluslararası sermaye o ülkeden yükselen SOS! çağrısına koşuyor. Sermayenin genel çıkarları gereği, aralarındaki derin çelişkilere rağmen kritik anlarda "zorunlu bir yardımlaşma" içine giren uluslararası sermaye güçleri, bu haliyle birbirine yabancılşamış, dayanışma / destek bilinci ciddi şekilde silikleşmiş olan uluslararası emek güçlerinden daha çok "enternasyonalist" bir görüntü sunuyorlar.

Kapitalizmi "terbiye etmek" ama daha çok emekçi sınıfların kapitalizmi hedefleyen devrimci eylemlerinin önünü kesmek veya sokağa çıkan emeğin devrimci tepkisini törpülemek gibi bir misyona sahip olan, bu yüzden de sermayenin toplumsal dayanağı özelliğini koruyan sosyal-demokraksi enternasyonallidir: "Sosyalist" Enternasyonal.

Komintern geleneğinden gelen enternasyonalsız komünistler olarak kabul etmemiz gerekir ki, enternasyonalizm bahsinde Troçkistler daha ileri bir konumdadırlar. Gerek ulusal gerekse de evrensel düzeyde hep marjinal kalmış sınıf içi bir akım özelliğini taşıyan Troçkizm, enternasyonllidir. Dördüncü Enternasyonal..

Tartışma götürür bir gerekçeyle 18 Mayıs 1943 yılında III. Komünist Enternasyonal (Komintern)ın kapısına kilit vurulmasından sonra enternasyonalsız yaşayan uluslararası komünist hareketindeki "enternasyonalist bilinç" hiç bir biçimde umut vermiyor. Sosyalist değerlere yabancılaşmayla yaşanan pratiklerle yaratılan politik-kültürde içerili olan bu "enternasyonalizm"le, Marksist düşüncenin ürettiği enternasyonalizm arasında ortak yanlar bulabilmek çok zordur.

Gelişmenin belirli bir aşamasından sonra proletarya enternasyonalizmi gibi "saf bir olgu" kirletilmiş enternasyonalizm adına, onun ideolojik dokusuna yabancı olan pragmatik politikalar uygulamıştır. Böylece, proletarya enternasyonaliznin özünü oluşturan, bütün dünyanın işçilerinin birliği ve kardeşliği ile ulusların her açıdan tam eşitliği ve özgür birliği düşüncesini "yadsımayan" fakat bunu pratik süreçlerde ancak pragmatik politikalarla ifade eden bir gelenek yaratılmıştır. Bu geleneği yaratan ve aynı geleneğin içinde "büyüyen" uluslararası komünist hareketinin partileri veya örgütleri kaçınılmaz olarak proletarya enternasyonalizminin özüne yabancılaştılar. Söz konusu gelenek, uluslararası komünist hareketini oluşturan "sosyalist" ülkelerin komünist partileri ve kapitalist ülkelerin komünist partileri arasındaki-eşdeyişle değişik ülkelerin emekçi sınıfları arasındaki-dayanışma / birlik ve kardeşlik duygularının zayıflamasına, giderek "düşman kamplar"şeklini alan bölünmelere, dahası "sosyalist"ülkelerin ve partilerin birbirleriyle çatışma sınırına kadar gidebilmelerine neden oldu. Uluslararsı boyutlara sıçratılan "Moskova-Pekin" kökenli karşılıklı ideolojik (ve yer yer fiili) taaruz; kimi "sosyalist " ülkelerin enternasyonalizm adına gerçekleştirdikleri siyasi (ve askeri) müdahaleler; "yardım eden sosyalist ülke"nin dayattığı politikaları benimsemeyen "küçük sosyalist ülke"lere uygulanan ambargolar; nüfuzlu "sosyalist" ülkenin "büyük" komünist partileri ile zıtlaşan kapitalist ülkelerdeki devrimci / sosyalist hareketlere ve ulusal mücadelelerine karşı uygulanan çirkin politikalar vs., tarzındaki pratiklerle yaratılan politik-kültür, sosyalizmin vazgeçmsiz değerlerinden biri olan enternasyonalist bilinci feci şekilde hırpalamıştır.

Önce kendi vatanımız söylemine çok aşırı vurgu yaparak oluşan "sessiz bir milliyetçilik"le beslenen yabancılaşma ya da aynı anlama gelmek üzere proletarya enternasyonalizminin yüklediği görevlere duyarsızlaşma bugünün komünistlerinde baskın karekteri oluşturuyor. Yabancılaşma öylesine ürkütücü bir boyuttadır ki, "önce kendi vatanı" için savaşa çıkacağını düşünen ama onyıllardır kayda değer bir devrimci çaba içerisine girmeyen ve ya da giremeyen atıl durumdaki komünistler, "kendi vatanlarında" pinekleyip dururken, "henen şu ülkedeki" sınıf savaşına ya da ulusalcı-devrimci savaşa destek vermek bir yana söz konusu savaşları "sıradan bir yurttaş"kayıtsızlığıyla izliyorlar.

Peki, ne yapmalı?

Önce şu gerçeğin altını çizmek lazım: eski zamanların enternasyonalist bilincini, örneğin Fransız halkıyla Alman halkını karşı karşıya getiren 1870 Fransız-Alman savaşının hemen öncesinde Fransız ve Alman burjuvaları isterik savaş çığlıkları atarken, birbirlerine iyi niyet ve barış mesajları gönderen iki ulusun işçileri arasındaki kardeş duyarlılığını, "Biz Enternasyonal Birliği Üyeleri, sınır diye bir şey tanımıyoruz." diye haykıran Paris'li işçilerdeki ve Paris'li işçileri çoşkuyla karşılayan alman işçilerindeki enternasyonalist ruhu yeniden yaratmadan; proletarya, yeniden Enternasyonalle Kurtulur İnsanlık! şiarını benimsemeden; emekçi sınıfların uluslararası dayanışmasını ve birliğini sağlayacak, uluslar arasında kardeşlik duygularını geliştirecek olan biricik araç durumundaki Enternasyonal olmadan sosyalizme güvenli bir gelecek hazırlayabilmek -herhangi bir ülkede gerçekleşecek olası bir devrimden sonra sosyalist demokrasiye örgütlemek, sosyalizmi kurmak ve korumak-kesinlikle olanaksızdır.

Sonra; bütün (enternasyonalsiz) komünistlerin, enternasyonalsizliğin nedenlerini sorgulamaları ve enternasyonali yeniden canlandırmaya çalışmaları lazım. Kuşkusuz, bu son derece zor bir görev; belki de ancak, bugünün komünistlerince yapılan çalışmalarla hazırlanancak olan bir zeminin üzerine basan bir kuşak sonrasının komünistlerince başarılabilecek bir görev, ama mutlaka başarılması gereken tarihsel bir görevdir.

Nasıl yapmalı?

Yanıtlanması zor ama ortaya atılması zorunlu bir sorudur bu. Marks, Engels ya da Lenin gibi evrensel ölçülerde ideolojik etkileme / motivasyon gücüne sahip komünistlerin bulunmadığı bir dünya yaşıyoruz. Nasıl yapmalı sorusu, sosyalizmi insanlığın gerçekleşebilir umudu olarak görmeye devam eden, ama enternasyonalsiiz bir sosyalist geleceğin de kesinlikle olanaksız olduğunu düşünen sosyalist dünyanın sınıf insanlarınca yanıtlanacaktır.

Her şeyden önce, nasıl yapmalı sorusunu yanıtlama sorumluluğunu duyan tek tek ülkelerdeki sınıf örgütlerinin ve sınıf insanlarının, diğer ülkelerdeki sınıf örgütlerini ve insanlarını yenilenmiş bir Enternasyonal'ın yeniden örgütlendirilmesinin teorik ve pratik olanaklarını tartışmak amacıyla ortak çalışmaya davet etmeleri bunun için de uluslararası tartışma platformlarının, ortak yayın faaliyetlerinin vb. organize edilmesi konusunda ısrarlı olmaları gerekir. Bu, iletişim olanaklarının olağanüstü derecede gelişmesiyle "küçülen dünya"mızda istendiği taktirde gerçekleştirilebilecek bir şeydir. Bütün sorun istemek, karar vermek ve adım atmaktır.

Sermaye egemenliğine son veren bir devrim gerçekleşse bile, uluslararası sermaye güçlerinin kuşatması altına gireceği kesin olan bu devrimin ileriye götürülebilmesi, yayılabilmesi ve sosyalist kuruluşun gerçekleştirilebilmesi için kuşatmayı etkisizleştirebilecek denli aktif bir uluslararası sınıf desteğinin şart olduğunu düşünen komünistlerin yeni bir Enternasyonal'ın örgütlendirilmesi amacıyla yapacakları ısrarlı çağrının çerçevesi önceden çizilmelidir. Yeni Enternasyonalın kapsayıcılığı ve organik yapısı gibi temel konularda Komintern geleneginden kopanları içine alan bir çerçeve çizilmelidir. Ama elbette, yapılması gereken çağrı, proletaryayı işin merkezinden çıkartmış Post-Marksist vb. akımlara da hitabetmemelidir. Kuşkusuz Yeni Enternasyonal kendi alanınını daraltmamalı, kapsayıcı olmalıdır. Enternasyonalizmin kapsayıcılığı için teorik bir yenilenme kaçınılmazdır.Enternasyonalizmi tahrip eden sosyalist yabancılaşmasının negatif etkilerini törpülemeyi, giderek yok etmeyi ve sosyalist değerlere yeniden sahiplenen sınıf insanlarını çoğaltmayı amaçlayan ulusal ve evrensele ölçekli ideolojik faaliyetlerin merkezine enternasyonalsız bir sosyalist geleceğin olamayacağı düşüncesi koyarken, aynı zamanda geçmişte fazlaca "itibar edilmeyen" bir şeyi de yapmak gerekiyor; kadın sorunu, ekolojik sorun, bütün haksız savaşların son bulmasını isteyen barış sorunu vb. sorunların herkesten çok sosyalistlerin sorunları olduğu yönünde bir bilinç artışı sağlamak, bu amaçla, kadın, ekolojik barış vb. sorunların çözümünü "sosyalizme ertelemek" hatasına son verip, bu sorunların çözümünü için uluslararası ölçeklerde dayanışma destek / eylemlerine çıkmak, fakat bütün bunları yaparken sınıf önceliğini yadsımamak gerekir. Yeni Enternasyonal (izm), 70'li yılların ortalarında İtalyan "Komünist Partisi"nin yaptığı gibi "proletarya enternasyonalizmi"nden "proletarya" sözcüğünü çıkartanlara kapalı olmalıdır.

Bütün ülkelerin sınıf örgütleri ve sınıf bireyleri, her yerde, herhangi bir ülkede yaşanan devrimci sosyalist mücadelelerin ve kadın sorununun, ekolojik sorunların vb.sorunların çözümünü amaçlayan mücadelelerin "kendi mücadeleleri" olduğunu, bu tür mücadeleleri desteklemenin, ama sözde değil mümkün olduğunca fiilen desteklemenin zorunlu olduğunu işleyen ideolojik-kültürel faaliyetlere hız kazandırmalı; söz konusu mücadeleleri desteklemekten kaçınan "komünistlerin" ve ilerici güçlerin doğal bir "baskılanma" ortamına girmelerini olanaklı kılabilecek bir ideolojik-kültürün yaratılması için çalışmalıdırlar.

Uzak hedefimizi/yeni bir Enternasyonal hedefini yakınlaştırmak için hemen/her yerde bu tür çalışmalar yapmak, var olanları hızlandırmak gerekiyor.

SON-SÖZ-yok!, yeni bir Enternasyonal kuruluncaya kadar, bu konudaki tartışmalar tüketilmemeli, konuya ilişkin her sözün sonunda virgül ya da noktalı virgül bulunmalıdır.

YENİ DÜNYA DÜZENİ 2

Barbar emperyalizm

ESİN IRMAK

Emperyalizm konusunda yapılan tartışmalarda iki yan içiçe giriyor. Sonuçta farklı noktalara varılıyor. Birinci yan, uluslararası sermayenin birleşme süreci ve emperyalist entegrasyon, ikinci yan, emperyalist ayrışma ve çatışmadır. Zaman zaman karşımıza emperyalist savaşlar olarak da çıkıyor. İki farklı yan üzerindeki vurgu farkları konuyu karmaşıklaştırıyor.

Bu yazıda, emperyalizm konusunda öne sürülen çeşitli tanımların kısa bir dökümünü yaptıktan sonra, yeni dünya düzeni içerisinde emperyalist birleşme-entegrasyon ve emperyalist ayrışma-çatışma ne anlama geliyor sorularına yanıt aramaya çalışacağım.

Emperyalist-kapitalizmde otomasyon, kompüterizasyon ve robot kullanıma dayalı ileri teknoloji kullanımının sonuçlarını ve değer-emek-sınıf kavramlarına etkisini başka bir yazıya bırakıyorum.

Emperyalizm nedir

Konuya Rosa Luxemburg ile girmek istiyorum. Rosa, 1913'te yayımlanan Sermaye Birikimi adlı kitabında emperyalizmin militer özelliklerine vurgu yapıyor.

"Militarizm, sermayenin tarihinde, birikime her tarihsel aşamasında eşlik eden çok kesin bir işlev görür" (1)

"Kapitalist dünya içinde, sürekli olarak şiddetlenen rekabetin kendisi, birikim açısından birinci öneme sahip bir alan yaratır. Sermaye kapitalist olmayan ülke ve toplumların üretim araçları ve işgününü ele geçirmeye yönelik dış siyaset ve sömürgeci siyaseti uygularken giderek daha fazla miktarda askeri müdahaleye başvurmaktadır." (2)

Rosa, emperyalist-kapitalizmde militarizme kesin işlevsel anlam yüklerken, üretim ilişkilerinin yeni tarihsel özelliğine mali sermayenin genişleyen yeniden üretimine hakettiği önemi vermiyor.

Kautsky'de emperyalizm bir politik sistemdir. Kautsky emperyalizmi sadece ekonomik bir aşama ya da kapitalizmin daha gelişkin bir aşaması olarak görmüyor.

"Salt ekonomik bakış açısıyla, o halde, kapitalizmin başka bir yeni aşamaya geçme olasılığı dışlanamaz, (kapitalizmin), kartel politikasının dış politikaya geçişi demek olan, yeni bir evreyi, ultra emperyalizm evresini yaşaması söz konusu olabilir. Kuşkusuz bu evre de tıpkı emperyalizm gibi kararlılıkla mücadele etmemiz gereken, ancak silahlanma yarışı ve dünya barışının tehdidi bakımından değil, başka bakımlardan tehlikeli olan bir evredir." (3)

Kautsky, büyük işletmelerin, dev bankaların ve milyarların rekabetinin büyük mali güçlerde küçükleri yutmaya yönelik kartel fikrinin doğmasına yol açtığını yazar. Birinci Dünya Savaşı, emperyalist dünya güçlerinin en büyüklerinde birleşerek silahlanma yarışına son vermeleri düşüncesini geliştirdi, der.

Kautsky'nin vurgusu birleşme ve bütünleşme yönünedir.

AT, Amerika ve Japonya'nın çok uluslu tekelleri, sermayenin içiçe geçmişliği, bu doğrultuda olmakla birlikte, kapitalizmin az ya da orta derecede gelişkin olduğu dünyanın geri kalan kısmını sömürebilmek için emperyalizmin militer gövde gösterilerine gereksinimi vardır. Bu da silahlanmanın sürmesi anlamına gelir. Bu anlamda barışçıl emperyalizm hayaldir.

Buharin ise fetih ve genişleme siyasetinin üzerinde oluştuğu ve geliştiği zeminin tahlilinin gerekli olduğundan söz eder, emperyalizmi mali sermayenin siyaseti olarak tanımlar. Kapitalizm öncesi veya eski tip kapitalist üretim ilişkilerinin yerine mali sermayenin üretim ilişkilerinin geçtiğini yazar.

Buharin, "Mali sermaye, (bu kavramı basit para sermayesi ile karşılaştırmamak gerekir, çünkü mali sermaye için belirleyici olan, onun aynı zamanda hem banka hem de sanayi sermayesi olmasıdır) nasıl son on yılları karekterize eden tarihsel olarak sınırlı bir evre ise, mali sermayenin siyaseti olarak emperyalizm de özgül bir tarihsel katagoridir." (4)

Buharin, savaş nasıl siyasetin başka biçimler altında sürdürülmesi ise, siyaset de belirli üretim ilişkilerinin yeniden üretiminin yöntemidir, der.

Buharin, karın hareketliliğini esas sorun olarak alır. Kapitalizmin genişlemesinin koşulları hem satın alma koşullarına, hem üretim süreci koşullarına hem de satış koşullarına bağlıdır. Bu da hammadde, emek gücü ve pazar sorununa tekabül eder der.

Buharin'in emperyalizm çalışması, birleşme-

bütünleşme ve ayrışma-çatışmaya verdiği önem açısından günümüzde de çeşitli açılardan geçerliliğini koruyan bir çalışmadır.

Jhon Atkinson Hobson'a göre, emperyalizmin ekonomik kökü, sıkıca örgületnmiş sanayi ve mali çıkarların, açık kamusal giderler ve baskı yardımıyla özel pazarları kendi arta kalan meta ve sermayeleri için güven altına alma ve geliştirme arzusunda bulunur. Savaş, militarizm ve güçlü bir dış siyaset, bu amaç için gerekli olan araçlardır.

Rudolf Hilferding ise, sanayiin bankalara bağımlılığından söz eder. Hilferding, 'sermayenin giderek artan bir bölümünün artık onu kullanan sanayicilere ait olmaktan çıktığı' görüşündedir. Hilferding banka sermayesine işlevinden fazla vurgu yapmaktadır. Hilferding, 'sanayi sermayesine dönüşmüş olan para biçimindeki sermayeyi finans kapital'olarak tanımlar. Finans kapitalin egemenlik istemini ve yayılmacı siyasetini vurgular.

Lenin'e göre kapitalizmin en yüksek aşaması olan emperyalizmin temel öğeleri tekeller, mali sermaye mali oligarşi, sermaye ihracı, kapitalist gruplar ve büyük kuvvetler arasında dünyanın paylaşılmasıdır.

Lenin'in tanımı,"birleşme ayrışma" öğelerini dengeli olarak içermektedir. Sermaye yoğunlaşmasının doğruca tekele götürdüğü, sanayiin çeşitli kollarının tek bir işletme içinde toplulaştığı vurgusunun yanısıra üretim ilişkilerinin yeni tipine de yeterli vurgu yapılmıştır. Lenin yapıtında savaşların kaynağına da dikkat çekerek, ayrışma ve çatışma ilişkisini çözümlemiştir.

Emperyalizm, ekonomik, siyasi ve militer özellikleri yapısında barındırmaktadır. Günümüzde yapı, devlet tekelci ve planlı özellikler göstermektedir.

İleri teknoloji sonucu, üretim güçleri o denli büyüyor ki, kıtasal çapta bir iki ülke dışında, hiçbir ülkenin yapılması gereken üretime kaynakları yetmiyor. Üretim güçlerinin gelişmesi yalnızca ülke çapında değil, dünya çapında hammadde, enerji kaynağı ve pazarı birlikte alan bir üretim ve dağıtım planlanmasını zorunlu kılıyor.

Devlet tekelci kapitalizmi, tekelci sermayenin genişletilmiş yeniden üretim sürecinde somut görevler üstlenmektedir. Devletle tekeller tek bir mekanizmada bütünleşmiştir. Mekanizmanın yaşamasında sermaye ihracı önemli rol oynuyor. Emperyalistleşme yolunda olan ülkelerde sermaye ihracı yeteri kadar değilse, ülke içi sömürü aşırı yoğunlaşıyor.

Devlet-tekel bütünleşmesi, günümüzde emperyalizmin siyasi ve militer yanlarını daha çok öne çıkarıyor. Dünya çapında siyasi ve askeri ittifaklar güçlerin sınandığı merkezler konumundadır. Birleşmiş Milletler çok uluslu tekellerin güvencesidir. NATO'nun askeri gövde gösterileri "caydırıcı" ve "tehdit" edicidir. Varşova Paktı'nın dağılması, Bush'un nükleer silahlanma üzerine açıklamaları, silahsızlanma yönünde algılanmamalıdır. Emperyalizmin siyasi ve militer açıdan, az ve orta gelişmiş kapitalist ülkelerin sistem dışına çıkma çabalarını önleyecek kadar,"kendine güveni", ve silahı var. Çok uluslu tekeller, havuç ve sopa taktiğiyle, "yardım" ve zorbalıkla sistemlerini ayakta tutuyorlar. Bütün barış ve entegrasyon propogandalarına rağmen bütün emperyalist-kapitalist ülkeler tepeden tırnağa silahlıdırlar.

Emperyalist birleşme ve entegrasyon

Marx'ın yaşadığı dönemde, tekeller ancak görülebilir embriyonlardır. Yaklaşık bir buçuk yüzyıl önce, Marx Kapitali yazdığı zaman (1865), serbest rekabet gelişmesinin en yüksek noktasındaydı. Marx yapıtında, kapitalizmin teorik ve tarihi bir tahlilini yaparak, serbest rekabetin üretimin yoğunlaşmasına yol açtığını bunun ise, belirli bir gelişme aşamasında tekelciliğe götürdüğünü belirtti.

"...bugün, bireysel sermayeleri bir araya toplayan çekim gücü ve merkezileşme eğilimi her zamankinden daha kuvvetlidir.

"....Belli bir sanayi kolunda eğer buna yatırılmış bulunan bütün bireysel sermayeler, tek bir sermaye halinde kaynaşırlarsa, merkezileşme en son sınırına varır...En son İngiliz ve Amerikan tröstleri, bu hedefe hiç değilse tek bir sanayi kolunda bütün büyük teşebbüsleri pratikte tekel sağlayacak şekilde şirketler halinde birleştirmeye çalışarak ulaşmak istemektedirler. (5)

19.yüzyılın sonlarında hızla çoğalan tekeller 1900-1903 bunalımından sonra ekonomik yaşamın temeli haline geldi. Kapitalizmin emperyalizme büyümesi konusunda çoğu yapıt 20. yüzyılın ilk çeyreğinde yazılıyor.

Marx'ın ortaya koyduğu, tekel rekabeti doğurur, rekabette tekeli görüşünü Kautsky kabul edip aynen savunurken, daha ileri bir noktaya gidiyor. Tekellerin ekonomik yaşamın temeli haline geldiği dönemi de gören Kautsky, sermayenin birleşme yönündeki eğilimlerinin, ayrışma ve çatışmanın önüne geçeceği bir döneme doğru gidişin olanağından söz ediyor. Böylesi bir döneme "ultra emperyalizm"adını veriyor. Günümüzde "barışçıl emperyalizm" savunucuları, teorik olarak Kautsky'e yaslanıyorlar. Pratik olarak da Avrupa'daki gelişmelerden güç alıyorlar.

Avrupa'da Fransa,II. paylaşım savaşından sonra, Almanya'nın tekrar gündeme gelebilecek pazar arayışlarını daha baştan emebilecek bir siyaseti adım adım geliştirdi.

"Fransa ve diğer ülkeler, tek bir başarılı Avrupa ekonomik topluluğu içinde Alman ekonomik başarıları absorbe edilmedikçe, Almanya'nın endüstriyel üstünlüğünün yeniden kurulacağını ve tekrar askeri

amaçlara dönüşebileceğini gördüler." (6)

Almanya'yı kontrol için ilk adım Montan Birliği ile atıldı. Montan Birliği, Fransa, İtalya, Almanya, ve Benelüks ülkeleri arasında Nisan 1951'de imzalandı. Ortak kömür ve çelik politikasını sürdürmek amacını taşıyordu.

Ekonomik entegrasyon için daha sonraki adımlar, Roma'da atıldı. 25 Mart 1957'de atom enerji üretiminin koordine edilmesi için Euratom ve ekonomik işbirliği alanında da Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun temellerini atan anlaşma imzalandı. (7)

AET üyeleri altı ülkeden oluşuyordu. Fransa, Almanya, İtalya, Benelux ülkeleri. 1973 yılına kadar AT dışında kalan İngiltere anlaşmada yer almadı. 1967 yılında, Montan Birliği, Eurotom ve AET birleştirildiler. Bunların ortak organı olarak da Avrupa parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Avrupa komisyonu oluşturuldu. AT, 1973 yılında İngiltere, Danimarka, ve İrlanda'nın üyelikleriyle genişledi. 1981 de Yunanistan, 1986'da da İspanya ve Portekiz'in katılımıyla AT'ın üye sayısı 12 oldu. 1992 yılında bu ülkelerin altısında sınırlar kaldırılıyor. Bu ülkeler, Almanya, Fransa, İtalya ve Benelux ülkeleridir.

"Avrupa ekonomilerinin entegrasyonu, Japonya'nın gücüne ve daha az olarak da ABDşirketlerine doğrudan bir yanıttır. Amaç bir Avrupa pazarı yaratmaktan çok, Ford ve Toyota, General Elektrik ve Mitsubushi, IBM ve Hitachi ile rekabet edecek bir Avrupa endüstrisi yaratmaktır" (8)

Avrupa'nın daha çok bütünleştiği oranda dünya ekonomisinde daha çok rol oynayacağı açıktır. Avrupa'da sermaye içiçedir. Yukarıda adı geçen yayında, "Avrupa'nın birliği, dünyanın başka bölgelerinde de, örneğin Meksika-Kanada-ABD arasında, Uzak doğu ekonomilerinin kendi aralarında yeni bütünleşmelere de modellik edebilir" deniyor. (9)

Son on yılda pazardaki genişleme, dünya ekonomisindeki güç dengelerinin değişmesi, ve pazar toplumları arasındaki çatişmalar, farklı kültür ve stratejiler, dünya pazarının nasıl yönetileceği sorusunu gündeme getiriyor. Farklı çıkarları olan ekonomileri uyuşturmak için ne tip kurumlar gereklidir soruları tartışılıyor.

Tümüyle enternasyonal, farklı çıkarları uyuşturmaya yetenekli, askeri olmaktan çok ekonomik yetenekli kuruluş ve kurumlarla çelişkiler hafifletilmek isteniyor.

GATT üzerinde durmakta yarar var. GATT nedir? İngilizce adı, General Agreement on Tariffs and Trade. 1948 de kuruldu. 23 ülke imzaladı. Bunlardan 12'si emperyalist-kapitalist ülkeydi. 11'i az gelişkin ve orta derecede gelişkin ülkeydi. İmzalayan tarafların sayısı 1988'de 96'ya çıktı. Ülkelerden 67'si az gelişkin ya da eski doğu bloku ülkeleridir. Daha sonra ülkelerin sayısı 107'ye çıktı.

Amacı dünya ticaretini düzenlemek ve geliştirmektedir. GATT'ın dört ilkesi vardır: 1.Ticarette ayrımsızlık, 2. Karşılıklılık, 3. İthalatın miktar olarak sınırlandırılmasının yasaklanması, 4. Ticari anlaşmazlıkların çözülmesi. Ancak GATT'ın prensipleri işlemiyor. Dünya ticaretinin % 90'ı GATT'ı imzalayan ülkeler tarafından yapılmakla birlikte, bunun yalnız üçte bir, belki dörtte biri GATT prensiplerine göre yürütülüyor. (10)

Sermayenin uluslararasılaşması, üretici güçlerin bugün vardığı gelişkinlik düzeyine dayanıyor. Tekeller arası yarışma sermayenin daha fazla yoğunlaşması ve merkezileşmesine yol açıyor.

Üretim güçlerinin bugünkü gelişme düzeyinde üretim süreci artık dünya çapında örgütlenmek istiyor. Ancak bu objektif istemden farklı sonuçlar ve farklı yanıtlar üretiliyor.

Yanlış görüşlerden birisi, Üretimin dünya çapında örgütlenmesinin emperyalist devletlere rağmen olduğu emperyalist sermaye ile emperyalist devlet çelişkisinin ortaya çıktığı biçimde özetlenebilir.

Üretimin dünya çapında örgütlenmesi, çok uluslu tekeller, emperyalist devletlere rağmen değil, tam tersine bu ulusal devletler eli ile yönlendiriyor.

Mesud Odman'ın bu konuda yazdıkları çok çarpıcıdır: "Devletin özel sermaye ihracını yaygın biçimde desteklemesi, çeşitli uluslararası tekelci bağlantılara verilen doğrudan ve dolaylı devlet desteği, büyük şirketlerin dış ticaretin vergi ve gümrük politikalarıyla geliştirilmesi, "anti-kriz" politikalarının koordinasyonu için hükümetler arası işbirliği, hep bu rolün artan önemini vurgulayıcı gelişmeler arasında sayılabilir." (11)

Emperyalist devlet ile emperyalist sermaye arasında çelişki yoktur. Neden olsun? Devlet zaten tekellerin devletidir. Devlet ve tekeller içiçe geçmiştir. Bir tekelin başka bir ülkeye bir miktar hisse satması neyi değiştirir? "Emperyalist devletle, sermayesi arasında bir çelişkiden"söz etmek, devlete sınıflar üstü anlam yüklemekten başka bir şey değildir.

Diğer yanlış bir görüş çok uluslu tekllerin bütünleşme çabalarını uluslarüstü devlet girişimlerinin, kapitalist ülkeler arasındaki çelişkileri ortadan kaldırabileceği görüşüdür.

Kapitalist ulusal devletler arasında çelişkiler ortadan kalkmaz, en azından bu çelişkilerin yeni biçimler alması çelişkilerin ortadan kalktığı anlamına gelmez. Kapitalist ulusal devletler arası güç yarışması kıran kırana sürüyor. Uluslarüstü devlet girişimleri daha çok sancılı süreçlerden geçeceğe benziyor.

Birleşik Avrupa yolunda, 1992'de sınırların kaldırılmasına geçiş başlayacak. Bu Avrupa'da ulusal devletlerin aşıldığı anlamına mı gelecektir? Hayır. Hiç de bu anlama gelmiyecektir. Zaten sınırlara tekelci sermaye takılmıyor ki. Sınıra takılan az gelişmiş ülkeler-

den vizesiz gelen birkaç kişidir. Sınırlar büyük ölçüde işlevini yitirmiştir. Bu anlamda 1992'de değişen pek fazla bir şey olmayacaktır.

Günümüzde çok uluslu tekellere ulusal devlet gerekiyor. Ulusal devletin öneminin azalması başka bir şey, gerçekliğinin azalması ayrı birşeydir. İşçi sınıfı hareketini kontrol etmek, sendikaları kendi güdümünde tutmak için, ulusal devletin iç sınırları içinde huzur ve düzeni sağlamak için (polis örgütü) dışa karşı güvenlik için (ordu), hakla ilişkileri düzenlemek, hizmet sektörleri için(sağlık, eğitim, posta, ulaşım vs), karlılığı çok olamayan yatırımlar, pahalı mikro-teknik araştırmalar için, daha sayılabilecek bir sürü gerekçeler için ulusal devletler gerekli oluyor.

Ulusal devletler, ulusal ve uluslararası tekellerin karlarının bekçisidir, korumacısıdır. Sermayenin güvenliği için zamanımızda ulusal devlet gereklidir. Sermayenin uluslararası olması bu gerekliliği hiç bir biçimde ortadan kaldırmıyor. Çünkü uluslararası tekellerin de en sonunda bir kontrol edeni var. Bu kontrol hangi ülkede kalıyorsa, sahiplik de o ülkeye geçiyor. Sermayenin milliyeti yoktur. Sermayenin patronu onu kontrol edendir. Bir ülkenin devleti çökerse, sermaye sahip olması gereken koruyucusunu yitirir.

Avrupa'da yarın uluslar üstü devlet gerçekleşebilirse bugünkü ulusal devletler varlıklarına son vermeyecekler; yalnızca ve muhtemelen devletler arasında daha üst düzeyde bir eşgüdüm kurmuş olacaklardır. Şimdilik görünen budur.

Emperyalist ayrışma ve çatışma

Emperyalist-kapitalist merkezler sistemin yalnızca bir yüzüdür. diğer yüzü ise az gelişkin ya da orta derecede gelişkin kapitalist ülkelerdir. Birinde üretici güçler gelişirken, diğerlerinde büyük ölçüde çürümekte, ziyan olmaktadır.

"Eğer hizmet ve yatırımlar ABD'nin istediği düzeyde liberalize edilirse birçok azgelişkin ülke kendilerini sömürgeleştirilmiş bulacaklar. Üçüncü dünyanın hizmet sektörü böyle bir rekabete dayanamaz." (12)

Emperyalist-Kapitalist dünya 21. yüzyıla beş büyük sorunla giriyor. Birincisi, Emperyalist-kapitalist merkez ülkelerle, az ve orta gelişkin ülkeler arasında gittikçe büyüyen uçurum. İkincisi, Çok gelişkin emperyalist-kapitalist ülkelerin kendi içlerindeki gizli yoksulluk. Üçüncüsü, Irkçılık. Dördüncüsü, Ekolojik kriz. Beşincisi, Orta ve Doğu Avrupa'da ulusal rekabet ve çatışmalar.

Çok uluslu tekeller, bir yandan iç pazarı, diğer yandan da Dünya pazarını paylaşıyorlar. Lenin şöyle yazıyor: "Kapitalistler dünyayı paylaşıyorlarsa, bunu kendilerinde bulunan hain duygulardan ötürü değil, ulaştıkları yoğunlaşma düzeyi, kar sağlamak için kendilerini bu yola başvurma zorunda bıraktığından yapıyorlar. Ve dünyayı mevcut "sermayeleri", güçleri oranında paylaşıyorlar, çünkü kapitalizmin ve meta üretimi sisteminin var olduğu bir ortamda daha başka bir paylaşım şekli söz konusu olamaz. Şu da var ki, ekonomik ve siyasi gelişmelere göre, güçler de değişmektedir." (13)

Günümüzde konuya farklı yaklaşanlar da var. "Lenin, kapitalist ülke hükümetlerinin, kendi pazarlarını dış ithalata karşı korurken başkalarının pazarına sızmaya çalışan,bir yatırıp çok kazanan bir oyuncu gibi davrandıklarını söylerken haklıdır. ABD'nin stratejik engel insiyatifi (Japonlara karşı) bunun mükemmel örneğidir. Ama Lenin, bundan bu tip ekonomik saldırganlıkların kaçınılmaz olarak emperyalist savaşa yolaçacağı sonucunu çıkarmakla haklı değildir. Tersine, pazar payı için rekabet kızışırken, hükümetler barışçıl kooperasyonlara daha çok eğilim gösteriyorlar."(14)

Emperyalist savaşları sadece gelişkin ülkeler arasındaki savaşlar olarak algılamamak gerekir. eşitsiz gelişenler var. Arkadan gelen emperyalistleşme yolunda olan ya da alt emperyalist ülkeler var. Bu açıdan ele alındığında, Susan Strange'in yazdıklarına katılmak mümkün olmuyor. Son körfez savaşı, çok uluslu tekellerin Irak'a karşı barışçıl eğilimli olmadıklarını çok güzel gösterdi.

Emperyalist-kapitalist dünya sisteminin en büyük sıkıntıları, gelişkin emperyalist ülkelerin kendi aralarındaki ya da kendi içlerindeki "tehlikelerden" gelmiyor, emperyalist ülkelerle az ya da orta gelişkin ülkeler arasındaki çelişkiden geliyor. Ancak, Gelişkin emperyalist-kapitalist ülkelerin içindeki çelişkiler ve birbirleriyle çelişkileri az gelişkin kapitalist ülkelerdeki devrimci hareketleri kontrol kapasitesini zayıflatmakta olağanüstü önemlidir.

"Yeryüzünün yoksulluk kuşağı büyük bir problem oluşturuyor. Yakın geleceğin savaş ve iç savaşları buralarda olacak, etnik çatışmalar ve insan haklarının en büyük ihlali de. Zengin Kuzey bunu önleyemez, ama üçüncü dünyadaki kan davalarını durdurmanın tam zamanıdır. Bunun ötesinde, her küçük bölgesel çatışmayı evrenselleştirmekten kaçınmak ve bunlara karışmamak izlenecek en iyi yol olabilir." (15)

Burjuva yazarlar Kuzey Güney gibi kavramlar kullanabilir, kendi bileceklerdir. Onlar, sömürü sistemindeki, hiyerarşi ve sınıfsal çelişkileri saklamak istiyorlar. Devrimcilerin bu gibi tabirlere prim vermemesi gerekir. Dünyada tek emperyalist-kapitalist sistem var. Bir yanda, gelişkin emperyalist-kapitalist ülkeler, diğer yanda da orta ve az gelişkin kapitalist ülkeler. Ülkeler arasında gelişkinlik derecekinin bağımlılık ilişkilerinin niteliğinin ve bunların işleyiş yönünün belirlediği bir hiyerarşi var.

Gelişkinlerin"yardım"ı, "Güney"i kurtarmaz.

"Yardım", sömürüdür. Yeni çelişkilerin kaynağıdır. Sınıflara bölünmüş, hiyerarşik yapıda farklı gelişkinliklerde ülkelerden oluşan bir sistemde farklı çıkarların birbirini kurtarması mümkün değildir. Sınıfsal farklılıklar, ulusal farklılıklar, farklı çıkarların korunmasını da beraberinde getiriyor. Emperyalizm, dünya uluslarının bir avuç "büyük" devletçe gitgide daha fazla ezilmesi çağıdır. Gitdiği yere, özgürlük değil egemenlik eğilimi götürür.

Lenin, Hobson'un inter-emperyalist, Kautsky'nin ultra-emperyalist kavramlarını eleştirirken şöyle yazıyor "...ister bir emperyalist grubun bir başkasına karşı birleşmesi, isterse *bütün* emperyalist devletleri kucaklayan genel bir ittifak biçiminde olsun, "Inter emperyalist" ya da "ultra emperyalist" ittifaklar *kaçınılmaz olarak*, savaşlar arasındaki dönemlerin "mütarekeleri" olmaktan başka anlam taşımamaktadır. Barşçı ittifaklar savaşları hazırlar ve savaşlardan doğar; *tek ve aynı* temel üstünde, dünya siyasetinin ve dünya ekonomisinin emperyalist bağlantı ve ilişkileri temeli üstünde barışçı olan ve barışçı olmayan mücadelenin almaşık biçimlerini yaratarak, biri ötekini koşullandırır" (16).

Sistem farklı ülkelerden oluşuyor. Sermayeler ve güçler aynı oranda değildir. Sistemin kendisi, bağlantı ve ilişkileri ister istemez savaşa neden oluyor. Barış dönemi geçicidir. Sistem içi *eşitsiz gelişim ve zayıf halkalar yeni* çatışmalara yol açıyor. Az gelişkin ve orta gelişkin kapitalist ülkeler, yaşayan sosyalizmin çözüldüğü Doğu Avrupa ülkeleri, bu ülkelerin gelişkin emperyalist-kapitalist ülkelerle olan bağlantıları ve ilişkileri siyasal etki ve güç arayışları, daha fazla kar hırsı, yeni paylaşımları zorlayacaktır. Bugünkü durumda ağırlıklı olarak ekonomik-rekabet yöntemlerine başvuracakları söylenebilir. Ama bunlardan emperyalistler arası savaşın *temelinin* ortadan kalktığı sonucu çıkartılamaz. Aynı temel ilişkiler, bugünkü "barış" durumu kadar yeni savaşların da kaynağıdır.

Son Körfez savaşının çıkışını iyi anlamamız gerekiyor. Kuveyt, Suudi Arabistan ve petrol emirliklerinin petrol karları ABD ekonomisine yeniden yatırılıyor. Eğer bu gelirler, Ortadoğu da kalırsa ve petrol fiatları sürekli artarsa, ekonomik olarak sürekli kötüleyen ABD'nin durumunun ne olacağı açıktır. ABD ve müttefikleri emperyalist statükoya meydan okunmayı defetmek için savaşa baş vurdular. ABD ekonomik zayıflığını askeri güçle karşılamaya çalışıyor. ABD ve CNN savaşı "şova çevirdi" Savaş dünya tekelci burjuvazisinin çıkarlarını korumak için ve eşitsiz gelişen, arkadan gelen, kapitalist ülkelere gözdağı vermek için yapıldı. Dünya tekelci burjuvazisi, arkadan gelen kapitalist ülkelere şöyle diyor: Ya çok uluslu tekelle bütünleşir, uluslararası iş bölümünde kendinize verilen yere ve pazarınıza razı olursunuz, Ya da sizi ezeriz. Emperyalizm barışcıl değil, kurtarıcı değil, saldırgandır. Dayatmaları barbarlıktır.

Körfez krizi ve petrol fiyatlarındaki yükselme sonucu dünya çapında bir recesson (durgunluk) korkusu var. GATT görüşmeleri kesildi. Dünya ticaretini liberalleştirme çabaları, korumacılık tehdidi ile karşılaştı. Bu da bu doğrultudaki korkuyu artırıcı işlev görüyor.

Dünya pazarı değişik konumlarda olan ülkelerden oluşuyor. Temel sınıf çelişkisinin dışında, ekonomik farklı gelişmeler, değişik kültürler, bireysel anlayışlara karşı, kollektivist anlayış, değişik felsefi yaklaşımlar, dinsel ve ulusal farklılıklar, ekolojik sorunlar (ve sayılmayan diğerleri) çatışma kaynaklarıdırlar.

Az ve orta gelişkin ülkelerde gerçekleşecek devrimler, emperyalist-kapitalist merkezleri zayıflatacaktır. Emperyalist-kapitalizmin yaşaması, yoksul ülkeleri sömürmesine bağlıdır. Az ve orta gelişkin ülkeler, sistemin zayıf noktalarıdır. Devrime en yakın ülkelerdir. Dünya ölçüsünde burjuvazinin "sosyalizm yenildi" propogandasına aldırmamak gerekir. Az ve orta gelişkin kapitalist ülkeler sistem içinde kaldıkça yeni çatışmalar kaçınılmazdır. Sınıflara bölünmüş bir dünya da kalıcı barış, dünya çapında sosyalizmin gerçekleşmesiyle mümkündür.

Ya sosyalizm ya da barbarlık.!

KAYNAKLAR:

1. Rosa Luxemburg, Sermaye Birikimi, s.348, 1986, Alan Yayıncılk

2. agy s.358

3. Karl Kautsky, Selected Political Writings, s.88

4.Nikolai Buharin, İmperialism And World Economy, p.114

5. Karl Marks, Kapital, Cilt 1, s.665, (Dördüncü Almanca baskıya not)

6.Agatha Ramm, Europa in the twentieth centry 1905-1970, p.301

7. agy. s.305, bakınız.

8. Charlie Leadbeater, "Marketing The World", Marxizm Today Special Issue, Jan.1991

9.agy.

10. Internatinal View Point. p.198, Jan,21,1991

11.Mesud Odman, Toplumsal Kurtuluş, sayı:1, s:64

12. Alain Tondeur, "Gattastrophe for the third world", Internationel Viewpoint, s:198 Jan.21,1991

13. Lenin, Emperyalizm. Direniş Yayınları, s:88

14. Susan Strange, "New World Order, Conflikt and Cooperation", Marxism Today, Jan.1991

15. The Sommer, "A world beyond order, and control, Die Zeit, Guardian Weekly, April,28,1991

16.Lenin, Emperyalizm, Direniş Yayınları, s.141,142

DÜZELTME: Birinci sayımızda yayınlanan "yeni Dünya Düzeni"başlıklı yazıda 26. sayfa, 3. pargraf ta " Aynı yıl Japonya'nın ihracatı, toplam 229 miyar dolardırl % dağılımı, % 16.6 AT'a, %36.8 ABD'ye %1.4 SB ve Doğu blokuna, %45.2 diğer ülkeleredir." cümlesi eksiktir.

Gidebilmek bilinci

D. NEVZAT

Tren tam sekizde kalkıyordu. Yolcu edenim yoktu, karşılayanım da olmayacaktı. Bu görüntüden, kıyısız gözealışlardan bana gidebilmek kalacaktı. Che'nin ölüm fotoğrafındaki o gülümseme...

O gülüşe ne çok şey sığdırmıştık. Çok bilinçle yapmamıştık, ama Ekim devrimi törenleri bürokratlarının yerine duvarlarımıza Che'nin fotoğrafını asmamızın bir açıklaması olmalıydı. Şimdi açıklayabiliyordum; o, *bizden biriydi*, ona dokunabilirdik. Comandante'di, bizim Che'ydi.

Birinci sigarası içerdik, filitreli içince küçükburjuva olunuyordu. Che ağzından eksik olmayan purosuyla gülümsüyordu. Haki üniforması mezara kadar sürecek bir savaş halini simgeler gibiydi. Yürüyüşlerde niçin "..iki üç daha fazla Vietnam" sloganını attığımızı şimdi daha iyi anlıyorum. Biz yürüyorduk. Che gidebilmek bilnciydi. Bütün takı ve sıfatları bırakarak (ve belki, iktidarın yozlaştırıcı etkisini bilip de bırakarak) gidebilmekti. Ve bu, gür sesli kardeşlerimizin teatrel bir havayla söyledikleri "akın var güneşe akın" dizeleriyle çokça örtüşüyordu. Arkasından ağlayanların gözyaşlarını ağır bir zincir gibi boyunlarında taşıyanlardan değildik. Ve kanaat: Adımlarımızın ritmiyle tarihin akışı mükemmel uyuşuyordu.

Foco, ocak demekti, ama biz bilmiyorduk. Bilmediğimiz için sanıyorum, focu nitelemesiyle karşılaştığımızda kuyruğuna basılmış kedi gibi tepki gösteriyorduk. Fotoğraf, comandante'yi foco'suyla bir dinlenme anında gösteriyordu. Yorgun yüzü gençliğimizi anlıyordu.

Tren tam sekizde kalkıyordu. Karanfiller Yoldaşına Mektup henüz yazılmamıştı. Gitarın uzun yolculuğuna geri dönmemizden iki on yıl kadar önceydi. Fidel, Olas Kongresi'nde resmi sosyalizmin ulusal kurtuluş hareketlerini desteksiz bırakmasına veryansın ediyordu. Başlıca geliri şekerden olan Küba, başlıca alıcısı SSCB'ne olan ekonomik bağımlılığının politik bağımlılığa çıkmayacağına kendini inandırmak istercesine enternasyonalist bir çizgiyi sahipleniyordu. Che, Bolivya'daydı, Patria O Muerta Venceremos'un anlamını sonradan, daha çok da yaşayarak öğrenecektik. Siyah beresi yana yıkık, alnında kızıl yıldızıyla Latin Amerika portresine dönüşen o gerillacıya dokunabilirdik. Dokunabilirdik çünkü, varmak için o güzel yarınlara bizim de dağlarımız vardı.

Anda dağlarının yeni bir dünya kurmaya çıktığı bir zamandı. Eşitlik özgürlük ve kardeşlik şiarı bir kez daha 1789'un kaldırımlarını yürüyordu. Öğrencilerin ellerinde kızıl bayraklar vardı; "bir başka alem" istiyorlardı, bir başka coğrafya. Dünya yurttaşlığı ilk kez bu kadar yaygın bir şekilde, böylesine sarılınabilen bir yakınlıkta Che'nin fotoğrafıyla buluşuyordu. Soyadının benzerliğinden yola çıkarak akraba olup olmadıklarını soran o Arjantinli kadına verdiği yanıt ne kadar öğreticiydi: "Akraba olduğumuzu sanmıyorum" diyordu; "ama dünyanın diğer ucunda yapılmış bir haksızlığı şuranızda duyuyorsanız, bu, kanbağından öte bir şeydir, akrabadan daha ileriyiz, demektir."

Arjantinli'ydi, Kübalı'ydı. Manoş Loizos, gecenin kimin için postallı adama sinyal verdiğini anlatıyordu. Gölgelikleri arıyorardı, O'nu arıyorlardı Yunanistan'da Albaylar Cuntası dönemiydi ve Şili'de Allende'nin devrilmesinden dört yıl kadar önceydi. Theodarakis, 11099 No'lu Hücre'yi henüz bestelememişti. Her şey tamamdı. Tekne biraz ötede bekliyordu. Soğuk bir güz günü Panagoulis, manyetoyu çeviriyordu, ama bomba patlamıyordu. Yakalandığında yalnız olduğunu, bütün hakların gaspedildiği bir rejimde zorbayı öldürmanin hak olduğunu söyleyecekti. Papadopulaki diyecekti gardiyan askerlere, işkencecilerinin suratına tükürecekti. 1972 kışında Denizimiz Şarkışlada kuşatıldığında askerlere ateş açmayacaktı, kendisini sorgulamaya kalkışan valinin üzerine yürüyecekti. İdeolojimizin ulusal kurtuluşçuluktan tam anlamıyla sıyrılamadığı bir zamandı.

Tren tam sekizde kalkıyordu. Şimdi akkor zamanıdır demişti Jose Marti, yakında yalnız ışık gözükecekti. Bundan otuz yıl kadar önce Sierra'nın Sakalları, öngörüydü doğrulayan ilk müfreze olarak Havana'ya gidiyorlardı. Dünyanın kırlarından dünyanın kentlerine giriyorduk. Onlardan biri, Comandante Che Guevara, devrimin altıncı yılında Fidel'den yeniden yola çıkış için izin istiyordu. O devrimin "muchato"suydu, kamış kesmekte kullanılan bir pala kadar

yalın ve işlevli olan görevini tamamlamıştı. Yol uzundu ve şafak uzun. İnti'ye gitmek düşüyordu. Bana gitmek düşüyordu. Şarkılar sesimizi buluyordu ve sesimiz şarkıları. Los Hermanos diyordu Mersedes Sosa ve Todavia Cantamos. Arjantinliydi ve kızılderili. Kırlangıçlar uzaktaydı ve Sosa, kırlangıçları çağırıyordu. Oğluydum, kardeşi ve sevgilisi. Companero'ydum dağlarda ve gitar, ve kamarad ve sindrofos. Ateşi çalıyorduk. Prometheus'tan da önceydik. Bir ben biliyordum bu gerçeği, bir de o. Yürüyüşü ilk biz başlatmıştık. And dağlarının ayakları çıplaktı ve biz, And dağlarıydık.

Tren tam sekizde kalkıyordu. Kırlangıçlar uzaktaydı ve baharı getirmek için çok çalışmak gerekiyordu. Çok çalışanlardan biri, erkek kardeşlerin en sevgilisi Che Guevara, Bolivya dağlarında öldürülüyordu. Yüzünde eski zaman dervişlerinin o tanıdık duruluğuyla ölüyordu işkencede İbrahim. Öncesinde Deniz öldürülüyordu ve Mahir. Tarihçiler elinde Fidel'in hediye ettiği silahla öldüğünü yazacaklardı Allende'nin. Allende öldürüldüğünde Panagoulis sağdı. Gardiyanı Zakarakis, sanık olarak çıkarıldığı mahkemede milletvekili Panagoulus'in kendisine çok kötü davrandığını, sanki tutuklu o değil de kendisiymiş gibi eziyet ettiğini söyleyecekti yıllar sonra. Diğer tutuklularla temasını engelleyen özel bir hücre yaptırılmıştı Penagoulis için. Defalarca sahnelenen ölüm provalarının son sözüne hazırlanırken "ben insanım" diye bağırmıştı ben insanım! Ve insan, iki söcükten ibaretti: Direnç ve sevgi. Bu ikisi onu bitmeyen bir mücadele azmine taşıyordu. Yaşam bir yolculuktu ve biz, geminin kendisiydik. Zavallı Odyseusss demişti bir anlatısında, İthaca'ya vardı ve durdu, İthaca'ya vardı ve mutsuz oldu.

Yokuşu tırmanıyordu hayat, bayraklarla. Sivil faşist terörün devlet terörüyle eşgüdüm içinde sürdürüleceği bir iç savaş süreci henüz başlamamıştı. Ölüm tarihleri boş bırakılmış fotoğraflara henüz alışmadığımız bir dönemdi. Halaylar zamanıydı. Ülke kendi şarkısını arıyordu, kendi sesini. Orada eksi bir Girit şarkısını söyleyerek stadyumdan Sintagma Meydanına akıyordu kalabalıklar, burada Kerim Yaman pusuya düşürülerek öldürülüyordu. Yazgıydı kendisini tekrarlayan. Adalar denizi tarihsel izdüşümün çekimine kapılarak anakarasına çarpıp parçalanıyordu. Tuz suya olağanüstü bir iletkenlik kazandırıyordu. Tuz ve ateş...ikisi de çok yakıyordu ve biz, gözyaşlarının da tuz olduğunu henüz bilmiyorduk. Ne kendi ölülerimizin habercisi olan Elen tarihinden haberdardık, ne de Panagoulis'ten. Komünist değildi. Sırtakinin düşen ritmine inat hayatı tek başına sırtlamaya çalışan onurunun bu seçkin temsilcisi, insanın sevgi ve dirençten oluştuğuna inanıyordu. Panagolulis'e göre zorbalık, ancak döğüşerek altedilebilirdi. Bu bir süreklilik eylemiydi. Bu yürüyüşte hiç bir şey varıldığında bitecek bir ereğe indirgenmemeliydi. Hele ki kavga! Hele ki insan!...

"Aşırı tehlike anlarında ahlaki dürtülere yön vermek kolaydır" diyordu Che Guevara, "ama diğer zamanlarda ahlaki dürtüleri yüksek düzeyde tutabilmek için insanların vicdanlarına yeni değerler yüklemek gerekir". Panagoulis'de tıpkı Che gibi yüksek ahlaki değerlerin temsilcisiydi ve tıpkı Che gibi onun da "tasarlanan ölüm"ü reddedebilme bilinci üzerine kuruluydu. Averofların hala iktidarda olduğu bir Yunanistan'da "artık dinlenmesi gerektiği" biçimindeki telkinleri reddetmişti, Emperyalizm hala iktidardaydı ve kendini "Küba devriminin dünyayı saran sonucuyla özdeşleştirmiş olan"Che- 20. yy'ın bu asi Condottiere'si", devrimi bir güç olmaktan çıkaracak olan ulusallığı reddediyordu. Proletarya enternasyonalizmi...Ama onun öncesinde sistemiçi bütün kurumların, verili bütün değeryargılarının ve konumların reddi. Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni...Marks ve Engels'e yapılmış belki de en güzel göndermeydi Fidel'e bıraktığı mektup. Karısına ve çocuklarına hiç bir şey bırakmadığını yazıyordu Che. Üzgün değildi, böyle olmasına gerektiğine inanıyordu. Reddettiği iyelik hakkıydı, miras hukukuydu..."özel"sözcüğüyle çarpılabilecek her şeydi.

Kırlangıçlar uzaktaydı. Baharı getirmek için çok çalışmak gerekiyordu. Che'nin gülümseyişi ondandı. Ölümün silemediği o "evrensel sukunet duygusu" bizi ırmağın kendisi olmaya çağırıyordu. Yıllar sonra che'nin ölüm fotoğrafının altına şu notu düşüyordum: *Ve ırmaktır, kendi sularını geçer.*

Irmaktı, kendi sularını geçti. Iranmaktık, kendi sularamazı geçtik. Bunun başlarken ve bitirirken Kalimera İlye demek olduğunu biliyorum ve Kalimera İzohi demek olduğunu.

Gracias a la vida diye de okunabilir bütün bu yazılanlar ya da sadece Che diye de.

Merhaba Ernesto!
Merhaba Hayat!...

AÇIKLAMALAR

Los Hermonos : Erkek kardeşler (İsp.)
Todovia Cotamos : Şarkı söylüyoruz hala (İsp)
Kalimera İlye : Merhaba Güneş (Yun.)
Kalimerya İzoh : Merhaba Hayat (Yun.)
Gracias a la Vida : Hayata teşekkürler (İsp)
Companero-Kamarad-Sindrofos: Arkadaş, Yoldaş (İsp-Fr-Yun.)

Sınıf ve gençlik 2

S. Ç E L İ K E R

Yeni bir devrim teorisi Rusya politik arenaşını alt üst ediyor: Rusya'ya marksizmin girişi ve RSDİP

Rusya'da ilk marksist çevrelerin ve grupların görülmeye başladığı dönem 1887 yılına denk düşer, ama ciddi oluşumlar ancak yüzyılın sonlarına doğru görülmeye başlar.Bu daha önce de söylendi.1900'lü yıllardan önce Rusya'da söz konusu olan marksizm daha çok değişik akademik ve aydın çevrelerde tartışma konusu olan legal marksizmdi.Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin kuruluşunu önceleyen dönemdeki anlayış partinin ilk kongresini hazırlayanların da sahip olduğu bir marksizm yorumuna dayanır.

Bilindiği gibi Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi 14 Mart 1898'de Minsk'te yapılan ilk kongreyle kuruluyor.Dokuz delegenin katıldığı bu kongre sonunda Struve'nin kaleme aldığı bir Manifesto yayımlanıyor. Ama Kongre sonrası üyelerin nerdeyse tümünün yakalanması sonucu parti önemli bir varlık gösteremiyor. 1903'te yapılan Kongre, bu ilk kongreye atfen ikinci kongre olarak adlandırılıyor.Aslında 1903'te Brüksel'de yapılan kongreyi birinci ve kuruluş kongresi saymak gerekir.

Bu metin içi nottan sonra döneme geçebiliriz.

Bu dönemde artık Rusya'da görülen kapitalistleşme yolunda ilerlemeden ziyade kapitalistleşmiş bir ülkede söz konusu olan toplumsal önemli gelişmelerdir.İşçi sınıfının hem sayısında hem de eylemliliğinde önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır artır. "1881'den 1886'ya kadar 80 bin işçinin katıldığı 40'tan fazla grev olurken 1895-1899 arası grev hareketi 450 bin işçiye ulaştı. Bu rakam kendisinden önce gelen dönemin altı misliydi. (11)

Aynı dönemde narodnik hareketler de hızla tarih sahnesinden çekiliyor ve narodnik hareketlerin mirasçıları da önemli değişiklikleri yaşıyorlardı. Zaten 1870'lerin örgütlü, radikal ve devrimci çalışmayı önemseyen narodnikleri daha 1880'lerde yerini burjuva liberalleşen popülistlere bırakmaya başlamışlardı.Tabi ki bu kendiliğinden olmadı. Daha sonra gelen dönemde marksistlerin verdiği ideolojik mücadele olmasaydı, Rusya'nın ekonomik gelişimi tek başına narodnikleri tarih sahnesinin dışına itmeye yetmezdi, ya da bu itiş çok yavaş ve daha uzun bir dönemi kapsayarak gerçekleşirdi.

Rus popülistlerinin devrim anlayışına daha önce de değinildi.Bunlarla marksistler arasındasi temel yaklaşım farklılıklarından birisi devrim sorununa bakıştan kaynaklanıyordu.Şöyle ki, popülistler, aynı anlama gelmek üzere narodnikler, köylülüğü ve köy komününü temel alan halkçı bir sosyalizm anlayışına sahipken,marksistler işçi sınıfını temel alan ve ortak mülkiyete dayanan bir sosyalizm anlayışına sahipti.Bu farklılık, kaçınılmaz olarak örgütlenme anlayışına ve ilk elden ulaşılmak istenen toplumsal güçler sorununa da yansıyordu. Popülistlerden farklı olarak marksistler işçi sınıfını ve ona ulaşmayı temel alan bir örgütlenme anlayışına sahiptiler.Şüphesiz her zaman her yerde olduğu gibi Rusya'da da sosyalizm, önce bir aydın hareketi olarak ortaya çıktı,ama burada kalmadı. Hızla aydın hareketi ile işçi sınıfı hareketini kaynaştırmaya yöneldi. Popülistler için temel çıkış alanları, aydın ve öğrenci çevreleriyle sınırlı kalırken, marksistler fabrikalar ve işçi mahallelerindeki çalışmaları temel aldılar. Marksistler özellikle bu dönemde ve bir ölçüde daha sonraları gençlik içinde yürütülecek devrimci çalışmaları ihmal ettiler.Gençliğe hep biraz mesafeli kaldılar. Sosyalist Devrimcilerin önderlerinden Sisko "Marksistler öğrencilerin dernek örgütlenmelerinin kendilerini ilgilendirmediğini söylüyorlardı; doktiriner bir yaklaşımla davranarak, genel anlamda öğrenci hareketini görmezlikten geliyorlardı." (12) Başlangıçta marksistler yalnızca öğrenci değil ama köyü hareketinin de dışında kaldılar.

Yüzyılın sonlarına doğru Rusya'da egemen olan marksizmin legal marksizm olduğu daha önce de söylendi.Bu genel anlayış doğal olarak daha sonra Almanya'da ortaya çıkan Bernestain'ın da etkisiyle öğrenci ve gençlik kitlesi arasında da önemli bir yaygınlık kazanıyor.Kollantai'den aktarıyorum."1898'de Rusya'dan ayrıldığımda tüm ilerici aydınlar ve öğrenciler legal marksist çizgideydi.Öğrençiler arasında Marks hayranlığının yerini Bernsteincilik ve tutkun bir revizyonizm almıştı." (13) Ama ardından gelen dönemde durum neredeyse olağanüstü ölçülerde değişiyor. Aslında bu gençlerle birlikte hızla devrimcileşen gençler de sahneye çıkıyor demek gerekir.Zinovyev ardından gelen dönemdeki öğrenciler için şu nitelemede bulunuyor."Bir zamanlar (özellikle 1900'den 1905'e)öğrenci, devrimcinin diğer adıydı.Bu dönemde öğrenim gören gençlerin çoğunluğu devrimci veya az çok iktidar aleyhtarıydılar ve devrimci işçi hareketini destekliyorlardı."(14)

Yukarıda değinilen, marksizmin legal bir çizgide Rusya'da geliştiği dönemde öğrencilerin marksist olanlarının bu anlayışın etkisi altında kalmalarına rağmen asıl önemli bir çoğunluğunun marksistlere uzak kalacağını öngörmek bir kehanet sayılmamalı. Bu dö-

nemde örgütlü ve radikal mücadeleye önem veren gençlerin büyük bir çoğunluğu sosyalist devrimcilerin arasında bulunuyor.

Bu gelişmeyle birlikte ve bir ölçüde bu gelişmeden bağımsız olarak devrimci ve örgütlü mücadelenin dışında da önemli bir öğrençi eylemliliği söz konusu.

1905 devrimini önceleyen dönemde gençlik hareketleri: Toplumsal Dönüşme Mücadelesinin Önemli Bir Dinamiği

Dönemin anlatılmasına geçmeden önce narodnik hareketin bir uzantısı olarak ortya çıkan Sosyalist Devrimci Parti'nin gençlikle olan ilişkilerine ve kadrolarının durumuna bir göz atmak, onlarla Marksistlerin gençliğe yaklaşım farklılıklarını ortaya koymak açısından yararlı olacaktır.Daha önceki dönemde ortaya çıkan bütün popülist akımlar gibi SD'ler de gençler, öğrenciler ve aydınlar arasında faaliyet göstererek güç oluşturdu. 1900 yılında Charkov'da kurulan parti bir yandan ideolojik olarak narodnik hareketlerin mirasçısıydı, ama bir yandan da marksizmin etkisi altında bulunuyordu.Lenin'in nitelediği biçimde ifade edecek olursak SDP Rus popülizmi ile marksizmin eklektik karışımından meydana gelen bir ideolojiye sahip küçük burjuva bir hareketti.Sosyalist Devrimciler baştan beri gençliğe ağırlıklı bir önem vermiş, sürekli gençlik içerisinde güç oluşturmuştur.Zaten kadrolarının önemli bir bölümü de gençlerden meydana gelmektedir.

Parti'nin kuruluşunda yayımlanan Manifesto'da "Çar'a ve bürokrasiye karşı,sosyalist aydınların,öğrenci gençlerin, fabrika proletaryasının öncülerinin ve köylülerin birleşik cephesi fikri ortaya atıldı." (15)

1890-1900 yılları arasında faaliyet gösteren öğrenci derneklerinin tümü daha sonra Sosyalist Devrimci Partiyi oluşturacak olan gençlerin etkisi altandadır.

Bu partinin komitelerinin % 75'i öğrencilerden oluşuyordu. Partinin yaş ortalaması tabanda 22, tüm partide ise 27 dir. Ayrıca partinin bütün kademelerinde çoğunluğu, 20-24 yaşları arasındaki gençler oluşturur. Partide, şiddet eylemlerine katılanların yaş ortalaması 22.1 dir. Diğer yandan 14-24 yaşları arasındakilerin %67'si terör guruplarında yer almaktadır. Üniversiteli olan ve olmayan öğrencilerin parti tabanındaki oranı % 22.8, tüm parti içerisinde ise % 21.9 dur. Mücadele örgütlerinde öğrencilerin oranı % 40.7 dir. Tüm parti kademelerindeki tüm işçilerin oranı ise %22.8 dir.(16)

Gençlik bir sınıf değildir ve var olan sınıflarla doğrudan değil ama dolaylı bağlar geliştirir demiştik. Şimdi şunu eklemekte yarar var gençliğin yaşam tarzı ve dünya görüşü de benzerlikler gösterir.

Dönemin anlatılmasına geçebiliriz.

1901 yılında Rusya'da yine önemli öğrenci eylemleri oluyor ve Çarlık rejimi bu eylemleri yine çok sert yöntemlerle bastırmaya çalışıyor. Hükümet öğrenci gençliğin üzerine asker yollamaya başlayınca Lenin bir çağrı yayımlıyor. Bu çağrıda işçilere "hükümet öğrenci gençliğe karşı asker yollarken, ilgisizce seyredebilenlen bir işçi sosyalist adına layık değildir."(17) diyor.

Aynı yıl'ın 1 Mayıs'ında özellikle Obuhovo Fabrikası işçilerinin desteklediği bir öğrenci yürüyüşü aynı biçimde kargaşa yaratarak, her zaman olduğu gibi polis ve askerle çatışmaya yol açtı.

Tüm çalışma boyunca Rusya Sosyal Demokratlarını iradesiyle kurulan tek öğrenci derneğine bu dönemde rastladım.Bu başka olmadığı anlamına gelmiyor ama bu tür yapılanmaların çok fazla olmadığının bir ölçüde kanıtı sayılmalı.

Söz konusu yapılanma Güney Rusya Ortaokul Öğrencileri Kümesi dir.Mayıs 1902'de Dın Rostov'da kuruldu.Aynı yılın Ağustosunda ilk kurultayını yaptı.Bu kurultayda kabul ettiği bildirgede görevlerini, öğrenciler arasında devrimci ve kültürel çalışma yapmak ve yasadışı yayınlar dağıtmak olarak tanımladı. Küme RSDİP'nin Don Kurulu tarafından yönetiliyordu.İskra, Zarya gazeteleri ile Marks,Engels, Plehanov ve diğerlerinin kitap ve broşürlerini etkin bir şekilde dağıtıyordu. Ekim 1902 ile Haziran 1903 tarihleri arasında Kümenin Merkez Kurulu dört bin nüsha dolayında kitapçık ve broşür yayınlayıp dağıttı. Var olduğu sürece Güney Rusya'nın on bir şehrinde öğrencilerle sürekli bağlar geliştiren küme, 1904'te RSDİP'ne katıldığını ilan etti.(18)

Aynı dönemde "Öğrenci" adıyla yayınlanan bir de gazete var. Hepsi iki sayıdan (sayı-1 ve sayı-2-3) ibaret olan yayın hayatına, Rusya'da başlayan "Öğrenci"birinci sayının tüm nüshalarına matbaada el konulması üzerine Nisan 1903'te Cenevre'de tekrar basıldı.Sonraki çifte sayı ise Zürih'te yayımlandı.(19)

Zinovyev o dönemde yayınlanan İskra'nın organizasyonunun ve komitelerin özellikle öğrencilerden ve kısmen de profesyenel devrimcilerden oluştuğunu söylüyor ve ekliyor."O zamanlar hala işçilere ve sosyal-demokratlara yaslanan ancak çok geçmeden Sosyalist Devrimcilere kayan öğrencilerin eylemleri doruk noktasındaydı."

Bu dönemde öğrenciler özellikle üniversite salonlarında sürekli toplantı ve konferanslar düzenliyorlar. 12 Ocak 1903'te öğrencilerin düzenlediği bir toplantıda Kollantai ilk kez konuşuyor.Ayrıca Sosyal-Demokratlar 1904 Kasım'ındaki öğrenci eylemlerine de aktif olarak katılıyorlar.Kasım ayında Petersburg Teknoloji Enstitüsü'nün salonlarında tüm politik akımların katıldığı bir toplantı yapılıyor.Bunun yanında aynı günün akşamı bolşevikler ayrı bir solonda yalnızca Bolşeviklerin katıldığı bir toplantı düzenliyorlar.(20)

Dönem oldukça hareketli bir dönemdir;ardından 1905 Devrimi geliyor.Marksistlerin gençlik içerisinde en yoğun çalışmaları yaptığı bir dönemdir yaşanan. Buna rağmen marksistler işçi sınıfını örgütleme temel görevini her zaman ön planda tutmuşlar ve bu dönemde bile gençler arasında SD'inki kadar bir güç oluşturamamışlardır.Bu ve ardından gelen 1905 Devriminden sonra gençliğe karşı uzun bir ilgisizlik dönemi başlıyor. Dönemin marksistler açısından önemli bir karekteristiği ilk kongrede ortaya çıkan görüş ayrılıklarından dolayı partinin ne tek bir örgüt şeklinde

bütünleşebilmesi ne de ayrımları netleştirerek farklı iki yapı haline gelememesidir.Var olan iki eğilimin gençliğe yaklaşımları da önemli farklılıklar içerir.Hatta şöyle söylemek de mümkün Lenin'in gençliğe yaklaşımı önemli ölçüde tüm partiden farklıdır.Bu dönemde Lenin, Menşevikler tarafından sürekli olarak gençliği politikaya karıştırmakla suçlanıyor.Bu suçlama aslında yok yerden gelmiş de değildir.Çünkü Lenin gençliğin marksizmi öğrenerek profesyonel devrimciler olarak partili mücadeleye katılmaları için çaba sarfediyor.

Bu dönemde Sosyalist Devrimcilerle Bolşevikler arasında gençliğe yaklaşım konusunda önemli tartışmalar ortaya çıkıyor. Sosyalist Devrimciler öğrenci gençliğin politik çevreler etrafında kümelenerek parçalanmasının yanlış olduğunu söylerken, Lenin buna karşı çıkıyor. Lenin gençliğin genel devrimci mücadele etrafında toplanması gerekir diyen Sosyalist Devrimci teze de karşı çıkarak gençlik içerisindeki politik farklılıkların Rusya'nın sınıfsal konumlanışından ve devrimci hareketlerin mevcut durumlarından ayrı değerlendirilemeyeceğini söylüyor.Gençlerin mücadelesinin etkinliğini artırmak için aralarında var olan ayrımların üstünü örtmek yerine belirginleştirilmesi gerektiğini ileri sürüyor.(21)

Lenin'in özellikle *Ne Yapmalı* adlı eserinde ortaya attığı devrimci örgütlenme anlayışında gençliğe, önemli bir yer düşer. Temel tezlerden birisi işçi sınıfının devrim mücadelesine çekilebilmesi ve devrimin başarıya ulaştırılabilmesi için tüm toplumsal sınıf ve kesimlerin arasına gidilmelidir şeklinde özetlenebilir.Bu tesbitin doğal bir sonucu, gençliğin arasına da gidilmelidir çıkarsamasıdır. Diğer yandan aynı eserde ortaya çıkartılan işçi sınıfına bilincin dışardan götürülmesi gerekir tespiti de gençlere önemli görevleri beraberinde getirir. Bilinç taşıma faaliyetini gerçekleştirecek olan devrimci bir sınıf örgütlenmesidir.Bu örgütlenme bu görevi yerine getirecek gençlere, özellikle öğrenci gençlere büyük ihtiyaç duyan bir yapılanma olacaktır.

Bunlardan da kolayca çıkartılacağı gibi Lenin'in gençliğe yaklaşımında temel aldığı kesim, sosyalizm mücadelesine doğrudan katılan ya da katılması gereken devrimci gençlerdir. Lenin'in genel olarak önemsediği bir gençlik kitlesinden ziyade gençlerdir ele alınan.Lenin'de gençlik değil ama gençler önemlidir. Diğer yandan başta Lenin olmak üzere Bolşevikler kendi toplumsal konumları itibarıyle toplumsal eylemlilik sürecine,konumlarından kaynaklanan sorunlarına çözüm arayışı doğrultusunda katılan gençlere de yakın olunması gerektiğini de belirtmişler.Ama bunlara yaklaşılırken dikkatli davranılması gerektiği uyarısını yaparak "Dikkat diyorlardı, öğrenciler bugün sizi destekliyor, liberaller bu gün Çar'ı eleştiriyor ancak yarın Çar devrilir, bunlar sizin aleyhinize döner, çünkü o zaman tüm istediklerini yani politik özgürlüklerini elde etmiş oluyorlar."(22)Bu öngörüler gerçekleşmede geç kalmadı. 1905 devrimi sırasında liberallerin ve 1917 Ekim Devrimi sırasında askeri öğrencilerin tutumu anımsanmalıdır.

Potansiyel bir dinamizmi her zaman taşıyan, bir yöntem olarak şiddete diğer yaş kategorilerinden daha fazla eğilim gösteren gençliğin çoğunluğunun Menşeviklere uzak kalacağı ortadadır.Rusya'da Marksizmin egemen rengi Menşevizm oldukça gençler bu mesafeyi koruyacaktır.Aslında Menşevik,Bolşevik ayrımının ortaya çıkması önemli ölçüde Bolşeviklere yaklaştıracaktır gençleri.Çünkü gençlik genel ve potansiyel olarak Menşevik olmaktan ziyade Bolşevik olmaya daha yatkındır.

1905 devriminde Moskova ve Moskova'da öğrenciler

Rusya'nın içine girdiği kapitalistleşme süreci ekonomik, toplumsal ve politik alanda sürekli bunalımların kaynağı olmuştur.Hızla gelişip yaygınlaşan kapitalist ilişkiler sürekli olarak Çarlık feodalitesinin üstyapısal engelleriyle karşılaşmaktadır.Bu duruma ek olarak hızla artan işçi sınıfı da hoşnutsuzluğunu sürekli eylemleriyle dile getirmeye başlamıştır.1905'in sonbaharında kopan fırtına içerisinde Moskova gençliğinin yerinin anlatımına geçmeden önce, yaklaşan devrimi RSDİP'in hangi koşullarda karşılamak durumunda kaldığına kısaca değinmek yerinde olacaktır.

1905 öncesinin sosyal demokratlar açısından en önemli karekteristiği yaklaşan bir devrime tam hazır olmayış durumudur.Daha ilk kongresinde parçalanmalara sahne olan RSDİP, sürekli kadro ve militan sıkıntısı çekmektedir. Dönemin marksistlerinden en çok duyulan, yeterli adam olmadığı, yakınmasıdır.Öte yandan Bolşevikler ile Menşevikler arasındaki anlaşmazlıklar hızla ve keskinleşerek artmaktadır.Zinovyev'in belirttiği gibi"Daha 1903 sonunda iki gurup, iki örgüt ve iki parti embriyonu vardı."(23)

Tarihsel gelişim kimseyi beklemiyor.İşte RSDİPI-nin içinde bulunduğu koşullar altında 19 Eylül (yeni takvime göre 2 Ekim)1905'te Moskova'da başlayan siyasal greve öğrenciler de katılıyor.Devrimin en ateşli yaşandığı şehirlerden birisinin Moskova olması bir yana, Moskova'nın olayların konumu açısından önemi var.Olaylar nasıl başladı ve nasıl gelişti?

Lenin şöyle anlatıyor:

"Moskova olayları ilk bakışta tümüyle okulcu bir nitelikte görülen olaylarla başladı.Hükümet üniversitelere kısmi özerklik ya da sözde özerklik verdi. Profersörlere öz hükümet, öğrencilere toplantı hakkı tanıdı. Böylece genel müstebit derebey sisteminde ufak bir gedik açıldı. Devrimci akımlar beklenmedik güçle hemen bu gediğe daldı... İşçiler proleteryanın özgürlük mücadelesinde en ilerici sınıfın başat olduğu devrimci halk toplantıları halinde gelişmeye başlayan öğrenci toplantılarına doluştu.

".... Sırıkların üzerindeki bu adamcıklar (Çarlık yöneticileri) işçilerin öğrencilere gitmesini yasakladılar,ama onlar yalnızca öğrencileri devrimci işçilere götürdüler."(24)

1905'in sonlarına doğru Moskova'da yaşanan olayları o dönemde yayımlanan bir burjuva Alman gazetesi olan *Berlin Vovsiche Zeitung* ise şöyle veriyor.

" Üniversite ve diğer yüksek eğitim kurumlarına özerklik verilmesine-doğru ama geç olarak-rağmen

öğrenim yılının ta başından beri hem St.Petersburg'da hem de Moskova'da çok fırtınalı öğrenci karışıklıkları meydana geldi. Üstelik Mosova'da bu karışıklıkların yanında yaygın bir işçi hareketi bulunuyor. Bu karışıklıklar Rus devrimci hareketinde yeni bir dönemin başladığını gösteriyor. Öğrenci toplantılarının ceryanı ve kararları öğrencilerin, sosyal demokrat önderlerin üniversiteleri halk toplantı yerlerine çevirmek ve böylece geniş halk kesimleri arasında devrimi yaymak parolasını benimsediklerini gösteriyor. Moskova öğrencileri bunun nasıl gerçekleştirileceğini şimdiden gösterdiler.Üniversite yapılarına öylesine çok sayıda işçi ve üniversiteyle bir ilişiği olmayan diğer kişiler çağrıldılar ki öğrencilerin kendileri azınlıkta kaldılar."(25)

Aynı dönemde Rusya'nın diğer önemli merkezlerinde de çok ciddi gençlik eylemleri görülüyor. Bu dönemde işçi sınıfının eylemleri de artık doruk noktasına ulaşmıştır. Ama devrimci bir önderlikten yoksun gelişen işçi eylemleri çoğu durumda büyük kayıplar ve hayal kırıklıklarıyla sonuçlanıyordu.En çok bilineni Papaz Gapon'un önderliğinde gelişen 9 Ocak Kanlı Pazarıdır.

Öğrenciler bu dönemde her ne kadar sosyaldemokratların etkisi altında da olsa, örgütsel ve önderlik planında ciddi bir dağınıklıktır var olan.

Devrimin yenilgiyle sonuçlanması bereberinde önemli bir moral yitimini ve dağınıklığı getiriyor. Devrimden sona Bolşevikler ve Menşevikler arasında görülen kısmi yakınlaşmanın ardından her iki kesimde de yeni dağılmalar geliyor.

1905'ten sonraki ve Birinci Savaş'a kadar süren dönemde Rusya'da pek önemli bir hareketlilik gözlenmiyor.

Devrim coşkusunun ardından gelen dağınıklık dönemi

Bu dönem oldukça uzun bir tarihsel kesite yayılıyor ama konumuz açısından ön plana çıkan bir gelişme yok.Bundan ötürü bu dönemi konu içi bir başlık altında kısaca şöyle değerlendirebiliriz.

Gençliğin bütün bu hareketliliğine ve partinin bu hareketliliği örgütlemekte yetersiz kalmalarına rağmen Menşevikler, Bolşevikleri partiye gençleri doldurmakla suçlamaya devam ediyorlar.

Moskova olaylarının da etkisiyle, partinin kanatları altında üniversite benzeri eğitim kurumları örgütleme düşünce ve önerileri gündeme geliyor.Ama pratik güçlüklerden ötürü bu önerilerin gerçekleştirilmesi mümkün olmuyor. Parti bu görevi belirsiz ve geçici örgütlerle yerine getirmeye devam ediyor.

Bu dönemde bir kaç defa partiye bağlı merkezi bir gençlik örgütlenmesi düşüncesi dile getiriliyor. Ama bunu hayata geçirmek mümkün olamıyor.

Gençlikle doğrudan ilgili olmasa da bu dönemde Bolşevikler tarafından oluşturulan parti okulundan söz etmek yerinde olacaktır."Long Jumeau (Paris) Parti okulu 1912 yılında V.I.Lenin'in önderliğinde örgütlendi. Dinleyiciler büyük parti örgütlerinden, Petersburg,Moskova,Sormova,Yektarinoslov,Nikolayev, Bakü,Tiflis, Dobrova(Polonya) bölgesinden illegal çalışan on sekiz işçiydi. Lenin bu okulda ekonomi, politika, felsefe ve sosyalist politika üzerine dersler verdi. İnese Armond, A.V. Lunaçarski, N.A. Şemaşka ve başkaları da konferans verdiler.Katılanlar okul bittikten sonra yine illegal çalışma için Rusya'ya dönüyordu."(26)

Bu dönemde gerek Rusya'nın devrimci güçleri arasında gerekse gençlik kitlesi içinde önemli bir hareketlilik mevcut değildir.Devrimin özellikle işçi sınıfı açısından bir yenilgiyle sonuçlanması, Duma'nın oluşturulduktan sonra, dağıtılarak sonra tekrar oluşturulması vb.nin yarattığı reformlara karşı güvensizlik -ki haklı bir güvensizliktir bu- aynı zamanda Stolipin'in baskı rejimi vb.Bir sürü etken dağınıklığın itici gücü olmuştur.Öyleki Bolşevik Parti içerisinde bile yoğun tartışmalar ve ayrılmalar ortaya çıkmaya başlar.Türkiye'de de 12 Eylül sonrasına benzer bir dönemdir yaşanan.Bu koşulların doğrudan ve doğal olarak ön plana çıkardığı taktik var olan güçleri genişletmekten öte, daraltarak muhafaza etmek olacaktır.Güncel pratik-politik tutumlarından ötürü parti içinden Lenin ve çevresindekilere hem sağdan hem de soldan oldukça yoğun eleştiriler gelmektedir.

1910'lu yıllara yaklaştıkça bir netleşme ortaya çıkmaya başlar. Bolşevikler önceki dönemi yoğun iç tartışmalarla geçirmişler fakat bu çalışmaları pratiğe yönelik faaliyetlerle tamamlamayı da başarmışlardır. Nihayet Prag Konferansında Menşeviklerden kesin ve örgütsel ayrılışı sağlamışlardır.

Yukarda dile getirilen merkezi ve bağımsız bir gençlik örgütlenmesinin yaratılması fikri de bu dönemde gündeme gelmiştir.

Birinci dünya savaşı: Dünya Ölçeğinde Yaşanan Çalkantılar,Birdenbire Doğal Sonucuna Ulaşan Ayrımlar Döneminde Rusya'da Gençlik ya da Meydanda Görülmeyen Gençlik.

Savaş hızla yaklaşmaktadır.Bu dönemde ortaya çıkan görüş ayrılıklarını, Dünya sosyalist hareketindeki parçalanmaları ve İkinci Enternasyonel'in dağılışını uzun uzun anlatmak bu yazının amaçlarını ve sınırını aşar. Ama çok kısa olarak ortaya çıkan iki temel yaklaşım farklılığından söz edilebilir.Bunlardan birincisi ve yaygın olanı İkinci Enternasyonal'in önderlerinin takındığı tutumdur. Savaşa karşı çıkmamayı ve vatan savunmasına katılmayı anlatıyor. Diğeri ise Lenin ve diğer Enternasyonalist devrimcilerin takındığı ve emperyalist savaşı bir iç savaşa çevirmeyi amaçlayan tutumdur. Bu dönemde yapılan, nerdeyse bütün çalışmaların oturduğu temel çerçeve budur. Doğal olarak her iki taraf da kendi görüşleri doğrultusunda ajitasyon propaganda ve örgütlenme çalışmaları yürütmektedir.Bu çalışmaların büyük bir çoğunluğu doğrudan Rusya dışında gerçekleştiğinden bizim açımızdan konu dışı kalıyor.Buna rağmen bu çalışmalardan kısaca söz etmek yerinde olacaktır. Bir kaynak bu çalışmalara dair şunları aktarıyor.

"Batı Avrupa ülkelerinde göçmen olarak yaşayan birçok önemli Bolşevik lideri Birinci Dünya Savaşı sırasında gençlik hareketlerinde aktif bir rol aldılar.

Bu liderler arasında Fransa'da Georgy Chicherin,İskandinav ülkelerinde Aleksandra Kollontai, İsviçre ve Fransa'da İneas Armond ve İsviçre'de Nadazhda Krupskaya vardı."(27)

Kollantai de, Lenin'in kendisine bu dönemde devrimci düşüncelere sahip gençleri İkinci Enternasyonel'den koparıp Zimmerwald Solu etrafında toparlamak görevini verdiğini söylüyor.(28)

Bu dönemde Lenin ve Zinovyev İsviçre'de bulunuyorlar. Savaşa dair görüşlerini yaygınlaştırmak için çalışmalar yapıyorlar. Aktarıyorum."İsviçre'de Sosyal Demokrat Partisi özellikle küçük burjuvaydı.İsviçre'de yaşadığımız için Lenin de ben de buraya üye olduk Fakat Lenin,Zürih işçi gençliği gruplarını savaşa karşı toplamaya başlayınca, gençler arsında savaş karşıtı yıkıcı propaganda yaptığı gerekçesiyle partiden ihracı istendi."(29)

Bu dönemde Avrupa'daki gençler arasında önemli ve canlı gelişmeler olurken Rusya'da pek bir olaya rastlanmıyor. Avrupa gençliğinin bu dönemdeki tutumuna gelince İkinci Enternasyonal ile savaş karşıtı bir tutum takınan çevrenin arasında bir yerde olduğu söylenebilir. Bu dönemde İkinci Enternasyonale karşı tavır geliştiren iki gençlik grubu var. Bunlardan birincisi Uluslararası Gençlik dergisinin etrafında toplanan Alman ve öbür Avrupa ülkelerinin gençleridir. Diğeri ise Norveç Gençlik Birliği'dir.Kollantai'nin burada yürüttüğü çalışmaların da etkisiyle Norveç gençliği İkinci Enternasyonel'e karşı bir tutum takınıyor ve 1916 yılında *Klassekampen* adlı yayın organında Lenin'in sosyalizm ve Savaş çalışmasını tam metin olarak yayımlıyor.(30)

1917 ekim devrimi döneminde gençliğin tutumu

Ekim savaşımın ulaştığı en yüksek noktadır ama hem hazırlanması hem de sonuçları itibariyle çok uzun bir döneme yayılır. Bu anlamda devrim günlerinde gençliğin tutumu ve yer aldığı saflar Rusya'da daha önce anlatılan dönemdekilerin bir ölçüde uzantısı olarak ortaya çıkıyor. Ama belirli ölçüde tutum farklılıkları da görülüyor.

Şunu da hemen söylemek gerekir ki, devrim sürecinde yaşanan hızlı ve büyük gelişimler, neredeyse herkesin,doğrudan mücadelenin içine girmesi bütün yönüyle devrim günlerinin anlatılmasını olanaksızlaştırıyor.Döneme dair anlatılanlar da çok geniş bir yaygınlıkta yaşanan, tek tek ufak pratiklerin aktarımı olmaktan öteye gidemiyor.Yaşanan devrim sürekli yeni yöntem ve örgütlenmeleri gündeme getiriyor ve çok hızlı bir şekilde bunları hayata geciriyor. Bu anlamda geçerken söylemek gerekir ki "Dünyüyı Sarsan On Gün" Ekim Devnrimi'ni anlatabilmekte çok yetersiz kalıyor.

Rusya'da 1905 Devrimi döneminde olduğu gibi 1917'de de savaş var. Savaş ulusal bunalımın artmasında sürekli ve yoğun bir faktör olarak işliyor. Bununla birlikte yaşanan devrimci dönemde askerlerin tavrı diğer herhangi bir dönemdekinden daha çok sonuç üzerinde etkili olmak durumunda. Askerlerin büyük bir çoğunluğunun gençlerden meydana geldiğini göz önünde bulundurarak söyleyebiliriz ki, asker gençler büyük çoğunluğuyla kavgada tarafsız kalıyor, ama etkin olan kesimin neredeyse hepsi Bolşeviklerin saflarında yer alıyor.

Bolşeviklerin yanında yer alan gençler işçi gençlerdir.Bir çoğunluğu mücadeleye doğrudan ve önderler olarak katılıyor.

Askeri okul öğrencileri ise açıkça karşı devrimen saflarında bulunmaktadır. Ekim günlerinde "Moskova'da özellikle harp okulu öğrencilerinin başlattığı son derece ciddi direniş bir hafta devam etti." (31)

Geçici hükümetin kendini korumaya aldığı kışlık sarayı Kadınlar Taburu ve subay öğrenciler gözetliyor.

Ayaklanma başlayıp başarıya doğru hızla ilerlerken geçici Hükümet "...subay adayları, subay okulu öğrencileri, üniversiteli öğrencilerden oluşan gönüllü birlikleri, Krenski'nin Kadın Taburları ve Kent Milisi'nden meydana gelen karşı devrimci ordusu ile devrimi ezmeye çalışıyor.

24 ekim gecesinde de Geçici Hükümet devrimi boğma kararı doğrultusunda Bolşevik gazeteler Raboçi Put, Pravda ve Soldat'ın matbalarını işgal etmeleri için bir bölük subay öğrenci yolluyor.(32)

Bizim gençlik tanımımız içerisinde yer alan öğrenci ve diğer gençlerin yani doğrudan sınıfsal mensubiyeti olmayan gençlerin büyük bir çoğunluğu devrimin karşısında yer alıyor.Bunun en önemli nedeni Şubat Devrimi ile onların istedikleri amaçlara ulaşmış olmasıdır. Bu durum daha öncede söz edildiği gibi çok önceleri Bolşevikler tarafından öngörülmüştür. Gençlerin asıl önemli ve etkili kesimini oluşturan asker ve işçi gençler ile köylü gençlerin bir kısmı Bolşevikleri destekliyor.

Devrim sonrası döneme ve Komsomol'un oluşturulmasına geçmeden önce buraya kadar tüm anlatılanları toparlayarak kısa bir özet yapmak ve bir anlamda bölüm sonu sayılabilecek bazı noktaların altını çizmek konunun fazla dağılmasını engelleyecektir.

Buraya kadar yazılanların ışığı altında yirminci yüzyılın başlarından Ekim Devrimine kadar olan dönemi üç farklı dönem olarak ele alabiliriz.

Birinci dönem yüzyılın başlarından başlayarak 1905 Devrimi'nin sonlarına kadar uzanır.Bu dönemin temel karekteristiği gençlik içerisinde çok önemli bir hareketliliğin olmasıdır. Bu gençlik, önemli ölçüde Sosyalist Devrimcilerin etkisi altındadır. Ama marksistler özellikle Bolşevikler de gençlik içerisinde ağır ağır bir güç oluşturmaya başlamıştır.Bununla birlikte Kuruluş Kongresi'nde parçalanmalara sahne olan parti gençliği gerçek anlamda kucaklayıp örgütleyebilme olanağından da önemli ölçüde uzaktır.

Gençliğin bu dönemde sürekli yükselen eylem grafiği onu 1905 dalgasının kıyıya vurduğu zeminlerden birisi yapmıştır.

İkinci dönem 1906 yılının sonlarından başlayarak Birinci Dünya savaşının çıktığı günlere kadar uzanır. Bu dönem beraberinde bir dağınıklığı ve moral kaybını getirmiştir. Bütün toplumsal kesimler,gruplar ve yapılar önemli bir dağınıklık ve karışıklık içindedir. Bu gelişmeler şüphesiz Bolşevikleri de etkilemiştir. Buna rağmen 1910'lu yıllarda Bolşevikler arasında

merkezi bir gençlik örgütünün kurulması düşüncesi ortaya çıkmıştır.Bununla birlikte bu öneriyi hayata gerçirmek mümkün olamamıştır.

Üçüncü dönem Savaşın patlak vermesiyle başlayıp, 1917'nin sonlarına hatta 1918'e Komsomol'un kuruluşuna kadar uzanan dönemdir. Bu dönemde Bolşevik önderlerin ve diğer Rus devrimcilerinin önemli bir kesimi yurt dışındadır. Yaptıkları çalışmalar da bulundukları ülkenin içinde gerçekleşen çalışmalardır. İkinci Enternasyonel'de ortaya çıkan ayrılık ve dağınıklığın ardında bu çalışmaların temel ekseni savaş karşıtı propoganda ve emperyalist savaşı iç savaşa dönüştürme çağrısı olmuştur.

1917 yılının başında ve sonunda Rusya'da iki farklı devrim yaşandı.Bu dönemde gençlik açısından önemli olan olayları ise daha çok saflaşmalar çerçevesinde ele aldık. Gençliğin ve gençlerin politik tavırlarına ilişkin olarak kısaca şunlar söylenebilir.İşçi ve asker gençlerin büyük çoğunluğu ya da en etkin kesimi bolşeviklerin saflarında yer almış, buna rağmen öğrencilerin özellikle askeri öğrencilerin neredeyse hepsi geçici hükümeti desteklemiş ve açıkça karşı devrimci bir tavır takınmıştır. Köylü gençlik ise büyük çoğunluğuyla Sosyalist devrimcilerin daha az bir kesimiyle ise de Bolşeviklerin yanındadır.

Yeni bir sistemde farklı bir gençlik örgütü. Devrim Sonrası Rusya ve Komsomol'un Ortaya Çıkışı

"1917 Ağustosu gibi erken bir zamanda Bolşevik Partisi tek bir gençlik örgütü kurmak amacıyla GSİB (Genç Sosyalist İşçiler Birliği) Tüm Rusya Kongresini toplama önerisini ortaya attı... ama olayların akışı yeni dev görevleri ön plana çıkardı ve kongre ileri bir tarihe ertelenmek zorunda kalındı." (33)

Tek ve merkezi bir gençlik örgütünün oluşturulması fikrinin bu dönemde tekrar ve en somut biçimiyle gündeme gelmesi rastlantı sayılmamalı. Çünkü artık Bolşevik Parti bir genel ayaklanmayla iktidarın elde edilmesi gerektiği görüşünü kabul etmeye ve Lenin'in "nisan yalnızlığı"sona ermeye başlamıştır. Oluşturulacak böyle bir yapı, iktidar mücadelesine gençliğin daha aktif bir katılımını sağlayacaktır. Gelişen süreç bu yapının oluşturulmasına olanak tanımamıştır.Bu yapı ancak 29 ekim 1918'de oluşturulabilecektir.

Dervim sonrası günlerde Komsomoldan önce oluşturulan çeşitli gençlik örgütlenmeleri bulunuyor. Bunlara bir göz atmakta yarar var.Zira komsomol büyük ölçüde bu gençlik örgütlerinin üzerine oturacaktır.

1917 yılında Rusya'da ilk gençlik örgütleri Şubat Devrimi'nin hemen sonrasında kurulmaya başladı. Bu dönemde kurulan çeşitli gençlik örgütlerinin hiç birisinin bir diğeriyle herhangi bir bağı bulunmuyordu. Petrograd da ise ilk gençlik örgütü 1917 Nisanında işçilerin kendi insiyatifiyle kuruldu. Petrograd Genç Sosyalist İşçi Birliği 1 Ağustos 1917'de on üç bin genç işçiyi temsil eden delegelerin katıldığı konferansta kuruldu.

Ayrıca aynı dönemlerde Rusya'ya dönmüş olan Nadezhda Krupskaya Rus gençliğini Batıdaki gençlik hareketi hakkında aydınlatmak için Pravda'da gençlik hareketleri üzerine çeşitli makaleler yazdı.

Bolşeviklerin aktif desteğiyle 8 Ekim 1917'de açılan şehir konferansıyla Moskova Genç İşçiler Birliği kuruldu.

Diğer yandan Bolşeviklerin yine aktif desteğiyle Urallar'da, Ukrayna'da, Rus Uzak Doğusunda, Don Vadisi'nde,Kırım'da, Baltık Bölgelerinde, ve Transkafkasya'da genç işçi birlikleri kuruldu.(34)

Genel olarak sosyalistlerin gençliği yanlarına alabilmeleri daima büyük önem taşır. Ama bazı dönemler vardır ki bu acil bir sorundur artık. Mücadelenin en keskin dönemlerinde sonucu doğrudan doğruya etkileyecek bir güçtür gençlik. O an eğitim vb. çalışmalar ister istemez geri plana düşer.Yapılması gereken sonuç için dövüşmek, amaç ise bir an önce sonuca ulaşmaktır. Devrim dönemlerinde sözkonusudur bu. Kuruluş dönemlerinde ise sabırlı, sürekli ve uzun vadeli bir çalışmayı etkin olarak yürütenler başarılı olabilir ancak.

Ekim devrimi sonrasında Rusyada yaşananlar, her alanda güçlü ve merkezi örgütlerin oluşturulmasını zorunlu kılmıştı.Bir yandan, iç savaş, diğer yandan hala sürmekte olan emperyalist savaş ve kuşatma ve bunlara ek olarak Rusya gibi geri bir ülkede Çarlık rejimi ve savaşın yıkıntıları üstünde sosyalizmi kurma uğraşı, önemli bir potansiyel ve güçlü örgütlülükler gerektiriyordu. Ekim sonrası Rusya'nın içinde bulunduğu şartlar biliniyor. Bu dönemde ortaya çıkan merkezi gençlik örgütlenmesi şüphesiz bu şartlardan ve amaçlananlardan etkilenerek biçimleniyor.

Gelelim kuruluşa. Komsomol 1918 yılının 29 Ekim- 4 Kasım tarihleri arasında toplanan İşçi ve Köylü Gençlik Birinci Tüm Rusya Kongresinde kuruluyor. Kongreye 221.000 genci temsil eden 176 delege katıldı. Delegelerin hemen hemen yüzde sekseni köylüydü. 88 delege Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) üyesi, 38'i sempatizan, 45'i politik olarak bağımsız, 1'anarşist, 3'ü Enternasyonalist sosyal demokratlardan ve 1'i de sol kanat Sosyalist Devrimcilerdendi. (35)

Kongre Birlik için program ve tüzük kabul ederek O'nun yapı ve görevlerini saptadı. Ayrıca kuruluştan sonra RKP örgütlerine gönderdiği tamimde GKB (Genç Koministler Birliği)'nin bağımsız bir örgüt olduğunu bildirdi, 1919yılının başlarında yapılan RKP Bnin sekizinci Kongresi'de de Rusya Genç Konünistler Birliği ile parti arasındaki ilişkiler sorunu tartışılarak kararlar alındı. Burada alının kararlar doğrultusunda aynı yılın Ağustos ayında aşağıdaki direktifler ortaya konuldu. Bu direktiflerden konumuz açısından önemli olanlar şunlardır:

-RKGB (Rusya Komünist Gençler Birliği) RKP'nin program ve taktiklerini benimseyen, kendi tüzüğüne sahip olan,partinin merkez ve yerel gruplarının kontrolü altında çalışan, bağımsız bir örgüttür.

-Parti, Birliğe eğitsel ve politik çalışmalarda aktif olarak destek vermelidir.

-Yirmi yaşına kadar olan tüm yaşlardaki parti üyeleri Birliğe üye olmalıdır.

-Parti örgütlerindeki RKGB temsilcileri RKGB'ni ilgilendiren konularda belirleyici oy hakına sahip olmalıdır.

-Birliğin küçük burjuva ve kulak unsurlar tarafından hedefinden saptırılması durumu söz konusu ol-

duğunda onu konünist yola sevk etmek için Birliğe bağlı gruplar kurma görevi partinin olmalıdır.

Diğer yandan birlik üzerinde partinin kontrölünün kabul eden ilke RKGB MK Tam üyeli toplantısında kabul edilen "RKGB MK doğrudan RKP MK'ne bağlıdır "kararıyla, birlik üzerinde yerel parti örgütlerinin kontrolü ise oluşturulan karşılıklı heyetlerle sağlandı.

Yukarıda aktarılan direktifler RKGB'nin eylemlerinde bağımsız olmaları zorunluluğunu vurgulayarak son buluyordu. Buna göre Partinin Birlik üzerindeki kontrolü vesayet ve çalışmalarında küçük müdahaleler şeklini alamayacaktı.*

Birliğin kuruluşundan çok daha sonraları düzenlenen bir toplantıya sunulan bir konuşma metninde ise Birliğin yapısı ve amaçlarına ilişkin olarak şunlar aktarılıyor.

-Birlik gençlik hareketinin bir biçimi olarak, proletarya hareketinin tamamlayıcı bir parçasıdır. Yapısal bakımdan proloter olduğu için sosyalizm davasına hizmet eden bir sınıf örgütüdür.

-Birlik partinin kılavuzluğunu benimser.

-Birlik sınıf mücadelesinde, yeni toplumun kurulmasında ve gençliğin eğitinde partinin yardımcısıdır.

-Gençliğin en ilerici, siyasal yönden en bilinçli kesimlerini birleştiren birlik genç devrimcilerin militan örgütüdür.

-Birlik örgütsel yönden bağımsızdır.

-Birlik bir kamu örgütüdür.Üyelerini birlik içi demokrasi temeline dayanarak etkin bir sosya-politik savaş amacıyla seçer.

-Birliğin ana hedefi üyelerini bilinçli, sağlam marksistler olarak yetiştirmektir.

-Birlik proletarya enternasyonelizmine bağlıdır. (36)

Bu yazının sonuç bölümü aynı zamanda komsomol tipi gençlik örgütlenmeleri üzerine bir değerlendirme niteliğini taşıyacak.Bunun için bu aktarmaları yaptıktan sonra sonuç bölümüne geçiyorum.

* Victor PRİVALOV'un Dünya Komünist Gençlik Örgütleri Kısa Tarihi adlı kitabının 80-81.sayfalarından ben özetleyerek aktardım.

Sonuç ya da Çıkarsamalar

Değişik dönemlerdeki çeşitli pratik faaliyet,program ve çalışma anlayışlarının ötesinde genel olarak komsomolun örgütlenme biçim ve anlayışına dair neler söylenebilir ve bu biçimleniş neye göre ve neden böyle olmuştur.Son olarak dünyanın çeşitli yerlerinde daha sonra gelen dönemde birçok yapılanmanın yaptığı gibi önce bir parti ardından da adı komsomol olan bir gençlik örgütlenmesi oluşturarak örgütlenme sorununu çözmüş olurmuyuz sorularının yanıtlarını aramak durumundayız.

İlk olarak belirtmek gerekir ki, RSDİP'in oluşturduğu açık ya da gizli, bağımlı ya da bağımsız, merkezi ya da gevşek herhangi bir gençlik örgütüne rastlanmaması belirlenmiş programatik bir yaklaşım olarak değil ama dönemin koşullarından kaynaklanan bir eksilik olarak algılanmalıdır.

GKB'nin oluşturulmasının devrimin hemen sonrasında gerçekleştirilmesinde sürmekte olan iç savaşın etkisi büyüktür.RGKB'nin 5 Ekim 1919'da açılan İkinci Kongresi'nde diğer kararların yanı sıra Birlik üyelerinin yaşı on altıyı geçenlerin yüzde otuzunun Kızıl Orduya kayıt olarak seferberliğe katılması kararı alınıyor.Gerçi bu oran daha sonra RKP tarafından azaltılıyor (37) ama böye nesnel bir ihtiyacın olduğunu göstermeye bu olay yetiyor.Kısa vadedeki en itici nedenlerden birisi bu da olsa örgütün kuruluş ilkeleri çok geniş bir temele oturur.Bunlardan birisi gençliğin eğitiminde aktif rol üstlenecek bir örgütlenme olarak düşünülmüş olması.Diğer yandan Komsomol sistemin işleyişine katılımın aracı olacak bir kitle örgütlenmesidir de.Aynı zamanda o ulusal ekonomiye planlı katılımın bir aracı olacaktır.Bunlardan da açıkça görüleceği gibi Komsomol iktidarı hedefleyen bir örgütlenme gereksinimine aranan yanıtın bir parçası olarak ortaya çıkmamıştır. Onun ortaya çıktığı dönemde ön planda olan görev alınan iktidarı savunmak ve proleteryanın sınıf egenliğine katkıda bulunmaktır.

Bu yazının sonuna yaklaşmış bulunuyoruz.Daha sonra yaşanan dönemlerde Komsomol'un, Sovyetler Birliği'nde yaptığı çalışmalar bizim açımızdan konu dışı kalıyor.Çünkü Türkiye devrimcilerinin karşılaştığı sorunlar ve onları bekleyen görevler devrim sonrası Sovyetler Birliği'nin karşılaştığı sorunlardan büyük ölçüde farklılık gösteriyor ve daha ziyade devrim öncesi dönemde devrimcilerin Rusya'da karşılaştığı sorunlarla benzerlikler taşıyor.Rusya'da yaşanan devrimin hazırlandığı dönem ve Lenin'in bıraktığı miras hala devrimciler için aşılmamış büyük ufuklar olarak duruyor.Bizi de bu yazı çerçevesinde tüm olumlu ve olumsuz yanlarıyla Rusya Devrim tarihi ilgilendiriyor.Bu noktada kafamız net. Çünkü Sovyet Devrimi'ni izleyen dönemde, dünyanın her tarafındaki Komünist ve İşçi Partileri şaşmaz bir benzerlikle kendi ülkelerinin komsomollarını oluşturuyorlar. Komsomol kavramının bütün dünya derimci litaratürüne girmesi de buradan kaynaklanıyor. Komsomol "Komünist","Gençler","Birliği"sözcüklerinin Rusça karşılıklarının ilk hecelerinin bir araya getirilmesiyle oluşuyor.Bu Rusçada yaygın olarak kullanılan bir kısaltma yöntemi.Örneğin Komintern de "Komünist"ve "Enternasyonal"sözcüklerinin ilk hecelerinin bir araya getirilmesiyle oluşuyor.

Buraya kadar söylenenler tamamen Sovyetler Birliği'nde ortaya çıkan gençlik örgütlenmesine dair idi.Biraz önce anılan ve daha yaygın olan komünist partilere bağlı gençlik örgütleri olarak komsomolun iki temel işlevi vardır.Komsomol bir okuldur bunlardan birincisi diğeri ise Komsomol partiye üyeliğe geçiş aşaması oluşturacak bir hazırlık örgütlenmesidir.Genel çerçevede bu yapıların örgütlenme ilkesi de şu şekilde formüle edilmiştir. Komsomol partiye ideolojik olarak bağlı örgütsel olarak ondan bağımsız bir örgütlenme olacaktır.

Bu yazı her ne kadar uzun bir yazı olduysa da ele alınan tarihsel kesitin genişliği göz önünde tutul-

duğunda kısa bir yazı olduğu bile söylenebilir.Böyle bir yazının sonunda Türkiye'deki mevcut duruma yönelik değerlendirmeler yapmak ve gençliğin örgütlenme sorununu uzun uzun tartışmak niteliğine ters düşen ve konuyu dağıtan bir eylem olma riskini taşıyor. Ama bu riske rağmen yazının başında ortaya koyduğumuz hedefe yönelik olarak ve başka yazılarda açılıp daha detaylı olarak ortaya konmak üzere burada çok kısa ve çok genel bir değerlendirme yaparak bir anlamda sonucu ek olacak bir bölümle yazıyı tamamlıyorum.

Örgüt sorunu tamamen pratik bir sorundur. Örgütlenmeye biçim ve içeriğini kazandıran örgütlenmenin var olacağı ülkenin nesnelliği ile devrimci mücadelenin kısa ve uzun vadeli ihtiyaçlarıdır. Yalnız bu noktada da kalınamaz devrimci içinde bulunduğu ortamı ve mevcut toplumsal dengeleri sürekli değiştirmeyi ve alt üst etmeyi de amaçlar. Bu açıdan devrimci örgütlenme yalnızca var olan nesnelliğe cevap vermekle yetinemez. O aynı zamanda değişen nesnelliğe uyum ve kendini yeniden üretim dinamiklerine de sahip olmak zorundadır.Bu ise örgütlü pratik mücadeleyle birlikte ilerleyen teorik değerlendirme platformları ile mümkündür.Yani örgütlenme pratik bir sorun olduğu kadar,örgütlenme anlayış, taktik ve yöntemlerinin değerlendirildiği bir platform anlamında teorik bir sorundur da. Burada can alıcı olan nokta, pratiğe yönelik olmayan ve pratik çalışma ile birlikte ilerlemeyen teorik laf ebeliği ile pratikten kaynaklanan sorun ve gereksinimleri yanıt aramak faaliyeti olan teorik değerlendirme süreçlerinin birbirinden çok farklı durumlara tekabül ettiğinin bilincinde olmaktır.

Bugün Türkiye sosyalist hareketi önemli sıçramaların eşiğine yaklaşmış bulunuyor. Bunlardan birisi de devrimci sınıf partisinin yaratılmasıdır.

Parti yalnız bir ve tek bir örgüt değil bir merkez etrafında toplanmış örgütler toplamıdır.Bu merkez sahip olduğu ilişki ve araçlarla bütünselliğine kapsayıcı olan ve profesyonellerden meydana gelen bir merkez olacaktır. Diğer yandan alan örgütlenmeleri, yerel örgütlenmeler, geçici vb örgütlenmeler de olacaktır. Bu yapıların merkezle oluşturdukları iletişim ve etkileşim kadar karşılıklı ilişki ve etkileşimleri de önemlidir. Her örgütlenme kendi biriminin insiyatifi ve yönetici kadronun bilgi ve direktifleri doğrultusunda farklı birimlerle farklı nitelikte ilişkiler kurar,değişik mesaj akım kanallarından yararlanır.

Komsomolun ne tür işlevleri karşılamak amacıyla ortaya çıktığı daha önce söylendi.Bizim oluşturmak zorunda olduğumuz yapının oldukça farklı görevleri karşılamak zorunda olacağı ortada.Bu işlevsel farklılığın biçim ve içeriğe doğrudan yansıyacağı unutulmamalıdır.

Diğer yandan komsomol tipi örgütlenmelerin ve genel olarak gençlik örgütlenme tarz ve yöntemlerinin mevcut nesnelliğin ihtiyaçlarını göz önünde tutan bir değerlendirmesini başka bir yazıya bırakarak Şimdilik şu kadarını söyleyebiliriz. Yeterli bilgi ve tecrübe birikimine sahip herkes yaşına bakılmaksızın partinin uygun biriminde yer alabilmelidir.Bunun yanı sıra partiye girişi hazırlayan yapı ya da yapılanmalar her zaman olacaktır. Ama hazırlığa genç olanlar kadar yaş itibariyle genç olmayanlar da ihtiyaç duyabilir.Bu eksikliği gidermek için yapının okullar oluşturması düşünülebilir.Ama gerçek bilgilenim ve tecrübe edinim sürecinin pratik mücadele ile mümkün olabildiği asla unutulmamalıdır.

NOTLAR

1-I.S.KON, Toplumsal Bir Sorun Olarak Gençlik, Toplum ve Gençlik İçinde, İst. 1977, s.30
2-Age, s.34
3-Andrzej WALICKI, Rus Düşünce Tarihi,Ankara 1987, s.202
4-Yalçın GÜR,İşçiler ve Toplum, Rus Marksistleri ve Öğrenci Hareketleri, Sayı 3, İst., 1987
5-Andrzej WALICKI,age, s.205
6-Aleksandra KOLLANTAİ, Birçok Hayat Yaşadım, İst.,1989, s.17
7-A.WALICKI, age, s.216
8-Y.GÜR, agy, s.84
9-Y.GÜR, agy, s.84
10-Y.GÜR, agy, s.86
11-ZİNOVYEV, Rusya Komünist Partisi Tarihi, Ank. 1991, s.47
12- Y.GÜR agy, s.101
13-A.Kollantai, age, s.94
14-ZİNOVYEV, age, s.57
15-Y.GÜR agy, s.89
16-Y.GÜR agy s.93
17-V. I.Lenin,Gençlik Üzerine, İst.1975, s.81
18-V. I.Lenin,Gençlik Üzerine, İst.1975, s.333-334 (Açıklamalar)
19-V. I.Lenin,Gençlik Üzerine, İst.1975, s.336 (Açıklamalar)
20-A.Kollantai, age, s.96-98
21-V. I.Lenin,age, s.99
22-ZİNOVYEV, age, s.60
23-ZİNOVYEV, age, s.82
24-V. I.Lenin,age, s.156-157
25-V. I.Lenin,age, s.161
26-A.Kollantai, age, s.457-45 (Notlar)
27-Victor PRIVALOV,Dünya Konünist Gençlik Örgütleri Kısa Tarihi, Ank.,1976, s.10
28-A.Kollantai, age, s.167
29-ZİNOVYEV, age, s.151
30-A.Kollantai, age, s.464 (Notlar)
31-Edvard Hallet CAR, Sovyet Rusya Tarihi, Bolşevik Devrimi, Cilt 1, İst,1989, s.144
32-A.Kollantai, age, s.343-344
33-Victor PRIVALOV,age, s.76
34-Victor PRIVALOV,age, s.67-69
35-Victor PRIVALOV,age, s.77
36-P.N.Postuhov, Leninci Örgütlenme İlkeleri ve Leninci Genç Komünistler Birliğinin Etkinlikleri, Lenin Gençlik ve Günümüz Dünyası, içinde, İst.,1975, s.153-154
37-Victor PRIVALOV,age, s.82-83

Tarihsel gerçek tarihin yapılmasına katılımdır

YÜKSEL ER

Biz bugünkü sistemin, bu güncelin dışındaki temsilcileriyiz

Günümüzde, burjuva güçlerin ve burjuva egemenlik sisteminin ağır bastığı, egemen ve belirleyici olduğu bir güncellik var. 12 Eylül'ün en çok yapmaya çalıştığı şey de devrimcileri "gerçekçi" yapmaktır. Biz bu anlamda "güncelci" ve "gerçekçi" değliz. Biz "günceli" tarihin akışı içinde yakalayıp değiştirmek, başka bir yöne doğru geliştirmek istiyoruz. Bizce, tarihsel gerçek; tarihin yapılmasına katılımdır.

Biz bugünkü sistemin, bu güncelin dışındaki temsilcileriyiz. Bunun bilinci ile davranmak gerekiyor. Böyle davranmayanlar var. Kendilerin yadsıyorlar, ama yaranamıyorlar da. Utangaç bir demokratlıktan, Türkiye burjuvazisinin komünistlere özgürlük vereceği hayallerinden kendini kurtaramayanlar, yalnız kendilerine değil, herkese zarar veriyorlar.

Sol hareket ,"12 Eylül" öncesi süreçte, ayrılıklarını, ülke nesnel zemini üzerindeki ayrımlara göre değil, uluslararası düzeydeki reel sosyalist ülkelerin aralarındaki ayrımlara göre tanımlamaya çalıştı. Dünyadaki gelişmeler, artık böylesi kolaycı bir yöntemle "şablonlar" çıkarılamayacağını, "kabelere" göre hareket edilemeyeceğini gösteriyor. "Putlar" yıkılıyor. Bu anlamda, bir "merkez" yok. Bu nokta mevcut olumsuzlukların içinde olumlu bir nokta olabilir. iş başa düşüryor. Kendi ülkelerinde devrim yapmak gibi sorunu olanlar, yalnız kendi özgül sorunları da çözmek durumundadırlar. Dünyanın herhangi bir yerinde devrimci gelişmeler sağlamak, dünya ölçüsünde katı anlamına geliyor. Hesaplaşma hem ülkede, hem de uluslararası arenada olmak zorunluluğunda. Bu zorunluluk, kendisini kavrayıp dönüştürecek nisan iradesini gerektiriyor. Görev de; bu iradi bütünlüğü oluşturmaktır. Savaşımın ana halkasını buradan yakalamak gerekiyor. Savaşın sürecinde deneyimden geçmiş kadroların varlığı ve işçi eylemlerinde işçi önderlerinin öne çıkışı, sınıfın eylemindeki radikalleşme bizlere gelecek için umut veriyor.

Eylülist rejim; faşizmi içermiş polis devletidir.

Eylülist rejim, egemen sınıfın duyduğu korkunn ürünüdür. Burjuvazi, işçi sınıfı hareketinden çok korkmuş ve bu korku derinlerine işlemiştir. Eylülistler, tıkanan "ekonomik zor"un önünü açmak için "ekonomi dışı zor"u kullandılar. Eylül 24 Ocak kararlarının doğal sonucu olarak geldi. Şiddet tohumlarını tüm topluma saçtı. Toplumsal muhalefeti bastırdı.Ve asıl faturayı işçi sınıfı muhalefetine ödetti. Eylülistler, düzen içi (DİSK, TÖB-DER.. gibi) "tampon"ları kaldırdılar. Yığınlar, artık her tepkilerinde karşılarında devleti görüyorlar. Kalıcı çözümler getiremediler. Aksine "setin" ardında sorunlar birikti, sarmal hale geldi.

Eylülist rejim, tekelciliğin egemenliğidir. Tekelcilik, Eylülist rejimle birlikte sistem olarak kesin egemenliğini kurmuştur. Devletle tekeller içiçe geçmiştir. Devlet egemenliği tekellerin elindedir. Belirleyici güç tekelci sermayedir.

Sistemin toplumsal bir dayanağı da var. Nüfusun %20'si kar, rant ve faiz olarak toplumsal ulusal gelirin %64'ünü almaktır. Çıkarları bu sistemdedir ve bundan kolayca vazgeçmezler. Sistem sadece egemen tekellere değil, bu yaygın kapitalist kesime de dayanıyor.

Devlet yeniden örgütlenmiş ve büyümüştür. Solda yumuşayan, evcilleşenleri bağrına basıp "ulufe" dağıtan devlet, düzen karşıtlarına karşı gevşememiş, hatta gittikçe sertleşmiştir. Özellikle de örgütlenmenin önünü kesiyor. Hayeller kurulmasın. Legalite günümüzde geçicidir. Dibe itmeğe çalışıyorlar. Boşluktan sızmayı engellemek isteyeceklerdir ve yaptıklarıyla bunu istediklerini açıkça ifade ediyorlar. Anti-Terör Yasası bunun kanıtıdır. Bu devlet tekelci polis devletidir.

Çürüme ve başkaldırı

Eylülist rejim, insanımızı değiştirmiştir. Başkaldıran, hak arayan, savaşan, dayanışma içinde olan, büyük özveri yapan insan yerine; başı eğik, evet efendimci, hak aramak yerine işlerini rüşvetle çözen pısırık, egoist, , en yakınına "kazık" atan insan tipi oluşturdular. Fuhuş, rüşvet, suistimal yaygınlaştı. "Köşeyi dönme" ve "Gemiyi kurtarma" anlayışı yaygınlaştı. Bunlara tepki göstereceği yerde "aferin" diyen bir bakış açısı yaygınlaştı. Egemen sınıfın- depolitizasyon politikalarının sonucunda yığınsal bir siyaset dışına düşme ve örgütlenmeden kaçış yaşanıyor. Bütün bunlar; egemen sınıfta ve genelde toplumda bir çürümeyi kanıtlıyor. Savaşıma inanmayan başını yeniden kaldıramaz. Ülkemizde sosyalizm yeni bir düşünce, insan ve eylem olarak fışkıracak ve prestij kazanacaktır. Gericiliği buna karşı baraj olarak örmeye çalışıyorlar. Türk-İslam sentezi ile kemalist burjuva ideolojisine yeni bir biçim ve içerik vermeye çalışıyorlar. Gericiliğin eylemli çıkışları buna örnektir. (Başörtü ile dersanelere girme, toplu namazlar...)

Kendiliğinden tepkiler med-cezir gibi git geller halinde. Yığınlara birşeyler veriliyor ve susturuluyor. Dar ve kişisel çıkarlar çerçevesinde sıkışma var. Tüketim kamçılanıyor. Alım gücü ise yok. Enflasyonun yükselişi engellenemiyor. Gelir dağılımı

dengesiz. Reklamcılık apayrı bir dal haline geldi ve eski "sol"cular bu alanı doldurdu. Sol örgüt ve örgütlenmeler zayıflatıldı. Yığınlarda örgütten kaçış hala sürüyor.

ANAP ve Hükümetleri Eylülistler ile bütünleşmiştir. O'nun sivil görünümü biçimi olmuştur. Bu anlamda, Türkiye'de ne demokrasi vardır, ne de devrimsiz bir çözüm olacaktır.

Burjuva parlamentosu siyasal çözümler üretmekten uzak. Üretmeye çalıştığı siyasal çözümler bile kaygan siyasal rejimde çürüyor, etkisizleşiyor. Burjuvazini çaresizliği artıyor. Hükümet hükümet olmaktan, muhalefet muhalefet olmaktan uzak. Hem bir iktidar. hem de muhalefet boşluğu var. Erken seçim içinde çözüm üretme, yığınların güvenini kazanma ve onları oyalamaya yönelik bir manevradır. Bununda çözümsüzlük içinde çözümsüzlük olduğu görülecektir.

Şiddet tohumları eken tekelci burjuvazi ve yönetimi ektiğini biçecektir. Son zamanlarda burjuvazi kendi çözümlerini "toplumsal uzlaşma" yolu ile dayatmak istiyor. Bu nedenle de 141-142-163. maddeleri kaldırdı. Hem mücadelenin içeriğini boşatmak, hem de teslimiyete "havuç" sunmak için manevra çeviriyorlar. Diğer yandan da *Anti-Terör Yasası ile "sopa"yı gösteriyorlar*. Belkemiksiz olanlar ve TBKP gibi örgütler veya takipçileri buna dünden razı. Onlar icazetli "demokratçılık" oynamaya razı. Razı olmayanlar ise mücadeleye devam ediyorlar. Onların uğraşısı burjuva demokrasisi için değil, proletarya demokrasisi için. Burjuvazi ile uzlaşanlara karşıyız. Onunla mücadele edenlerle yan yana olmayı onur sayıyoruz. Yürüdüğümüz kanallar ayrı olsa bile, yürüyüşümüzde ortak bir yan vardır. O da; ortak sınıf düşmanına karşı savaşım vermektir.

Sosyalist devrimin nesnel koşulları hazırdır.

Türkiye'de ekonomik bir kriz var. Burjuva siyaseti kriz içindedir. Deneyimli burjuva siyasetçileri, bir an önce erken seçimle bu gidişi değiştirip yığınların onayını alamazlarsa ipin ucunu ellerinden kaçıracaklarını görüyorlar. Sistemin tıkanacağını ve hep birlikte bunun altında kalacaklarını görüyorlar. Kararsızların çokluğu onları ürkütüyor. Çabaları da yığınları kendi muhalefetleri çeperinde tutarak sistem içinde sorunu çözmek. Korktukları açıkça görülüyor. Korkunun ecele faydası yok. Korktukları başlarına gelecek.

Yığınlarda öfke ve tepki birikmiş, yer yer patlamıştır. İşçi sınıfımızın, sosyalist önder işçilerin yönetiminde, kendiliğinden sendikaları da aşan Mart-Nisan 1989 bahar eylemleri burjuvaziye ihtardır. Korku salmaya yetmiştir. Yönetim şaşırmış, ekonomik ödünlerle yığınları susturmaya çalışılmıştır. Verilenin çok kısa zamanda eridiğini ve geri alındığını gören işçiler, bu kez toplu sözleşme sürecinde daha hırslı olacaklardır. Ve onların sadece ekonomik yöntemlerle susturulamayacağının güvencesi sosyalist işçi önderleri olacaktır. Önder işçiler, bu kez istemlere siyasal bir içerik kazandıracaklardır.

Yoğun bir grev dalgası geliyor. İşçi sınıfımız bu grev dalgasına 89 bahar eylemlerinin deneyiminin yanı sıra, Zonguldak maden işçilerinin şanlı direnişini de katarak giriyor. Kapitalistler bu gelen grev dalgasını kırmak, gelenklerinden ve önder işçilerden koparmak için savaşın yükünü bahane ederek yoğun bir şekilde işçi çıkarmaktadır. Teknolojik yenilenmeyi de bahane ederek öncelikle eylemlere önderlik eden işçi önderlerini işten çıkarmaktadırlar. Böylece zorlu savaşım günlerine kendi sınıf güdüleri ile hareket ederek hazırlanmaktadır. Buna Paşabahçe işçileri bir günün 4 vardiyaya çıkarılarak çalışma günün 6 saate indirilmesi ve işten atılan arkadaşlarının işe alınması şiarı ile grev yaparak yanıt verdiler. Böylece geleceğin dündemini de belirlediler. Gelen günler yıllardır çekilen acılara işçi sınıfımız da bu savaşım günlerine, geleneğini ve deneyimini aktararak, kendisnin yığınsal örgütlenmesini ve öncü partisini yaratarak hazırlanmalıdır. Sınıf dayanışmamızı yüksetmenin tam da zamanıdır.

Öğrenci gençliğin eylemlerinde "12 Eylül" öncesi gibi olmasa da canlılık görülüyor. Bunlar gelecek günlerin fırtınalı geçeceğinin belirtileridir. Dipten dibe kabaran dalgalar geliyor. Toplumsal muhalefetin çeşitli kesimlerindeki çalkalanmalar hissediliyor. Bunu sınıf düşmanımızda hissediyor. Ve bu doğrultuda önlemler alıyor. Gericiliğin devletin üst katlarına değin tırmandığı belli. Gericiliğin önümüzdeki süreçte sınıfımızın eylemini bastırmak için üzerimize süreceklerdir.

Akhisar'da tütün üreticileri hükümete karşı tüm öfkeleri ile hareket ederek yanıt verdiler. Tekel ve tütün tüccarlarının büroların kırıp geçirdiler. Emeklerinin karşılığını alma uğraşı karşısında devleti buldu. Onlarda, ürünlerini sütmayacaklarını ve hükümetin istifa etmesini istediler. Toplumsal muhalefet cesaretleniyor. İç birikimini her gün geçtikçe açığa vuruyor. Çeşitli noktalardan önüne örülen setleri aşıyor. Bunlar, gelen rasıntının daha şiddetli olacağını gösteriyor.

Yeni Çeltek'teki göçük faciasının ardından maden işçileri tepkilerini, çalışma koşullarının kötülüğünü haykırarark söylüyorlar. Arkadaşlarının gömüldüğü maden ocağının kapısına kırmızı karanfiller bırakarak, eylemleri ile sorumlulurdan hesap soruyorlar.

Bütün bunlar gösteriyor ki; işçi sınıfı hareketi gelişen toplumsal muhalefetin önüne geçmelidir. "12 Eylül" öncesindeki gibi toplumsal muhalefetin altında ezilmemelidir. O'na yol göstermeli, yolunu açmalı, hedeflerini belirlemelidir. Kendiliğinden tepkiyi, örgütlü tepki haline dönüştürmelidir.

Kaynayan kazan: Orta-Doğu

Türkiye ve Kürdistan çelişkilerle yüklü. Çelişkilerin yoğun olduğu zayıf halkalarda devrim kaçınılmaz oluyor. Bu nedenle, umut ve coşkunun topraklarımızda kaynağı var. Ve sadece ülkemizle de sınırlı değil. Bölgede aynı umut var. Toprak kaynıyor. Tüm Orta-Doğu'yu kapsayan sarsıntı günlerinin birikimleri görülüyor.

Türkiye burjuvazisinin "Kürt sorununu" çözmeye yönelik reçetesi bellidir. Avrupa Topluluğuna girmeye onun için can atıyorlar. "Sol"dan da bu plana des-

tek verenler var. Onlada burjuvazinin değirmenine su taşıyorlar. A.T ise sorunlu bir Türkiye istemiyor. Hele Doğu Avrupa'daki gelişmelerden sonra hiç istemiyor. Ancak sistemin çıkarları o coğrafyada tehlikeye girince gereğini yapacaktır. Hepten soymak için şimdi biraz nazlanıyorlar. Türkiye burjuvazisi, Körfez savaşındaki tutumu ile emperyalizmin bölgedeki çıkarlarının bekçiliğini en iyi kendisinin yapabileceği mesajını verdi. Savaştaki "Kraldan fazla kralcı" tutumunu kendi yararına kullanmak istiyorlar. Türkiye burjuvazisinin AT'ye girmekteki ısrarının nedenleri:

1- Türkiye işçi sınıfını kuştmak...

2- Kürt ulusal hareketini boğmak...

Bu sorunların çözümüne Avrupa'yı ortak etmek ve Avrupalı emperyalistlerin mali olanakları ile sorunlarını çözmek. Bunları yapabilirlerse sözde "demokrasi"yi gerçekleştirmiş olacaklar. kendimizin yokolması pahasına da olsa Kürt ulusal hareketini ne pahasına olursa olsun ezdirmemek gerekiyor.

Devrim Türkiye'de üzerimize üzerimize geliyor.

Gerçeği aynı tesbit edebiliriz, ama oradan kalkarak aynı sonuçlara varamayabiliriz.

Dünyanın Türkiye'sinde Devrimi kazanmak zorundayız. Yoksa, tarih bizi, tarihin tanıdığı en büyük beceriksizler ve korkaklar olarak anacaktır.

Tarih her ülke devrimcilerinin önüne bize tanıdığı gibi tarihsel fırsatları çıkarmaz. O fırsatı kaçırdınız mı, bir daha yakalayamazsınız. Bu anlamda, Türkiye devrimcileri şanslıdır. Ya devrimi tarihe havale edecekler, ya da tarihe altın sayfalar yazacaklardır.

Türkiye'de devrimle çözümlenmesi gereken bir durum vardır. Ekonomik kriz vardır. Siyasal bunalım vardır. Yığınlar hoşnutsuzdur. Yığınlarda, iktidar partisi ile muhalefet partileri arasında hiç bir farklılığın olmadığının anlaşıldığının belirtileri vardır. Yığınlarda böylesi bir psikoloji oluşmuştur. Bu, yığınların parlamentodan ümitlerini kestiklerini ve parlamentoya güvenlerinin kalmadığını belirtmektedir.

Yığınlar akacakları kanalları aramaktadır. Siyasal bir boşluk var. Ve bu boşluk sürekli olamaz. Eğer sosyalistler bu boşluğu dolduramazlarsa, başka güçler bunu doldurabilir. Çünkü siyaset boşluk tanımaz. Yığınların doluşacağı devrimci kanallar yaratılmalıdır. Egemen şiddetin karşısında yığınların devrimci eylemi çıkarılmalıdır. Devrimci sosyalist hareketimiz yığın örgütleri oluşturmada 12 Eylül öncesi sınıf savaşımı deneylerinden yararlanmalıdır. Kendiliğinden sınıf hareketinin yarattığı örgütlenmeleri yaratıcı bir şekilde senteze ulaştırmalıdır. Tariş'teki "Fabirika Komitesi", 1 Mayısı yasallaştıran "1 Mayıs Komiteleri" ve Fatsa'da burjuvazinin saldırdığı "Direniş Komiteleri", gelecekte iktidar organları haline dönüştürülecek nüveler olarak kabul edilmelidir. Yığınların gücünü artıran ve yansıtan örgütlü gücü yaratılmalıdır.

Ana ve temel görevimiz işçi sınıfının partisinin yaratılmasıdır.

Ana ve temel görevimiz; yaşama müdahale edebilecek, işçi sınıfının kollektif iradesini oluşturacak partinin yaratılmasıdır. Bu partinin kadroları "12 Eylül" yenilgisini yaşayan kadrolar olacaktır. Geçmiş kadroların deneyimi, yeni kadroların enerjisi böylesi bir partinin yaratılacağını müjdeliyor. Bu kadroların Türkiye sınıf hareketinde, yeni tür bir insanı, şimdiden kendi içinde eğiterek geliştirecek bir partiyi örecek olgunluk düzeyine ulaştığına inanıyoruz. İşçi sınıfımız böylesi bir güce taze kan vermeye dünden daha hazırlıklıdır.

Parti önderliğinin ilan ederek kazanamaz. Önderlik, savaşım içinde en öne sıçrayıp sınıfa doğru yolu göstermekle olur. Önder olmak isteyen bir parti sınıf ile bağlanmalıdır. Bunun için de; fabrikalar ana halka olarak yakanmalı ve fabrikalardaki önder sosyalist işçiler parti içinde örgütlenmelidir. Parti, yığınların kendiliğinden eylemi ile buluşup, kendi radikal çıkışları ile yığın eylemini radikalleştirebildiği oranda devrimi kazanabilir.

Sınıf hareketi burjuva ideolojisinden arınmalıdır. Sosyalizm ise Türkiye toprağında, evrensel ilkeler ışığında, ama kendine özgü olarak üretilmeyi, yaratılmayı ve burjuvazi ile hesaplaşmayı bekliyor. Sol hareket burjuva solundan kopmalıdır. İdeolojik bağımsızlık sağlanamadığı sürece, bağımsız sınıf örgütlenmesinin yaratılamayacağı gerçektir. İdeolojik mücadele yoluyla burjuva ideolojisi bombardıman edilmeli, "duvarlarında gedikler" açılmalı, etkizleştirilmelidir. Bu alanda yol alınıyor. Sol hareketin gündemine yeni sorunlar ve yanıtlar getirilmiştir. Entellektüel şiddete yığın eylemi eşlik etmelidir. Aksi kendini aydın eylemi içinde tüketmektir. Parti, teoriyi yığın eylemi ile buluşturan bir mücadele örgütü olarak doğmalıdır.

Devrime karekterini hegomon sınıf verir

Parti, temel noktalarda aynı propaganda buluşabilecek kadroları toplayabilmedir. Nüanslar partiyi devindiren bir iç dinamik olarak algılanmalıdır. Bu durum, partinin kadrolarını daha fazla politika üretmeye yöneltecektir. *Tek program tek devrim hedeflenmelidir.*

Pratik sol hareketi ayrışmaya zorluyor. Bu iki kanalda gelişiyor:

1. Teslimiyet: Sınıf hareketini düzen sınırları içine hapsetmeye çalışanlar ki, bunlarla sınırlar belirginleşiyor. Kopuş kaçınılmazdır. Savaşım zordur.

2. Savaşımı isteyenler ve örmeye çalışanlar: Bunlar içinde de aynılık ve yarılık noktalarının altı çizilmelidir. Burada radikal eylemlilik belirleyicidir.

Bunları da;

a) Devrimci demokratlar

b) Devrimci marksistler olarak gruplandırabiliriz. Devrimci marksistler arasındaki farklılıklar hala büyük ayrılıklarmış gibi yorumlanmaktadır. Türkiye devriminin kaderini bu gruptakilerin tartışma ve mücadelesi belirleyecektir. Kendimizi bu grupta ve dev-

rimi kazanmanın inancı içinde görüyorum.

Devrime karakterini hegemon olan sınıfın vereceği gerçeğinden yola çıkarak, proletaryanın kendi yolundaki pürüzleri de temizleyerek yürüyecek tek devrimci olduğunu belirtiyoruz. Proletarya devrimini jakoben, radikal bir çıkışla yapacaktır. "12 Eylül" öncesindeki gibi küçük burjuva muhalefetin altında ezilmeyecektir. eyleme de söyleme de ramgasını vuracaktır.

Devrim sadece ülkemizi ilgilendiren bir sorun olarak görülmemelidir. Dünyanında devrim ve ileri sosyalizm örneklerine dünden daha fazla gereksinimi var. Ayrıca, ülkemizdeki bir patlamanın tüm Orta-Doğu halklarının gözünü açmıştır. Zor yoluyla da olsa eski dengeler fazla uzun süre sürdürülemez. Anti-emperyalist bilinç yaygınlaşmıştır. "Yeni Dünya Düzeni" halklar için zulüm, baskı, kan ve savaş demek olduğu gerçeği kavranılmıştır. Orta-Doğu ülkeleri devrim kuşağı ülkeleridir. Sosyalizm kendisini yeniden üreterek buralarda da çekim odağı olacaktır.

Legalite geçicidir

Legalite illegaliteden bıçakla keser gibi ayrılamaz. Her biri ayrı ayrı fetişleştirilemez. Zaman ve koşullar belirleyicidir. Ama burjuva legalitesine sığmak isteyenler var. Onlarla yolumuz ayrı. 141-142-163. maddelerin kaldırılması çok önem arzetmiyor. Çünkü yerleri "Anti Terör Yasası" ile dolduruluyor. 146-168. ve diğer maddelerin varlığı, hele hele bu Anayasanın varlığı ile sosyalistlerin uzun süre legalitede kalmaları olanaksız. Düzen sınırlarına sığanlar ve uzlaşanlar serbest, direnenler ise "zor" yolu ile iteceklerdir. Bu nedenle de legalite geçicidir. Büyük ölçekte siyaset yapmak içinse legaliteyi iyi kullanmak, boşluklarından sızmak gerekiyor. Legalite devrimci siyasetçi için bir olanaktır. Gerçek aydın da bu süreçte ortaya çıkıyor. Türkiye aydını geçtiğimiz süreçte hiç te iyi bir sınav vermedi. Bu siyasetçi ile aydını yaklaştıran bir olanak yaratıyor. Eylülist rejim, her köye bir cami ve karakol kuruyor. Cami ideolojik saldırının, karakolsa devlet terörünün boyutunu veriyor. gerçek aydınsa, takviyeli burjuva ideolojisinin saldırısı karşısında dalgakıran gibi görev görüyor.

Yaşamın yönettiği soruları yalnız yanıtlayamayız

Birlikte mücadele edemeyenler devrimi kazanamazlar. Devrim yığınların eseri olacaktır. Ve devrimin en önemli özelliği birleştirici oluşudur. Devrimci sınıfta kendi güçlerini birleştirecektir. Bu anlamda iki tür birlik düşünüyoruz0

1. Siyasi Birlik: Parti+Eylem+İdeoloji bütünlüğünden oluşur.

2. Eylemde Birlik: Değişik eğilimlerin aynı yolu yürüyerek varacakları birlik. Sonuçta devrimde birliği sağlamak. Devrimci yürüyüşün çeşitliliğini kavramak. Devrimci çeşitliliğin bir zenginlik olduğunu görmek.

Görevle güç arasındaki ilişki iyi kavranmalıdır. Bu düşünülmeden alt alta yapılacak görev sıralamasının anlamı yoktur. Görevimiz; devrimci sosyalizmin ideolojik, pratik, örgütsel olarak güçlendirilmesidir.

Yaşama aynı soruları soruyor, aynı veya birbirine yakın yanıtları alıyorsak, aynı örgüt içinde yer alabilmemiz için büük mesafe katetmişiz demektir. Farklı kanallardan, geleneklerden gelmiş olmamız aynı yere varabilmemizde bir engel değil, zenginliktir. Yığınlardan öğreneceğimiz çok şey var. Yığınların hem öğrencisi hem de öğretmeni olmayı bilmek gerekiyor. Yaşamın bize yöneltdiği sorulara yalnız başımıza yanıt veremeyeceğimiz gibi, bu savaşımı da yalnız başımıza götüremeyiz. Bu üzerimize düşenleri yapmayacağımız, yolumuzda yürümeyeceğimiz anlamına gelmez. Bu, kendimizi "mutlak" olarak kabul etmediğimizin ifadesidir. Düşüncemiz, "mutlak" olana karşıdır. Amacımız, "ben"in yanıtını veya sadece "ben"in eylemini oluşturmak değil. "Bizim" olan "şeyleri" oluşturmak, yaşama sunmaktır.

Sınıf düşmanımız güçlü. Bizler de ona daha güçlü bir örgütlenme ile yanıt vermeliyiz. Yığınların taşacağı daha büyük kanallar açmalıyız ki, egemen sınıfın önümüze ördüğü setleri, barajları ve tüm engelleri aşabilelim. Bunu başaracağımız kanısındayım. Hiç bir sol güç kendini devrimin gelşmesinin önüne çıkarmamalı, devrimin çıkarlarını örgütsel çıkarların üstünde tutmalıdır. Hedef, devrimi büyütmek ve devrimde büyümektir.

Türkiye sosyalist hareketinin "12 Eylül" öncesi "ilkelliği" aşıp daha olgun hale geleceğini, örgütler arasına örülmüş "ya-pay duvarları" yıkacağını, örgütlerin çeperlerine ördükleri "kabukları" parçalayacağını, "asker kafalı" değil, düşünen, üreten ve savaşım içinde kendini değiştirip geliştiren, kollektif sınıf iradesini oluşturan, işçi sınıfı partisini oluşturacağına inanıyorum. Elbette bu yolda eski "geleneksel" yolunda yürümek isteyen örgütlenmeler olacaktır. Bu bir çeşitliliktir. Aynı "kaleyi" dövdüğümüz sürece de yadsınmaz gerçekliktir. Ama yeni sosyalist insanı yaratmayı gedefleyen örgütlenme, geçmişi sadece "red" olarak kavramamalıdır. Aynı zamanda inkarın inkarı olabilmeli, geçmişteki iyi ve doğru olanı savunabilmeli, yanlışları ise atabilmelidir. Bu anlamda; Suphi'lere, Mahir'lere, Deniz'lere, İbrahim'lere ve savaşımlarına sahip çıkabilmeli, onları sınıf savaşının birikimleri olarak kabul etmeli aşabilmelidir. Şu bir gerçektir: "Tarihi yenenler yazacaktır." Devrim için şehit düşenleri ayırmaksızın tarihe mal etmeliyiz. Türkiye devrimci sosyalist hareketinin devrimi tarihe havale etmeyecek kadar deney biriktirdiğini, çocukluktan olgunluğa geçtiğini, devrimi mutlaka kazanacağına olan inancımı vurlgulamak istiyorum.

Devrimci sanat

E M İ N E G Ü N E Ş

Genel olarak düşülen bir yanılgı var. Diyalektik çözümleme ve kavrama yeteneğini popülize etmenin doğurduğu yanlışlarla besleniyor.

İnsan yaşamının kabaca iki alanı var. Birlikte ve organik süreçler olarak var olan iki alan. Marks bunları Teorik ve Maddi(Pratik) çerçeveler olarak ayırıyor.

Teorik çerçeve toplumun ve sınıflarının tüm bilinçlenme, algılama, biçimlerin, bunların geçmiş, bu gün ve gelecek bağlamında ilişkisini anlatıyor. Din, Ahlak, Estetik, Felsefe, Değer Yargıları, Gelenek vs.

Devrim üst bir kavramdır. Toplumsal-sınıfsal-tarihsel olup bitenlerin(maddi ve teorik üretim ve ilişkilerinin) tümünü kapsayan ve hepsine içerilmiş bir kavramdır.

Toplumsal teorik ve pratik alanları saptadığımızda ortaya çıkan bir tablo var. Bu tablo, o toplumun bütünsel kimliğini verir.

Bir toplumsal yapı ve ilişkiler-ilişki biçimleri (maddi-teorik) bir çok kanaldan beslenmektedir.

Diyalektik çözümlemede, nereden bakılırsa bakılsın bir birim içinde bulunduğu tüm diğer birimler karşısında kendine genel, diğerine özgül bir durumda bulunur. Bu, tek hücreli bir canlıdan insan canlısına tek bir atom yapısından moloküle değin böyledir. Hemen belirtmek gerekir ki, bu kendine genel diğerine özgül olan konum, diğerinin kendi üzerindeki nüfuzu oranında kendilikten çıkmasıdır.

Bir iç mantığı, varlığı ve kendi olmakla kazandığı bir yeri olan tüm maddi ve pratik süreçlerde, sözkonusu anlamda tüm özneler, kendi dışındakilerin yanında özgül, kendi içinde bir genel'dir.

Aralarındaki ilişki her ikisinin de niteliğini ve biçimini, kısaca karekteristiğini belirler.

Devrim tüm bu alanların bir nitelemesi olarak hepsinin üstüne çıkan bir kavramdır. Devrim'den yalnızca politik mücadele anlaşılmaz. Bu politikanın nitelenmesidir. Bu politik mücadelenin bir nitelemesidir. Devrimci de salt politik mücadele veren kişi değildir. Çünkü, alanlardan salt biri tüm diğerini temsil gücüne sahip değildir. Olan her şey kendini de temsil eder. Devrim aynı zamanda, ahlak'ın, ahlak aynı zamanda devrim'in bir nitelemesi olur. Bir devrimci, politik davranışı ile devrim'i tam anlamıyla temsil ediyor sayılmaz. Devrim'in kapsadığı ve nitelediği genele bağlı olarak tüm toplumsal-sınıfsal maddi-pratik süreç ve alanları da temsil edebilmelidir.

Estetik ve sanat da, bir toplumda kendi yapısal dinamikleri ile gelişen iç ve dış ilişkiler yaşayan toplumsal bilnçlenme ve "*edinme*"biçimlerinden biri olarak görülebilir. Bu "*edinme*"biçiminin kendi tarihsel toplumsal-sınıfsal genel gelişiminin diyalektik bir mantığı var.

Estetik ve sanatta devrimcilik, önce ve bağlı olarak aynı iç ve dış gelişim, etkileşim dinamiklerinde kavranabilir. İç olarak belirlenen şey: Estetik ve sanat'ın tüm geçmiş gelişim sürecini ve bu gün varolan biçimle, yarın varolması düşünülen, istenen ya da varolmasına çalışılan ve yarınki toplumsal teorik ve pratik ilişkilerin de kendi cinsinden embriyonlarını taşıyan, bunları yapısal bütününde vareden ve varetmeye çalışan bir yaklaşım sonucu ortaya çıkabilir.

Nereden bakılırsa bakılsın bu yaklaşım da, yaklaşılan şeyin *kendi* yapısını temel alması zorunludur. Kendi yapısında da devrimci bir değişim yaşanmayan sanata devrimci demek çok zordur.

Sanat'ın bir toplumsal düşünme, inanç, ifade ve edinme biçimi olarak gelişimi, sırayla insanın ilkel düşünüş ve davranış biçiminin aynı düzeyde ifadesiyle başlar ve düşünme ve davranma biçimleri çeşitlenip, karmaşıklaştıkça biçmsel-özsel değişiklikler geçirir.

Aynı süreç sınıflı toplumların, egemen ilişkilerin, egemen olan sınıfın çağının ve egemenlik koşullarının tezahürü olması biçiminde işler. Uygundur.

Soldaki altyapı üstyapı ilişkisi ve tartışması bu durumu çok kez kabalaştırmış, farkında olunmadan Marksçı yansıtmayı, Stendal'cı yansıtma anlayışına indirgemiştir.

Burjuva egemenliği ve burjuva yaşam biçiminin dünyaya nüfuz etmesiyle yine aynı sınıfın üretim, dağıtım, dolaşım, kurmsal yapıları vb'de varolma imkanı bulan sanatın da toplumsal arenada işlevini, tüketimini, üretimini ve biçim ve niteliğini belirlemiştir.Burada, burjuva toplumsal maddi pratik koşullarda girişilecek sanat uğraşısı, sözkonusu varolma koşullarını, en azından varlık nedeninin sorgulayarak ve mevcudiyeti zorlayarak bir anlamda da geleceğe ilişkin embriyonik bilgi ve sezgilerini bu güne içererek varolmaya başlayan sanat devrimcidir. Yenilik ile, ilginçlik ve farklılığı devrimcilikten ayırmak gerekir.

Burjuva toplumda, onun koşullarında, üretilen sanata tepki duymak, ancak onu aşma ve bir üst formda üretme temelinde olabilir. Tepki ve itirazımız, sınıfsal kültür olarak burjuva sınıfına tepki duyan sınıfların daha alt ideoloji ve kültürlerine "inmeyi" gerektiriyorsa, bu noktada devrimciliğin sanat alanında iğdişi sözkonusudur.

Sanat tek başına bir olgu değildir. Baştaki diyalektik mantığı hatırlarsak, o da kendine genel bir başka alan karşısında özgül bir konuma sahiptir. Bu durumda, ahlak ideoloji, felsefe, kültür, gelenek, gibi bir çok toplumsal teorik çerçeveden bağımsız değildir. Yaklaşık bir ifadeyle tüm bunlarla etkileşen, tüm bunlarla etkileşimin ortaya çıkardığı bir dil'den yararlanan bir alandır. Bu ortak dil, sanatın diliyle işlenir. Sanat çalışmasına yaklaşımda önce sanatın dili, yapısı(bütünselliği) esas alınarak ve onda cereyan eden ideolojik, ahlaki, politik, fesefi... ortaklaşımın etki ve biçimleri değerlendirilerek bir fikir sahibi olunabilir.

Alanlardan birinin diğerine araçlaştırılması, o alanın boşaltılmasından, ilkelleştirilmesinden başka bir şey değildir

Sanat-politika ilişkisini de bu bağlamda ele almanın doğru olduğu düşünülebilir.

Kaba-kof

AZAR GÖK

Bay Kabakof ve bayan Kabakof'u yine kırmızı koltukta gördüm. Dönüş kapıları hep yarı açık ve yanlarında taşırlar. Malumdur, elmanın ilk önce taliplisi onlardır. İrisini seçmelerinde de bir hikmet olmalı. Gömleklerini kimseyle değişmezlerdi ve bir kahraman olma fırsatı çıktığında aktif politikaya atılırlardı. Öğrenci derneğinde pratik eğitim görme şansları da olmuştu.

Bayan ve bay Kabakof içinde bulundukları politik grup dışından kimseyle ilişki kuramadıkları ve içlerinde en güzel türküyü yanızca Demokratik Hasan söylediği için ortak yanlarının çokluğu münasebetiyle 12 Eylül'ü izleyen ilk beş yıl boyunca birbirlerini sevdiler.

Bay Kabakof Askeri savcıya verdiği işkencesi yarım ifadesinde Demokratik Hasan'ı imalı yolla suçlayıp cezasını yarı yarıya düşürdüğünde biraz vicdanı sızladı. Ama demokrasinin önemini gardiyanlar yardımıyla kavradıkça sızlanma, yerini giderayak bayan Kabokof'un özlemine ve ondan doğacak çocukların eğitim planlamasına ayrılmıştı. Hazır Bilkent'de kurulduğuna göre...

Bay Kabakof bir yıl onsekiz ay hapishanede şiir yazdıktan sonra ilk işi yayıncılığa soyunmuş ve önemli pazarlar elde etmiş bir Demokratik arkadaşına şiirlerini yayınlattı. İdam hükmü giymediği, şiirleri Halk Ozanı Halil'in ilkokul karamalarına benzediği ve imalı itirafa dayalı erken tahliye olduğu için pek tutulmadı. "Ana gibi yar olmaz hapis gibi diyar olmaz" ya da saçlarına yarımay bağladım- demir kapıya dayanıp ağladım anne' gibi dizeler kimse tarafından bilinmedi.

Yine de yakın dostlarına Sakarya caddesi biranelerinde fırsat buldukça okudu ve Demokratik Hasan'ın bestelemesi için onları cezaevine göndermekte duraksamadı.

Demokratik Hasan üç yıl kalacağı cezaevinde bay Kabakof'un gönderdiği şiirimsi metinlerin yerine kendi yazmaya başladığı ve bayan Kabakof'a içli gizemli duygularını dile getiren şiirleri saz eşliğinde söyleyerek dernek günlerindeki populitesini tekrar yakaladı. Bütün koğuş onu dinlemek zorunda kalıyordu.

Bay Kabakof başkentte politik bayatın ve prestijin yerini Yüksel Caddesindeki marjinal etkinliklere bıraktığını kısa zamanda anlayarak babasının zeytinyağı imalathanesinin gelirlerinden yararlanmanın, kaba Marksist ekonomi bilgisiyle daha doğru olacağına karar verdi. Bu arada bayan Kabakof'la karşılaşacağı hiç aklına gelmedi.Bayan Kabakof daha zeki olduğu için Gorbaçov'un adını daha duyar duymaz Leninizmin bittiğine karar verdi. Bu yüzden Demokratist düşüncelerindeki silah sözcüğü barış sözcüğüyle yer değiştirmekte gecikmedi. Ancak, öyle bir ahlak gelişmiştiki, eski bacılık kültünü bir yana bırakarak başka anlayıştan olup da Gorbaçov'u sempatik bulan ilk solcuyla evlendi. Bu evlilikten nur topu gibi iki çocukları oldu. Birinin adını Nostalji, diğerinin adını Barış koydular. Bay Kabakof'un eskiden hayal ettiği Bedrettin adından da, hapiste yatarken fikrini değiştirerek yazdığı Ezgi adından da vazgeçmiş, yeni evli olduğu kocasının önerdiği İsmet ve Erdal isimlerine de taviz vermemişti.

Yeni kocasının pazarlamacılık işlerinin gittikçe rayına oturması, önce Dikmen'de Mustafa Kemal'ın geçtiği yol üzerinde bir ev alması, ardından bir röno ve pazarlama şirketi için Ford minübüs derken işlerini büyütmesi, ancak bir yıl sonra yoldaşı Hüsam'ın pazarlama şirketiyle girdiği rekabet sonrası iflası bir film gibi yaşandı.

Sarkof'un iflasından sonra ailevi sorunlar artmış, Sarkof kendini içkiye verip tekrar devrimci çevrelerle ilişkiye girmiş, onlara içki ısmarlamakla günlerini geçirir olmuştu. Bayan Kabakof ise iki çocuğunu alarak babasının yanına yerleşmiş, altı ay boyunca ondan "sizi bu hale koyanlar şimdi villalarda yaşıyor"nakaratını dinlerken bununla Sarkof'u kastettiğini sanıyordu. Oysa babası dördü de çatışmada ölmüş örgüt arkadaşlarını kasdediyordu.

Bayan Kabakof uzun süren mücadeleden sonra (on yıldır bu sözcüğü ilk kez ağzına alıyordu, korkarak) babasının ikna etmişti. Bu yeni duruma göre, babası ağzına alıyordu. Bu yeni duruma göre, babası

Anavatan partisi il başkanı kanalıyla faşist MHP'li bakanlardan birine ulaşmış ve bayan Kabakof'un Ankara'da bir iş bulmasını sağlamıştı. Kendisi de Anap'a üye olmaya "mecburen"razı olmuş, demokratik ve ekonomik hedeflerden öz olarak ayrılmadığını düşünmüştü.

Girdiği turzm işinde, bir yandan hızlandırılmış yabancı dil kursları, diğer yandan muhasebe kursları ve hükümetin desteğiyle kurulan paravan kooparatifler derken bir ev sahibi olmayı başarmıştı. Şimdi sıra oğlu Barış ve Nostalji için uzun bir eğitim planı yapmaya gelmişti Bay Kabokof'un eğitim planı bu aralar doğal olarak yürürlükte değildi. Ona göre, ilk adım tekrar açılan Halkevlerinde saz ve folklor kursuna giderek ve demokratik bilinç de kazanarak eğitilmesi gerekiyordu. Bunu nasıl mı öğrendi?

Elbette iş icabı 1989 yılında karşılaşınca.

Bay Kabakof zeytin imalatı işinde uzun süre kalamadı ve babasından el alıp büyük şehre geldi. İlk işi yeni kurulmakta olan derneklerden birine girmek ve demokrasi mücadelesini silahsız yürütmek oldu. Sosyal demokrat belediyelerin de yardımıyla bir dükkan ayarlayan bay Kabakov, ara sıra eski yoldaşlarıyla görüşüp Romanya olaylarını, sosyalizmi kınayarak bir devrimci mesih olmadan devrimin olmayacağı, bu vech ile o gelinceye kadar ekonomik demokratik mücadelesini sürdüreceği kanaatine vardı.

Hüsam'ın açtığı ve gitar öğrenen ünivertisiteli gençlerin devamcısı olduğu bir küçük kafeteryada bayan Kabakof ile karşılaştı. İşte o gün beklenen büyük gün olmalıydı. İmam nikahı yerine hazırladıkları afiş üzerine yemin ederek evlenmelirinin üzerinden onbir tam yıl geçmişti. Bayan Kabakof'la uzun bir sohbete girdiklerinde ortak çocakları gibi sevdiklerine emin oldukları küçük Nostalji o gün yanlarından hiç ayrılmadı.

Sonraki günlerde İnsan Hakları Derneği'nde buluşmalarını sürdürdüler. Küçük mülkiyetten hoşlandıkları ve devrim yapınca birer küçük çiflikte çalıştırmak istedikleri çocuklarına orada at binmeyi öğretecekleri gibi düşler, konfor değiştirmişti bile. Bu değişim için mutlaka ekonomik mücadelelerinde başarı sağlamış olmaları gerekmiyordu. Düş ve inanç sınırı ile somut koşulların buluştuğu apaçıktı. Ancak onlar bu durumu demokratik ekonomik mücadelelerinin dolaylı bir sonucu olarak görüyorlardı. Görmek zorundaydılar.

Bayan ve bay Kabakof önemli günlerde karanfil takıp, eski arkadaşlarla geçmişlerinin geleceğe bıraktığı kredilerle yaşama ve gazete haberlerini takip ederek zaman zaman öfkelenip "eskiden olsaydı" demek gibi küçük alışkanlıklarını sürdürdüler. Bu alışkanlıklar onların evlenmesinin altyapısını oluşturdu.Bay Kabakof kızlık zarı tarihe karışmış ve saf bir kuş olmaktan çıkmış olan bayan Kabakof'u "karılığa" kabul ettiğinde kendine ait bir çocuk yapması için de onu ikna etmişti bile. Böylece evlilik gerçekleşti. Bay Kabakof'un annesinin Kürt olduğu , babasının annesini onbeş liraya bir Kürt ailesinden satın aldığı Botan'daki ayaklanmalarda ortaya çıktı. Kepenkler kapatarak ezme, sömürme ve asimilasyona, tarihi başkaldırının yapılması bay Kabakof'a zihnindeki bir kaç Kürtçe sözcüğü yeniden hatırlattı. Satın alınmış diğer Kürt kadınlardan biri de amcasının bir ay sonra boşayıp yaşlı bir köy ileri gelenine hibe ettiği Sultan'dı

Demokrasi mücadelesinde ve ekonomik mücadeledeki yoğun uğraş sebebiyle bunlarla daha fazla uğraşamadı ve doğacak çocuğun kız olması halinde adını Sultan erkek olması halinde babasının adı olan Mustafa koymaya karar verdi.

Lenin'in "demokratik devrimin sosyalist devrime büyüme teorisi"de denilen anlayışın kilit kavramı hegemonya kavramıdır. Şubat'la birlikte bu kavram büyük bir netlik ve açıklık kazandı. Bu açıklık şudur: Bir sınıf, başka bir sınıfı iktidara getirmek için savaşmaz, savaşsa da böyle bir perspektifle devrim güçleri üzerinde hegemonya kuramaz. Hegemon olabilmek için, kendi sınıf hedeflerini ve iktidarını başa alması gerekir. Ve bir sınıf yaklaşan devrimin hegemon gücü olabildiği anda kendi devrimini yapar.(Teorinin Gücü / Haluk Yurtsever / s..13)

Zorunluluk ve irade ilişiksi hakkında yukarıda yazılanlardan çıkan sonuç, zorunluluğa ulaşma anlamında katılmanın, yani zorunluluğun ve sonrası ilişkisinin belirlenimi açısından yine bir orantı ya da dereceden sözederek diyebiliriz ki, iradenin belirlemi gücü bizzat kendi nesnel gücüne bağlıdır. Daha doğrusu kendini nesnel bir güce dönüştürmesine bağlıdır. Bu da örgütlenmedir.(İrade ve Zorunluluk / Mesut Hastürk / s..21)

Anlamak siyasette önemli oluyor. Anlayanlar rahatlıyorlar, yollarını tekrar bulabiliyorlar. Acaba ateşli Gorbaçov hayranı "yenilikçi komünistlerde" durumu anladılar mı? Gorbaçov'u büyük bir komünist olarak göklere çıkaranlar, onun ihanetini artık bugün görebilecekler mi? Görmelerini istiyorum. Bilincini, kişiliğini kısacası kendini satmamış her komünistin bu durumu anlamasını yürekten istiyorum. Anlamamak başlangıçta bir yanlıştır. Ama tüm göstergeleri ile ihanet ortaya çıktıktan sonra görmemek, ihanete ortak olmaktır. Dönekliğe yardımcı olmamaları için bu gerçeklerin artık kabul edilmesini istiyorum. (Sovyetler Birliğindeki Son Durum Üzerine Düşünceler / Mahmut Güneş / s..23)

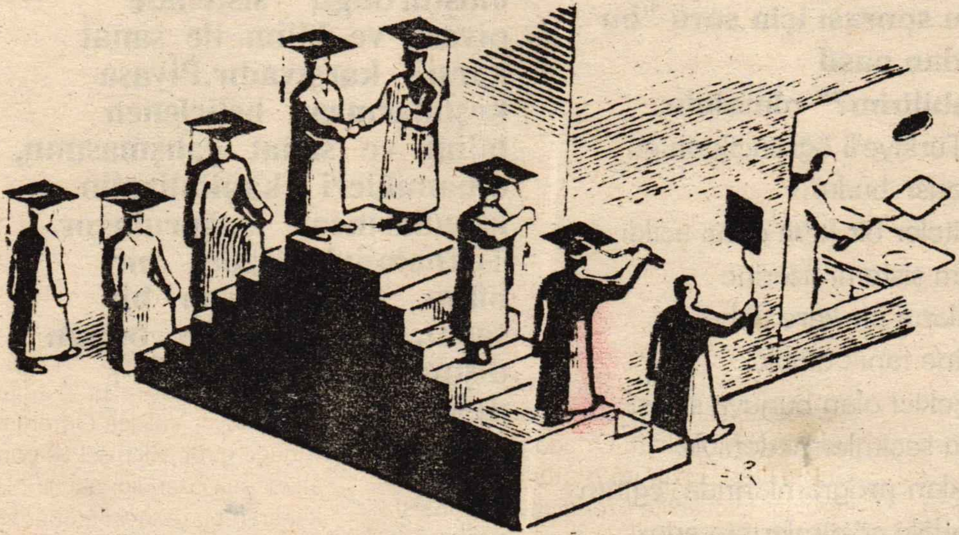
Marks, Engels ya da Lenin gibi evrensel ölçülerde ideolojik etkileme / motivasyon gücüne sahip komünistlerin bulunmadığı bir dünya yaşıyoruz. Nasıl yapmalı sorusu, sosyalizmi insanlığın gerçekleşebilir umudu olarak görmeye devam eden, ama enternasyonalsiz bir sosyalist geleceğin de kesinlikle olanaksız olduğunu düşünen sosyalist dünyanın sınıf insanlarınca yanıtlanacaktır. (Enternasyonal Olmazsa Olmaz! / Yalçın Atabey / s.28)

Az ve orta gelişkin ülkelerde gerçekleşecek devrimler, emperyalist-kapitalistmerkezlerizayıflatacaktır.Emperyalist-kapitalizmin yaşaması, yoksul ülkeleri sömürmesine bağlıdır. Az ve orta gelişkin ülkeler, sistemin zayıf noktalarıdır. Devrime en yakın ülkelerdir. Dünya ölçüsünde burjuvazinin "sosyalizm yenildi" propogandasına aldırmamak gerekir. Az ve orta gelişkin kapitalist ülkeler sistem içinde kaldıkça yeni çatışmalar kaçınılmazdır. Sınıflara bölünmüş bir dünya da kalıcı barış, dünya çapında sosyalizmin gerçekleşmesiyle mümkündür. (Ya sosyalizm ya da barbarlık.! Barbar Emperyalizm / Esin Irmak / s..43)

DEVRİM

AYLIK SOSYALİST DERGİ

Düşüncesiz müsrif sen benim öğrencimsin.

DEVRİM Aylık Sosyalist Dergi Özel Ek: 1 Sahibi ve Yazı İşleri Müd. Mesut Hastürk
Ebu Suud Cd. 23-4/4 Sirkeci - İSTANBUL Tel: 522 56 29

Üniversite ve Devlet

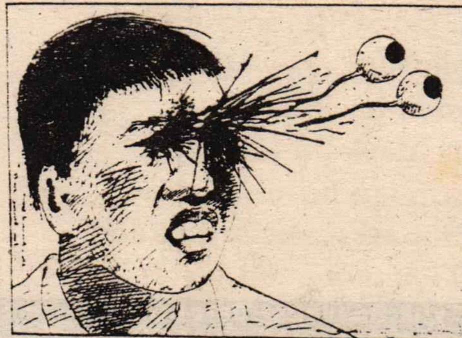
Bugün hangi düzeyde olursa olsun her öğrencinin bilimsel bir ironi ile kendine sorması gereken ilk soru "ne biliyorum" olmalıdır; ve vereceği cevap onu, kendisini eğitmek üzere kürsüye geçirilmiş profesörün önüne geçirecektir. Fakat kürsüyü almak için ya da daha doğrusu bilim yapmak için bu yeterli değildir. **Çünkü insanlık eski Yunan'dan beri bildiği tek şeyin bilmemek olduğunu tekrarlayıp duruyor. Bundan sonrası için soru "bu durumdan nasıl kurtulabilirim?" olmalıdır.** Bugün Türkiye'li öğrencilerin en büyük şansı budur.

Üniversiteler bir kere daha açıldı. Ve eğitim sistemi üzerine tartışmaların bir kere daha yükselişine tanık olduk.

Dikkat çekici olan burjuva siyasi partilerin seçimler nedeniyle açıkladıkları programlarında, eğitim konusundaki çözümlerinin aynı olması. Yeni üniversite sayısının arttırılması, YÖK'ün kaldırılması ya da içeriğinin boşaltılması, harçların düşürülmesi, kaldırılması, **sistemin sonuçlarına sistem içi çözümler...**

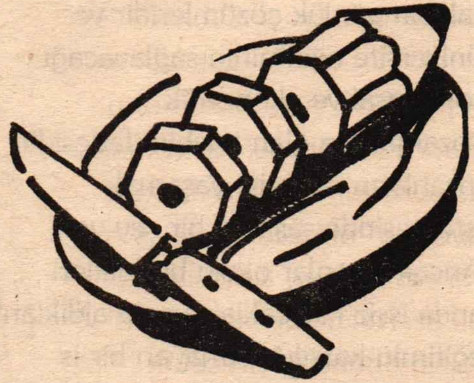
Tüm bunlar üniversiteye olan

Devlet ve tekellerin oluşturduğu sistemde piyasa ve bilim ile sanat karşı karşıyadır.Piyasa koşullarınca belirlenen bilim ve sanat çalışmasının, dinamikleri kapitalizmin koşullarınca soğuruluyor. Teknolojiyle özdeş bir bilim, reklamasyon bir sanat...Özerklik de bunun dışında bir alternatif değildir.

talebin günlük çözümleridir ve üniversite eğitiminin sağlayacağı toplumsal ve ekonomik kazanımlara olan talebin ifadesidir. insanların daha iyi yaşamak istemesinde şaşırtıcı bir şey yok. Ancak insanlar okulu bitirdikleri anda işsiz kalacakları ya da aldıkları eğitimin karşılığı olmayan bir iş yapacaklarını biliyorlar. Mühendisler tamircilik yapacaklarını, iktisatçılar da muhasebecilik yapacaklarını biliyorlar.Tüm yüksekokul mezunlarının yaptıkları iş aldıkları eğitimi gerektirmiyor. Buradan çıkacak sonuç eğitim sisteminin atıl kapasite yaratmasıdır. Ve bu eğitim sistemi yarattığı atıl kapasite ile işlerlik kazanır.
Bu da genç nüfusun toplumsal zamanının, çalınması ve dönüştürülmesidir. Kapitalist düzende zaman iktidardır. Üniversitelerde çalınan zaman iktidarın bir parçasıdır.
Üniversite eğitimi atıl kapasite yaratarak zaman çalması dışında düzene azsayıda fakat yüksek ücret verilebilecek bir etiketliler zümresi sağlamaktadır. Bu yüksek diplomalılar, diplomalarının gerektirdiğinden daha az beceri isteyen işler görmeleri karşılığında elde ettikleri sınıfsal kazançtan dolayı bu durumdan rahatsız olmamaktadırlar. **Burjuvazi, daraltılmış bir alanda iş görmesi için para ödenen yüksek eğitimliye ,sınıfsal çıkarı nedeniyle para ödenmekte; yine bu azınlık eğitilmekte olanlar için ulaşılacak hedef olarak gösterilmektedir.**Bu da eğitilenler karşısındaki tekelci statükonun korunmasını sağlamaktadır.Yaratılan bu elit kesimin sınıfsal bakışının korunması için toplumsal zenginlikten sürekli yararlandırılmaları fakat mülk sahibi olmamaları şeklinde gerçekleşir. 80'ler ve 90'larda ortaya çıkan yeni biçimiyle genç yönetici kadrolarşeklinde gerçekleşen bu yapıya YUPİ deniyor, ve hemen tamamı ya yurt dışında ya da seneliği 25 milyon Tl'den başlayan okullarda yetiştiriliyor, ikinci üçüncü kuşak burjuvazinin kapayamadığı sınıfsal bakışa sahip yönetici kadro açığını kapamaya yarıyor.
Türkiyede özel üniversitelerin kurulması ve denetiminin bütünüyle büyük sermayeye geçmesi çok yakın bir gelecekte gerçekleşlecektir.Bu durum zamanının büyük kısmını yönetim kurulu odalarında geçiren şirket

profösөrleri için yeni bir şey olmayacak fakat,sessiz çoğunluğu oluşturan ve dar olanaklarla çalışan öğretim üyelerinin tamamen sermayenin kucağına atılmasına yol açacaktır.
Üniversitelerin büyük sermayenin denetimine girmesi olgusu tutulacak mevzilerin de daralması anlamına gelir. Bugünün üniversitelerinin özerkleştirilmesi ya da YÖK'ün kaldırılması önümüzdeki erken genel seçimler ertesinde iktidara gelecek her partinin yapacağı asgari revizyonlardır.
Tanzimat'tan bu yana yöneten sınıf iktidarının zayıfladığı her durumda eğitimi yeniden düzenlemek ihtiyacı duymuştur. Söz konusu düzenleme ihtiyacının duyulduğu her durumun öncesinde yükselen bir toplumsal hareketlilik vardır. Eğitim kurumu düzenlenir çünkü, eğitim kurumları yükselen muhalefetin odaklarından biridir ve iktidar devamlılığını, düzenlediği eğitim kurumlarından yetiştirdiği kadrolar sağlar. **Bu noktada eğitim kurumu devletin birinci dereceden baskı aracı değildir, devletin ideolojik aygıtlarından biridir. Ancak devletin baskı araçlarını kendi işleyişi için kullanan bir ideolojik aygıttır.**

İş adamlarının başımıza mütevelli heyet olarak gelmesi üniversitelerin zenginlere peşkeş çekilmesinden başka bir sonuç doğurmayacak.

Dç. Dr. Doğan Özlem

[illegible]

Üniversiteler statü stresinde

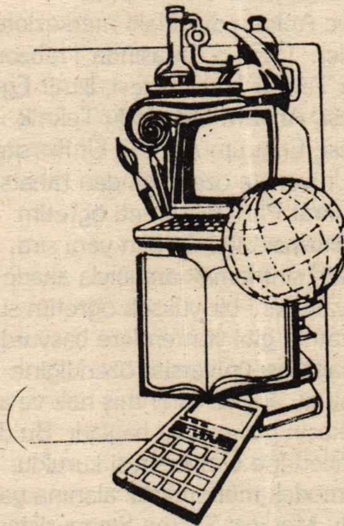
FİGEN ATALAY
MERİH AK

[illegible]

5 üniversitenin özel statü kazanarak mütevelli heyetlerinin yönetimine geçirilmek istenmesi, akademik çevrelerde değişik yorumlara yol açıyor. Öğretim Üyeleri Derneği girişimi alaturka kurnazlık olarak niteledi.

[illegible]

80'li yılların başında, yöneten sınıfın eğitim konusundaki temel parspektifi iç savaş boyunca toplumsal muhalefetin taşıyıcı dinamiklerinden biri olan üniversite sistemini tahrip etmekti. Ardından bundan geriye kalanın bir denetleme organı vasıtasıyla merkezi otoriteye bağlanması, söz konusu perspektifi tamamladı. Üniversite eğitiminin düzeltilmesi sadece YÖK'ün ortadan kaldırılması ile gerçekleşmeyecek, YÖK'ün sebep olduğu bütün sonuçların çözümünü gerektirecektir. Bu da YÖK'ün geçici işlevini yerine getirmesi demektir. Bu eğitimin genişletilerek içinin boşaltılmasıdır. Üniversite sayısının artışı ile bugün için tartışmalı olan bilimsel nitelik ve mesleki formasyon eğitimi yerini tamamen ideolojik hegemonyaya terk edecektir. Toplumun cahilleştirilmesi, eğitimin içeriğinin boşaltılması sadece bir yüksek öğretim problemi olarak kalmamaktadır. Orta öğretim düzeyinde de yapısal değişiklikler gün ve gün ortaya çıkmaktadır. 80 sonrasında ilk iş sosyal bilimler ve felsefe derslerinin azaltılması ya da tamamen kaldırılmasıyla başlayan program, sınıfta kalmanın kaldırılması gerekçe edilerek sınav ve ders geçme sistemlerinin tahribiyle içeriğinden boşaltılmıştır. Eğitim 1980 sonrası getirilen değişikliklerle, tekelci burjuva iktidarının totaliter yapısına bir kere daha uyumlu hale getirilmiştir. Bu uyumluluk atıl kapasite yaratma, sınıfsal illizyonun inandırıcılığını sağlama, uygulama dışında yaratıcılığa ihtiyaç olmaması, üniversitelerin ve bilim adamlarının sermayenin denetimine girmesi, tüm bunların genişletilmesi ve geliştirilmesi kısaca sistemin kendisini yeniden üretebilmesi için olmazsa olmaz ideolojik aygıtını bütün sınırlarına kadar zorlamasıdır.

Sürekli düzenleme:
Başangıcından bugüne Türkiye'de yüksek öğretim.

-Tanzimat sonrasında medreselerin işlevini yitirmesi ile ıı. Mahmut 'un eliyle Darulfunun kuruldu.
-Abdülhamit döneminde Darulfunun-ı Şahane bunun gelişmesiyle Darulfunun-ı Osmani .
-Nisan 1924'te 493 sayılı yasa iletüzel bir kişiliğe kavuşturulan İstanbul Darulfunun'u.
-1933 Üniversite Reformu İstanbul Üniversitesi kuruldu.Bu reform Almanyadan kaçan profesörlerinde desteğiyle yüksek öğretimin kalitesini yükseltti. Fakat özerk yapı sonbuldu.
-1946 4936 sayılı yasayla özerklik ve tüzel kişilik güvence altına alındı. Yasa İstanbul Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesini kapsıyordu. Üniversiteler için üç organ (senato, yönetim kurulu, rektör) fakülteler için de dört organ (genel kurul, profesörler kurulu, yönetimkurulu, dekan) getiriyordu. Ayrıca çok üniversiteli sisteme geçildiğinden eş güdümü sağlamak üzere yetkileri oldukça belirsiz bir üniversiteler arası kurul ortaya çıktı.
-İstanbul ve Ankara dışındaki merkezlerde üniversiteler. 1955-57 arasında Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi, İzmir Ege Üniversitesi, Ankara Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi kuruldu. Üniversite özerkliğinden rahatsız olanDemokrat Parti hükümeti öğretim üyelerine baskıcı tutumlarının yanı sıra, üniversiteleri sınırlamak amacıyla akademilere dayalı yeni bir yüksek öğretim sistemini yaratma gibi yöntemlere başvurdu.
-1961 Anayasası üniversite özerkliğine yer vererek bu alanda tanınmış hak ve ayrıcalıkları kesin güvenceye bağladı. Bu dönemde Hacettepe Üniversitesi kuruldu. Akedemi modeli mühendislik alanına yaygınlaştırıldı. Merkezi Seçme Sınavı sistemi kurumsallaştırıldı.
-Artan öğrenci talebine karşılık paralı özel yüksek okulların açılmasına izin verildi. Ocak 1971'de Anayasa Mahkemesinin ilgili maddeyi iptali ile sonuçlandı.
-1968'de başlayan öğrenci eylemleriyle gündeme gelen üniversite reformu tartışmaları Batı'daki gibi sonuçlanmadı ve herhangi bir dönüşümün yolunu açamadı.
12 Mart müdahalesinden sonra başvurulan önlemler, üniversitelerin sorunlarını çözmekten çok, üniversiteleri sınırlamaya yöneldi. Müdahalenin ardından Robert Kolleji'nin Boğaziçi Üniversitesi yapılmasıyla üniversite sayısı 9'a yükseldi.
-Sıkıyönetim koşullarında Haziran 1973'de kabul edilen üniversiteler kanunu ile hükümete bazı durumlarda üniversitelere belli sürelerle el koyma yetkisi verdi. Ayrıca öğretim görevlilerini denetlemeye yönelik hükümler getirdi tüm bunlar Şubat 1975'te Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi.
-1973-78 arasında Çukurova Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, İnönün Üniversitesi, 19 Mayıs Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi kuruldu.
-12 Eylül sonrası 6 Kasım 1981' bütün yüksek öğretim kurumlarının örgüt, işleyiş, yetki ve sorumluluklarını içine alan çeşitli bakanlıklara ve akademilere bağlı yüksek okulları üniversite çatısı altında toplayan 2547 sayılı Yüksek Öğrenim Kanunu yürürlüğe girdi. Bilimsel ve yönetsel anlamda akademik özerkliği büyük ölçüde ortadan kaldıran bu yasayla bütün üniversiteler-YÖK adlı bir merkezi organın denetimi altına alındı. Yüksek öğrenim kurumlarının örgütlenmesine ilişkin 28 Mart 1983 tarihli ve 2809 sayılı yasa uyarınca üniversite kapsamına giren bütün bilimler YÖK tarafından yeniden düzenlendi. Bu yasayla üniversite sayısı 29'a ulaştı.s
-1991 3708 sayılı yasayla 5 üniversiteye özel statü verilmesi adı altında üniversitelerin büyük sermayeye devredilmesi gerçekleştirilmeye çalışılıyor